

Q. CURTII RUFI

De Rebus Gestis

ALEXANDRI

MAGNI:

LONDINI,

Ex Officina JOANNIS REDMAYNE

MDCLXXX.

anno possessoris hujus
libris charissime

Willia

William

William Morgan

his Book Anno Domini

anno possessoris hujus

William Morgan

1514

in

William Morgan

Thomas Morgan

of the County of ...

in the State of ...

do hereby certify that ...

is a true and correct copy ...

of the original ...

in my possession ...

Thos. J. Williams

Morgans.

RB23 a-9851

Q. CURTII RUFI

De Rebus Gestis

ALEXANDRI

MAGNI.

LONDINI,

Ex Officina JOANNIS REDMAYNE

MDCLXXX.

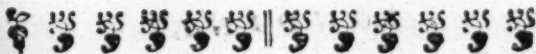

ALEXANDER MAGNUS,
ex nummo argenteo.

ΕΙΔΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ Δ' ΕΗΝ,
ΚΟΣΜΟΙΟ ΤΡΟΠΑΙΟΝ.
ΕΚ ΓΕΝΗΣ, ΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΛΙΟΣ,
ΕΚ ΚΕΡΑΤΩΝ.

HEINSIUS.

B L

fil
lio
lip
Eu
nu
vir
opp
leri
Ale
inte
ris
Phi
rem
tiam
ma
tota

SUPPLEMENTI
IN
Q. CURTIUM,

De rebus Gestis ALEXANDRI MAGNI.

LIBER PRIMUS.

PHILIPPUS MACEDO (qui primus omnium regum ejus gentis, Macedoniz regnum, subacta tota Græcia, ad summam potentiam evexit) Amyntæ, viri prudentissimi, omnibusque imperatoris virtutibus instructi, filius fuit. Is Amyntas ex Eurydice uxore tres filios susceperat; Alexandrū, Perdiccam, & Philippum Alexandri Magni Patrem, & Euryonem. Insidiis autem Eurydices uxoris, quæ nuptias genere mariti morte pacta, occidendum virum, regnumque adultero tradendum susceperat, oppressus fuisset, (ni filia pellicatum matris & sceleris consilia prodidisset.) Post mortem Amyntæ, Alexander, major natu filius, regno potitus est. Qui inter initia regni, Cogente sane durissimo necessitatis telo, bellum ab Illyriis pacta mercede, datoque Philippo fratre obside, redemit. Interjecto quoque tempore, per eundem obsidem cum Thebanis gratiam pacis reconciliat. Quæ res Philippo ad maxima egregiæ indolis incrementa profuit. Siquidem tota custodiendi pueri cura, Epaminondæ, strenuis-

simo Thebanorum duci, atq; philosopho præstan-
 tissimo, hac conditione demandata est, ut commis-
 sum sibi puerum diligenter servaret, & summo stu-
 dio in id juxta incumberet, ut moribus principis
 dignis atque honestis disciplinis quam optime im-
 bueretur. Fovebat ea tempestate laudatissimus prin-
 ceptis domi filio suo Epaminondæ præceptorem Py-
 thagoricum, sub quo Philippus multum profecit.
 Interea temporis Alexander, insidiis matris Bu-
 rydices adpetitus, occubuit: cui tamen antea A-
 myntras in scelere deprehensæ, propter communes
 liberos, ignarus iisdem quandoque exitiosam fore,
 pepercerat. Frater quoque ejus Perdiccas, simili in-
 sidiarum fraude, relicto parvulo filio decipitur. Sub
 idem tempus, Philippus commodum è custodia
 elapsus, diu non regem, sed tutorem pupilli egit.
 At ubi graviora bella imminebant, serumque auxi-
 lium in expectatione infantis erat, compulsus à
 populo, regnum Macedonicum male affectum,
 cum bellicis artibus tum philosophiæ præceptis
 præmunitus, adprehendit, anno CCCC ab urbe
 condita Olympiade CV. Circa prima itaque regni
 primordia, rerum infinita multitudine in diversas
 trahente partes, finitimis undique in Macedoniam
 irruentibus populis, bellisque veluti conspiratione
 quadam ad opprimendam Macedoniam multarum
 gentium ex diversis locis uno tempore confluen-
 tibus, rex Philippus cautius omnino agendum esse
 considerans, (omnibus enim par esse non poterat)
 alia interposita pactione composuit, alia redemptis
 facillimis aggressis, ut militum trepidos firmaret
 animos, & sibi hostium contemptum demeret. Pri-
 mum illi cum Atheniensibus certamen fuit, qui-
 bus per insidias victis, metu gravioris belli, cum in-
 terficere posset, omnes incolumes sine pretio dimi-
 sit: quæ res illi magnam & gratiam & auctoritatem

concillavit. Capais deinde Pzonibus, bellum in Illyrios transtulit: ibi multis hostium millibus cæsis, Larissam urbem nobilissimam cepit.

Hinc Thessalos, non cupiditate prædæ, sed quod exercitui suo robur Thessalorum equitum adjungere gestiebat, nihil minus quam bellum metuentes adoritur. Quibus ex improvise præoccupatis, atque in potestatem reductis, jungendo equitum pedumque fortissimas turmas & copias, invictissimum fecit exercitum. Quibus rebus feliciter gestis, Olympiada, Neoptolemi regis Molossorum filiam, uxorem ducit, conciliante nuptias altore virginis Arisba rege Molossorum, qui sororem Olympiadis, Troadam, in matrimonio habebat: quæ causa illi exitii malorumque omnium fuit. Nam dum regni incrementa affinitate Philippi se acquisitum sperat, proprio regno ab eodem privatus, in exilio consenuit. Post nuptias autem Philippus per quietem visus est conjugis alvo insignem affixisse bullam, cujus sculptura, quemadmodum is existimaverat, leonis haberet imaginem. Quod vates ita sunt interpretati: Ipsam quidem esse gravidam, animosum quoque & leonis natura præditum infantem parituram. Deinde cum Philippus urbem Methonem expugnaret, jactu sagittæ dextrum amisit oculum. Nihilominus tamen pacem deprecantibus dedit, initisque etiam adversus victos fuit. Pagas etiam capiens, imperio suo adjecit. Triballoorum quoque gentem, & quicquid præterea terrarum in proximo erat, invadens omnia, uno velut imperu devicit. Debellatis finitimis, atque confirmato jam Macedoniæ regno, cum domum redisset, natus est ipsi Alexander filius ex Olympiade uxore, VIII idus Aprilis, dicit Plutarchus: ab eo autem qui illum in Larinum convertit, scribitur, circa idus Augusti: quod sane certum sit error dubium est.

Porro Philippus, veluti è specula quadam, libertati omnium insidiatus, Græcorum civitates, qua dominandi libidine singulæ imperare cogitaverant omnes in suam redegit potestatem. Inferioribus enim contra superiores suadens certamina, omnibus ad invicem callide incitatis, à Thebanis etiam (qui tamen antea eum, tanquam hostem, repellere conabantur) contra Lacedæmonios & Phœceas, qui, templo Apollinis spoliato, milites conduxerant, necessitate urgente, dux electus, oppressis sacrilegis, magnamque inde apud omnes nationes gloriam adeptus, omnium ad ultimum efficitur dominus ac princeps, & victos pariter atque victores servitutem subire coegit. Inde in Cappadociam trajiciens, captis & occisis finitimis regibus, universam provinciam imperio Macedoniæ adjecit. Olyntho quoque expugnato, Thraciam invasit. Nam cum cum fratres duo Thraciæ Reges, de terminis regni ambigentes, disceptationum suarum judicem eligerent, Philippus ad iudicium velut ad bellum, inopinantibus fratribus instructo exercitu venit, & utrumque regno, de quo disceptabant, spoliavit. Omnes sane principes docens, concordiam maximum ad conservanda imperia atque principatus stabiliendos adminiculum esse.)

Alexander autem factus annorum duodecim, rebus bellicis admodum delectari, & excelsæ indolis manifestissima proferre indicia cœpit. Cumque ex æqualibus nonnulli ex eo percunctarentur, ad Olympicum numquid stadium libens decertaret? (plurimum enim pedum celeritate pollebat) Libens equidem, inquit, si decertaturos mecum reges sim habiturus. Olim cum forte absente Philippo legati à Persarum rege venissent, eos cum hospitio tum consuetudine captos, jucundissima sibi familiaritate conjunxit, admirantes quod is nihil

aut

aut humile aut puerile sciscitaretur, sed aut viarum longitudinem, aut superiorum itinerum modos perquirebat, multa super rege, qualis in hostes esset, nunc super Persis, quæ vires, aut quæ esset potentia, rogabat. Quas res admirati legati, late diffusam Philippi gravitatem nihil præ hujus pueri indole & majore quam ætas pateretur animi magnitudine duxerunt. Quoties à Philippo aut novibile quoddam captum oppidum, aut memorabile prælio parva victoria nunciabatur, haud magnopere lætabatur, cæterum ad suos aiebat æquales, Omnia ó pueri, genitor occupabit, ita ut ne vobiscum grande ullum ac insigne facinus ostentare mihi sit reliquum. Non enim ipsum ulla illecebrarum, aut pecuniæ, sed sola virtutis ac gloriæ cupido tenebat: quoque majores à patre facultates acciperet, eo se minora gerere posse existimabat. Quocirca, crescente dominio, gerendis præclaris rebus materiam magna ex parte exhaustum irritatus, non opes, non deliciarum usus, verum certamina & pugnas ardebat, & principatum, unde sibi ob virtutem, gloriam, nominisque immortalitatem (quæ spes nec Alexandrum, nec quenquam alium bonum, unquam fefellit) compareret, affectabat. Quamobrem ipsius cura compluribus (uti par erat) nutritoribus pædagogis ac præceptoribus est demandata: in primis tamen Aristoreli, ex cujus disciplina decem ferme annis informatus est. Eodem fere tempore Philippus Delphos misit, consulens de successore; responsumque tale accepisse ferunt. Is demum tuo imperio omnique orbe potietur, quemcunque Bucephalus sessorem passus fuerit. Erat autem Bucephalus equus forma spectabilis atque ferocissimus, quem Philonicus Thessalus Philippo XII talentis emerat. Hunc diu Philippus sub claustris præferratis asservari jussit:

mansit tamen ita ferus, ut plene nullus eum ne tangere quidem ausus fuerit. Quare factum est, ut eum Philippus removeri atque abijci jussisset. Alexander vero dum forte adesset, Qualem, inquit, isti equum perdunt, dum eo per imperitiam ac mollietatem uti nesciunt? Cumque mira arte sine verberibus tractasset equum, tandemque conscientium ad cursum admisisset, tum calcibus usus est, ac molliter flexis habentis quum equum reduxisset, descendens caput exosculatus patet, emissis lacrymis, Aliud, inquit, o fili, tibi par regnum querere, quando te jam Macedonia non capit. Prasagitur vir prudens tam excellæ indoli non succeduram paternam diuionem. Post hæc Philippus toti Græciæ bellum inferre statuit, ad quod percommotum ratus, si Byzantium, nobilem & maritimam urbem, in potestatem redegisset, eandem sibi resistenter obsidione cinxit, relicto domi ad regni curam filio Alexandro, tum xvi annos nato, Hæc urbs à Pausania Spartanorum regē condita, à Constantino postmodum gloria opibusque aucta atque renovata, & à nomine suo Constantinopolis dicta, exierit M.C.L. annos sacratissimi Imperii sedes totiusque Orientis caput fuit. Nunc tamen (prohi dolor) sceleratissimæ atque impiissimæ Turcarum gentis imperio subjacet. Sed ut ad Philippum redeam. Exhaustis in obsidione opibus, piraticam aggreditur, septimumque septuaginta navium spolia rapuit, atque militibus suis distribuit. Ne autem in unius urbis obsidione tantus exercitus teneretur, profectus cum fortissimis, multas Chersonesi urbes expugnauit: filium deinde Alexandrum xviii annos natum, virtutis & promptitudinis in rebus agendis manifestissimæ, (ut sub patris militia tyrocinii rudimenta deponeret), ad se accersivit. Cum quo in Scythiam prædandi causa, mox pro-

tiantium, impensas belli alio bello refecturus, est profectus. (Eaque expugnata) viginti milia puerorum, ac foeminarum capta, pecoris magna vis, auri argentique nihil, xx milia nobilium equarum ad genus faciendum in Macedoniam missa sunt. Sed revertenti à Scythia Philippo Triballi occurrunt, negantes se transiūm daturos, ni portionem accipiant praeda. Hinc iurgium, mox & praelium, in quo ita in femore vulneratus est Philippus, ut per corpus ejus equus interficeretur. Cum omnes occisum putarent, praeda amissa est. Quam primum ex vulnere convaluit, diu dissimulatum bellum Atheniensibus inferre. Cujus causa Thebani se junxere, meruentes, ne victis Atheniensibus, veluti vicinum belli incendium ad se transiret. Intra societate inter civitates paulo ante infestissimas, legationibus totam fatigant Græciam, communem hostem communibus viribus summoendum putantes. Quædam civitates mortæ Atheniensibus sese jungunt: quasdam autem belli metus ad Philippum traxit. In hac pugna (Philippus Alexandrum filium alteri cornu præfecit.) Ubi laudatissimi herois virtus clarissime emicuit. Talem enim in eadem pugna se præstitit, ut non inferior patre, imo etiam nulli secundus existerit: postea quoque eam victoriam sibi invidia ac fraude patris præreptam fuisse conquestus sit. Commisso itaque apud Chæroneam praelio, etiam Athenienses numero militum longe præstarent, à Macedonibus tamen, continuo ac diuturno bel-landi usu exercitatissimis, vincuntur. Non autem immemores pristinae gloriæ cecidere. Hic dies universæ Græciæ & gloriæ dominationis, & vetustissimam libertatem finit. Cæterum cum Philippus semper erga Alexandrum optime affectus fuisset, tandem ex Cleopatra noverca, Olympiad

superindicta, discordia orta est. Causam adhibuit Attalus avunculus Cleopatrz: qui cum in nuptiis Macedones exhortaretur, deos orarent, ut ad regni successionem legitimus ex Philippo & Cleopatra crearetur hzres; excandescens Alexander. O improbum caput, inquit, nos vero tibi nothi videmur? simulque in eum coniecit poculum. Insurgens inde pater contra Alexandrum, stricto eum petiit ferro, ictus tamen inclinatione corporis ab Alexandro evitatus, inanis excidit. Tunc Alexander convitiis patrem adortus, receptam Olympiadem matrem secum in Epirum duxit. Eum tamen Philippus, exprobrata sibi à Demaratro Corinthio hac eorum discordia, paulo post multis precibus ægre revocavit. Inter hæc nuptias Cleopatrz filiz & Alexandri fratris Olympiadis, quem pulso Arisba regem Epiri fecerat. Philippus celebrat. Dies erat pro magnificentia duorum regum, & collocantis filiam, & uxorem ducentis insignis. Sed nec ludorum celebritas deerat: ad quorum spectaculum Philippus, cum sine custodibus medius inter duos Alexandros, filium generumque, procederet. Pausanias, nobilis ex Macedonibus nemini suspectus adolescens, occupatum angustiis Philippum in transitu obtruncavit, diemque lxtitiz destinatum fœdum luctu funeris fecit. Hic puer stuprum per injuriam passus ab Attalo fuerat, qui eum etiam postea, tanquam vile scortum libidini convivarum subjecit. De quo Philippo conquestus, qui multum quidem ex rei turpitudine est motus, sed Attalo, ob magnam familiaritatem, & quod ejus opera tunc uteretur, ut noceret induci haud potuit. Erat etiam Attalus, ob Cleopatram proxime à rege in matrimonium acceptam, arctissima ei junctus cognatione, copiarumque in Asiam præmissarum dux fuerat delectus;

Atus ; vir in rebus bellicis egregia fortitudinis. Idcirco rex potius ut Pausania animum iustissimo dolore incensum mulceret, est conatus : datisque ei magnis muneribus, loco insuper honestiori inter corporis sui custodes honoravit. Sed ille implacabili ardens ira, decrevit non tantum de eo qui sibi injuriam intulisset, sed & qui ulcisci illam noluisset, pœnam sumere. Vixit Philippus annos XLVII, regnavit XXV, Macedonum rex XXI : cui maximæ opes erant instrumenta bellorum ; divitiarum quæstu quam custodia solertior : itaque inter quotidianas rapinas semper inops erat. Misericordia in eo & perfidia pari jure dilectæ. Nulla apud eum turpis ratio vincendi : blandus pariter & insidiosus alloquio : qui plura promitteret, quam præstaret : in seria & jocos artifex. Amicitias utilitate, non fide colebat. Gratiam fingere in odio, instruere inter concordantes odia, apud utrumque gratiam quærere, solemnis illi consuetudo. Inter hæc eloquentia, & insignis oratio, acuminis & solertiæ plena, ut nec ornatui facilitas, nec facilitati inventionum deesset ornatus.

LIBER II.

ANNO ab urbe condita CCCCXXVI
 mortuo Philippo, Alexander filius,
 (ob magnitudinem rerum gestarum
 Magnus appellatus) vigesimo ætatis
 anno plenum invidia, & gravissimis
 odiis ac periculis undique circum-
 septum, assequutus est imperium. Nec enim vicini
 barbarorum provinciæ & nationes modeste
 servitutem ferebant, avita velo dominia patrios-
 que principatus affectabant. Primo omnium au-

rom quotquot paternæ cædis causa fuerant, gra-
 vibus affecit poenis. Deinde sepulturæ ejusdem ma-
 ximam impendit curam. Principatum veto mul-
 to melius quam quisquam existimasset, confirma-
 vit. Juvenis enim; atque ob ætatem adhuc teneram
 ab aliquibus contemptui habitus, vulgus ipsum
 humanissimis sermonibus ira in sui benevolentiam
 traxit, ut & spem maximam omnibus faceret, &
 metum simul atque contemptum sui universis de-
 meret. Macedonibus immunitatem cunctarum re-
 rum, præter militiæ vacationem, dedit. Quo facto
 tantum sibi conciliavit favorem, ut alii corpus, non
 virtutem, alii vero nomen regis solum immuta-
 tum esse dicerent. Et quum initio tumultus undi-
 que contra ipsam exorti essent, audacia & ani-
 mi constantia incredibili citissime motus omnes
 compressit. Profectus deinde Corinthum in Pe-
 loponnesum, generali totius Græciæ concilio
 contra Persas (quorum erat eo tempore summum
 in terris imperium, quique Græciam sæpe multis
 cladibus afflixerant) Imperator est designatus. Si-
 quidem pater ejus idem bellum inchoaverat,
 morte tamen præventus consummare haud po-
 ruerat. In hujus belli apparatu nuntiatur Athe-
 nienſes, Thebanos; & Lacædæmonios, ab eo ad
 Persas defecisse, autoremque ejus defectionis,
 magno auri pondere à Persis corruptum, Demosthe-
 nem oratorem existisse. Quibus rebus occur-
 ſurus, tanta celeritate, instructo paratoque exer-
 citu, Græciam oppressit, ut quem venire non
 senserant, videre se vix crederent. In transitu
 hortatus Thessalos, beneficiorum patris commo-
 vesiciens, commemorata etiam veteri cognatione
 quæ sibi cum illis per Herculem esset, sermoni-
 busque humanissimis, ut magna à se sperarent,
 perissalos induxit, ut communi totius Thessa-
 liæ

lio decreto, universæ gentis dux crearetur, omniaque vestigalia atque redditus suos ei traderent. Tanta autem in juvene celeritas, tamque efficax in rebus agendis diligentia, omnes qui per contemptum ab eo erant alienati perterrefecit. Athenienses itaque sicuti primi desecerunt, ita etiam primi poenitere coeperunt; pueritiam Alexandri antea spectam supra virtutem veterum ductum extollentes: missisque legatis, bellum deprecabantur. Quibus auditis & graviter inerepatis, bellum remisit. In ea legatione Demosthenem quoque fuisse ferunt, sed cum ceteris ad Alexandrum non pervenit, siquidem à Cytherone Athenas reversus est: siue correptus timore, quod frequenter Philippum cum suis vituperasset, atque in sua republica contra Macedones verba fecisset, siue ut regi Persarum (à quo magnam auri summam, ut Macedonum causam oppugnaret, accepisse dicebatur) omnem de se suspicionem eximeret. Hoc quoque ipsi ab Æschine exprobratum aiunt, qui in oratione quadam de acceptis muneribus ita dicit, in præsens sane reatum aurum sumptus huic suppeditat. Sed hoc deinceps haud sufficit, cum nullæ opes moribus improbis satis esse possint. Alexander sedatis moribus qui in Græcia erant exorti, antequam in Asiam cum exercitu trajiceret, per Thraciam iter faciens, Perones, Triballos, Illyrios, aliosque finitimos petere instituit, quos novis rebus audere acceperat. Nam quod regno ejus tum finitimi, tum maxime infidi erant, minime negligendos censuit, præsertim cum iam tam longinquas à domo regiones cum exercitu profecturus esset. Ex Amphipoli igitur cum copiis profectus in Thracem, (quos Græci Autonomos vocant, nullius imperio, nullius legibus obnoxios) decem dierum itinere ad Maximum montem pervenit:

ibi, circa aditus angustias, negotiatorum atque Thracum ingentem manum collectam obviam habuit. Infederant montis verticem, curribusque pro vallo, qua parebat aditus, urbantur, inde pugnaturi, si necessitas postulasset. Sin autem ex adversa montis parte peterentur, currus in Alexandri phalangem magno impetu erant immisuri: quod & fecerunt. Sed milites ab Alexandro edocti, alii laxatis ordinibus, alii corpora humi strata scutis contingentes, periculum omne devitarunt. Hinc alacriores facti, ingenti clamore in hostes feruntur, postque uno impetu superare. Alexander, protinus superato jugo, per Hæmum montem in Triballos ad flumen Lygium profectus est. Syrmus Triballorum rex erat: is cognito Alexandri adventu, uxores ac pueros, cæteramque imbellem turbam, ad Danubium in insulam Peucam confestim misit, quo & Thraces Triballis finitimi se receperant. Nec multo post & ipse Syrmus eodem fugit. Reliqua Triballorum multitudo ad alteram insulam se contulerat, eo in loco ex quo pridie Alexander moverat situm. Alexander Triballos repetens, hostes ex sylvis in aperta provocatos superat, tribus millibus cæsis, reliquis in fugam coniectis, paucisque captis. Post hanc pugnam Alexander ad Danubium profectus, ad insulam in quam Triballi ac Thraces confugerant contendit: cui tamen barbari summa vi restiterunt; quod erat iis facilius, quoniam & naves paucæ erant, & insulæ maxima pars prærupta re præceps, & fluminis cursus, utpote in angusto conclusus, concitator. Quapropter Alexander abductis inde navibus, trajecto noctu flumine mcccc equitibus, peditibusque xv millibus, Getas (quorum circiter xv millia equitum, peditumque iupra x millia, prohibendi animo in adversa ripa armatos viderat) petiit. Quo facto

cessit

territi Getæ, ne primum quidem impetum sustinere.) Res prorsus ingentis audaciæ iis visa, Alexandrum tam facile unica nocte Danubium, omnium Europæ fluminum amplissimum atque altissimum, nullo ponte injecto transisse. Confugientibus igitur illis in sylvarum solitudines atque latebras, Rex urbem vacuum nactus, cepit, (solloque æquavit.) Huc loci venere legati à cæteris Danubii accolis, à Syrmio Triballorum rege, atque Germanis, ad Alexandrum, (ut cum eo amicitiae fœdus inirent.) (Quibus in fidem & amicitiam acceptis,) è Germanis quæsiuit, Quidnam in humanis rebus præ cæteris extimescerent; ratus nominis sui magnitudinem ante omnia ipsis formidolosam videri. Illi hoc se in primis timere responderunt, ne forte in sese aliquando cælum rueret. Alexander nihil motus responsi superbia, tantum adiecit, Germanos superbos esse, eosque domum remisit. Inde in Agrianos & Præonas iter persequenti nunciatum est, Clytū Bardiles ab eo defecisse, Glauciamque Taulantiōrum regem se ei conjunxisse. Erant & qui nunciarent fore ut Autariaræ ipsum in itinere adorirentur. Proinde negotio de Autariaræ Lagaro Agrianorum regi (qui patri Philippo admodum charus, Alexandro quoque perquam familiaris erat) commissio, insuper Cyna sorore, ubi Pellam revertisset, ultro in uxorem promissa, ipse ad Clytū Glauciamque magna celeritate contendit, eosque vario prælio vicit atque prostravit. (Hæc agenti superveniunt nuntii,) multos in Græcia (res novas moliri,) civitatesque non paucas, & in primis Thebanos, ab eo defecisse. Qua re motus Alexander, in Macedoniam est reversus, ut factum in Græcia tumultum reprimeret. Thebanis autem conantibus præsidium Macedonicum ex arce Thebana (quam Cadmeam vocant) depellere

lere, ipsamque, præalio fossis & munitissimo vallo cinctam, obsidentibus, rex cum exercitu magnis itineribus profectus, non longe à Thebis cum omnibus copiis insedit. Itaque Thebanorum duces, quoniam Alexander (præter spem omnium) advenerat, ac incertum erat utrum auxilia, sicut à nonnullis civitatibus petierant, illis adventura essent, de belli ratione consultare ceperunt. Omnibus tandem consentientibus belli discrimen subire constituerunt. Sed rex suos continuit, illis spatium pernitendi mutandique consilii exhibens, nullo pacto futurum existimans, ut una civitas contra tantas copias esset pugnatura. Habebat enim ultra XXX mill. peditum, equitumque ad III millia. omnes laboribus bellicis exercitatissimos. Quorum virtuti confusus, Persicum bellum susceperat. Sane si Thebani temporum fortunæ cedentes pacem petissent, rex eorum postularis libentissime annuisset. Nam tum mirifico studio ad Perlas in Asiam transire properabat. Cum tamen armis, non precibus uti decrevissent, Alexander Macedones ad prælium instruxit. A Thebanis, contra hostes numero longe superiores, summis viribus atque impigre decertatum est. Interim Macedonibus qui custodiæ Cadmeæ arcis præerant à tergo invadentibus, circumventi Thebani in ipsa pugna ceciderunt. Capta civitas & direpta, urbs eversa funditus est. Qua quidem in re ea spes idque consilium existit Alexandro, ut huiusmodi casu ac terrore compressi Græci, quierius dum abesset agerent: cum alioquæ inquisantibus Thebanos sociis Phocensibus & Platæ ensibus (morem gerere) gratiæ atque concupisceret. Plures sex milibus oppetierat. Triginta millia vendidit, ex quibus quadringentorum quadraginta talentorum argenti summam coegit. Pindari vatis tamen stipendiū pepercit: summu in doctos

doctos favorem manifestissimo exemplo testatus. Non omittendum videtur quod hic rerum gestarum Alexandri scriptores de Timoclea referunt, quam insignem Thebanam foeminam Thracius quidam dux constuprasse dicitur. Quumque post id eam posceret pecuniam, solus à muliere ad puteum seductus fuisse, in quo diceret pretiosiora rerum suarum occultari. Ducem igitur super os putei spectandi causa inclinatum, illa in profundum detruxit; superneque injectis lapidibus oppressit. Ob id facinus adductam ad se in vinculis foeminam percunctatus est Alexander quznam esset. Ea imperterrita, Theagenis, inquit, sum soror, qui contra Philippum electus imperator fortiter pugnans pro Græciæ libertate occubuit. Magnanimitatem mulieris & constantiam admiratus rex, liberam eam cum filiis dimisit. Athenienses Thebarum casum moleste & cum summa commiseratione ferentes, profugis portas contra regis edictum aperuerunt. Quam rem ita graviter tulit Alexander, ut secunda legatione denuo (bellum deprecantibus) ita domum remiserit, ut oratores & duces, quorum fiducia toties rebellent, sibi dedantur. Eo tamen demum res est deducta, ut retentis oratoribus, duces in exilium agerentur; qui confestim ad Darium regem Persarum profecti sunt. Cæterum coactis in Isthmo Græcis, & expeditionem in Persas decernentibus, Alexandro plures philosophi & oratores occurrunt, præter Diogenem Cynicum, qui tum versabatur Corinthi, & Alexandrum parvi faciens in Cranio habitabat: miratus Alexander, ad eum in sole apricantem venit, rogans, reine cujusquam indigeat: at ille, Ut paulum, inquit, à sole discedas. Quo respon-

ad hoc delectatum ferunt, ut ad suos

conversus dixerit, se Diogenem esse velle si Alexander non esset.

Rebus Græciæ compositis, adventante vere, ipsaque Græcia cum Macedonia Antipatro (cui ex amicis maxime fidebar) commissis, ad Hellespontum cum exercitu profectus, in Asiam incredibili ardore mentis accensus trajecit. Cum autem delati in continentem essent, primus Alexander jaculum, velut in hostilem terram, coniecit, armatusque de navi, tripudianti similis, prosluit, atque ita hostias cedit, precatus ne se regem illæ terræ invitæ excipiant. Inde hostem petens, milites à populatione Asiæ prohibuit; parcendum suis rebus præfatus, nec perdenda ea quæ possessuri venerint. In exercitu ejus fuerunt xxxii millia peditum, non supra v mllia equitum, navesque clxxx. Hac tam parva manu universum terrarum orbem utrum sit admirabilius quod vicerit, an quod aggredi ausus fuerit, incertum est: cum ad tam periculosum bellum non juvenes robustos, nec primo ætatis flore, sed veteranos, plerosque etiam emeritæ militiæ, qui cum patre patruisque militaverant, elegit, ut non tam milites, quam militiæ magistros electos putares. Ordines quoque nemo nisi sexagenarius duxit: ut si principia castrorum cerneret, senatum te alicujus prisce Reipublicæ videre diceret. Itaque nemo in prælio fugam, sed omnes victoriam animis conceperant, nec in pedibus cuiquam spes, sed in lacertis fuit. Alexander d inde passim peractis sacrificiis, maxime apud Trojam ad Achilli tumulum, in quem genus suum ex materna linea referebat, cum ob id felicissimum adolescentem prædicans, quod suarum virtutum præconem Homerum invenisset, ad interiora Darii regis Persarum contendit. Hunc Darium Arsani filium, qui decimus quartus à Cyro totius orientis monarchiam

narchiam tenebat, hac potissimum causa aggredi
voluit, quod à patre suo Philippo tributum requi-
sierat. Darius autem, missa prius superba. contu-
meliosa, atque imperiosissima legatione, se regem
regum, ac consanguineum Deorum, Alexandrum
vero famulum suum appellans, Satrapis suis id
negotii dederat, ut intanientem istum Philippi a-
dolescentulum (sic enim eum per contemptum
appellabat) verberibus pueilibus graviter cæsum,
indutumque post veste purpurea, sibi vinctum tra-
derent, navibusque una cum nautis submersis,
omnes ejus milites ad ulteriora maris rubri trans-
portarent. Qui mandatum regis exsequi volentes,
ad Granicum amnem (qui Troadem à Propontide
distinguit) magna manu, videlicet viginti milli-
bus peditum & pari equitum numero, confluxe-
runt & præruptam fluminis ripam, qua Alexan-
dro omnino trajiciendum erat, obsederunt. Ale-
xander, etiamsi præsentissimum periculum instare
cerneret, quippe cum suis ex inferiore atque instabi-
bili loco, (erat enim cum udus, tum cœno lubri-
cus) utpote ex flumine adversus hostes in eminenti
ripa stantes, demicandum foret, suæ tamen for-
tunæ ac virtuti simulque fortitudini militum con-
fusus, amnem trajecit. Et primo quidem non sper-
nenda difficultate pressus, tandem tamen hostes,
non tam sua arte, quam virtute Macedonum, vi-
cit atque prostravit. In eo conflictu Persarum vi-
ginti millia peditum & CC L equites cæsa, Mace-
donum non plus xxxix interfecti sunt. Ea pugna
magnum ad res Alexandri momentum peperit. Sar-
deis enim maritimi barbarorum imperii propu-
gnaculum cepit, iisque ac cæteris Lydiæ populis
ut legibus uterentur suis, concessit. Ephelum,
quarto post pugnam die, lapso inde præ metu præ-
sidio, occupavit. Interim ex Magnesia & Trallibus
legati

legati venerunt, urbium suarum deditionem pollicētes; ad quas in fidem recipiendas Parmenionem cum duobus millibus & quingentis mercenariis, parique Macedonum numero, equitibus ex amicis circiter ducentis, misit. Miletum deinde sibi resistentem oppugnavit: eaque positus, versus Halicarnassum iter ingreditur. Omnibus interfectis oppidis primo imperu capto, Halicarnassum urbem permunitam obsedit, eamque non sine labore expugnatam solo xquavit. Ingressus Cariam, Ada Cariz regina, quæ re, nō ab Orontobate, quem Darius miserat, pulsa, nihil quicquam in tota Caria præter Alinda, ejus provincie urbem munitissimam, tenebat) Alexandro obviam profecta, Alindis urbe tradita, eum in filium adoptavit. Rex nec liberalitatem suæm nec filii nomen aspernatus, urbem eidem custodiendam reliquit. Tota deinde Caria subacta, memor accepti beneficii eam universam Adæ imperio subjecit. Hinc in Lyciam & Pamphyliam tendit, eo consilio ut ora maritima ad Phœniciam & Ciliciam usque in potestatem redacta, navales copias hostibus inutiles redderet. Devictisque rebellibus Pisidiz populis, summo mentis ardore, nec minore alacritate, adversus Darium, quem cum multis militantium millibus adventare constabat, cōrendens, Phrygiæ, per quam exercitus traducendus erat, est ingressus.

BREVARIUM LIB. III.

1. **C**Elanarum urbe & arce recepta, primariam Thrygia urbem Alexander ingreditur; in qua satrapem Gordis n. d. m. servit; ac deinde obviam Dario ire

2. Exercitus Persici lustratio : de quo quum Darii iussu Charidemus Atheniensis verum liberumque protulisset iudicium, capite multatus est.

3. Tempus Persarum regum, orto Sole demum procedentium, tum copiarum Alexandri descriptio.

4. Desertum ab Arsane Darii praefecto Cilicid fanceb Alexander opportune occupat.

5. Cum in Cydnum flumen abluendi corporis gratia intempestive descendisset, gravissimo morbo corripitur rex ipse.

6. Qui à fido sapientique medico Philippo, cui à toto exercitu ingentes gratia habentur, pristina valetudini mox restituitur.

7. Vegetior factus, Darium aggredi cogitat, Sisenemque Persam, imprudentia delinquentem, occidi jubet.

8. Darii ante pugnam consilia : tum exercitus Persici consternatio, proxima internecionis praesidium.

9. Virisque exercitus membra praecipua & ellatio.

10. Alexandri oratio ad milite.

11. Pugna cruenta, in qua 100000 peditum ac 10000 equitum Persarum occumbunt, reliquis suis fugatisque.

12. Castris Darii ingenti praedae poritur Alexander.

13. Matris & uxoris Darii, nec non aliarum nobilium sapientiarum, luctum obregem quem putabant interfectum, regi prorsus animo levat Alexander.

14. Darii gazam immensam, cum ingenti nobilium numero, Parmenioni proditorie Damasci praefectus tradit.

INTER haec, Alexander ad conducendum ex Peloponneso militem Cleandro cum pecunia misso, Lyciae Pamphyliæque rebus compositis, ad urbem Celzenas exercitum admovit. Media illa tempestate mœnia interfluebat Marsyas amnis, fabulosis Græcorum carminibus inclitus. Fons ejus ex summo montis

cacumine excurrent. in subjectam petram magno
 strepitu aquarum cadit: inde diffusus, circumje-
 ctos rigat campos, liquidus, & suas duntaxat un-
 das trahens. Itaque color ejus placido mari simili-
 lis, locum poetarum mendacio fecit: quippe tra-
 ditum est, nymphas amore amnis retentas in illa
 rupe confidere. Cæterum quandiu intra muros
 fuit, nomen suum terinet. At cum extra muni-
 menta se evolvit, majore vi ac mole agentem un-
 das Lycum appellant. Alexander quidem urbem
 destitutam à suis intrat: arcem vero, in quam con-
 fugerant, oppugnare adortus, caduceatorem præ-
 misit, qui denuntiaret, ni dederent, ipsos ultima
 esse passuros. Illi caduceatorem in turrim, & si-
 tu & opere multum editam, perductum, quanta
 esset altitudo intueri jubent, ac nuntiare Alexan-
 dro, non eadem ipsum & incolas æstimatione mu-
 nimenta metiri. Ne scire inexpugnabiles esse: ad
 ultimum, pro fide morituros. Cæterum ut cir-
 cumfideri arcem, & omnia sibi in dies ætiora vi-
 derunt esse, sexaginta dierum inducias præsti-
 tur, nisi intra eos auxilium Darius ipsis misisset, de-
 derent urbem, postquam nihil inde præsidii mit-
 tebatur, ad præstitutam diem permisisse se Regi.
 Superveniunt deinde legati Atheniensium, peten-
 tes ut capri apud Granicum amnem redderentur
 sibi. Ille non hos modo, sed etiam cæteros Græcos
 restitui suis jussurum respondit, finito Persico bel-
 lo. Cæterum Dario imminens, quem nondum Eu-
 phratem superasse cognoverat, undique omnes co-
 pias contrahit, totis viribus tanti belli discrimen
 aditurus. Phrygia erat, per quam ducebatur exer-
 citus pluribus vicis quam urbibus frequens. Tunc
 habebat quondam nobilem Midæ regiam, Gor-
 dium nomen est urbi, quam Sangarius amnis præ-
 terfluit, pari intervallo Pontico & Cilicio mari
 distan-

distan-
 spatio
 ces
 adhæ-
 specie
 objice
 Alexa
 templ
 patre
 haud
 Notab
 nodis
 xus.
 oracu
 vincu
 ejus e
 ba &
 solici
 vincu
 peret
 percip
 ne in
 quicqu
 nil, in
 ruptis
 implet
 occup
 Amph
 utem
 & Con
 d bel
 cum
 nilla.
 respon
 ita ex
 udera

distantem. Inter hæc maria, angustissimum Asiae
 spatium esse comperimus, utroque in arcus tau-
 ces compellente terram. Quæ quia continenti
 adhæret, sed magna ex parte cingitur fluctibus,
 speciem insulæ præbet; ac, nisi tenue discrimen
 objiceret, maria, quæ nunc dividit, committeret.
 Alexander, (urbe in suam ditionem redacta,) Jovis
 templum intrat: vehiculum, quo Gordium Midæ
 patrem vestum esse constabat, adspexit, (cultu
 haud sane à vilioribus vulgatisque usu abhorrens.)
 Notabile erat vinculum adstrictum, compluribus
 nodis in semetipsos implicatis, & celantibus ne-
 xus. Incolis deinde affirmantibus, edicam esse
 oraculo sortem, Asiae positurum qui inexplicabile
 vinculum solyisset; Cupido incessit animo fortis
 ejus explendæ. Circa regem erat & Phrygum tur-
 ba & Macedonum; illa explicatione suspensa, hæc
 sollicita ex temeraria regis fiducia: quippe series
 vinculorum erat ita adstricta, ut unde nexus inci-
 peret quoque se conderet, nec ratione nec visu
 percipi posset. Solvere aggressus injecerat curam,
 ne in omen verteretur irritum inceptum. Ille ne-
 quicquam diu luctatus cum latentibus nodis, Ni-
 hil, inquit, interest quomodo solvatur, gladioque
 ruptis omnibus loris, (oraculi sortem vel elusit, vel
 implevit.) Cum deinde Darium, ubicunque esset,
 occupare statuisset, ut à tergo tuta relinqueret,
 Amphoterum classi ad oram Hellepontis, (copiis
 autem præfecit Hegelocum,) Lesbum & Chium
 & Con præsidiiis hostium liberaturos. His talenta
 ad belli usum quingenta attributa. Ad Antipa-
 tum & eos qui Græcas urbes tuebantur, sexcenta
 missa. Ex foedere naves sociis imperat quæ Hel-
 lesponto præsiderent. Nondum enim Memnonem
 ita excessisse cognoverat, in quem omnes in-
 iungerat curas; satis gnarus, cuncta in expedito
 fore,

fore, si nihil ab eo moveretur. Iamque ad urbem Ancyram ventum erat, ubi numero copiarum inito Paphlagoniam intrat. Huic juncti erant Heneti; unde quidam Venetos trahere originem credunt: omnisque hæc regio paruit regi, datisque obsidibus, tributum (quod ne Persis quidem tulissent) pendere ne cogerentur, impetraverunt. Calas huic regionis præpositus est: ipse, assumptis qui ex Macedonia nuper advenerant, Cappadociam petiit.

2. At Darius, (nunciata Memnonis morte,) haud secus quam par erat motus, omissa omni alia spe, statuit ipse decernere: quippe quæ per duces suos acta erant cuncta damnabat; ratus pluribus eorum, omnibus abfuisse fortunam. Igitur castris ad Babylonem positis, quo majore animo capefferent bellum, universas vires in conspectum dedit: & circumdato vallo, quod decem millium armatorum multitudinem caperet, Xerxis exemplo, numerum copiarum iniit. Otto sole, ad noctem agmina, sicut descripta erant, intravere vallum: inde occupaverant emissâ Mesopotamiæ campos equitum peditumque propemodum innumerabilis turba, majorem quam pro numero speciem gerens. Persarum erant centum millia in quibus eques triginta millia implebat. Medi decem equitum, quinquaginta millia peditum habebant. Bactrianorum equitum duo millia fuere, armati bipennibus, levibusque scutis cerræ maximæ speciem reddentibus; peditum decem millia pari armatura sequebantur. Armenii quadraginta millia miserant peditum, additis septem milibus equitum. Hyrcani egregii, inter illas gentes, sex millia expleverant equis militatura. Derbices quadraginta millia peditum armaverant. Pluribus hærebant ferro præfixæ hastæ quidam lignum igni duraverant. Hos quoque duo millia equitum ex eadem gente comitata sunt.

A Caspio mari octo millium pedester exercitus venerat : ducenti equites. Cum his erant ignobiles Asiae gentes. Duo millia peditum : equitum duplicem paraverant numerum. His copiis triginta millia Graecorum mercede conducta egregiae juventutis adjecta sunt. Nam Bactrianos & Sogdianos & Indos, ceterosque rubri maris accolae, ignota etiam ipsi gentium nomina, festinatio prohibebat acciri. Nec quicquam illi minus quam multiendo militum defuit : cujus tum universae aspectu admodum laetus, purpuratis solita vanitate spem ejus instantibus, conversus ad Eudemum Atheniensem, belli peritum & ob exilium infestum Alexandro, (quippe Athenis, jubente eo, fuerat expulsus) percunctari coepit, Satisne ei videretur instructus ad obtinendum hostem. At ille, & suae sortis & regiae superbiae oblitus, Verum, inquit, & tu forsitan audire nolis, & ego, nisi nunc dixerem, alias nequaquam consistebam. Hic tanti apparatus exercitus, hac tot gentium, & totius Orientis excisa sedibus suis moles, finitimis potest esse terribilis : nitet purpura, aurumque fulget armis, & opulentia, quantam qui oculis non subjecere, animis concipere non possunt. Sed Macedonum acies totius sane & inculta, clypeis hastisque immobilis, cuneos, & conferta robora virorum reges. (Ipsi phalangem vocant peditum stabile agmen.) Vir vivo, armis arma conferta sunt : ad nutum monentis intenti, sequi signa, ordines servare didicerunt. Quod imperatur, omnes exaudiunt : obfiscere, circumire, discurrere in cornu, mutare pugnam, non duces magis quam milites callent. Et ne auri argenti-que studio teneri putes, adhuc illa disciplina paupertate magistra flevit. Fatigatus humus cubile est : cibum, quem occupant, satiat : tempora somni arctiora quam noctis sunt. Iam Thessali equites & Aetnaei, & reliqui, invicta bello manus, fundis, credo, &

hastis igne duratis, repellentur: pari robore opus est. In illa terra qua hos generis auxilia querenda sunt. Argentum istud atque aurum ad conducendum militem mite. Erat Dario mite ac tractabile ingenium, nisi etiam suam naturam plerumque fortuna corrumpere. Itaque veritatis impatiens, hospitem ac supplicem. tunc maxime utilia suadentem, abstrahi iussit ad capitale supplicium. Ille, ne tum quidem libertatis oblitus, Habeo, inquit, paratum mortis mea ultorem, expetet pœnas mei consilii spreto ipse) contra quem tibi suasi. Tu quidem licentis regni subito mutatus, documentum eris posteris (homines, cum se permiscere fortuna, etiam naturam dediscere.) Hæc vociferantem quibus erat imperatum, jugulant. Sera deinde pœnitentia subiit regem; ac vera dixisse confessus, eum sepeliri iussit.

3. Thymodes erat Mentoris filius, impiger juvenis, cui præceptum est à rege, ut omnes peregrinos milites, in quos plurimum habebat spei, à Pharnabazo acciperet, opera eorum usus in bello. Ipsi Pharnabazo tradit imperium quod ante Memnoni dederat. Anxium de instantibus curis agitabant etiam per somnum species imminentium rerum: sive illas ægritudo, sive divinatio animi præfagientis accersit. Castra Alexandri magno ignis fulgore collucere ei visa sunt, & paulo post Alexander adduci ad ipsum, in eo vestis habitu quo ipse fuisset: equo deinde per Babylonem vectus, subito cum ipso equo oculis esse subductus. Ad hæc vates varia interpretatione curam distinxerant: alii lætum id regi somnium esse dicebant, quod castra hostium arsisent, quod Alexandrum deposita regia veste, in Persico & vulgari habitu perductum esse vidisset. Quidam non ita augurabantur: quippe illustria Macedonum castra vi-
za, fulgorem Alexandro portendere, quem regnum

Aſia occupaturum eſſe haud ambigere, quoniam in eodem habitu Darius fuiſſet cum appellatus eſt rex. Vetera quoque omnia, ut ſit, ſollicitudo revocaverat. Darium enim in principio imperii vaginam acinacis Perſicum juiſſe mutari in eam formam qua Græci uterentur, protinuſque Chaldaeos interpretatos, imperium Perſarum ad eos tranſiturum, quorum arma eſſet imitatus. Cæterum ipſe & varum reſponſo quod edebatur in vulgus, & ſpecie quæ per ſomnum oblata erat, admodum lætus, caſtra ad Euphratem movere jubet. Patrio more Perſarum traditum eſt, orto ſole demum procedere. Die jam illuſtri ſignum è tabernaculo Regis buccina dabatur: ſuper tabernaculum, unde ab omnibus conſpici poſſet, imago ſolis cryſtallo incluſa fulgebat. Ordo autem agminis erat talis: Ignis quem ipſi ſacrum & æternum vocabant, argenteis altaribus præferebatur. Magi proximi patrium carmen canebant. Magos trecenti & ſexaginta quinque juvenes ſequebantur, puniceis amiculis velari, diebus totius anni pares numero: quippe Perſis quoque in totidem dies deſcriptus eſt annus. Currum deinde Jovi ſacratum albentes vehebant equi: hos eximia magnitudinis equus, quem Solis appellabant, ſequebatur. Aureæ virgæ & albæ veſtes regentes equos adornabant. Haud procul erant vehicula decem multo auro argentoque cœlata. Sequebatur hæc equitatus duodecim gentium, variis armis & moribus. Proximi ibant, quos Perſæ immortales vocant, ad decem millia: cultus opulentia barbaræ non alios magis honeſtabat. Illi aureos torques, illi veſtem auro diſtinctam habebant, manicataſque tunicas gemmis etiam adornatas. Exiguo intervallo, quos cognatos regis appellant, decem & quinque millia hominum. Hæc vero turba mu-

liebriter propemodum culta, luxu magis quam decoris armis conspicua erat. Doryphori vocabantur. Proximum his agmen, soliti vestem excipere regalem. Hi currum regis anteibant, quo ipse eminens vehebatur. Utrumque currus latus decorum simulachra ex auro argentoque expressa decorabant. Distinguebant internitentes gemmæ jugum; ex quo eminebant duo aurea simulachra cubitalia; quorum alterum pacis, alterum belli gerebat effigiem. Inter hæc auream aquilam, pinnas extendenti similem, sacrauerant. Cultus regis, inter omnia, luxuria notabatur. Purpureæ tunicæ medium album intextum erat. Pallam auro distinctam aurei accipitres, velut rostris inter se corruerunt, adornabant; & zona aurea muliebriter cinctus, acinacem suspenderat, cui ex gemina erat vagina. Cydarim Persæ regium capitis vocabant insignem: hoc czrulea fasciâ albo distincta circuibat. Currum decem millia hastatorum sequebantur: hastas argento exornatas, spicula auro præfixa gestabant. Dextera lævæque regem ducenti ferme nobilissimi propinquorum comitabantur. Horum agmen claudebatur triginta millibus peditum, quos equi regis quadringenti sequebantur. Intervallo deinde unius stadii, matrem Darii Sytigambim currus vehebat, & in alio erat conjunx. Turba scōminarum reginas comitantium equis vestabatur. Quindecim inde, quas armamaxas appellant, sequebantur. In his erant liberi regis, & qui educabant eos, spadonumque grex, haud sane illis gentibus vilis. Tum regis pellicees trecentæ sexaginta vehebantur, & ipsæ regali cultu ornatuque: post quas pecuniam regis sexcenti muli & trecenti camelivebant, præsidio sagittariorum prosequente. Propinquorum amicorumque conjuges huic agmini proximæ, lixarumque & calorum greges, vehe-

vehebantur. Ultimi erant cum suis quisque ducibus, quicogerent agmen, leviter armati. Contra, quis aciem Macedonum intueretur, dispar acies erat, equis virisque non aurea, non discolori veste, sed ferro atque ære fulgentibus. Agmen & stare paratum, & sequi, nec turba, nec sarcinis prægrave; intentum ad ducis non signum modo, sed etiam nutum. Et castris locus, & exercitui commeatus suppetebant. Ergo Alexandro in acie miles non defuit.

4. Darius autem tantæ multitudinis rex, loci in quo pugnavit angustiis redactus est ad paucitatem, quam in hoste contempserat. Interea Alexander, Abistamene Cappadociæ præposito, Ciliciam petens, cum omnibus copiis in regionem quæ Castra Cyri appellatur pervenerat. Stativa illuc habuerat Cyrus, cum adversus Cræsum in Lydiam exercitum duceret. Aberat ex regio quinquaginta stadia ab aditu quo Ciliciam intramus: Pylas incolæ dicunt artificissimas fauces, munimenta quæ manu ponimus naturali situ imitante. Igitur Arsanes, qui Ciliciæ præerat, reputans quid in initio belli Memnon sualisset, quondam salubre consilium serò exsequi statuit: igne ferroque Ciliciam vastat, ut hosti solitudinem faciat; quicquid usui esse potest, corrumpit, sterile ac nudum solum, quod tueri nequibat, relicturus. Sed longe utilius fuit, angustias aditus qui Ciliciam aperit valido occupare præsidio, jugumque opportune itineri imminens obtinere; unde inultus subeuntem hostem aut prohibere, aut opprimere potuisset. Tum paucis, qui callibus præsiderent, relictis, retro ipse concessit, populator terræ quam à populationibus vindicare debuerat. Ergo qui relictæ erant, proditos se rati, ne conspectum quidem hostis sustinere voluerunt, cum vel pauciores locum obtinere potuissent. Namque perpetuo jugo

montis asperi ac prærupti Cilicia includitur: quod quum a mari surgat, velut sinu quodam flexuque curvatum, rursus altero cornu in diversum litus excurrit. Per hoc dorsum, qua maxime introrsum mari cedit, asperi tres aditus & perangusti sunt, quorum uno Cilicia intranda est, campestris eadem qua vergit ad mare, planiciem ejus crebris distinguuntibus rivis. Pyramus & Cydnus inclyti amnes fluunt. Cydnus, non spacio aquarum, sed liquore memorabilis: quippe leni tractu a fontibus Jabens, puro solo excipitur. Nec torrentes incurunt, qui placide manantis alveum turbent. Itaque incorruptus, idemque frigidissimus, quippe multa riparum amœnitate inumbratus, ubique fontibus suis similis in mare evadit. Multa in ea regione monumenta vulgata carminibus vetustas exederat. Monstrabantur urbium sedes Lyrnessi & Thebes; Typhonis quoque specus, & Corycium nemus, ubi crocum gignitur, cæteraque in quibus nihil præter famam duraverat. Alexander fauces jugi, quæ Pylæ appellantur, intravit: contemplatus locorum situm, non alias magis dicitur admiratus esse felicitatem suam: obrui potuisse vel saxis confitebatur, si fuissent qui subeuntes propellerent. Iter vix quaternos capiebat armatos. Dorsum montis imminabat viæ non angustæ modo, sed plerumque præruptæ, crebris oberrantibus rivis qui ex radicibus montium manant. Thrakas tamen leviter armatos præcedere jussit, scrutarique valles, ne occultus hostis in subeuntes erumperet.

Sagittariorum quoque manus occupaverat jugum: intentos arcus habebant. moniti, non iter ipsos inire, sed prælium. Hoc modo agmen pervenit ad urbem Tarson, cui tum maxime Persæ subijciebant ignem, ne opulentum oppidum hostis invaderet. At ille, Parmenione ad inhibendum incendium

cendum cum expedita manu præmisso, posteaquam Barbaros adventu suorum fugatos esse cognoverat, urbem à se conservatam intrat.

5. Mediam Cydnus amnis, de quo paulo ante dictum est, interfuit; & tunc ætus erat, cujus calor non aliam magis quam Ciliciam oram vapore solis accendit; & diei fervidissimum tempus cœperat. Pulvere ac sudore simul perfusum regem invitavit liquor fluminis, ut calidum adhuc corpus ablueret. Itaque veste deposita, in conspectu agminis (decorum quoque futurum ratus, si ostendisset suis, levi ac parabili cultu corporis se esse contentum) descendit in flumen, vixque ingressi subito horrore artus rigere cœperunt: pallor deinde suffusus est, & totum præpemodum corpus vitalis calor reliquit. Expiranti similem ministri manu excipiunt, nec satis compotem mentis in tabernaculum deferunt. Ingens sollicitudo, & pene jam luctus in castris erat. Flentes querebantur, in tanto impetu cursuque rerum, omnis ætatis ac memoriæ clarissimum regem non in acie saltem, non ab hoste dejectum, sed abluentem aqua corpus, ereptum esse & extinctum: instare Darium, victorem antequam vidisset hostem. Sibi easdem terras quas victores peragrascent, repetendas: omnia aut ipsos aut hostes populares: per vastos solitudines, etiamsi nemo insequi velit, euntes, fame atque inopia debellari posse. Quem signum daturum fugientibus? quem ausurum Alexandro succedere? Jam ut ad Hellespontum fuga penetrarent, classem qua transcant quem præparaturum? Rursus in ipsum regem misericordia versa: illum florem juventæ, illam vim animi, eundem regem & commilitonem divelli à se & abripi, immemores sui querebantur. Inter hæc liberius meare spiritus cœperat: allevabat rex oculos, & paulatim

redeunte animo circumstantes amicos agnoverat. Laxataque vis morbi ad hoc solum videbatur, quia magnitudinem mali sentiebat. Animum autem aggritudo corporis urgebat: quippe Parium quinto die in Ciliciam fore nunciabatur. Vinctum ergo se tradi, & tantam victoriam eripi sibi è manibus, obscuraque & ignobili morte in tabernaculo extinguere se, quærebat. Admissisque amicis pariter & medicis, In quo me, inquit, articulo rerum mearum fortuna deprehenderit, corniti. *Strepitum hostium armorum exaudire videor: & qui uliro intuli bellum, jam provocor.* Darius ergo, cum tam superbas literas scriberes, fortunam meam in consilio habuit: sed nequicquam, si mihi arbitrio meo curari licet. Lenta remedia & segnes medicos non expetunt tempora mea. Vel mori Erenue, quam tarde convalescere, mihi melius est. Proinde, si quid opis, si quid artis in medicis est, sciant, me non tam mori, quam belli remedium querere. Ingentem omnibus incusserat curam tam præceps temeritas ejus. Ergo pro se quisque precari cœpere, ne festinatione periculum auget, sed esset in potestate medentium. Inexperta remedia haud injuria ipsis esse suspecta, quum ad perniciem ejus etiam à latere ipsius pecunia sollicitaret hostis. Quippe Darius mille talenta interfectori Alexandri daturum se pronuntiari jusserat. Itaque ne ausurum quidem quenquam arbitrabatur experiri remedium, quod propter novitatem posset esse suspectum.

6. Erat inter nobiles medicus è Macedonia regem secutus, Philippus, natione Acarnan, fidus, admodum regi; puero comes, & custos salutis datus, qui non ut regem modo, sed etiam ut alium eximia charitate diligebat. Is non præceps so, sed strenuum remedium afferre, tantamque vim morbi portione medicata levaturum esse promittit.

Nulli

Nulli
jus
qua
ocul
trab
ipsu
sum
agre
purp
bar,
le ta
esse
litter
aut
peni
fueri
even
bern
alien
anim
enur
pulv
gitan
natu
tum
vato
missi
haur
jube
aliqu
hend
quan
litter
spirit
sacro
quod

Nulli promissum ejus placebat, præter ipsum cu-
jus periculo pollicebatur. Omnia quippe facilius
quam moram perpeti poterat. Arma & acies in
oculis erant : & victoriam in eo positam esse arbi-
trabatur, si tantum ante signa stare potuisset : id
ipsum, quod post diem tertium medicamentum
sumpturus esset (ita enim medicus prædixerat)
agre ferens. Inter hæc à Parmenione fidissimo
purpuratorum litteras accipit, quibus ei denuncia-
bat, ne salutem suam Iphilippo committeret : mil-
le talentis à Darjo. & spe nuptiarum sororis ejus,
esse corruptum. Ingentem animo sollicitudinem
litteræ incusserant, & quicquid in utramque partem
aut metus aut spes subjecerat, secreta assimatione
pensabat. Bibere perseverem ? ut si venenum datum
fuerit, ne immerito quidem quicquid acciderit
evenisse videatur ? Damnum medici fidem ? in ta-
bernaculo ergo me optimi patiar ? At satius est
alieno me mori scelere, quam metu nostro. Diu
animo in diversa versato, nulli quid scriptum esset
enunciat, epistolamque sigillo annuli sui impressio
pulvino, cui incubabat, subiecit. Inter has co-
gitationes biduo adsumpto, illuxit à medico desti-
natus dies. Et ille cum poculo, in quo medicamen-
tum diluerat, intravit. Quo viso, Alexander, le-
vato corpore in cubitum, epistolam à Parmenione
missam sinistra manu tenens, accipit poculum, &
haurit interritus : tum epistolam Philippum legere
juber, nec à vultu legentis movit oculos ; ratus
aliquas conscientie notas in ipso ore posse depre-
hendere. Ille epistola perlecta, plus indignationis
quàm pavoris ostendit : projectisque amiculo &
litteris ante lectum, Rex, inquit, *semper quidem*
spiritus meus ex te pependit, sed nunc vero (arbitror)
sacro & venerabili ore trahitur. Crimen parricidii
quod mihi obiectum est, tua salus diluet. Servatus à me

vitam mihi dederis; oro quæsequæ: omissoque metu, pater medicamentum c. n. cipe veni. Laxa paulisper animum, quem solitudine intempestiva amici sano fideles, sed moleste jéduli turbant. Non securum modo hæc vox, sed etiam lætum Regem ac plenum bonæ spei fecit. Itaque, si ai, inquit, Philippe, tibi permisissent, quo maxime modo animum velles experiri meum, alio profecto voluisset. Sed certiore quam expertus es, ne optasles quidem. Hæc epistola accepta, tamen quod dilueras bibi: nunc credo te non minus pro tua fide, quam pro mea salute sollicitum. Hæc elocutus, dexteram Philippo offert. Cæterum tanta vis medicaminis fuit, ut quæ sequuta sunt criminationem Parmenionis adjuverint. Interclusus spiritus aîæ meabat, nec Philippus quidquam inexpertum omisit. Ille fomenta corpori admovit, ille torpentem nunc cibi, nunc vini odore excitavit. Atque ut primum mentis compotem esse sensit, modo matris sororumque, modo tantæ victoriæ appropinquantis admonere non desistit. Ut vero medicamentum se d. ffudit in venas, & sensim toto corpore salubritas percipi potuit, primo animus vigorem suum; deinde corpus quoque expectatione maturius recuperavit. Quippe post tertium diem quam in hoc statu fuerat, in conspectum militum venit. Nec avidus ipsum Regem quam Philippum iuruebatur exercitus: pro se quisque, dexteram ejus amplexi, grates habebant, velut præsentî Deo. Namque haud facile dictu est, præter ingenitam illigenti erga Reges suos venerationem, quantum hujus quoque Regis vel admirationi dediti fuerint, vel charitate flagraverint. Jam primum nihil nisi divina ope aggredi videbatur. Nam cum esset præsto ubique fortuna, temeritas in gloriam cesserat: ætas quoque vix tantis matura rebus, sed abunde sufficiens, omnia etiam ejus opera honestabat:

bat:
mili
inter
abho
dotil
vene
7.
acce
sgm
pont
tum,
xand
perv
mine
impo
dtm
cia B
nerva
affere
perat
que t
specta
amne
inde
Parm
plora
nomi
stis e
Isson
progr
fidieb
itiner
thor &
movit
diendi
novi

bat : & quæ leviora haberi solent, plerumque in re militari gratiora vulgo sunt ; exercitatio corporis inter ipsos, cultus habitusque paululum à privato abhorrens, militaris vigor, quæ ille vel ingenii dotibus, vel animi artibus, ut pariter charus ac venerandus esset, effecerat.

7. At Darius nuntio de adversa valetudine ejus accepto, celeritate quanto poterat tam grave agmen ad Euphratem contendit : junctoque eo pontibus, quinque tamen diebus trajecit exercitum, Ciliciam occupare festinans. Jamque Alexander viribus corporis recuperatis, ad urbem Solos pervenerat : cujus potius, ducentis talentis, nomine mulctæ, exactis, arci præsidium militum imposuit. Vota deinde pro salute suscepta per ludum atque otium reddens, ostendit quanta fiducia Barbaros sperneret : quippe Æsculapio & Minervæ ludos celebravit. Spectanti nuntius lætus affertur ex Halicarnasso, Persas acie à suis esse superatos, Myndios quoque & Cannios, & pleraque tractus ejus, suæ factæ ditionis. Igitur edito spectaculo ludicto, castrisque motis, & Pyramone ponte juncto, ad urbem Mallon pervenit : inde alteris castris ad oppidum Castabulum : ibi Parmenio Regi occurrit, quem præmiserat ad explorandum iter saltus per quem ad urbem Isson nomine penetrandum erat. Atque ille angustiis ejus occupatis, & præsidio modico relicto, Isson quoque desertam à Barbaris ceperat. Inde progressus, deturbatis, qui interiora montium obsidebant, præsidiis cuncta firmavit : occupatoque itinere, sicut paulo ante dictum est, idem & auctor & nuntius venit, Isson inde Rex copias admovit : ubi consilio habito, utrumne ultra progrediendum foret, an ibi opperiendi essent minores novi quos ex Macedonia adventare constabat.

Parmenio non alium locum prælio aptiorem esse censebat, quippe illic utriusque Regis copias numero futuras pares, cum angustiae multitudinem non caperent; planitiem ipsis campisque esse virandos, ubi circuitu, ubi ancipiti acie opprimi possent: timere, ne non virtute hostium, sed lassitudine sua vincerentur: Persas recentes inde successuros, si lavius stare potuissent. Facile ratio tam salubris consilii accepta est. Itaque inter angustias saltus hostem opperiri statuit. Erat in exercitu Regis Sisen Peries, quondam à Prætorè Egypti missus ad Philippum, donisque & omni honore cultus exilium patria sede mutaverat: securus deinde in Asiam Alexandrum, inter fideles socios habebatur. Huic epistolam Cretensis miles obsignatum annulo, cuius signum haud sane notum erat, tradidit. Nabarzanes Prætor Darii miserat eam, hortabaturque Sisenem, ut dignum aliquid nobilitate ac moribus suis ederet: magno id ei apud Regem honori fore. Has literas Sisenes, utpote innoxius, ad Alexandrum sæpe deferre tentavit. Sed cum tot curis apparatuque belli Regem videret urgeri, aptius subinde tempus expectans, suspicionem initi scelesti consilii præbuit. Namque epistola, priusquam ei redderetur, in manus Alexandri pervenerat, lectamque eam ignoti annuli sigillo impresso Siseni dari iusserat, ad æstimandam fidem Barbari. Qui quia per complures dies non adierat Regem, scelesto consilio eam visus est suppressisse, & in agmine à Cretensibus haud dubie jussu Regis occisus est.

8. Jamque Græci milites quos Thymondas à Pharnabazo acceperat, præcipua spes, & propemodum unica, ad Darium pervenerant. Hi magnopere suadebant, ut retro abiret, spatiososque Mætopotaniæ campos repeteret. Si id consilium damnaret, at ille divideret saltem copias innumera-

rabiles,

rabiles, neu sub unum fortunæ ictum totas vires
regni cadere pateretur. Minus hoc consilium Re-
gi quam purpuræ ejus displicebat: anticipem fi-
dem, & mercede venalem prodicionem imminere,
& dividi non ob aliud copias velle, quam ut ipsi in
diversa digressi, si quid commissum esset, traderent
Alexandro. Nihil tutius esse, quam circumdatos
eos exercitu toto obrui telis, documentam non
inultæ perfidiæ futuros. At Darius, ut erat sanctus
& mitis, se vero tantum facinus negat esse factu-
rum, ut suam secutos fidem suos milites jubeat
trucidari. Quam deinde amplius nationum exte-
rarum salutem suam credituram sibi, si tot mili-
tum sanguine imbuisset manus? Neminem stoli-
dum consilium capite luere debere. Desunt rores
qui suaderent, si fuisset periculum esset. Deni-
que, ipsos quotidie ad se vocari in consilium, va-
riasque sententias dicere, nec tamen melloris fidel
haberi qui prudentius suaserint. Itaque Græcis
nuntiari jubet, ipsum quidem benevolentia illo-
rum gratias agere: ceterum si retro ire pergat, haud
dubie regnum hostibus traditurum. Fama bella sta-
re: & cum qui recedat, fugere credit. Trahendi
vero belli vix ullam esse rationem. Tantæ enim
multitudini, utique cum jam hyems instaret, in
regione vasta, & invicem à suis atque hoste ve-
xata, non suffectura alimenta. Ne dividi quidem
copias posse, servato more majorum, qui univer-
sas vires semper discrimini bellorum obrulerant.
Et hercule terribilem antea Regem, & absentia
sua ad vanam fiduciam elatum, posteaquam adven-
tare se senserit, cautum pro temerario factum, de-
lituisse inter angustias saltus; ritu ignobilium fera-
rum, quæ strepitu prætereuntium audito, sylva-
rum latebris se occultaverunt. Jam etiam valetudinis
simulatione frustrari suos milites: sed non amplius

ipsam esse passurum detrectare certamen. In illo specu in quem pavidi recessissent, oppressurum esse cunctantes. Hæc magnificentius jactata quam verius. Caterum pecunia omni rebusque preciosissimis Damascum Syriæ cum modico præsidio militum missa, reliquas copias in Ciliciam duxit, insequentibus, more patriæ, agmen conjuge & matre. Virgines quoque cum parvo filio comitabantur patrem. Forte eadem nocte & Alexander ad fauces quibus Syria adicitur, & Darius ad eum locum quem Amanicas Pylas vocant, pervenit. Nec dubitavere Persæ, quin Issò selecta quam ceperant, Macedones fugerent. Nam etiam faucii quidam & invalidi, qui agmen non poterant persequi, exceptierant. Quos omnes, instinctu purpuratorum barbara feritate sævientium, præcis adustisque manibus circumduci, ut copias suas noscerent, satisque omnibus spectatis, nuntiare quæ vidissent Regi suo jussit. Moris ergo castris, superat Pyramum arnem, in tergis, ut credebat, fugientium hæsusus. At illi quorum amputaverat manus, ad castra Macedonum penetrant. Darium, quam maximo cursu posset, sequi nuntiantes. Vix fides habebatur. Itaque speculariores in maritimas regiones præmissos explorare jubet, ipsæne adesset, an præfectorum aliquis speciem tribuisset universi venientis exercitus. Sed cum speculatores reverterentur, procul ingens multitudo conspecta est. Ignis deinde totis campis collucere cœperunt, omniaque velut continenti incendio ardere visa, cum incondita multitudo maxime propter jumenta laxius tenderet. Itaque eo ipso loco metari suos castra jusserat, lætus, quod omni expetiverat voto, in illis potissimum angustiis decernendum esse. Caterum, ut solet fieri, cum ultimi discriminis tempus adventat, in sollicitudinem versa fiducia est. Illam ipsam fortunam,

nam, qua aspirante res tam prospere gesserat, verē-
batur: nec injuria, ex his quæ tribuisset sibi, quam
mutabilis esset reputabat. Unam superesse noctem,
quæ tanti discriminis moraretur eventum. Rursus
occurrerant majora periculis præmia: &, sicut du-
bium esset an vinceret, ita illud utique certum esse,
honeste & cum magna laude moriturum. Itaque
corpora milites curare jussit, ac deinde tertia vigilia
instructos & armatos esse. Ipse in jugum editi mon-
tis ascendit, multisque colluecentibus facibus, patrio
more, sacrificium Diis præsidibus loci fecit. Jamque
tertium, sicut præceptum erat, signum tuba miles
acceperat, itineri simul paratus & prælio: strenueque
jussi procedere. oriente luce pervenerunt ad angustias
quas occupare decreverant. Darium viginti inde
stadia abesse præmissi judicabant. Tunc consistere ag-
men jubet, armisque ipse sumptis aciem ordina-
bat. Dario adventum hostium pavidi agrestes nunti-
averunt, vix credenti occurrere etiam, quos ut fu-
gientes sequebatur. Ergo non mediocris omnium
animos formido incesserat: quippe itinere quam
prælio aptiores erant, raptimque arma capiebant.
Sed ipsa festinatio discurrentium, suosque ad arma
vocantium, majorem metum incussit. Alii in jugum
montis evaserant, ut hostium agmen inde prospice-
rent: equos plerique frangebant: discors exercitus,
nec ad unum intentus imperium, vario tumultu
cuncta turbaverat. Darius initio montis jugum
cum parte copiarum occupare statuit, & à fronte
& à tergo circumiturus hostem: à mari quoque,
quo dexterum ejus cornu tegebatur, alios objectu-
rus, ut undique urgeret. Præter hæc viginti millia
præmissa cum sagittariorum manu, Pyramum am-
nem, qui duo agmina interfluebat, transire, & ob-
jicere sese Macedonum copiis jusserat. Si id præsta-
re non possent, retrocedere in montes, & occulte

circumire ultimos hostium. Cæterum destinata salubriter omni ratione potentior fortuna discussit: quippe alii præ metu imperium exsequi non audebant, alii frustra exsequebantur: quia ubi partes labant, summa turbatur.

9. Acies autem hoc modo stetit: Nabarzanes equitatu dextrum cornu tuebatur, additis funditorum sagittariorumque viginti ferme millibus. In eodem Thymondas erat, Græcis peditibus mercede conductis triginta millibus præpositus. Hoc erat hand dubium robur exercitus, par Macedonicæ phalangi acies. In lævo cornu Aristomedes Thessalus viginti millia barbarorum peditum habebat. In subsidiis pugnacissimas locaverat gentes. Ipsum Regem in eodem cornu dimicaturum tria millia delectorum equitum assueta corporis custodix, & pedestris acies quadraginta millia sequebantur. Hyrcani deinde Medique equites: his proximæ cæterarum gentium equites dextera lævaque dispositi, Hoc agmen sicut dictum est instructum sex millia jaculatorum funditorumque antecede-bant. Quidquid in illis angustiis adiri poterat, impleverant copix; cornuaque hinc à jugo, illinc à mari stabant: uxorem matremque Regis, & alium scæminarum gregem, in medium agmen acceperant. Alexander phalangem, qua nihil apud Macedonas validius erat, in fronte constituit: dextrum cornu Nicanor, Parmenionis filius tuebatur: huic proximi stabant Cœnos, & Perdiccas, & Meleager, & Ptolemæus, & Amyntas, sui quisque agminis duces. In lævo, quod ad mare pertinebat, Craterus & Parmenio erant, sed Craterus Parmenioni parere iussus. Equites ab utroque cornu locati: dextrum Macedones Thessalis adjunctis, lævum Peloponnesenses tuebantur. Ante hanc aciem posuerat funditorum manum, sagittariis admixtis. Thraces quoque

quoque & Cretenses ante agmen ibant, & ipsi leviter armati. At iis qui pramissi à Dario jugum montis insederant, Agrianos opposuit, ex Græcia nuper advectos. Parmenioni autem præceperat ut, quantum posset, agmen ad mare extenderet, quo longius abesset montibus quos occupaverant barbari. At illi, neque obstare venientibus nec circumire prætergressos ausi, funditorum maxime aspectu territi, profugerant. Eaque res Alexandro tutum agminis latus, quod ne superne incesceretur timuerat, præstitit. Triginta & duo armatorum ordines ibant: neque enim latius extendi aciem patiebantur angustia. Paulatim deinde se laxare sinus montium, & majus spatium aperire cœperans; ita ut non pedes solum pluribus ordinibus incedere, sed etiam à lateribus circumfundi posset equitatus.

10. Jam in conspectu, sed extra teli jactum utraque acies erat, cum priores Persæ inconditum & trucem sustulere clamorem. Redditur & à Macedonibus major, exercitus impar, numero, sed jagis montium vastisque saltibus percussus, quippe semper circumjecta nemora petraque quantamcunque acceperè vocem, multiplicato sono referunt. Alexander ante prima signa ibat; identidem manu suos inhibens, ne impensius ob nimiam festinationem conceitato spiritu capefferent bellum. Cumque agmen obequitaret, varia oratione, ut cuiusque animis aptum erat, milites alloquebantur. *Macedones, tot bellorum in Europa victores, ad subigendam Asiam atque ultima Orientis non ipsius magis quam suo ductu profecti, inveterata virtutis admonebantur. Illos terrarum orbis liberatores, emensosque olim Herculis & Liberi patris terminos, non Persis modo, sed etiam omnibus gentibus imposituros jugum. Macedonum Bactra & Indos fore: minima esse quæ nunc intuerentur, sed omnia victoria parari.*

parat. Non praeiunctis petris Illyricorum, & Thraciae fa-
 xis, sterilem laborem fore; spolia totius Orientis offerre.
 Vix gladio futurum opus Totam aciem suo pavore fluctuan-
 tem umbonibus posse propelli. Victor ad haec Atheniensium
 Philippus pater invocabatur, domitaeque nuper Bætiæ. &
 urbis in ea nobilissima ad solum diruta species representa-
 batur animis: jam Granicum amnem, jam tot urbes aus-
 expugnatas, aut in fidem acceptas, omniaque qua possi-
 terum erant strata, & pedibus ipsorum subiecta memo-
 rabat. Cum adierat Græcos, admonebat, ab iis gentibus
 illata Græciæ bella, Darii prius, deinde Xerxis insolentia,
 aquam ipsam terramque populantium, ut neque fon-
 tium haustum, nec solios cibos relinquerent. Deum tem-
 pla ruinis & ignibus esse deleta. Urbes eorum expugna-
 tas fœdera humani divinique juris violata referbat. Illyri-
 cos vero & Thracas, rapto vivere assuetos, aciem hostium
 auro purpuraque fulgentem iniueri jubebat, prædam, non
 armis gestantem. Irent. & imbellibus fœminis aurum viri
 eriperent. Aspera montium suorum iuga, nudosque colles,
 & perpetuo rigentes gelu, ditibus Persarum campis agris-
 que miscerent.

II. Jam ad reliquæ pervenerant, cum Persa-
 rum equites ferociter in lævum cornu hostium in-
 vecti sunt. Quippe Darius equestri prælio decerne-
 re optabat; phalangem Macedonici exercitus ro-
 bur esse conjectans. Iamque etiam dextrum Ale-
 xandri cornu circuibatur: quod ubi Macedo con-
 spexit, duabus alis equitum ad jugum montis ius-
 sis subsistere, cæteros in medium belli discrimen
 strenue transfert. Subductis deinde ex acie Thessa-
 lis equitibus, Præfectum eorum occulte circumire
 tergum suorum jubet, Parmenionique conjungi, &
 quod is imperasset impigre exsequi. Jamque ipsi
 in medium Persarum undique circumfusi egregie se
 ruebantur: conferti, & quasi coherentes, tela vi-
 brare non poterant. Simul ut erant emissa, in eos-
 dem

dem concurrentia implicabantur, levique & vano ictu pauca in hostem, plura in humum innoxia cadebant. Ergo comminus pugnam costati confere-
re, gladios impigre stringunt. Tum vero multum sanguinis fufum est: dux quippe acies ita cohærebant, ut armis arma pulsarent, mucrones in ora dirigerent: non timido, non ignavo cessare tum licuit, collato pede, quasi singuli inter se dimicarent, in eodem vestigio stabant, donec vincendo locum sibi facerent. Tum demum ergo promovebant gradum, cum hostem prostraverant. At illos novus excipiebat adversarius fatigatos: nec vulnerati, ut alias solent, acie poterant excedere, cum hostis instaret à fronte, à tergo sui urgerent. Alexander non ducis magis quam militis munera ex-
sequebatur, opimum decus cæso Rege expetens: quippe Darius carru sublimis eminebat, & suis ad se tuendum, & hostibus ad incessendum, ingens incitamentum. Ergo frater ejus Oxathres cum Alexandrum instare ei cerneret, equites quibus præerat, ante ipsum currum Regis objecit, armis & robore corporis multum super ceteros eminens, animo vero & pietate in paucissimis: illo utique prælio clarus, alios improvide instantes prostravit, alios in fugam avertit. At Macedones, ut circa Regem erant, mutua adhortatione firmati, cum ipso in equitum agmen irrumpunt. Tum vero similis ruinæ strages erat. Circa currum Darii jacebant nobilissimi duces, ante oculos Regis egregia morte defuncti. omnes in ora proni, sicut dimicantes procubuerant, adverso corpore vulneribus acceptis. Inter hos Aticios & Trountes, & Sabaces Prætor Ægypti, magnorum exercituum præfecti, noscitabantur: circa eos cumulata erat peditum equitumque obscurior turba. Macedonum quoque, non quidem multi, sed promptissimi ta-

men cæsi sunt. Inter quos Alexandri dexterum femur leviter mucrone perstrictum est. Jamque qui Darium vehabant equi confossi hastis, & dolore offerati, jugum quaterere & Regem curru excutere cœperant: cum ille, veritus ne vivus veniret in hostium potestatem, desiliit, & in equum, qui ad hoc ipsum sequebatur, imponitur; insignibus quoque Imperii, ne fugam proderent, indecore abjectis, Tum vero cæteri dissipantur metu: & quæ cuique patebat ad fugam via erumpunt, arma jacentes, quæ paulo ante ad tutelam corporum sumpserant: adeo pavor etiam auxilia formidabat. Instabat fugientibus eques à Parmenione missus, & forte in id cornu omnes fuga abstulerat. At in dextro Persæ Thessalos equites vehementer urgebant. Jamque una ala ipso impetu proculcata erat, cum Thessali strenue circumactis equis dilapsi, rursus in prælium redeunt, sparsosque & incompósitos victoriz fiducia Barbaros ingenti cæde prosternunt. Equi pariter equitesque Persarum, serie laminarum graves, agmen, quod celeritate maxime constat, zgre moliebantur: quippe in circumagendis equis suis Thessali multos occupaverant. Hac tam prospera pugna nuntiata, Alexander non ante ausus persequi Barbaros, utrinque jam victor instare fugientibus cœpit. Haud amplius Regem quam mille equites sequebantur, cum ingens multitudo hostium caderet. Sed quis aut in victoria aut in fuga copias numerat? Agebantur ergo à tam paucis pecorum modo, & idem merus qui cogebat fugere fugientes morabatur. At Græci qui in Darii partibus steterant, Amynta duce, (prætor hic Alexandri fuit, nunc transfuga) abrupti à cæteris, haud sane fugientibus similes evaserant. Barbari longe diversam fugam intenderunt: alii qua rectum iter in Persidem ducebat; quidam circuitus, rupes, saltusque mon-

montium occultos petivere, pauci castra Darii. Sed jam illa quoque hostis victor intraverat, omni quidem opulentia ditia. Ingens auri argenteque pondus, non belli, sed luxuriæ apparatus, diripuerant milites. Cumque plus raperent, passim strata erant itinera vilioribus sarcinis, quas in comparatione meliorum avaritia contempserat. Jamque ad fœminas perventum erat: quibus, quo chariora ornamenta sunt, violentius detrahebantur: nec corporibus quidem vis ac libido parcebat. Omnia planctu tumultuque, prout cuique fortuna erat, castra repleverant: nec ulla facies mali decrat, cum per omnes ordines ætatesque victoris crudelitas ac licentia vagaretur. Tunc vero impotentis fortunæ species conspici poruit, cum ii qui cum Dario tabernaculum exornaverant, omni luxu & opulentia instructum, eadem illa Alexandro, quasi veteri domino, reservabant. Namque id solum intactum omiserant milites; ita tradito more, ut victorum victi Regis tabernaculo exciperent. Sed omnium oculos animosque in semet converterant captiva mater conjunxque Darii. Illa non majestate solum, sed etiam ætate venerabilis; hæc formæ pulchritudine: nec illa quidem sorte corrupta, acceperat in sinum filium, nondum sextum ætatis annum egressum, in spem tantæ fortunæ, quantam paullo ante pater ejus amiserat, genitum. At in gremio anus avix jacebant adultæ virgines duæ, non suæ tantum, sed illius mœrore etiam confectæ. Ingens circa eam nobilium fœminarum turba constiterat, laceratis crinibus, abscissaque veste, pristini decoris immemores, Reginas dominasque, veris quondam, tunc alienis nominibus vocantes. Illæ suæ calamitatis oblitæ, utro cornu Darius stetisset, quæ fortuna discriminis fuisset, requirebant. Negabant se captas, si viveret

Rex. Sed illum, equos subinde mutantem, longius fuga abstulerat. In acie autem caesa sunt Persarum peditum centum millia: decem vero millia interfecta equitum. At ex parte Alexandri quatuor & quingenti saucii fuere, triginta omnino & duo ex peditibus desiderati sunt, equitum centum quinquaginta interfecti. Tantulo impendio ingens victoria stetit.

12. Rex, qui diu Darium persequendo fatigatus erat, posteaquam & nox appetebat, & cum assequendi spes non erat, in castra paullo ante à suis castra pervenit. Invitari deinde amicos, quibus maxime assueverat, iussit: quippe summa duntaxat cutis in femore perstricta non prohibebat interesse convivio. Tum repente è proximo tabernaculo lugubris clamor, barbaro ululatu planctuque permixtus, epulantes conterruit. Cohors quoque quae excubabat ad tabernaculum Regis, verita ne majoris motus principium esset, armare se coepit. Causa pavoris subiti fuit, quod mater uxorque Darii, cum captivis mulieribus nobilibus, Regem, quem interfectum esse credebant, ingenti gemitu ejulatuque deflebant. Unus namque è captivis spadonibus, qui forte ante ipsarum tabernaculum steterat, amiculum quod Darius (sicut paullo ante dictum est) ne cultu proderetur abjecerat, in manibus ejus qui repertum ferebat agnovit: ratusque interfecto detractum esse, falsum nuntium mortis ejus attulerat. Hoc mulierum errore comperto, Alexander fortunae Darii & plerati earum illacrymasse fertur. Ac primo Mithrenem, qui Sardeis prodiderat, peritum Persicarum linguarum, ire ad consolandas eas jusserat. Veritus deinde ne proditor captivarum iram doloremque gravaret, Leonatum ex purpuratis suis misit, jussum indicare, falso lamentari eas Darium vivum. Ille cum

cum paucis armigeris in tabernaculum in quo captivæ erant pervenit, missumque à Rege se nuntiare jubet. At ii qui in vestibulo erant, ut armatos conspexere, rati actum esse de dominis, in tabernaculum currunt, vociferantes, adesse supremam horam, missosque qui occiderent captas. Itaque, ut quæ nec prohibere possent, nec admittere auderent, nullo responso dato, tacite opperiebantur victoris arbitrium. Leonatus, expectato diu qui se intromitteret, posteaquam nemo producere audebat, relictis in vestibulo satellitibus, intrat in tabernaculum. Ea ipsa res turbaverat foeminas, quod irrupisse non admissus videbatur. Itaque mater & conjux provolutæ ad pedes orare cœperunt, ut prius quam interficerentur, Darii corpus ipsis patrio more sepelire permitteret: funestas supremo in Regem officio se impigre morituras. Leonatus & vivere Darium. & ipsas non incolumes modo, sed etiam apparatu pristinae fortunæ Reginas fore. Tum mater Darii allevari se passa est. Alexander postera die, cum curam sepeliendis militibus impenderet quorum corpora invenerat, Persarum quoque nobilissimis eundem honorem haberi jubet; matrique Darii permittit, quos vellet patrio more sepeliret. Illa paucos arcta propinquitatē conjunctos pro habitu præsentis fortunæ humari jussit, apparatus funerum, quo Persæ suprema officia celebrarent, invidiosum fore existimans, cum victores haud pretiose cremarentur. Jamque justis defunctorum corporibus solutis, præmittit ad captivas qui nuntiarent ipsum venire; inhibitaque comitantium turba, tabernaculum cum Hephæstione intrat. Is longe omnium amicorum charissimus erat Regi, cum ipso pariter educatus, secretorum omnium arbiter: libertatis quoque in admonendo eo non alius, jux habebat; quod

quod tamen ita usurpabat, ut magis à Rege per-
 missum, quam vindicatum ab eo videretur, & si-
 cut ætate par erat Regi, ita corporis habitu præsta-
 bat. Ergo Reginæ illum Regem esse ratæ, suo mo-
 re veneratæ sunt. Inde ex spædonibus captivis, quis
 Alexander esset, monstrantibus, Syligambis advo-
 cata est pedibus ejus, ignorationem nunquam antea
 visi Regis excusans. Quam manū allevans Rex, Non
 errasti, inquit, mater: nam & hic Alexander est.
 Equidem, si hac continentia animi ad ultimum vi-
 tæ perseverare potuisset, feliciorum fuisse crederem,
 quam visus est esse cum Liberî patris imitaretur
 triumphum, ab Hellesponto usque ad Oceanum
 omnes gentes victoria emensus; si vicisset profecto
 superbiam atq; iram, mala invicta; si abstinuisset in-
 ter epulas exdibus amicorum, egregioque bello
 viros, & tot gentium secum domitores, indicta
 causa veritus esset occidere. Sed nondum fortuna
 se animo ejus insuderat. Itaque orientem eam mo-
 derate & prudenter tulit, ad ultimum magnitudi-
 nem ejus non cepit. Tum quidem ita se gessit, ut
 omnes ante eum Reges & continentia & clemen-
 tia vincerentur: virgines, & Reginas excellentis
 formæ, tam sancte habuit, quam si eodem quo ipse
 parente genitæ forent. Conjugem ejusdem, quam
 nulla ætatis suæ pulchritudine corporis vicit, adeo
 ipse non violavit, ut summam adhîbuerit curam
 ne quis captivo corpori illuderet. Omnem cultum
 reddi fœminis iussit, nec quidquam ex pristina
 fortunæ magnificentia captivis, præter fiduciam
 desuit. Itaque Syligambis, Rex, inquit, mereris,
 ut ea precemur tibi, qua Darii nostro quondam precata
 sumus: Et (ut video) dignus es, qui tantum Regem non
 felicitate solum, sed etiam aequitate superaveris. Tu
 quidem matrem me & Reginam vocas. sed ego me
 tuam famulam esse conspicio. Et præterita fortunæ
 fasti-

fastigium capio, & prasentis jugum pati possum. Tua interest, quantum in nos licuerit, si id potius clementia quam sevitia vis esse testatum. Rex bonum animum habere eas jussit: Darii deinde filium collo suo admovit. Atque nil ille conspectu tunc primum à se visi conterritus, cervicem ejus manibus amplectitur. Motus ergo Rex constantia pueri, mephæstionem intuens, *Quam vellem,* inquit, *Darius aliquid ex hac indele hausisset!* Tum tabernaculo egressus, tribus aris in ripa Pyrami amnis, Jovi, atque Herculi, Minervæque sacratiss, Syriam petit, Damascum, ubi Regis gaza erat, Parmenione præmisso.

13. Atque is, cum præcessisse Darii satrapam comperisset, veritus ne paucitas tuorum sperneretur, accersere majorem manum statuit. Sed forte in exploratores ab eo præmissos incidit nomine Mardus; qui ad Parmenionem perductus, litteras ad Alexandrum à Præfecto Damasci missas tradit ei: nec dubitare eum, quin omnem regiam supellectilem cum pecunia traderet, adjecit. Parmenio, asservari eo jussu, litteras aperit: in quibus erat scriptum, ut mature Alexander aliquem ex ducibus suis mitteret cum manu exigua. Itaque recognita, Mardum daris comitibus ad proditorem remittit. Ille è manibus custodientium lapsus Damascum antelucem intrat. Turbaverat ea res Parmenionis animum insidias timentis, & ignotum iter sine duce non audebat ingredi. Felicitati tamen Regis sui confisus, agrestes, qui duces itineris essent, excipi jussit: quibus celeriter repertis, quarto die ad urbem pervenit, jam metuente Præfecto, ne sibi fides habita non esset. Igitur, quasi parum munimentis oppidi fidens, ante solis ortum pecuniam regiam, quam gazam Persæ vocant, cum preciosissimis rerum effert: juber, fugam simulans.

lans, revera ut prædam hosti offerret. Multa mil-
lia virorum fœminarumque excedentem oppido
sequebantur; omnibus miserabilis turba, præter
eum cujus fidei commissa fuerat: quippe quo ma-
ior proditoris merces foret, obicere hosti parabat
gratiorem omni pecunia prædam, nobiles viros,
prætorum Darii conjuges liberosque; præter hos
urbium Græcarum legatos, quos Darius, velut in
arce tutissima, in proditoris reliquerat manibus.
Gangabas Persæ vocant humeris onera portantes:
hi cum frigus tolerare non possent, quippe & pro-
cella subito nivem effuderat, & humus rige-
bat ge-
lu, tum astrictas vestes quas cum pecunia porta-
bant, auro & purpura insignes, induunt, nullo
prohibere auso, cum fortuna Regis etiam humil-
limis in ipsum licentiam faceret. Præbuere ergo
Parmenioni non spernendi agminis speciem, qui
intentiore cura suos quasi ad justum prælium pau-
cis adhortatus, equis calcaria subdere jubet, & acri
impetu in hostem invehi. At illi qui sub oneribus
erant, omiſſis illis, per metum capeſſunt fugam.
Armati quoque qui eos sequebantur eodem me-
tu arma jactare, ac nota diverticula petere coepe-
runt. Præfectus quasi & ipse contritus simulans,
cuncta pavore compleverat. Jacebant totis cam-
pis opes regiæ. Illa pecunia stipendio ingenti mili-
tum præparata, ille cultus tot nobilium virorum, tot
illustrum fœminarum, aurea vasa, aurei fræni, ta-
bernacula regali magnificentia ornata, vehicula
quoque à suis destituta ingentis opulentia plena,
facies etiam prædantibus tristis, si qua res avari-
riam moraretur: quippe tot annorum incredibili
& fidem excedente fortuna cumulata, tunc alia
stirpibus dilacerata, alia in cœnum demersa erue-
bantur. Non sufficiebant prædantium manus præ-
dæ. Jamque etiam ad eos qui primi fugerant ven-

tum erat. Fœminæ pleræque parvos trahentes liberos ibant, inter quas tres fuere virgines, Ochi, qui ante Darium regnaverat, filia, olim quidem ex fastigio paterno rerum mutatione detracta, sed tum sortem earum crudelius aggravante fortuna. In eodem grege uxor quoque ejusdem Ochi fuit, Oxathrisque (frater hic erat Darii) filia, & conjunx Artabazi principis purpuratorum, & filius, cui Ilioneo fuit nomen. Pharnabazi quoque, cui summum imperium maritimæ oræ Rex dederat, uxor cum filio excepta est; Mentoris filia tres, ac nobilissimi docis Memnonis conjunx & filius; vixque ulla domus purpurati fuit tantæ cladis expers. Lacedæmonii quoque & Athenienses, societatis fide violata, Persas secuti: Aristogiton, Dropides & Eleutherius, inter Athenienses genere famæque longe clarissimi, Lacedæmonii, Perisippus & Onomastorides, cum Omaio & Callieratide, ii quoque domi nobiles. Summa pecuniæ signata fuit, talentorum duo millia & sexaginta: facti argenti pondus quingenta æquabat. Præterea XXX millia hominum, cum septem millibus jumentorum dorso onera portantium, capta sunt. Cæterum Dii tantæ fortunæ proditorem, sepulturæ eeleriter debita pœna persecuti sunt. Namq: unus à consiliis ejus, credo Regis vicem etiam in illa sorte reveritus, interfecti proditoris caput ad Darium tulit, opportunum solatium prodico: quippe & ultus inimicum erat, & nondum in omnium animis memoriam majestatis suæ exolevisse cernebat.

B R E V I A R I U M L I B. IV.

2. **A**lexander literis à Dario superbe scriptis regie respondet. Abdolonymum Sidoniis regem proscit Amyn-

sus transfuga miro modo à Persis occiditur. *Varia varii loci praefectorum Darii clades.*

2. Tyrii, *Alexandrum recipere recusantes, obsidentur.*

3. Dubiis belli eventibus Tyri obsidio nobilitatur.

4. Tandem Tyrus, vi capta, maximaque hominum strage corrupta, luctuoso deformatur incendio.

5. Darii iterata de pace ad Alexandrum submissior legatio: quae repudiata, Graeci Alexandrum corona aurea donant: ille autem per praefectos multas in potestatem suam redigit provincias,

6. Ad bellum dum se accingit Darius, Alexander Gazam expugnat: ejusque praefectum Batim crudeli afficit supplicio.

7. Troeseo, & varia Alexandri quæsitæ, ad Jovis Hammoni oraculum.

8. In Ægypto Alexandria condita; variaque Alexandri bellica expeditiones.

9. Darius ad Arbellas pervenit, eoque invito Alexander Granicum superat.

10. Milites, ob Luna defectum turbator, per Ægyptios vates confirmat Alexander: Persas vastatores conjicit in fugam. Darii uxor captiva, maxore confecta, supremum diem claudit, unde Alexandri lacrymæ. Darii suspensiones, luctus & vota.

11. Pacem tertio quasitam Darius non impetrat; imo ad deditionem, aut ad bellum, ab Alexandro provocatur.

12. Ad prælium dum Persarum ingens exercitus paratur, Macedones Panico quædam defuncti terrore, arma alacriter capeffunt.

13. Consilia de nocturno prælio Parmenionis & Polypercontii Alexander damnat: somnoque resectus, interridere vulgus suos ad pugnam accendit.

14. Alexandri ad Græcorum, Dariique ad Persarum exercitus, ante pugnam orationes.

15. Cruentæ ad Arbellas prælii descriptio, Victor Alexander Darium victum persequitur.

16. *Parmenio in discrimine confitutus Alexandrum retrahit. Tandem integra victoria potius Macedones, reliquos Persas, multis suorum millibus desideratis, fuga sibi quarere salutem cogunt.*

DARIUS tanti modo exercitus Rex, qui triumphantis magis quam dimittentis more curru sublimis inierat prælium, per loca quæ prope immentis agminibus compleverat, jam inania & ingenti solitudine vasta fugiebat. Pauci Regem sequebantur: nam nec eodem omnes fugam intenderant, & deficientibus equis, cursum eorum quos Rex subinde mutabat æquare non poterant. Unchas deinde pervenit, ubi excepere eum Græcorum quatuor millia, cum quibus ad Euphratem contendit, id demum credens fore ipsius, quod celeritate præripere potuisset. At Alexander Parmenionem, per quem apud Damascum recepta erat præda, iussu eam ipsam & captivos diligenti asservare custodia, Syriæ quam Cœlen vocant præfecit. Novum imperium Syriæ, nondum belli cladibus satis domiti, aspernabantur: sed celeriter iubacti, obedienter imperata fecerunt. Nardus quoque insula deditur Regi. Maritimam tamen oram, & pleraque longius etiam à mari recedentia. Rex ejus insulæ Strato possidebat: quo in fidem accepto, castra movit ad urbem Maragham. Ibi illi literæ à Dario redduntur: quibus ut superbe scriptis vehementer offensus est. Præcipue cum movit, quod Darius sibi Regis titulum, nec eundem Alexandri nomini adscripserat. Postulabat autem magis quam petebat, ut accepta pecunia quantamcunque tota Macedonia caperet, matrem sibi, ac conjugem liberosque restitueret. De regno, æquo, si vellet, Marte contenderet. Si
saniora

saniora consilia tandem pati potuisset, contentus patrio, cederet alieni imperii finibus; socius amicusque esset: in ea se fidem & dare paratum, & accipere. Contra Alexander in hunc maxime modum rescripsit: **REX ALEXANDER DARIO.** Illo, cujus nomen sumpsisti, Darius, Græcos qui oram Hellesponti tenent, coloniasque Græcorum Ionias, omni clade vastavit, cum magno deinde exercitu mare trajecit, ibi Macedonia & Græcia bello. Rursus Rex Xerxes gentis ejusdem ad oppugnandos nos cum immanium Barbarorum copiis venit: qui navali prælio victus, Mardonium tamen reliquit in Græcia, ut absens quoque populetur urbes, agros ureret. Philippum vero parentem meum qui ignorat ab his interfectum esse, quos ingentis pecunia spe sollicitaverant vestri? Impia enim bella suscipitis, & cum habeatis arma, licitamini hostium capita, sicut tu proxime valentis mille, tanti exercitus Rex, percussoram in me emere voluisti. Repello igitur bellum, non infero. Et Dii quoque pro meliore stantibus causa, magnam partem Asiae in ditionem reagi meam, seipsum acie victi: quem etsi nihil à me impetrare oportebat quod petieras, nunc quæ ne belli quidem in me jura servaveris; tamen si veneris supplex, & matrem, & conjugem, & liberos sine pretio recepturum te esse promitto. Et vincere, & consulere victis scio. Quod si te nobis committere times, dabimus fidem impune venturum. De cætero cum mihi scriberet, memento non solum Regi te, sed etiam tuo, scribere. Ad hanc perferendam Therippus missus. Ipse in Phœnicen deinde descendit, & oppidum Byblon traditum recepit. Inde ad Sidonem ventum est, urbem vetustate famaue conditorum Inelctam. Regnabat in ea Strato, Darii opibus adjutus: sed quia deditionem magis popularium, quam sua sponte fecerat, regno visus indignus; Hephæstionique permissum, ut quem eo fastigio Sidones dignissimum arbitrarentur, constitueret Regem.

Regem. Erant Hephæstioni hospites, clari inter suos juvenes, qui, facta ipsis potestate regnandi, negaverunt quemquam patrio more in id fastigium recipi, nisi regia stirpe ortum. Admiratus Hephæstio magnitudinem animi spernentis, quod alii per ignes ferrumque peterent, *Vos quidem facti virtute*, inquit, *estote, qui primi intellexistis quanto majus esset regnum fastidire quam accipere*. Caterum date aliquem regia stirpis, qui meminerit a vobis acceptum habere se regnum. At illi cum multos imminere tantæ spei cernerent, singulis amicorum Alexandri ob nimiam regni cupiditatem adulantes, statuunt neminem esse potiorum quam Abdolonymum quendam, longa quidem cognatione stirpi regie annexum, sed ob inopiam suburbanum hortum exigua colentem stipe. Causa ei paupertatis, sicut plerique, probitas erat: intentusque operi diurno, strepitum armorum qui totam Asiam concusserat non exaudiebat. Subito deinde, de quibus ante dictum est, cum regis vestis insignibus hortum intrant, quem forte, steriles herbas eligens, Abdolonymus repurgabat. Tunc rege eo salutato, alter ex his, *Habitus*, inquit, *hic, quem cernis in meis manibus, cum isto squalore permittendus tibi est. Ablue corpus illuvie aternisque sordibus squalidum. Cape Regis animum, & in eam fortunam qua dignus es istam continentiam profer*. Et cum in regali solio resideret, *vita necisque omnium civium dominus, cave obliviscaris huius status in quo accipis regnum, imo hercule, propter quem*. Somnio similis res Abdolonyme videbatur. Interdum satisne sani essent qui tam proterve sibi illuderent percunctabatur. Sed ut cunctanti squalor ablatus est, & injecta vestis purpura auroque distincta, & fides à jurantibus facta serio, jam Rex iisdem comitibus in regiam pervenit. Fama, ut solet, strenue totas urbes discurrit: aliorum

aliorum studium, aliorum indignatio eminebat.
 Ditissimus quisque humilitatem inopiamque ejus
 apud Amicos Alexandri eriminabantur. Admitti
 eum Rex protenus jussit, diuque contemplatus,
Corporis, inquit, habitus fama generis non repugnat:
sed libet scire inopiam quam patientia tuleris. Tum ille,
Vtinam, inquit, eodem animo regnum pati possim. *Ha-*
manus sufficere desiderio meo: nihil habenti nihil defuit.
 Magna indolis specimen ex hoc sermone Abdoto-
 nymi cepit. Itaque non Stratonis modo regiam
 supellectilem attribui ei jussit, sed pleraque etiam
 ex Persica praeda: regionem quoque urbi apposi-
 tam ditioni ejus adjecit. Interea Amyntas, quem
 ad Persas ab Alexandro transfugisse diximus, cum
 quatuor millibus Græcorum, ipsum ex acie perse-
 cutis, fuga Tripolim pervenit. Indefin naves mili-
ribus impositis, Cyprum transtulit: & cum in
 illo statu rerum id quemque quod occupasset habi-
 turum arbitraretur, velut certo jure possessum,
 (Egyptum petere decrevit) utrique Regi hostis, &
 semper ex ancipiti mutatione temporum pen-
 dens, hortatusque milites ad spem tantæ rei, do-
 cet Sabacem Prætozem Egypti cecidisse in acie;
 Persarum Præsidium & sine duce esse, & invali-
 dum; Egyptios semper Prætoribus eorum insen-
 sos, pro sociis ipsos, non pro hostibus æstimatu-
 ros. Omnia experiri necessitas cogebat: quippe
 cum primas spes fortuna destituit, futura præsen-
 tibus videntur esse potiora. Igitur conclamant, du-
 ceret quo videretur. Atque ille utendum animis,
 dum spe calerent, ratus) ad Pelusii ostium pene-
 trat, simulans à Datio se esse præmissum. (Ponitur
 ergo Pelusii,) Memphin copias promovit: ad cu-
 jus famam Egyptii, (vana gens, & novandis quam
 gerendis aprioribus) ex suis quisque vicis urbibus-
 que ad hoc ipsum concurrunt, ad delenda præsidia
 Per-

Persarum; qui territi, tamen spem obtinendi Aegyptum non amiserunt. Sed eos Amyntas praelio superatos in urbem compellit, castrisque positos viatores ad populandos agros eduxit, ac velut in medio positis omnibus, hostium cuncta agebantur. Itaque Mazeces, quanquam infelici praelio suorum animos territos esse cognoverat, tamen palantes, & victoris fiducia incautos ostentas, perpulit, ne dubitarent ex urbe erumpere, & res amissas recuperare. Id consilium non ratione prudentius, quam eventu felicius fuit. Ad unum omnes cum ipso duce occisi sunt. Has poenas Amyntas utrique Regi dedit, nihilo magis ei ad quem transfugerat fidus, quam illi quem deseruerat. Darii praetores qui praelio apud Isson superfuerunt, cum omni manu quae fugientes secuta erat, assumpta etiam Cappadocum & Paphlagonum juventute, Lydiam recuperare tentabant. Antigonus Praetor Alexandri Lydiae praerat: qui, quanquam plerosque militum ex praesidiis ad Regem dimiserat, tamen Barbaris spreis in aciem suos eduxit. Eadem illine quoque fortuna partium fuit: tribus praeliis alia atque alia regione commissis, Persae funduntur. Eodem tempore classis Macedonum ex Graecia accita, Aristomenem, qui ad Hellesponti oram recuperandam à Dario erat missus, captis ejus aut demersis navibus superat. A Milesiis deinde Pharnabazus Praefectus Persicae classis pecunia exacta, & praesidio in urbem Chium introducto, centum navibus Andrum, & inde Scyphnum petit: is quoque insulas praesidiis occupat. pecunia mulctat. Magnitudo belli, quod ab opulentissimis Europae Asiaeque Regibus in spem totius orbis occupandi gerebatur, Graeciae quoque & Cretae arma commovebat. Agis Lacedaemoniorum Rex octo millibus Graecorum, qui ex Cilicia profugi domos reperierant,

rant, contractis, bellum Antipatro Macedoniæ præfecto moliebatur. Cretenses, has aut illas partes securi, nunc Spartanorum, nunc Macedonum prædiis occupabantur. Sed leviora inter illos fuisse discrimina: unum certamen, ex quo cætera pendebant, intuente fortuna.

2 Jam rota Syria, jam Phœnice quoque, excepta Tyro, Macedonum erant: habebatque Rex castra in continenti à quo urbem angustum fietum dirimit. Tyrus & claritate & magnitudine antea omnes urbes Syriæ Phœnicesque memorabilis, facilius societatem Alexandri acceptura videbatur quam imperium. Coronam igitur auream legati donum afferebant, commeatusque large & hospitaliter ex oppido adduxerant. Ille dona, ut ab amicis, accipi iussit. benigneque legatos allocutus, Herculi (quem præcipue Tyrii colerent) sacrificare velle se dixit. Macedonum Reges credere, ab illo Deo ipsos genus ducere: se vero, ut id faceret, etiam oracula monitum. Legati respondent esse templum Herculis extra urbem, in ea sede quam Palatyrone ipsi vocant. Ibi regem Deo sacrum ritum facturum. Non tenuit iram Alexander, cujus alioquin potens non erat. Itaque. *Vos, quidem, inquit, fiducia loci, quod insulam incolitis, pedestrem hunc exercitum spernitis; sed brevè ostendam in continenti vos esse. Proinde sciatu licet, aut intraturum me urbem, aut oppugnaturum.* Cum hoc responso dimissos monere amici coeperunt, ut Regem quem Syria, quem Phœnice recepisset, ipsi quoque urbem intrare paterentur. At illi, loco satis fidei, obsidionem ferre decreverunt: namque urbem à continenti quatuor stadiorum fretum dividit, Africo maxime objectum, crebros ex alto fluctus in litus evolvens: nec accipiendo operi quo Macedones continenti insulam jungere parabant, quidquam magis quam ille

Ille ventus obstabat. Quippe vix leni & tranquillo mari moles agi possunt. Afrius vero prima quæque congesta pulsu illisa mari subruit: nec ulla tam firma moles est, quam non exedant undæ per nexus operum manantes, & ubi acrior flatus exstiter, summi operis fastigio superfusa. Præter hanc difficultatem haud minor alia erat: muros turesque urbis præaltum mare amblebat. Non tormenta, nisi è navibus procul excussa, emitti, non scalæ mœnibus applicari poterant. Præceptum in salum murus pedestre interceperat iter: naves nec habebat Rex, & si admovisset, pendentes & instabiles missilibus arceri poterant. Inter quæ, haud parva dictu res Tyriorum fiduciam accendit. Carthagenensium legati ad celebrandum anniversarium sacrum more patrio tunc venerant: quippe Carthaginem Tyrii condiderunt, semper parentum loco culti. Hortari ergo Pœni cœperunt, ut obsidionem forti animo paterentur; brevi Carthagine auxilia ventura: namque ea tempestate magna ex parte Punicis classibus maria obsidebantur. Igitur bello decreto, per muros turesque tormenta disponunt, arma junioribus dividunt, opificesque, quorum copia urbs abundabat, in officinas distribuunt. Omnia belli apparatu strepunt. Ferrea quoque manus (harpagones vocant) quas operibus hostium iniicerent, corvique, & alia tuendis urbibus excogitata, præparabantur. Sed cum fornacibus ferrum, quod excudi oportebat, impositum esset, admotisque solibus ignem flatu accenderent, sanguinis rivi sub ipsis flammis exstitisse dicuntur: idque omen in Macedonum metum verterunt Tyrii. Apud Macedonas quoque, cum forte panem quidam militum frangeret, manentis sanguinis guttas notaverunt. Territoque Rege, Aristander peritissimus yatum respondit, si extrinsecus cruor fluxisset,

set, Macedonibus id triste futurum. Contra, cum ab interiore parte manaverit, urbi, quam obsidere destinassent, exitium portendere. Alexander cum & classem procul haberet, & longam obsidionem magno sibi ad cetera impedimento videret fore, caduceatores, qui ad pacem eos compellerent, misit: quos Tyrii contra jus gentium occisos precipitaverunt in altum. Atque ille suorum tam indigna nece commotus, urbem obsidere statuit. Sed ante jacienda moles erat, quæ urbem continenti committeret. Ingens ergo animos militum desperatio incessit, cernentium profundum mare, quod vix divina ope posset impleri: quæ saxa tam vasta, quæ tam proceras arbores posse reperiri? exhaustiendas esse regiones, ut illud spatium aggeraretur, & exfluare semper fretum, quoque arctius volutetur inter insulam & continentem, hoc acrius furere. At ille haudquaquam rudis tractandi milites animos, *speciem sibi Hercules in somno oblata esse pronuntiat dexteram porrigentis: illo duce, illo aperiante, in urbem intrare se visum.* Inter hæc caduceatores interfecit, gentium jura violata referebat. Unam esse urbem qua cursum victoris morari ausa esset. Ducibus deinde negotium datur, ut suos quisque castiget: satisque omnibus stimulis, opus orsus est. Magna vis saxorum ad manum erat, Tyro vetere præbente: materies ex Libano monte ratibus & turribus faciendis vehabatur. Jamque à fundo maris in altitudinem montis opus excreverat, nondum tamen aquæ fastigium æquabat: & quo longius moles agebatur a litore, hoc magis quicquid ingerebatur præaltum absorbebat mare: cum Tyrii, parvis navigiis admoti, per ludibrium exprobrabant, illos, armis inclytos, dorso, sicut jumenta, onera gestare. Interrogabant etiam, num major Neptuno esset Alexander. Hæc ipsa insectatio alacritatem

tem
aqu
ba
din
rat
fun
qu
im
Tea
plo
mo
jac
xi
se
ho
eo
qu
ag
c

(n
d
m
g
t
f
t
r
f

tem militum accendit. (Jamque paululum moles
aquam eminebat,) & simul aggeris latitudo cresce-
 bat, ubique admovebatur: cum Tyrii, magnitu-
 dine molis, cujus incrementum eos ante sefelle-
 rat, conspecta, levibus navigiis nondum commis-
 sum opus circuire coeperunt: missilibus eos quo-
 que qui pro opere stabant incessere. (Multis ergo
impune vulneratis,) cum & remove & appellere
 scaphas (in expedito non esset,) ad curam semeti-
 ipsos tuendi ab opere converterant. Igitur ex ju-
 mentis coria velaque jussit obtendi, ut extra teli
 jactum essent, duasque turres ex capite molis ere-
 xit, è quibus in subeuntes scaphas tela ingeri pos-
 sent. Contra, Tyrii navigia procul à conspectu
 hostium littori appellant, expositisque militibus,
 eos qui saxa gestabant obruncant. In Libano
 quoque Arabum agreste (incompositos Macedonas
aggressi,) triginta fere interficiunt, paucioribus
 captis.

3. Ea res Alexandrum dividere copias coegit. Et
(ne segniter assidere uni urbi videretur,) operi Per-
 diccam Craterumque præfecit: ipse cum expedita
 manu Arabiam petit. Inter hæc Tyrii navem ma-
 gnitudine eximia, saxis arenaque à puppi onera-
 tam, ita ut multum prora emineret, bitumine ac
 sulphure illitam remis concitaverunt: & cum ma-
 gnanimi vim ventri vela quoque concepissent, celeri-
 ter ad molem successit. Tunc prora ejus accensa,
 remiges desiliere in scaphas, quæ ad hoc ipsum
 præparatæ sequebantur. Navis autem, (igne con-
cepto) latius fundere incendium cœpit quod præsul-
 quam posset occurrere, turres & cætera opera in ca-
 pite molis posita comprehendit. At qui desilie-
 rant in parva navigia, faces & quidquid alendo igni
 aptum erat in eadem opera ingerunt. Jamque
 non modo Macedonum turres, sed etiam summa
 D tabulata,

tabulata conceperant ignem: cum ii qui in turribus
 erant (partim haurirentur incendio) partim armis
 omisiss in mare semet ipsi immitterent. At Tyrii,
 qui capere eos quam interficere mallent, natan-
 tium manus stipitibus saxisque lacerabant, donec
 debilitari impune navigiis excipi possent. Nec in-
 cendio solum opera consumpta, sed forte eodem
 die vehementior ventus motum ex profundo ma-
 re illisit in molem, crebrisque fluctibus compages
 operis verberatæ se laxare, saxaque interfluens
 unda medium opus rupit. Prorutis igitur lapidum
 cumulis, quibus injecta terra sustinebatur, præceps
 in profundum ruit, tantæque molis vix ulla vesti-
 gia invenit ab Arabia rediens Alexander. Hic (quod
 in adversis rebus solet fieri) Xalium in alium culpam
referebat. Cum omnes verius de levitia maris que-
 ri possent. Rex novi operis molem orsus, id adver-
 sum ventum (non latere, sed recta fronte) direxit,
 quod cætera opera velut sub ipso latentia tueba-
 tur. Latitudinem quoque aggeri adjecit, ut turres
 in medio erectæ procul teli jactu abessent. Totas
 autem arbores cum ingentibus ramis in altum ja-
 ciebant: deinde saxi onerabant. Rursus cumulo
 eorum alias arbores injiciebant. Tum humus ag-
 gerebatur: super quæ alia strue saxorum arborum-
 que cumulata, velut quodam nexu continens opus
 junxerant. Nec Tyrii, quidquid ad impediendam
 molem excogitari poterat, segniter exsequebantur.
 Præcipuum auxilium erant, qui procul hostium
 conspectu subibant aquam, occultoque lapsu ad
 molem usque penetrabant, falcibus palmites arbo-
 rum eminentium ad se trahentes, quæ ubi secutæ
 erant, pleraque secum in profundum dabant: tum
 levatos onere stipites truncosque arborum haud
 ægre moliebantur. Deinde totum opus quod sti-
 pitibus fuerat innixum, fundamento lapsa, seque-
 batur,

batur. (Agro animi Alexandro) & utrum perseveraret an abiret, saxis incerto, classis Cypro advenit. Eodemque tempore Cleander, cum Græcis militibus in Asiam nuper advectus, centum & octoginta navium classem in duo dividit cornua. Lævum Pythagoras, Rex Cypriorum, cum Cratero tuebatur: Alexandrum in dextro quinqueremis regia vehebat. Nec Tyrii, quanquam classem habebant, ausi (navale inire certamen) stritremes omnes ante ipsa mœnia oppoluerunt, quibus Rex investus ipsas demersit. Postera die classe ad mœnia admovea, undique tormentis, & maxime arietum pulsu, muros quatit: quos Tyrii raptim obstructis saxis refecerunt. Interiorem quoque murum, ut si prior sefellisset, illo se tuerentur, undique orsi. Sed undique vis mali urgebat: moles intra teli jactum erat; classis mœnia circuibat; terrestri simul navali que clade obruebantur: quippe binas quadriremes Macedones inter se ita junxerant, ut prorsus cohærent; puppes intervallo quantum capere poterant distarent. Hoc puppium intervallum antennis asseribusque validis deligatis, superque eos pontibus stratis, qui militem sustinerent, impleverant: sic instructas quadriremes ad urbem agebant: inde missilia in propugnantes ingerebantur tuto, quia prorsus milites tegebatur. Mœdia nox erat cum classem, sicuti dictum est, paratam circuire urbem jubet: jamque gaves urbi undique admovebantur, & Tyrii (desperatione torpebant) cum subito spissæ nubes intendere se cœlo, & quidquid lucis internitebat, effusa caligine, extinctum est. Tum inhorrescens mare paulatim levare, deinde acrius vento concitatum fluctus cedere, & inter se navigia collidere. Jamque scindi cœperant vincula quibus connexæ quadriremes erant, ruere tabulata, & cum ingenti fragore in profundum secum mili-

res trahere. Neque enim conserta navigia ulla ope in turbido regi poterant. Miles ministeria nautarum, remex militis officia turbabat, & quod in huiusmodi casu accidit, periti ignaris parebant: quippe gubernatores alias imperare soliti, tum metu mortis iussa exsequebantur. Tandem remis pertinacius everberatum mare, veluti eripientibus navigia classicis cessit, appulsaque sunt littori lacera-
 ta pleraque. Iisdem diebus forte Carthaginiensium legati triginta superveniunt; magis obsessis solatium quam auxilium: quippe domestico bello Pœnos impediri, nec de imperio, sed pro salute dimicare nuntiabant. Syracusani tunc Africam urebant, & haud procul Carthaginis muris locaverant castra. Nontamen (defecere animis Tyrii), quanquam ab ingenti spe destituti erant, sed conjuges libero sive devehendos Carthaginem tradiderunt; fortius quidquid accideret laturos, si charissimam sui partem extra communis periculi sortem habuissent. Cumque unus e civibus concioni indicasset, oblatam esse per somnum sibi speciem Apollinis, quem eximia religione colerent, urbem deferentis, molemque à Macedonibus jactam in salo in sylvestrem saltum esse mutatam: quanquam author levis erat, tamen ad deteriora credenda prona, metu aurea catena devinxere simulacrum, aræque Herculis, cujus numini urbem dicaverant, inferuere vinculum, quasi illo Deo Apollinem retenturi. Syracusis id simulacrum devexerant Pœni, & in majore locaverant patria, multisque aliis spoliis urbium è semet captarum, non Carthaginem magis quam Tyrum ornaverant. Sacrum quoque (quod quidem Diis minime cordi esse crediderim, multis seculis interminatum, reperendi auctores quidam erant; ut ingenuus puer Saturno immolaretur: quod sacrilegium verius quam sacrum, Carthagi-
 nenses

nenses, à conditoribus traditum, usque ad excidium urbis suæ fecisse dicuntur: ac nisi seniores obstitissent, quorum consilio cuncta agebantur humanitatem dira superstitio vicisset. Cæterum efficacior omni arte imminens necessitas, non usitata modo præsidia, sed quædam etiam nova admovit. Namque ad amplificanda navigia quæ muros subibant, validis asscribus corvos & ferreas manus cum uncis ac falcibus illigaverant, ut cum tormento asseres promovissent, subito laxatis tunibus injicerent. Unci quoque & falces ex iisdem asscribus dependentes, aut progugnatores, aut ipsa navigia lacerabant. Clypeos vero æneos multo igne torrebant, quos repletos fervida arena cœnoque decocto, è muris subito devolvebant, nec ulla pestis magis timebatur. Quippe ubi lorica corpusque fervens arena penetraverat, nec ulla vi excur poterat, & quidquid attigerat perurebat: jacentesque arma laceratis omnibus queis protegi poterant, vulneribus inulti patebant. Corvi vero & ferreae manus tormentis emisse plerosque rapiebant.

4. Hic Rex fatigatus, statuerat, (soluta obsidione) Ægyptum petere: quippe cum Assam ingenti celeritate percurrisset, circa muros unius urbis hærebat, tot maximarum rerum opportunitate dimissa. Cæterum tam discedere irritum, quam morari pudebat. Famam quoque, quæ plura quam armis everterat, ratus leviorē fore, si Tyrum, quasi testem se posse vinci, reliquisset. Igitur (ne quid inexpertum omitteret), plures naves admove-
ri juber, delectosque militum imponi. Et forte bellua inusitata magnitudinis super ipsos fluctus dorso eminens ad molem quam Macedonēs jecerant ingens corpus applicuit, diverberatisque fluctibus allevans semer, utrinque conspecta est. Deinde à capite molis rursus alto se immergit: ac modo su-

perundas eminens magna sui parte, modo superfusis fluctibus condita, (haud procul munimentis urbis emeruit.) Utrisque lætus fuit bellum aspectus. Macedones iter jaciendo operi monstrasse eam augurabantur. Tyrii, Neptunum occupati maris vindicem abripuisse belluam, ad molem brevi profecto ruituram: lætique omine eo, ad epulas dilapsi oneravere se vino; quo graves, orto sole navigia conscendunt redimita coronis floribusque: adeo victorix non omen modo, sed etiam gratulationem præceperant. Forte Rex classem in diversam partem agi jusserat, triginta minoribus navigiis relictis in littore, è quibus Tyrii duobus capris, cætera ingenti terruerant metu: donec suorum clamore audito, Alexander classem litori à quo fremitus acciderat admovit. Prima è Macedonum navibus quinquereimis, velocitate inter cæteras eminens, occurrit: quam ut compexere Tyrii, dux è diverso in latera ejus invecitæ sunt, in quarum alteram quinquereimis eadem concitata, & ipsa rostro icta est, & illam invicem tenuit. Jamque ea quæ non cohercebat, libero impetu evecta in aliud quinquereimis latus invehebatur, cum opportunitate mira, triremis è classe Alexandri in eam ipsam quæ quinquereimi imminabat tanta vi impulsæ est, ut Tyrius gubernator in mare excuteretur è puppi. Plures deinde Macedonum naves supervenunt, & Rex quoque aderat; cum Tyrii subhibentes remos, zgre evellere navem quæ hærebat, portumque omnia simul navigia reperunt. Confestim Rex insequutus, portum quidem intrare non potuit, cum procul è muris missilibus submoveretur: naves autem omnes fere aut demersit, aut cepit. Biduo deinde ad quietem dato militibus, jussisque & classem & machinas pariter admovere, & undique territis instare, ipse in altissi-

mam turtim ascendit ingenti animo, periculo ma-
 jore; quippe regio insigni & armis fulgentibus
 conspicuus, unus præcipue telis petebatur, & di-
 gna prorsus spectaculo edidit: multos è muris præ-
 pugnantes hasta transfixit; quosdam etiam comi-
 pus gladio clypeoque impulsos præcipitavit: quip-
 pe turris, ex qua dimicabat, muris hostium prope-
 modum cohærebat. Jamque crebris arietibus sa-
 xorum compage laxata, munimenta defecerant;
 & classis intraverat portum; & quidam Macedo-
 num in turres hostium desertas evaserant: cum
 Tyrii, tot simul malis victi, alii supplices in templa
 confugiunt, alii foribus ædium obleratis occupant
 liberum mortis arbitrium; nonnulli ruunt in ho-
 stem, haud inulte tamen perituri. Magna pars
 summa tectorum obtinebat, saxa, & quidquid
 manibus fors dederat, ingerentes subeuntibus. A-
 lexander, excepti qui in templa confugerant, o-
 mnes interfici ignemque tectis injici jubet. His per
 præcones pronuntiatis, nemo tamen armatus
 opem à Diis petere sustinuit. Pueri virginesque
 templa compleverant: viri in vestibulo suarum
 quisque ædium stabant, parata sævientibus turba.
 Multis tamen salutem fuisse Sidonii, qui intra Mace-
 donum præsidia erant. Hi urbem quidem inter vi-
 ctiores intraverant, sed cognationis cum Tyriis
 memores (quippe utramque urbem Agenorem
 condidisse credebant) multos Tyriorum etiam
 protegentes ad sua perduxere navigia, quibus oc-
 cultatis; Sidona devecti sunt. Quindecim millia
 hoc furto subducta sævitæ sunt. Quantumque san-
 guinis fusum sit, vel ex hoc existimari potest, quod
 intra munimenta urbis sex millia armatorum tru-
 cidata sunt. Triste deinde spectaculum victoribus
 præbuit Regis: Duo millia, in quibus occiden-
dis defecerat rabies, crucebus affixi, per ingentem

toris spatium pependerunt. Carthagenensium legatis pepercit, addita denuntiatione belli, quod presentium rerum necessitas moraretur. Tyrus septimo mense, quam oppugnari cœpta erat, capta est: urbs & vetustate originis, & crebra fortunæ varietate, ad memoriam posteritatis insignis: condita ab Agenore, diu mare, non vicinum modo, sed quodcunque classes ejus adierunt, ditionis suæ fecit: & si famæ libet credere, hæc gens literas prima aut docuit, aut didicit. Coloniarum ceteræ ejus pene orbe toto diffusæ sunt. Carthago in Africa, in Bœotia Thebæ, Gades ad Oceanum. Credo, libero com meatpes mari, sæpiusque adeundo cæteris incognitas terras, elegisse sedes juventuti, qua tunc abundabant: seu quia crebris moribus terræ (nam hoc quoque traditur) cultores ejus fatigati, nova & externa domicilia armis sibi met quærere cogebantur. (Multis ergo casibus defuncta), & post excidium renata, nunc tamen longa pace cuncta refovente, sub tutela Romanæ mansuetudinis acquiescit.

5. Iisdem ferme diebus Darii litteræ allatæ sunt, tandem ut Regi scriptæ. Petebat uti filiam suam (Saptina erat nomen) nuptiis Alexander sibi adjungeret. Dicens fore omnem regionem inter Hellespontem & Halyn amnem sitam: inde orientem spectantibus terris contentum se fore. Si forte dubitaret quod offerretur accipere, nunquam diu eodem vestigio stare fortunam, semperque homines quantamcunque felicitatem habeant, invidiam tamen sentire majorem. Vereri se, ne avium modo, quas naturalis levitas ageret ad sidera, inani ac puerili mentis affectu offerret. Nihil difficilius esse quam in illa aetate tantam capere fortunam. Multas se adhuc reliquias habere nec semper in angustiis posse deprehendi. Transendum esse Alexandro Euphratem, Tigrimque, & Araxem, & Hydaspem magna munimenta regni sui. Veniendum in ampos ubi paucitate

saorum erubescendum sit) Mediam, Hyrcaniam, Bactra, & Indos Oceanus accolas, quando aditurum, vel Sogdianos & Arachosios, nomine tantum notos? ceterasque gentes ad Caucasum & Tanaim perisinentes? Senescendum fore, tantum terrarum vel sine pralio obeunti. Se vero ad ipsum vocare desineret: namque illius exitio esse venturum. Alexander his qui litteras attulerant respondit, Darium sibi aliena promittere; quod totum amiserit, velle partire. Dosi sibi dari Lydiam, Ioniam, Eolidem, Hellespontioram, victoriae suae pramia: leges autem à victoribus dici, accipi à victis. In utro statu ambo essent, si solus ignoraret, quam primum Marte decerneret: se quoque, cum transisset mare, non Ciliciam aut Lydiam, quippe tanti belli exigua hanc esse mercedem, sed Persopolim, caput regni ejus, Bactra deinde, Ecbatana, ultimique Orientis oram imperio suo destinasse: quocunque ille fugere potuisset, ipsum sequi posse: desineret terrere fluminibus, quem sciret maria transisse. Reges quidem invicem hæc scripserant. Sed Rhodii urbem suam portusque dedebant Alexandro. Ille Ciliciam Socrati tradiderat; Phœnio a regione circa Tyrum jussu præsidere: Syriam, quæ Coele appellatur, Andromacho Parmenio tradiderat, bello quod supererat interfuturus. Rex, Hephaestione Phœnices oram classe prætervehi jussit, ad urbem Gazam cum omnibus copiis venit. Iisdem fere diebus solenne erat ludicrum Isthmiorum, quod conventu totius Græciæ celebratur. in eo concilio, ut sunt Græcorum temporaria ingenia decernunt ut duodecim legarentur ad Regem, qui ob res pro salute Græciæ ac libertate gestas, coronam auream donum victoriæ ferrent. Iidem paulo ante incertæ famæ captaverant auram, ut quocunque pendentis animos tulisset fortuna, sequerentur. Cæterum non ipse modo Rex obibat urbes imperii jugum adhuc recusantes, sed Prætores quoque ipsius, egregii duces, pleraque invaserant.

Calas

Calas Paphlagoniam . Antigonus Lycaoniam ,
 Bactrus , Idarne Prætor Darii superato , Mile-
 rum cepit : Amphoterus & Hegilochus , centum
 sexaginta navium classe , insulas inter Achaiam
 atque Asiam in ditionem Alexandri redegerunt ;
 Tenedon quoque receptum incolis ultro vocan-
 tibus . Statuerant & Chion occupare Sed Pharna-
 bazus Darii Prætor , comprehensus qui res ad Ma-
 cedonas trahebant , rursus Apollonidi & Athenag-
 oræ , suarum partium viris , urbem cum modico
 præsidio militum tradit . Præfecti Alexandri in ob-
 sidione urbis perseverabant , non tam suis viribus ,
 quam ipsorum qui obsidebantur voluntate : (nec
sefellit opinio.) Namque inter Apollonidum &
 duces militum orta seditio , irrumpendi in urbem
 occasionem dedit . Cumque porta effracta cohors
 Macedonum intrasset , oppidani alim consilio pro-
 ditionis agitato , aggregant se Amphotero & He-
 gilochæ , Persarumque præsidio cæso . Pharnabazus
 cum Apollonide & Athenagora victi traduntur ;
 XII triremes cum suo milite ac remige , præter eas
 triginta naves , & piratici lembi , Græcorumque
 tria millia à Persis mercede conducti . His in supple-
 mentum copiarum suarum distributis , piratisque
 supplicio affectis , captivos remiges adjecere classi
 suæ . Forte Aristonicus Methymnæorum Tyrannus ,
 cum piraticis navibus , ignarus omnium quæ ad
 Chium acta erant , prima vigilia ad portus claustra
 successit : interrogatusque à custodibus quis esset ,
 Aristonicum ad Pharnabazum venire respondit .
 Illi Pharnabazum quidem jam quiescere , & non
 possetum adiri : ceterum patere socio atque ho-
 spiti portum , & postero die Pharnabazi copiam
fore , affirmant . Nec dubitavit Aristonicus primus
 intrare . Secuti sunt ducem piratici lembi ; ac dum
 applicant navigia crepidini portus , obicitur à vi-
 gilibus

gilibus claustrum, & qui proximi excubabant ab
 iisdem excitantur; nulloque ex his auso repugnare,
 omnibus catenarum injectæ sunt; Amphotero dein-
 de Hegilochoque traduntur. Hinc Macedones
 transiere Mitylenem, quam Chares Atheniensis
 nuper occupatam duorum millium Persarum præ-
 sidio tenebat: sed cum obsidionem tolerare non
 posset, urbem tradita pactus est ut incolumi abire
 liceret. Imbrum petit. Deditis Macedones peper-
 cerunt.

6. Darius desperata pace, quam per litteras lega-
 tosque impetrari posse crediderat, ad reparandas
 vires bellumque impigre renovandum intendit.
 Duces ergo copiarum Babyloniam convenire; Bes-
 sum quoque Bactrianorum Ducem, (perquam ma-
 xime posset exercitu coacto) descendere ad se ju-
 bet. Sunt autem Bactriani inter illas gentes prom-
 ptissimi, horridis ingeniiis, (multumque à Persarum
 luxu abhorrentibus), siti haud procul Scytharum
 bellicosissima gente, & raptò vivere assueta; sem-
 perque in armis erant. Sed Bessus suspecta perfidi-
 a haud sane æquo animo in secundo se conti-
 nens gradu, Regem terrebat. Nam cum regnum
 affectaret, proditio, qua sola id assequi poterat, ti-
 mebatur. Cæterum Alexander, quam regionem
 Darius petiisset, omni cura vestigans, tamen ex-
 plorare non poterat; more quodam Persarum, ar-
 cana Regum miracellantium fide: non metus, (non
 spes elicit vocem qua prodantur occulta): vetus
 disciplina Regum silentium vitæ periculo sanxe-
 rat. Lingua gravius castigatur quam ullum pro-
 bium: nec magnam rem sustineri posse credunt
 ab eo cui tacere grave sit, quod homini facillimum
 voluerit esse natura. Ob hanc causam Alexander
 omnium quæ apud hostem gererentur ignarus,
 urbem Gazam obsidebat. Præerat ei Batis, eximie
 ine

in Regem suum fidei,) modicoque praesidio muros
 ingentis operis tuebatur. Alexander (estimato lo-
 corum situ agi cuniculos iussit,) facili ac levi humo
 acceptante occultum opus: quippe multam are-
 nam vicinum mare evomit, nec saxa coetesque, quae
 interpellent specus, obstabant. Igitur ab ea parte
 quam oppidani conspiciere non possent opus orsus,
 ut à sensu ejus averteret, turres muris admo-
 veri jubet. Sed eadem humus admovendis inutilis tur-
 ribus, desidente fabulo, agilitatem rotarum mora-
 batur, & tabulata turrium perfringebat: multique
 vulnerabantur impune, cum idem recipiendis qui
 admovendis turribus labor eos fatigaret. Ergo
 receptui signo dato,) postero die muros corona cir-
 cundari iussit. Ortoque sole, prius quam admove-
 ret exercitum, opem Deum exposcens, sacrum pa-
 tris more faciebat. Forte praetervolans corvus
 glebam, quam unguibus ferebat, subito amisit:
 quae cum Regis capiti incidisset, resoluta defluxit.
 Ipsa autem avis in proxima turre consedit. Illita
 erat turris bitumine ac sulphure, in qua alis haeren-
 tibus, frustra se allevare conatus, à circumstantibus
 capitur. Digna res visa de qua vates consuleren-
 tur, & erat non intactus ea superstitione mentis.
 Ergo Aristander, (cui maxima fides habebatur,) ur-
 bis quidem excidium augurio illo portendi, ceterum
 periculum esse ne Rex vulnus acciperet. Ita-
 que monuit, ne quid eo die inciperet. Ille, quan-
 quam unam urbem sibi, quo minus securus Aegy-
 pium intraret, obstare ægre ferebat, tamen pa-
 ruit vari, signumque receptui dedit. Nunc animus
 crevit obsessi, egressique porta (ecedentibus in-
 ferunt signa,) cunctationem hostium fore suam oc-
 casionem rati. Sed (æsius quam constantius pra-
 lium inierunt:) quippe ut Macedonum signa cir-
 cumagi videre, repente sistunt gradum, Jamque ad
 Regem

Regem praeliantium clamor pervenerat, cum denuntiari periculi haud sane memor, lorica tamen, quam raro induebar, amicis orantibus, sumpsit. & ad prima signa pervenit. Quo conspecto, Arabs quidam Darii miles, majus fortuna sua facinus ausus, clypeo gladium regens, quasi transfuga genibus Regis advolvitur. Ille assurgere supplicem, recipique inter suos iussit. At gladio Barbarus strenue in dextram translatō, cervicem appetit Regis: qui exigua corporis declinatione evitato ictu, in vānum manum Barbari lapsam amputat gladio, denunciato in illum diem periculo (ut arbitrabatur ipse) defunctus. Sed, ut opinor, inevitabile est fatum; quippe dum inter primores promptius dimicat, sagitta ictus est; quam per lorica adactam, stantem in humero, medicus ejus Philippus evellit. Plurimus deinde sanguis manare coepit; omnibus territis, quia quam altē pēnerrasset telum, lorica obstantē, non cognoverant. Ipse, nec oris quidem colore mutato, suppressi sanguinem, & vulnus obligari iussit. Diu ante ipsa signa, vel dissimulato vel victo dolore, perstiterat, cum suppressus paulo ante sanguis medicamento quō retentus erat manare latius coepit. & vulnus, quod secēns adhuc dolorem non moverat, frigente sanguine intumuit. Linqui deinde animo & submitti genu coepit: quem proximi exceptum in castra receperunt. Et Batis interfectum ratus, urbem ovans victoria repetit. At Alexander, nondum percurato vulnere, aggerem quo mœnium altitudinem æquaret extruxit. & pluribus cuniculis muros subruī iussit. Oppidani ad pristinum fastigium murorum novum extruxere munimentum: sed ne id quidem tures aggeri impositas æquare poterat. Itaque interiora quoque urbis infesta relis erant. Ultima pestis urbis fuit cuniculo subrutus

E

murus,

murus, per cuius ruinas hostis intravit. Ducebat
 ipse Rex antesignanos, & dum incautus subit,
 saxo cruce ejus affligitur. Innixus tamen telo, non-
 dum prioris (vulneris obducta cicatrice) inter pri-
 mores dimicat: ira quoque accensus, quod duo in
 obsidione urbis ejus acceperat vulnera. Batim, (e-
 gregia edita pugna) multisque vulneribus confe-
 ctum, deteruerant sui: nec tamen segnius prælium
 capessebat, lubricis armis suo pariter atque hosti-
 um sanguine: cum undique telis circumducto Ale-
 xander, insolenti gaudio juvenis elatus, alias vir-
 tutem etiam in hoste miratus, Non, ut voluisti,
 inquit, morieris, Bati: sed quidquid tormento-
 rum in captivum inveniri potest, passurum esse te
 cogita. Ille, non interrito modo, sed contumaci
 quoque vultu intuens Regem, nullam ad minas e-
 jus reddidit vocem. Tum Alexander, Videtisne ob-
 stinatum ad tacendum? inquit: num genu posuit,
 num supplicem vocem misit? Vincam tamen si-
 lentium, & si nihil aliud, certe gemitu interpola-
 bo. Iram deinde vertit in rabiem; jā tum pere-
grinos rursus nova subeunte fortuna, per talos enim
 spirantis lora trajecta sunt, religatumque ad cur-
 rum traxere circa urbem equi; gloriante Rege, A-
 chillem, à quo genus ipse deduceret, imitatum se
 esse pœna in hostem capienda. Cecidere Persarum
 Arabumque circa decem millia: nec Macedonibus
 in euentu victoria fuit. Obsidio certe non tam cla-
 ritate urbis nobilitata est, quam geminato periculo
 Regis, qui Ægyptum adire festinans, Amyntam
 cum decem triremibus in Macedoniam ad inquisi-
tionem novorum militum misit. Namque præliis e-
riam secundis atterebantur copix, devictarumque
 gentium militi minor quam domestico fides ha-
 beatur.

7. Ægyptii, olim Persarum opibus infensi, quippe
 avare

avaræ & superbè imperitatum sibi esse credebant
 ad spem adventus ejus crexerant animos; utpote
 qui Amyntam quoque transfugam, & cum pre-
cario imperio venientem, latè recepissent. Igitur
 ingens multitudo Pelusium, qua intraturus Rex
 videbatur, convenerat. Atque ille septimo die
 posteaquam à Gaza copias moverat, in regionem
 Ægypti quam nunc Castra Alexandri vocant per-
 venit. Deinde pedestribus copiis Pelusium petere
 jussis, ipse cum expedita delectorum manu Nilo
 amne vectus est. Nec sustinere adventum ejus
 Persæ, defectione quoque perterriti. Jamque haud
 procul Memphi erat, in ejus præsidio Astaces præ-
 tor Darii relictus. Oxio ante superato, octin-
 genta talenta Alexandro omnemque regiam su-
 pellectilem tradidit. A Memphi, eodem flumine
 vectus, ad interiora Ægypti penetrat; compositis
 que rebus, ita ut nihil ex patrio Ægyptiorum mo-
 re mutaret, adire Jovis Ammonis oraculum statu-
 it. Iter, expeditis quoque & paucis vix tolerabi-
 le, ingrediendum erat: terra cœloque aquarum
 penuria est: steriles arenæ jacent, quas ubi vapor
 solis accendit, fervido solo exurente vestigia, intol-
 lerabilis æstus existit; luctandumque est non ran-
 tum cum ardore & siccitate regionis, sed etiam
 cum tenacissimo sabulo. (quod præaltum, & vesti-
gio cedens, ægre moliuntur pedes.) (Hæc Ægyptii
vero majora jactabant.) Sed ingens cupidus animum
 stimulabat adeundi Jovem, quem generis sui auto-
 rem, haud contentus mortali fastigio, aut credebatur
 esse, aut credi volebat. Ergo cum iis quos ducere
 secum statuerat, (secundo amne) descendit ad Ma-
 reotim paludem. Eo legati Cyrenensium dona at-
 tulere; pacem, & ut adiret urbes suas, petentes.
 Ille, donis acceptis, amicitiaque conjuncta, desti-
 nata exsequi pergit. Ac primo quidem & sequenti

die tolerabilis labor visus, nondum tam vastis nudisque solitudinibus aditis: jam tamen sterili & emoriente terra. Sed ut aperuere se campi alto obruti sabulo, haud secus quam profundum æquor ingressi, terram oculis requirebant. Nulla arbor, nullum culti soli occurrebat vestigium. Aqua etiam defecerat quam utribus cameli devexerant, & in arido solo ac fervido sabulo nulla erat. Ad hæc sol omnia incenderat, siccaque & adusta erant omnia: cum repente, sive illud Deorum munus sive casus fuit, obductæ cælo nubes condidere solem; ingens æstu fatigatis, etiamsi aqua deficeret, auxilium. Enimvero ut largum quoque imbrem excusserunt procellæ, pro se quisque excipere eum; quidam ob sitim impotentes sui, ore quoque hianti captare cœperunt. Quatriduum per vastas solitudines absumptum est. Jamque haud procul oraculi sede aberant, cum complures corvi agmini occurrunt, modico volatu prima signa antecedentes: & modo humi residebant, cum lentius agmen incederet, modo se pennis levabant, antecedentium iterque monstrantium ritu. Tandem ad sedem consecratam Deo ventum est. Incredibile dictu, inter vastas solitudines, ita undique ambientibus ramis vix in densam umbram cadente sole cōtecta est: multique fontes, dulcibus aquis passim manantibus, aiunt sylvas. Cœli quoque mira temperies, verno tempore maxime similis, omnes anni partes pari salubritate percurrit. Accolæ sedis sunt ab Oriente proximi Æthiopum, Meridiem versus Arabes; Troglodytis cognomen est. Horum regio usque ad Rubrum mare excurrit. At qua vergit ad Occidentem alii Æthiopes colunt, quos Scenitæ vocant: à Septentrione Nasamones sunt, gens Syrtica, navigiorum spoliis quæstuosa. Quippe obsident littora, & æstu destituta

navigia

navigia notis sibi vadis occupant. Incolæ nemoris, quos Ammonios vocant, dispersis tuguriis habitant: medium nemus pro arce habent, triplici muro circumdatum. Prima munitio tyrannorum veterem regiam clausit: in proxima conjuges eorum cum liberis & pellicibus habitant. Hic quoque Dei oraculum est. Ultima munimenta satellitum armigerorumque sedes erant. Est etiam aliud Ammonis nemus: in medio habet fontem, aquam Solis vocant: sub lucis ortum tepida manat; medio die, cum vehementissimus est calor, frigida eadem fluit; inclinato in vesperam calefcit; media nocte fervida exastuat; quoque propius nox vergit ad lucem, multum ex nocturno calore decrefcit, donec sub ipsum diei ortum assueto tepore languescat. Id quod pro Deo colitur non eandem effigiem habet quam vulgo Diis artifices accommodaverunt. Umbilico tenus arietis similis est habitus, smaragdo & gemmis coagmentatus, Hunc, cum responsum petitur; navigio aurato gestant sacerdotes, multis argenteis pateris ab utroque navigii larere pendentibus. Sequuntur matronæ virginesque, patrio more inconditum quoddam carmen canentes: quò propitiari Jovem credunt, ut certum edat oraculum. At tum quidem Regem propius adeuntem maximus natu è sacerdotibus filium appellat, hoc nomen illi parentem Jovem reddere affirmans. Ille vero & accipere se ait, & agnoscere, humanæ fortis oblitus. Consuluit deinde, an totius orbis imperium satis sibi destinaret pater. Vates æque in adulationem compositus, terrarum omnium rectorem fore ostendit. Post hæc institit quærere, an omnes parentis sui interfectores pœnas dedissent. Sacerdos parentem ejus negat ullius scelere posse violari: Philippi autem omnes interfectores fuisse supplicia:

cia: adjecit, invictum fore, donec excederet ad Deos. Sacrificio deinde facto, dona & Sacerdotibus & Deo data sunt: permillumque amicis, ut ipsi quoque consulerent Jovem. Nihil amplius quæsierunt, quam an autor esset sibi divinis honoribus colendi suum Regem. Hoc quoque acceptum fore Jovi vates respondit, ut ipsi victorem Regem divino honore colerent. Vere & salubriter æstimanti fidem oraculi vana profecto responsa videri potuissent: sed fortuna, quos uni sibi credere coegit, magna ex parte avidos gloriæ magis quam capaces facit. Jovis igitur filiam se non solum appellari passus est, sed etiam jussit: rerumque gestarum famam dum augere vult, tali appellatione corrumpit. Et Macedones, assueti quidem regio imperio, sed majore libertatis umbra quam cæteræ gentes, immortalitatem affectantem, contumacius quam aut ipsis expediebat aut Regi, aversati sunt. Sed hæc suo quoque tempori referentur. Nunc cætera exsequi pergam.

8. Alexander ab Ammone rediens, ut ad Maærotim paludem haud procul insula Pharø sitam venit, contemplatus loci naturam, primum in ipsa insula statuerat urbem novam condere. Inde, ut apparuit magnæ sedis insulam haud capacem, elegit urbi locum ubi nunc est Alexandria, appellationem trahens ex nomine auctoris: complexus quidquid loci est inter paludem & mare, octoginta stadiorum muris ambitum destinat, & qui ædificandæ urbi præessent relictis, Memphim petit. Cupido, haud injusta quidem, cæterum intempestiva, inceserat, non interiora modo Ægypti, sed etiam Æthiopiam invisere. Memnonis Titoni-que celebrata regia cognoscendæ vetustatis avidum trahebat pene extra terminos Solis. Sed imminens bellum, cujus multo major supererat
moles,

moles, otiosa peregrinationi tempora exemerat. Itaque Ægypto præfecit Æschylum Rhodium & Peucestem Macedonem, quatuor millibus militum in præsidium regionis ejus datis: claustra Nilii fluminis Polymenem tueri jubet triginta ad hoc triremes datæ. Africæ deinde quæ Ægypto juncta est præpositus Apollonius; vestigalibus ejusdem Africæ Ægyptique, Cleomenes. Ex finitimis urbibus commigrare Alexandriam jussis novam urbem magna multitudine implevit. Fama est, cum Rex urbis futuris muris polentam, ut Macedonum mos est, destinasset, avium greges advolasse & polenta esse pastas. Cumque id omen pro crissi à plerisque esset acceptum, respondisse vates, Magnam illam urbem advenarum frequentiam culturam, multisque eam terris alimenta præbituram. Regem cum secundo amne deflueret, assequi cupiens Hector Parmenionis filius, eximio ætatis flore in paucis Alexandro charus, parvum navigium conscendit; pluribus quam capere posset impositis. Itaque merfa navis omnes destituit. Hector diu flumini obluctatus, cum madens vestis & astricti crepidis pedes nazare prohiberent, in ripam tamen semianimis evasit: & ut primum fatigatus spiritum laxavit, quem metus & periculum intenderant, nullo adjuvante (quippe in diversum evaserant alii) exanimatus est. Rex amissi ejus desiderio vehementer afflictus est, repertumque corpus magnifico extulit funere. Onervavit hunc dolorem nuntius mortis Andromachi, quem præfecerat Syriæ. Vivum Samaritæ cremaverant. Ad cujus interitum vindicandum quanta maxime celeritate potuit contendit: advenientique sunt traditi tanti sceleris autores. Andromacho deinde Memnona substituit, affectis supplicio qui prætorem interemerant. Tyrannos (in-

zar eos Methymnorum Aristonicum, & Chry-
solaum) popularibus suis tradidit, quos illi ob in-
jurias tortos necaverunt. Atheniensem deinde,
Rhodiorumque & Chiorum legatos audit. Athe-
nienſes victoriam gratulabantur, & ut captivi
Græcorum ſuis reſtituerentur orabant. Rhodii
& Chii de præſidio querebantur. Omnes ea quæ
deſiderare viſi impetraverunt. Mitylenæſis quo-
que, ob egregiam in partes ſuas fidem, & pecu-
niam quam in bellum impenderant, obſides red-
didit, & magnam regionem finibus eorum adje-
cit. Cypriorum quoque regiſus, qui & à Dario
deſecerant ad ipſum, & oppugnantem Tyrum miſe-
rant claſſem, pro merito honoriſ habitus eſt. Am-
photerus deinde claſſis præfeſtus ad liberandam
Cretam miſſus: (namque & Perſarum & piratarum
armis pleræque ejus inſulæ obſidebantur.) Ante
omnia mare à piraticis claſſibus vindicare juſſus:
quippe obnoxium prædonibus erat, in bellum
utroque Rege converſo. His compoſitis, Herculi
Tyrio ex auro crateram cum triginta pateris dica-
vit; imminensque Dario, iter ad Euphratem pro-
nuntiari juſſit.

9. At Darius, cum ab Ægypto divertiſſe in
Africam hoſtem comperiſſet, dubitaverat utrum-
ne circa Meſopotamiam ſubſiſteret, an interiora
regni ſui peteret; haud dubie potentior autor præ-
ſens futurus ultimis gentibus impigre bellum ca-
peſſendi, quas ægre per Præfeſtos ſuos moliebatur.
Sed ut idoneis autoribus fama vulgavit, Alexan-
drum cum omnibus copiis, quæcunque ipſe ad-
ieſet regionem, petiturum haud ignarus quæ cum
ſtrenuo res eſſet, omnia longinquarum gentium
auxilia Babylonem contrahi juſſit. Baſtriani, Scy-
thæque & Indi convenerant. Nam & craterarum
gentium copiarum partibus ſimul aſſueſcunt. Cæterum
cum

eum dimidio ferine major esset exercitus quam
 in Cilicia fuerat, multis arma deerant, quæ sum-
 ma cura comparabantur. Equitibus equisque tegu-
 -menta erant ex ferreis laminis serie inter se con-
 -nexis. Quæis antea præter jacula nihil dederat,
 -scuta gladiique adjiciebantur. Equorum domandi
 greges peditibus distributi sunt: ut major pristino
 esset equestratus, ingensque, ut crediderat, terror
 hostium, ducentæ falcatae quadrigæ, unicum illarum
 gentium auxilium, secutæ sunt. Ex summo temo-
 -ne hastæ præfixæ ferro eminebant. Utrinque à ju-
 -go ternos direxerant gladios, & inter radios ro-
 -tarum plura spicula eminebant in adversum. Aliæ
 deinde falces summis rotarum orbibus hærebant,
 & aliæ in terram demissæ, quidquid obvium con-
 -citatis equis fuisset amputaturæ. Hoc modo in-
 -structo exercitu ac perarmato, Babylone copias
 movit. A parte dextera erat Tigris, nobilis fluvius:
 lævam tegebat Euphrates, agmen Mesopotamiæ
 campos impleverat. Tigri deinde superato, cum
 audisset haud præcul abesse hostem, Satropacem
 equitum præfectum cum mille delectis præmisit.
 Mazæ Prætori sex millia data, quibus hostem
 transitu amnis arceret. Eidem mandatum ut re-
 -gionem quam Alexander esset aditurus popula-
 -retur atque ureret: quippe credebatur inopia debel-
 -lari posse, nihil habentem nisi quod rapiendo oc-
 -cupasset. Ipsi autem commeatus alii terra, alii
 Tigri amne subvehebantur. Jam pervenerat ad
 Arbëllam vicin, nobilem suæ cladis facturus. Hic
 commeatum sarcinarumque majore parte deposti-
 -ta, Lycium amnem ponte junxit, & per dies
 quinque, sicut ante Euphratem, trajecit exercitum.
 Inde octoginta fere stadia progressus, ad altè-
 -rum amnem, Bumado nomen est, castra posuit.
 Opportuna explicandis ceptis regio erat, equitabi-

lis & vasta planities: ne stirpes quidem & brevia virgulta operiunt solum, liberque prospectus oculorum, etiam quæ procul recessere, permittitur. Itaque si qua campi eminebant, iussit æquari, totumque fastigium extendi. Alexandro, qui numerum copiarum ejus, quantum procul conjectari poterat, æstimabant, vix fecerunt fidem; tot millibus cæcis majores copias esse reparatas. Cæterum omnis periculi & maxime multitudinis contemptor, undecimis castris pervenit ad Euphratem: quo pontibus juncto, equites primos ire, phalangem sequi jubet; Mazxo, qui ad inhibendum transitum cum sex millibus equitum occurrerat, non auso periculum sui facere. Paucis deinde, non ad quietem sed ad reparandos animos, diebus datis militi, strenue hostem insequi cœpit, metuens ne interiora regni sui peteret, sequendusque esset per loca omni solitudine atque inopia vasta. Igitur quarta die præter Arbellam penetrat ad Tigrim. Tota regio ultra amnem recenti fumabat incendio: quippe Mazzus quæcunque adierat, haud secus quam hostis urebat. Ac primo, caligine quam fumus effuderat obscurante lucem, insidiarum metu substitit. Deinde ut speculatores præmissi ruta omnia nuntiaverunt, paucos equitum ad tentandum vadum fluminis præmisit: cujus altitudo primo summa equorum pectora, mox ut in medium alveum ventum est, cervices quoque æquabat: nec sane alius ad Orientis plagam tuam violentus invehitur; multorum torrentium non aquas solum, sed etiam saxa secum trahens. Itaque à celeritate, qua defluit, Tigris nomen est inditum, quia Persica lingua tigrim sagittam appellant. Igitur pedes velut divisus in cornua circumdato equireatu, levatis super capita armis, haud ægre ad ipsam alveum penetrat. Primus inter pedites Rex egres-

sus

sus in ripam vadum militibus manu, quando vox
 exaudiri non poterat, ostendit: sed gradum firmare
 vix poterant, cum modo saxa lubrica vestigium
 fallerent, modo rapidior unda subduceret. Præci-
 pius erat labor eorum qui humeris onera porta-
 bant: quippe cum semet ipsos regere non possent,
 in rapidos gurgites incommodo onere aufereban-
 tur. Et dum sua quisque spolia consequi studet,
 major inter ipsos quam cum amne orta luctatio
 est, cumuli que sarcinarum passim fluitantes ple-
 rosque perculerant. Rex monere ut satishabere
 arma retinere; cetera se redditurum. Sed neque
 consilium neque imperium accipi poterat. Ob-
 strepebat hinc metus: præter hunc, invicem na-
 tantium mutus clamor. Tandem, qua leniore
 tractu amnis aperit vadum, emersere: nec quid-
 quam præter paucas sarcinas desideratum est. De-
 leri potuit exercitus, si quis ausus esset vincere. Sed
 perpetua fortuna Regis avertit inde hostem. Sic
 Granicum, tot millibus equitum peditumque in
 ulteriore stantibus ripa, superavit: sic angustis in
 Ciliciæ collibus, tantam multitudinem hostium.
 Audaciæ quoque, qua maxime viguit, ratio mi-
 nuï potest, quia nunquam in discrimen venit, an
 temere fecisset. Mazæus si transeuntibus flumen
 supervenisset, haud dubie oppressurus fuit incom-
 positos in ripa: demum etiam per armatos adequi-
 rare cœpit. Mille admodum equites præmiserat,
 quorum paucitate Alexander explorata, deinde
 contempta, præfectum Præonum equitum Ariston-
 na laxatis habenis invehi iussit. Insignis eo die
 pugna equitum, & præcipue Aristionis, fuit. Præfe-
 ctum equitatus Persarum Satiopacem, directâ in
 guttrem hastâ, transfixit, fugientemque per me-
 dios hostes contecutus, ex equo præcipitavit,
 & obluenti caput gladio dempsit: quod rela-
 tum

rum magna cum laude ante Regis pedes posuit.

10. Biduo ibi Rex stativa habuit : in proximum deinde pronuntiari iussit. Sed prima fere vigila Luna deficiens primum nitorem sideris sui condidit : deinde sanguinis colore suffuso, lumen omne scedavit ; sollicitisque sub ipsum tanti discriminis casum ingens religio , & ex ea formido quædam incussa est. *Diu inuis in ultimas terras trahi se que-
rebantur. Iam nec flumina posse adiri, nec sidera pri-
stinum præstare fulgorem. Vastas terras, deserta omnia
occurrere : in unius hominis iactationem tot millium san-
guinem impendi : fastidio esse patriam, abdicari Phi-
lippum patrem, cælum vanis cogitationibus peti. Jam
pro seditione res erat, cum ad omnia interritus
duces principesque militum frequentes adesse
prætorio, Aegyptiosque vates, quos cæli ac side-
rum peritissimos esse credebat, quid sentirent ex-
promere iubet. At illi, qui satis scirent tempo-
rum orbis implere destinatas vices, Lunamque
deficere curæ aut terram subiret aut Sole preme-
retur, rationem quidem ipsis perceptam non edo-
cent vulgus, cæterum affirmant Solem Græco-
rum Lunam esse Persarum : quoties illa deficiat,
ruinam stragemque illis gentibus portendi. Ve-
teraque exempla recensent Persidis Regum, quos
adversus Diis pugnasæ Luna ostendisset defectio.
Nulla res efficacius multitudinem regit quam su-
persitio : alioqui impotens, sava, mutabilis, ubi
vana religione capta est, melius vatibus quam
ducibus suis paret. Igitur edita in vulgus Aegyptio-
rum responsa rursus ad spem & fiduciam erexere
corpenres, Rex impetu animorum utendum ratus,
secunda vigilia castra movit. Dextra Tigrim ha-
bebat à læva montes quos Gordyæos vocant. Hoc
ingressio iter speculatores, qui præmissi erant,
sub lucis ortum Darium adventare nuntiave-
runt.*

runt. Instructo igitur milite & composito agmine, antecedebat. Sed Persarum exploratores erant mille ferme, qui speciem magni agminis fecerant: quippe ubi explorare vera non possunt, falsa per metum augurantur. His cognitis, Rex cum paucis suorum assecutus agmen refugientium ad suos, alios cecidit, alios cepit, equitesque præmisit simul speculatum, simul ut ignem quo Barbari cremaverant vicos extinguere: quippe fugientes raptim testis acervisque frumenti injecerant flammæ, quæ cum in summo hæssissent, ad inferiora nondum penetraverant. Extincto igitur igne, plurimum frumenti repertum est: copia aliarum quoque rerum abundare cœperunt. Eares ipsa militi ad persequendum hostem animum incendit: quippe urente & populante eo terram festinandum erat, ne incendio cuncta præriperet. In rationem ergo necessitas versa: quippe Mazæus, qui antea per otium vicos incenderat, jam fugere contentus pleraque inviolata hosti reliquit. Alexander haud longius centum quinquaginta stadiis Darium abesse compererat. Itaque ad satietatem quoque copia commeatum instructus, quadriduo in eodem loco subsistit. Interceptæ deinde Darii literæ sunt, quibus Græci milites sollicitabantur ut Regem interficerent, aut proderent: dubitavitque an eas pro concione recitaret, satis confusus Græcorum quoque erga se benevolentia ac fidei. Sed Parmenio deterruit, non esse talibus promissis imbendas aures militum: patere vel unius insidiis Regem: nihil nefas esse avaritiæ. Secutus consilii auctorem castra movit. Iter facienti Spado unus ex captivis qui Darii uxorem comitabantur deficere eam nuntiat, & vix spiritum ducere Itineris continui labore animique ægritudine fatigata, inter socrus & virginum filiarum manus collapsa erat & deinde

deinde & extincta. Id ipsum nuntians alius supervenit. Et Rex, haud secus quam si parentis suæ mors nuntiata esset, crebros edidit gemitus: lachrymisq; obortis, quales Darius profudisset, in tabernaculum in quo mater erat Darii, defuncto assidens corpori, venit. Hic vero renovatus est mœror, ut prostratam humi vidit: recenti malo priorum quoque admonita, receperat in gremium adultas virgines, magna quidem mutui doloris solatia, sed quibus ipsa deberet esse solatio. In conspectu erat nepos parvulus, ob id ipsum miserabilis, quod nondum sentiebat calamitatem maxima ex parte ad ipsum redundantem. Crederes Alexandrum inter suas necessitudines flere, & solatia non adhibere, sed quærere. Cibo certe abstinuit, omnemque honorem funeri patrio Persarum more servavit: dignus hercule qui nunc quoque tantum mansuetudinis & continentiz ferat fructum. Semel omnino eam viderat, quo die capta est, nec ut ipsam, sed ut Darii matrem viderat: eximiamque pulchritudinem formæ ejus non libidinis habuerat incitamentum, sed gloriæ. E Spadonibus qui circa reginam erant, Tyriotes inter trepidationem lugentium elapsus, per eam portam quæ, quia ab hoste averfa erat, levius custodiebatur, ad Darii castra pervenit: exceptusque à vigilibus, in tabernaculum Regis perducitur, gemens, & veste lacerata. Quem ut conspexit Darius, multiplici doloris exspectatione commotus, & quid porissimum timeret incertus; Vultus tuus, inquit, nescio quod ingens malum præfert: sed cave miseri hominis auribus parcas; didici enim esse infelix: & sæpe calamitatis solarium est, nosse sortem suam. Num, quod maxime suspicor, & loqui timeo, ludibria meorum nuntiaturus es mihi, & (ut credo) ipsis quoque omni graviora supplicio? Ad hæc Tyriotes, Istud quidem procul abest,

est, inquit. Quantuscunque enim Reginis honor ab iis qui parent haberi potest, tuis à victore servatus est : sed uxor tua paulo ante excessit è vita. Tum vero non gemitus modo, sed etiam ejulatus totis castris exaudiebantur. Nec dubitavit Darius quin interfecta esset, quia nequisset contumeliam pati : exclamatque amens dolore, Quod ego tantum nefas commisi, Alexander? quem tuorum propinquorum necavi, ut hanc vicem sævitiæ meæ reddas? Odisti me non quidem provocatus. Sed finge justum intulisse te bellum : cum fœminis ergo agere debueras? Tyriotes affirmare per Deos patrios, nihil in eam gravius esse consultum. Invenisse etiam Alexandrum morti, & non parcius flevisse quam ipse lachrymaretur. Ob hæc ipse amanti animus in solitudinem suspicionemque revolutus est, desiderium captivæ profecto à consuetudine stupri ortum esse conjectans. Submotis igitur arbitriis, uno duntaxat Tyriote retento, jam non flens, sed suspirans, Videsne in te Tyriote locum mendacio non esse? Tormenta jam hic erunt : sed ne exspectaveris per Deos, si quid tibi tui Regis reverentia est : num, quod & scire expeto, & quærere pudet, ausus est & dominus & juvenis? Ille quæstioni corpus offerre, Deos testes invocare, caste sancteque habitam esse Reginam. Tandem, ut fides facta est vera esse quæ affirmaret Spado, capite velato diu flevit : manantibusque adhuc lachrymis, veste ab ore rejecta, ad cœlum manus tendens, Dii patrii, inquit, primum mihi stabilite regnum : deinde, si de me jam transactum est, precor ne quis Asiæ Rex sit quam ille tam justus hostis, tam misericors victor.

11. Itaque, quanquam pace frustra bis petita, omnia in bellum consilia converterat, victus tamen continentia hostis, ad novas pacis conditio-

nes ferendas decem legatos, cognatorum principes, misit: quos Alexander consilio advocato introduci iussit. E quibus maximus natu, Darium, inquit, ut pacem a te jam tertio peteret nulla vis subegit; sed iustitia & continentia tua expressit. Matrem, conjugem liberosque ejus, nisi quod sine illo sunt, captos esse non sensit. Pudicitia earum quae super sunt curam, haud secus quam parens, agens, Reginae appellas, sociam pristina fortuna retinere pateris. Vultum tuum video, qualis Darii fuit cum dimitteremur ab eo: & ille tamen uxorem, tu hostem luges. Jam in acie stares, nisi cura te sepultura ejus moraretur. Ecquid mirum est si tam ab amico animo pacem petis? Quid opus est armis, inter quos odia sublata sunt? Antea imperio tuo finem destinabas Halym amnem, qui Lydiam terminat: Nunc quidquid inter Hellespontum & Euphratem est in dotem filiae offert, quam tibi tradit. Ochum filium, quem habes, pacis & fidei obsidem retine. Matrem & duas virgines filias redde; pro tribus corporibus XXX militum talentum auri precatur accipias. Nisi moderationem animi tui notam haberem, non dicerem hoc esse tempus quo pacem non dare solum, sed etiam occupare deberes. Respice quantum post te reliqueris, intueri quantum petas. Periculosum est prae grave imperium: difficile est continere quod capere non possis. Videsne ut navigia quae modum excedunt regi nequeant? Nescio an Darius ideo tam multa amiserit, quia nimiae opes magna jactura locum faciunt. Facilius est quadam vincere quam tueri: quam, hercule, expeditius manus nostrae rapiunt quam continent! Ipsa mors uxoris Darii te admonere potest, minus jam misericordia tua licere quam licuit. Alexander, legatis excedere tabernaculo iussis, quid placeret ad consilium refert. Diu nemo quid sentiret ausus est dicere, incerta Regis voluntate. Tandem Parmenio, Nunc suavis, ait, ut captivus apud Damasum redimen-

tibus

gibus redderes; ingentem pecuniam potuisse redigi ex iis, qui multi victi virorum fortium occupaverant manus. Et nunc magnopere censerem ut unam anum & duas puellas, itinerum agminumque impedimenta, triginta millibus talentis auri permutis. Optimum regum occupari posse conditione, non bello: nec quemquam alium inter Istrum & Euphratem possedisse terras ingenti spatio intervalloque discretas. Macedoniam quoque respiceret potius quam Bactra & Indos intueretur. Ingrata oratio Regi fuit. Itaque ut finem dicendi fecit. Et ego, inquit, pecuniam quam gloriam mallem, si Parmenio essem. Nunc Alexander, de paupertate securus sum, & me non mercarerem memini esse, sed Regem. Nihil quidem habeo venale: sed fortunam meam utique non vendo. Captivus si placet reddi, honestius dono dabimus quam pretio remittamus. Introductis deinde legatis, ad hunc modum respondit, Nuntiate Dario, gratiarum actionem apud hostem si pervacaneam esse: & me, qua fecerim clementer & liberaliter, non amicitia ejus tribuisse, sed natura mea; neque adversus calamitates, sed adversus hostium vires contendere. Bellum cum captivis & sceminis gerere non soleo; armatus sit oportet quem oderim. Quod si saltem pacem boni fide peteret, deliberarem forsitan an darem. Verum enimvero, cum modo milites meos literis ad prodicionem, modo amicos ad perniciem meam pecunia sollicitet, ad internecionem mihi prosequendus est, non ut justus hostis, sed ut percussor veneficus. Conditiones vero pacis quas feris si accepero, victorem eum faciunt. Quae post Euphratem sunt liberaliter donet. Ubi igitur me affumini? nempe ultra Euphratem sum. Summum ergo dotis quam promissit terminum castra mea transeunt. Hinc me depellite, ut sciam vestrum esse quod ceditis. Eadem liberalitate dat mihi filiam suam, nempe quam scio alicui servorum ejus nupturam. Multum vero mihi praestat, si me Mazae generum praeponit.

nuntiate Regi vestro, & qua amisit, & qua adhuc habet, præmia esse belli. Hoc repente utriusque terminos regni id quemque habiturum, quod proxima lucis assignatura fortuna est: & me in Asiam non venisse ut ab aliis acciperem, sed ut aliis darem. Si secundus, & non par mihi vellet haberi, facerem forsitan qua petis. Ceterum nec mundus duobus solibus potest regi, nec duo summa regna salvo statu terrarum potest habere. Proinde aut deditionem hodie, aut in crastinum bellum pares: nec aliam sibi quam expertus est polliceatur fortunam. Legari respondent, Cum bellum in animo sit, facere cum simpliciter, quod spe pacis non frustraretur: Ipsos petere, quam primum dimittantur ad Regem; cum quoque bellum patare debere. Dimissi nuntiant adesse certamen.

12. Ille quidem confestim Mazzum cum III millibus equitum, ad itinera quæ hostis petiturus erat occupanda, præmisit. Alexander, corpori uxoris ejus justis persolutis, omnique graviore comitatu intra eadem munimenta cum modico præsidio relicto, ad hostem contendit. Duo cornua divisa erant peditum; in utrumque latus equite circundato: impedimenta sequebantur agmen præmissum. Deinde cum Scythis equitibus Menidam jubet explorare ubi Darius esset. At ille, cum Mazzus haud procul confedisset, non ausus ultra procedere, nihil aliud quam fremitum hominum hinnitusque equorum exaudisse nuntiat. Mazzus quoque, conspectis procul exploratoribus, in castra se recepit, adventus hostium nuntius. Igitur Darius qui in patentibus campis decernere optabat, armari militem jubet, aciemque disponit. In lævo cornu Bactriani ibant equites, mille admodum. Dacæ toridem, & Arachosii, Susique, quatuor millia explebant. Hos centum falcati curzus sequebantur. Proximus quadrigis erat Bessus cum

eum
sage
his
nati
Mar
tes d
erat
que
Hos
quel
Phr
bat.
veri
tur
ta:
Arn
loni
inco
gen
sed
cuc
de g
Scy
fini
maj
& S
qui
CX
ver
dur
ban
sub
run
Co
ten
casi

cum VIII millibus equitum, item Bactrianis. Mas-
sagetæ II millibus agmen ejus claudebant: pedites
his plurium gentium non mixtos, sed suæ quisque
nationis, junxerant copias. Persas deinde cum
Mardis, Sogdianisque, Ariobarzanes & Oroba-
tes ducebant. Illis partibus copiarum Orsines præ-
erat, à septem Persis oriundus; ad Cyrum quo-
que nobilissimum Regem originem sui referens.
Hos autem gentes, ne lociis quidem satis notæ, se-
quebantur. Post quas quinquaginta quadrigas
Phradates magno Caspianorum agmine antecede-
bat. Indi, cæterique Rubri maris accolæ, nomina
verius quam auxilia, post currus erant. Claudeba-
tur hoc agmen aliis falcatis curribus quinquagin-
ta: quæis peregrinam militem adjunxerat. Hunc
Armenii quos minores vocant, Armenios Baby-
lonii, utrosque Belitæ, & qui montes Cossorum
incolebant, sequebantur. Post hos ibant Gortæ,
gentes quidem Euboicæ Medos quondam secuti,
sed jam degeneres, & patrii moris ignari. Appli-
cuerat his Phrygas & Cataonas. Parthorum dein-
de gens, incolentium terras quas nunc Parthi,
Scythiæ profecti, tenent, claudebant agmen. Hæc
sinistri cornu acies fuit: dextrum tenebat natio
majoris Armeniæ, Cadusique, & Cappadoces,
& Syri, & Medi. His quoque falcati currus erant
quinquaginta. Summa totius exercitus, equites
CXLV millia, pedestris acies sexcenta millia exple-
verat. Hoc modo instructi, decem stadia proce-
dunt; jussique subsistere armari, hostem expecta-
bant. Alexandri exercitum pavor, cujus causa non
suberat, invasit: quippe lymphati trepidare cœpe-
runt, omnium pectora occulto metu percurrente.
Cœli fulgor tempore æstivo ardenti similis interni-
tens ignis præbuit speciem, flammæque ex Darii
castris splendere velut illatis temere præsidiis cre-
debant,

debant. Quod si perculsus Mazæus, qui præsidebat iniperi, supervenisset ingens clades accipi potuit. Ille segnis in eo quem occupaverat tumulo sedet, contentus non lacessi. Alexander, cognito pavore exercitus, signum ut consisterent dari, ipsos arma deponere ac levare corpora jubet; admonens, nullam subiti causam esse timoris, hostem procul stare. Tandem compotes sui, pariter arma & animos recepere, nec quidquam ex præsentibus tutius visum est quam eodem loco castra munire. Postero die Mazæus, qui cum delectis equitum in edito colle, ex quo Macedonum prospiciebantur castra, confederat, siue metu, siue quia speculari modo jussus erat, ad Darium rediit. Macedones eum ipsum collem quam desererat occupaverunt: nam & tutior planitie erat, & inde acies hostium, quæ in campo explicabatur, conspici poterat. Sed caligo, quam circa humidi effuderant montes, universam quidem rei faciem non abstulit: cæterum agminum discrimina atque ordinem prohibuit perspicere. Multitudo inundaverat campos, fremitusque tot millium etiam procul stantium, aures impleverat. Fluctuare animo Rex, & modo suum, modo Parmenionis consilium sera æstimatione perpendere: quippe eo ventum erat unde recipi exercitus, nisi victor, aut sine clade, non posset. Movebat etiam eum multitudo hostium, respectu paucitatis suæ gentis. Sed interdum reputabat, quantas res cum hac gente gessisset, quantosque populos fudisset. Itaque cum spes metum vinceret, periculosius bellum differre ratus, ne desperatio suis cresceret, dissimulato eo, mercenarium equitem ex Præonia præcedere jubet. Ipse phalangem, sicut antea dictum est, in duo cornua extenderat. Utrumque cornu equites regabant. Jamque nitidior lux, discussa caligine, aciem

acien
alacr
pugn
& a
bili
done
cont
eode
stren
quo
I
cies
splen
solid
tium
tus
tern
men
sive
optim
tillim
lio,
se hos
impro
zione
facie
confa
nem
justi
nem
stis
dimi
sent
filio
tuen
acrie

aciem hostium ostenderat : & Macedones, sive alacritate, sive radio expectationis, ingentem, pugnantium more, edidere clamorem, Redditus & à Persis nemora valesque circumjectas terribili sono impleverat. Nec jam contineri Macedones poterant, quin cursu quoque ad hostem contenderent. Melius adhuc ratus Alexander in eodem tumulo castra munire, vallum jaci jussit : strenueque opere perfecto : in tabernaculum, ex quo tota acies hostium conspiciebatur, secessit.

13. Tum vero universa futuri discriminis facies in oculis erat, armis insignibus equi virique splenderent ; & omnia intentiore cura preparari sollicitudo Fractorum agmina sua interequiritantium ostendebat : ac pleraque inania. sicut fremitus hominum, equorum hinnitus, armorum internitentium fulgor, sollicitam expectatione mentem turbaverant. Igitur, sive dubius animi, sive ut suos experiretur, consilium adhibet, quid optimum factu esset exquirens. Parmenio, peritissimus inter duces artium belli, furto, non praelio, opus esse censebat : *Intempesta nocte opprimi posse hostes discordes moribus, linguis. Ad hac & somno & improvise periculo territos, quando in nocturna trepidatione coituros ? At interdum primum terribiles occursuras facies Scytharum Bactrianorumque : hirta illis ora, & intonsa comas esse. Præterea eximiam vastorum magnitudinem corporum : vanis & inanibus militem magis quam justis formidinis causis moveri : deinde tantam multitudinem circumfundi paucioribus posse. Non in Cilicia angustiis & invidiis callibus, sed in aperta & lata planitie dimicandum fore.* Omnes ferme Parmenioni assentiebantur : Polypercon haud dubie in eo consilio posticam victoriam arbitrabatur. Quem intuens Rex, (namque Parmenionem nuper acrius quam vellet increpitum, rursus castigare

gare non sustinebat) *Latrunculorum*, inquit, & *furum* ista *seletia* est quam *præcipiū* mihi : quippe illorum *votum* *unicum* est, *fallere*. *Mea* vero *gloria* *semper* aut *absentiam* *Darii*, aut *angustias* *locorum*, aut *furtum* *noctis* *obstare* non *patiar* : *potam* *luce* *aggredi* *certum* est. *Malo* *me* *fortuna* *pœniteat*, quam *victoriæ* *pudeat*. Ad *hac* *illud* quoque *accedit*, *vigilias* *agere* *Barbaros*, & *in* *armis* *stare*, ut *ne* *decipi* *quidem* *possint*. Itaque ad *prælium* *vos* *parate*. Sic *incitatos* ad *corpora* *curanda* *dimisit*. *Darius* *illud* quod *Parmenione* *suaserat* *hostem* *facturum* *esse* *conjectans*, *frænatos* *equos* *stare*, *magnamque* *exercitus* *partem* *in* *armis* *esse*, ac *vigilias* *intentiore* *cura* *servari*, *jusserat*. Ergo *ignibus* *tota* *eius* *castra* *fulgebant*. Ipse cum *duci-*
bus *propinquitque* *agmina* *in* *armis* *stantium* *circumibat*; *Solem*, *Mithren*, *sacrumque* & *æter-*
num *invocans* *ignem*, ut *illis* *dignam* *vetere* *gloria* *majorumque* *monumentis* *fortitudinem* *inspi-*
rarent : & *profecto* si *qua* *divinæ* *opis* *auguria* *hu-*
mana *mente* *concupi* *possent*, *Deos* *stare* *secum* : *illos* *nuper* *Macedonum* *animis* *subitam* *incussisse* *formidinem*; *adhuc* *lymphatos* *ferri* *agique* *arma* *iacientes*. *Expetere* *præfides* *Persarum* *imperii* *Deos* *debitas* *à* *vecordibus* *pœnas*, *nec* *ipsum* *du-*
cem *sanio-*
rem *esse* : quippe *ritu* *ferarum* *prædani* *modo* *quam* *expeteret* *in-*
nuentem, *in* *perniciem* *quæ* *ante* *prædam* *posita* *esset* *incurrere*. *Similis* *apud* *Macedones* *quoque* *solicitude* *erat*; *noctem-*
que, *velut* *in* *eam* *certamine* *edicto*, *metu* *egerunt*. *Alexander* *non* *alias* *magis* *terrirus*, *ad* *vota* & *pre-*
ces *Aristandrum* *vocari* *juber*. *Ille* *in* *candida* *ves-*
te, *verbenas* *manu* *præferens*, *capite* *velato*, *præ-*
bat *preces* *Regis*, *Jovem*, *Minervam* *Victoriam-*
que *propitiantis*. *Tunc* *quidem* *sacrificio* *rite* *per-*
petrato, *reliquum* *noctis* *acquieturus* *in* *taber-*
na-
culum *rediit*. *Sed* *nec* *somnum* *capere*, *nec*
quietem

quietem
in der
modo
hæsi
Tand
somm
piend
rium
& int
ne ul
esse m
vore
custo
bat.
ducis
Diu
pronu
mum
comp
tavit.
admor
Ubi
Ad h
potui
quiete
fit.
sever
inqui
ræ,
mei ne
cernen
quoque
quibus
lim e
rum
bat.

quietem pati poterat; modo à jugo montis aciem in dexterum Persarum cornu demittere agitabat, modo recta fronte concurrere hosti; interdum hæsitare an potius in lævum torqueret agmen. Tandem gravatum animi anxietate corpus altior somnus oppressit. Jamque luce orta duces ad accipienda imperia convenerant, insolito circa prætorium silentio attoniti. Quippe alias accersere ipsos & interdum morantes castigare assueverat. Tunc ne ultimo quidem rerum discrimine excitatum esse mirabantur, & non somnio quiescere, sed pavore mærcere credebant; non tamen quisquam è custodibus corporis intrare tabernaculum audebat. Et jam tempus instabat; nec miles injussu ducis aut arma capere poterat, aut in ordines ire. Diu Parmenio cunctatus, cūm ut caperent ipse pronuntiat. Jamque exire necesse erat: tunc demum intrat tabernaculum, sæpiusque nomine compellatum, cum voce non posset, tactu excitavit. *Multa lux, inquit, est. Instructam aciem hostis admovit: tuus miles adhuc inermis expectat imperium. Ubi est vigor ille animi tui? nempe excitare vigiles soles.* Ad hæc Alexander, *Credisne me prius somnum capere potuisse, quam exonerarem animum sollicitudine qua quietem morabatur? signumque pugnae tuba dari jussit.* Et cum in eadem admiratione Parmenio perseveraret, quod securus somnum cepisset, *Minime, inquit, mirum est. Ego enim, cum Daris terras urens, vicos exscinderes, alimenta corrumpere, potens mei non eram. Nunc vero quid metuum, cum acie decernere paret? hercule votum meum implevi; sed hujus quoque consilii ratio postea reddetur. Vos ite ad copias quibus quisque præest: ego jam adero, & quid fieri velim exponam.* Raro admodum admonitu amicorum, cum metus discriminis aderat, uti solebat. Tum quoque munimento corporis sumpto pro-

processit ad milites. Haud alias tam alacrem viderant Regem ; & vultu ejus interrito certam spem victoriæ augurabantur. Atque ipse prorupto vallo exire copias jubet, aciemque disponit. In dextero cornu locati sunt equites, quos agema appellant. Præerat his Clytus : cui junxit Philotæ turmas ; cæterosque Præfectos equitum lateri ejus applicuit. Ultima Meleagri ala stabat : quam phalanx sequebatur. Post phalangem Argyraspides erant. His Nicanor Parmenionis filius præerat : in subsidiis cum manu sua Coenus. Post eum Horestes Lyncestesque. Post illos Polypercon, dux peregrini militis. Hujus agminis Amyntas princeps erat. Philagus Balacros regebat in societatem nuper ascitos. Hæc dextri cornu facies erat. In lævo Craterus Peloponnesium equites habebat, Achaorumque & Locrensiū & Marcon turmis sibi adjunctis : hos Thessali equites claudebant, Philippo duce. Peditum acies equitatu cægebatur. Fronsi lævi cornu hæc erat. Sed ne circumiri posset à multitudine, ultimum agmen valida manu cinxerat. Cornua quoque subsidiis firmavit, non recta fronte, sed à latere positis, ut si hostis circumvenire aciem tentasset, parata pugna forent. Hic Agriani erant, quibus Attalus præerat, adjunctis sagittariis Cretensibus. Vltimos ordines averit à fronte, ut totam aciem orbe muniret. Illyrii hic erant, adjuncto milite mercede conducto. Thraces quoque simul objecerat leviter armatos : adeoque aciem versatilem posuit, ut qui ultimi stabant, ne circumirentur, verti tamen & in frontem circumagi possent. Itaque non prima quam latera, non latera municiora fuisse quam terga. His ita ordinatis præcipit, ut si fallaces carrus cum fremitu Barbari emitterent, ipsi laxatis ordinibus imperum occurrentium silentio exciperent : haud dubius, sine noxa transcursum.

si nemo se opponeret. Sin autem sine fremitu im-
misissent, eos ipsi clamore terrent, pavidosque
equos telis utrinque suffoderent. Qui cornibus
præerant, extendere ea iussi, ita ut ne circumveni-
rentur si arctius starent, nec tamen mediam aciem
exinanirent. Impedimenta cum captivis, inter
quos mater liberique Darii custodiebantur, haud
procul ab acie in edito colle constituit, modico
præsidio relicto. Lævum cornu, sicut alias, Par-
menioni ruendum datum: ipse in dextro stabat.
Nondum ad teli jactum pervenerant, cum Bion
quidam transfuga, quanto maximo cursu poterat,
ad Regem pervenit, nuncians murices ferreos in
terram defodisse Darium, qua hostem equites
emissurum esse credebat: notatumque certo signo
locum, ut fraus evitari à suis posset. Asservari
transfuga jussu, duces convocat; expositoque quod
nuntiatum erat, monet ut regionem monstratam
declinent, equitemque periculum edoceant. Cæte-
rum hoc tantus exercitus exaudire non poterat,
usum aurium intercipientem fremitu duorum agmi-
num: sed in conspectu omnium, duces & proxi-
mum quemque interequitans alloquebatur.

14. *Emensis tot terras in spem victoria de qua dimi-
candum foret, hoc unum superesse discrimen: Granicum
hic amnem, Ciliciaque montes, & Syriam Egyptum-
que prætereuntibus raptas, ingentia spei gloriaque incita-
menta referebat. Reprehensos ex fuga Persas pugnatu-
ros, quia fugere non possent? tertium diem jam metu exsan-
guës, armis suis oneratos, in eodem vestigio habere:
nullum desperationis illorum majus indicium esse, quam
quod urbes, quod agros suos urerent: quidquid non cor-
rupissent, hostium esse confesi Nomina modo vana
gentium ignotarum ne eximescerent: neque enim
ad belli discrimen pertinere, qui ab his Scythæ, quæ-
ve Cadusii appellantur: ob id ipsum, quod ignoti
essent.*

essent, ignobiles esse: nunquam ignorari viros fortes; at imbelles ex latebris suis eruites nihil præter nomina asferre. Macedones virtute affecutos, ne quis toto orbe locus esset qui tales viros ignoraret: intuerentur Barbarorum in-
conditum agmen; alium nihil præter jaculum habere, alium funda saxa librare, pauci iusta arma esse. Itaque illinc plures stare, hinc plures dimicaturus. Nec postulare se ut foris capefferent prælium, ni ipse cæteris fortitudinis fuisset exemplum: se ante prima signa dimicaturum spondere: pro se quot cicatrices, totidem corporis decora: scire ipsos, unum pene se prædæ communis exsortem: in illis colendis ornandisque usurpare victoria præmia. Hac se fortibus viris dicere. Si qui dissimiles eorum essent, illa fuisse dicturum, pervenisse eo unde fugere non possent: tot terrarum spatia emensis, tot omnibus montibusque post tergum objectis, iter in patriam & penates manu esse faciendum. Sic duces, sic proximi militum distincti sunt. Darius in lævo cornu erat, magno suorum agmine delectis equitum peditumque stipatus: contempseratque paucitatem hostis, vanam aciem esse extentis cornibus ratus. Cæterum, sicut curru eminebat, dextera lævaque ad circumstantium agmina oculos manusque circumferens, Terrarum, inquit, quas Oceanus hinc alluit, illinc claudit Hellespontus, paulo ante domini, jam non de gloria, sed de salute, & quod saluti præponitis, de libertate pugnandum est. Hic dies imperium, quo nullum amplius vidit ætas, aut constitueret aut finier. Apud Granicum minima virium parte cum hoste certavimus. In Cilicia victos Syria poterat excipere. Magna munimenta regni Tigris atque Euphrates erant. Ventum est eo, unde pulsus ne fuga quidem locus est. Omnia tam diutino bello exhausta post tergum sunt. Non incolis suos urbes, non cultores habent terra. Conjuges quoque & liberi sequuntur hanc aciem parata hostibus præda, nisi pro charissimis pignoribus corpora opponitis. Quod mearum fuit partium,

partium , exercitum quem pene immensa planities vix
 caperet comparavi : equos , arma distribui : commearus
 ne tanta multitudini decessent , providi : locum in quo
 acies explicari posset elegi. Cætera in vestra potestate
 sunt : audete modo vincere , famamque , infirmissimum
 adversus fortes viros telum , contemnite. Temeritas est
 quam adhuc pro virtute timuistis : qua ubi primum impe-
 rum effudit , velut quædam animalia amisso aculeo , ter-
 pet. Hi vero campi deprehendere paucitatem , quam Ci-
 licia montes absconderant. Viditis ordines raros , cornua
 extenta , mediam aciem vanam & exhaustam. Namulti-
 tui , quos locavit aversos , terga jam præbent : obtori me-
 hercule equorum ungulis possunt , etiam si nil præter fal-
 catos currus emiserit : & bello vicerimus , si vincimus
 prælio ; nam ne illi quidem ad fugam locus est. Hinc
 Euphrates , illuc Tigris prohibet inclusos : & quæ antea
 pro illis erant , in contrarium conversa sunt. Nostrium mo-
 bile & expeditum agmen est ; illud præda grave. Imple-
 catos ergo spoliis nostris trucidabimus : eademque res &
 causa victoria erit , & fructus. Quod si quem è vobis
 nomen gentis movet , cogitet Macedonum illic arma esse ,
 non corpora. Multum enim sanguinis invicem hausi-
 mus , & semper gravior in paucitate jactura est. Nam
 Alexander , quantuscunque ignavis & timidus videri po-
 test , unum animal est , & si quid mihi creditis , te-
 merarium & vecors ; adhuc nostro pavore quam sua
 virtute felicius. Nihil autem potest esse diuturnum
 cui non subest ratio. Licet felicitas aspirare videatur ,
 tamen ad ultimum temeritati non sufficit. Træteæ bre-
 ves & mutabiles vices rerum sunt , & fortuna nun-
 quam simpliciter intulget. Forsitan ita Deorum fata
 ordinaverunt , ut Persarum imperium , quod secunda
 cursu per CCXXX annos ad summum fastigium eve-
 xerant , magno motu conciterent magis quam afflige-
 rent , admonerentque nos fragilitatis humanæ , cujus ni-
 mia in prosperis rebus oblitio est. Modo Gracis ultro
 bellum

essent, ignobiles esse: nunquam ignorari viros fortes; at imbelles ex latebris suis erutos nihil præter nomina afferre. Macedones virtute asscutos, ne quis toto orbe locus esset qui tales viros ignoraret: intuerentur Barbarorum in-
conditum agmen; alium nihil præter jaculum habere, alium funda saxa librare, paucis iusta arma esse. Itaque illinc plures stare, hinc plures dimicaturis. Nec postulare se ut fortiter capefferent prælium, ni ipse cæteris fortitudinis fuisset exemplum: se ante prima signa dimicaturum spondere: pro se quot cicatrices, totidem corporis decora: scire ipsos, unum pene se prædæ communis exsortem: in illis colendis ornandisque insurpare victoria præmia. Hac se fortibus viris dicere. Si qui dissimiles eorum essent, illa fuisse dicturum, pervenisse eo unde fugere non possent: tot terrarum spatia cœmensis, tot omnibus montibusque post tergum obiectis, iter in patriam & penates manu esse faciendum. Sic duces, sic proximi militum distincti sunt. Darius in lævo cornu erat, magno suorum agmine delectis equitum peditumque stipatus: contempseratque paucitatem hostis, vanam aciem esse extentis cornibus ratus. Cæterum, sicut curru eminebat, dextera lævaque ad circumstantium agmina oculos manusque circumferens, Terrarum, inquit, quas Oceanus hinc alluit, illinc claudit Hellespontus, paulo antè domini, jam non de gloria, sed de salute, & quod saluti præponitis, de libertate pugnandum est. Hic dies imperium, quo nullum amplius vidit atas, aut constiituer aut finiet. Apud Granicum minima virium parte cum hoste certavimus. In Cilicia vinctos Syria poterat excipere. Magna munimenta regni Tigris atque Euphrates erant. Ventum est eo, unde pulsissime fuga quidem locus est. Omnia tam diutino bello exhausta post tergum sunt. Non incolæ suos urbes, non cultores habent terra. Conjuges quoque & liberi sequuntur hanc aciem parata hostibus præda, nisi pro charissimis pignoribus corpora opponitis. Quod mearum fuit
partium,

parium, exercitum quem pene immensa planities vix caperet comparavi: equos, arma distribui: comineatus ne tanta multitudini deessent, providi: locum in quo acies explicari posset elegi. Cetera in vestra potestate sunt: audete modo vincere, famamque, infirmissimum adversus fortes viros telum, contemnite. Temeritas est quam adhuc pro virtute timuistis: qua ubi primum impetum effudis, velut quædam animalia amisso aculeo, serpet. Hi vero campi deprehendere paucitatem, quam Cilicia montes absconderant. Videtis ordines raros, cornua extenta, mediam aciem vanam & exhaustam. Nam ulteri, quos locavit aversos, terga jam præbent: obtori mercurale equorum ungulis possunt, etiam si nil præter falcatos currus emisero: & bello vicerimus, si vincimus prælio; nam ne illi quidem ad fugam locus est. Hinc Euphrates, illuc Tigris prohibet inclusos: & qua antea pro illis erant, in contrarium conversa sunt. Nostrium mobile & expeditum agmen est; illud præda grave. Implicatos ergo spoliis nostris trucidabimus: eademque res & causa victoria erit, & fructus. Quod si quem è vobis nomen gentis movet, cogitet Macedonum illic arma esse, non corpora. Multum enim sanguinis invicem hausimus, & semper gravior in paucitate iactura est. Nam Alexander, quantuscunque ignavis & timidus videri potest, unum animal est, & si quid mihi creditis, temerarium & vecors; adhuc nostro pavore quam sua virtute felicius. Nihil autem potest esse diuturnum cui non subest ratio. Licet felicitas aspirare videatur, tamen ad ultimum temeritati non sufficit. Præterea brevæ & mutabiles vices rerum sunt, & fortuna nunquam simpliciter intulget. Forsitan ita Deorum fata ordinaverunt, ut Persarum imperium, quod secunda cursu per CCXXX annos ad summum fastigium evertant, magno motu concuterent magis quam affligerent, admonerentque nos fragilitatis humanæ, cuius nimia in prosperis rebus oblitio est. Modo Græcis ultro

bellum inferebamus : nunc in sedibus nostris propulsumus illarum. Factamur invicem varietate fortuna. Videlicet imperium quia munus affectamus , una gens non capit. Caterum si spes non subesset , necessitas tamen stimulare deberet. Ad extrema perventum est. Matrem meam , duas filias , Ochum in spem hujus imperii genitum , illos principes , illam sobolem regia stirpis , duces vestros , Regum instar victos habet : nisi , quod in vobis est , ipse ego majore parte captivus sum. Eripite viscera mea ex vinculis , restituite mihi pignora , pro quibus ipse mori non recuso. Parentem , liberos (nam conjugem in illo carcere amisit) credite nunc omnes tendere ad vos manus , implorare patrios Deos , opem vestram , misericordiam , fidem exposcere , ut servitute , ut compedibus , ut precario victu ipsos liberetis. An creditis a quo animo iis servire , quorum Reges esse fastidiunt ? Video admoveri hostium aciem : sed quo propius discrimen accedo , hoc minus his quam dixi possum esse contentus. Precor vos per Deos patrios , aeternumque ignem qui praefertur altaribus , fulgoremque solis intra fines regni mei orientis , per aeternam memoriam Cyri , qui ademptum Medis Lydisque imperium primus in Persidem intulit , vindicatis ab ultimo dedecore nomen gentemque Persarum. Ite alacres & spe pleni , ut quam gloriam accepistis à majoribus vestris , posteris relinquatis. In dextris vestris jam libertatem , opem , spem futuri temporis geritis. Effugit mortem quisquis contempserit : timidissimum quemque consequitur. Ipse non patrio more solum , sed etiam ut conspici possum , curru vehor. Nec recuso , quo minus imitemini me , siue fortitudinis exemplum , siue ignavia fuero.

15. Interim Alexander (ut est demonstratum à transfuga) cum insidiarum locum circumiret , & Darii , qui laevum cornu tuebatur , occurreret , agmen obliquum incedere jubet. Darii quoque
 eodem

Tum
 lent
 fliga
 re ,
 solus
 in h
 corn
 ad op
 laxa
 inve
 poss
 tis o
 rens
 tis,
 solq
 erat
 host
 nis
 me
 cup
 ter
 din
 pra
 fer
 riu
 sti
 ge
 oc
 ce
 ad
 qu
 lu
 ci
 p
 a
 m

Tum Persæ clamore sublato, qualem victores solent edere, ferociter in hostem quasi ubique profligatum incurrunt. Alexander terribiles castigare, adherari, prælium quod jam elanguerat solus accendere, confirmatisque tandem animis ire in hostem jubet. Rarior acies erat in dextero cornu Persarum: namque inde Bactriani decesserant ad opprimenda impedimenta. Itaque Alexander laxatos ordines invadit, & multa cæde hostium invehitur. At qui in lævo cornu erant Persæ, spe posse eum includi, agmen suum à tergo dimicantis opponunt. Ingensque periculum in medio hærens adisset, ne equites Agriani, calcaribus subditis, circumfusos Regi Barbaros adorti essent, aversosque cadendo in se obverti coegissent. Turbata erat utraque acies. Alexander & à fronte & à tergo hostem habebat: qui averso ei instabant, ab Agriani militibus premebantur. Bactriani, impedimentis hostium direptis reversi, ordines suos recuperare non poterant. Plura simul abrupta à cæteris agmina, ubicunque alium alii sors miscuerat, dimicabant. Duo Reges junctis prope agminibus prælium accendebant. Plures Persæ cadebant: par forme utrinque numerus vulnerabatur. Curru Darius, Alexander equo vehebatur: utrumque delicti tuebantur, sui immemores; quippe amisso Rege nec volebant salvi esse, nec poterant. Nam ante oculos sui quisque Regis mortem occumbere ducebat egregium. Maximum tamen periculum adibant qui maxime tuebantur: quippe sibi quisque cæsi Regis expetebat decus. Cæterum, sive ludibrium oculorum, sive vera species fuit, qui circa Alexandrum erant vidisse se crediderunt paululum super caput Regis placide volantem aquilam; non sonitu armorum, non gemitu morientium territam; diuque circum equum Ale-

xandri, pendentis magis quam volanti similis, apparuit. Certe vates Aristander alba veste indutus, & dextra præferens lauream, militibus in pugnam intentis avem monstravit, haud dubium victoriæ auspiciū. Ingens ergo alacritas ac fiducia paulo ante territos accendit ad pugnam: utique posteaquam auriga Darii, qui ante ipsum sedens equos regebat, hasta transfixus est. Nec aut Persæ, aut Macedones dubitavere quin ipse Rex esset occisus. Lugubri ergo ululatu & incondito clamore gemituque totam fere aciem adhuc æquo Marte pugnantium turbavere. Cognati Darii & armigeri lævumque tuentes cornu, in fugam effusi, destituerant currum: quem à dextera parte stipati in medium agmen receperunt. Dicitur acinace stricto Darius dubitasse, an fugæ dedecus honesta morte vitaret. Sed eminens curru, nondum omnem suorum aciem prælio excedentem destituere erubescerebat. Dum inter spem & desperationem hæsitat, sensim Persæ cedebant, & laxaverant ordines. Alexander, mutato equo, (quippe plures fatigaverat,) resistentium ora fodiebat, fugientium terga. Jamque non pugna, sed cædes erat, cum Darius quoque currum suum in fugam vertit. Hærebat in tergis fugientium victor: sed prospectum oculorum nubes pulveris, quæ ad cælum ferebatur, abstulerat. Ergo haud secus quam in tenebris errabant, ad sonum notæ vocis ut signum subinde coeantes. Exaudiebant tamen strepitus habenarum, quibus equi currum vehentes identidem verberabantur. Hæc sola fugientis reliqua excepta sunt.

16. At in lævo Macedonum cornu, quod Parmenio, sicut antedictum est, tuebatur, longe alia fortuna utriusque partis res gerebatur: Mazæus cum omni suorum equitatu vehementer, investus, urgebat

eodem suum obvertit, Bello admonito, ut Massagetæ equites in lævum Alexandri cornu invehi juberet. Ipse ante se falcatos currus habebat, quos si-
gno dato universos in hostem effudit. Ruebant la-
xaris habenis aurigæ, quo plures nondum satis
proviso impetu obtererent. Alios ergo hastæ mul-
tum ultra remonem eminentes, alios ab utroque
latere demissa falces laceravere. Nec sensim Ma-
cedones cedebant, sed effusa turbaverant fuga or-
dines. Mazæus quoque perculsis metum incussit,
mille equitibus ad diripienda hostis impedimenta
circumvehi jussis: rarus captivos quoque, qui si-
mul asservabantur, rupturos vincula, cum suos
appropinquantes vidissent. Non fefelierat Parme-
nionem, qui in lævo cornu erat. Propere igitur
Polydamanta mittit ad Regem, qui & periculum
ostenderet, & quid fieri juberet consuleret. Ille
audito Polydamante, *Abi, nuntia*, inquit, *Parme-*
nioni, si acie vicerimus, non nostra solum nos resupe-
raturos, sed omnia quæ hostium sunt occupaturos: Tra-
inde non est quod quidquam virum subducas ex acie.
Sed, ut me & Thibippo patre dignum est, contempto
sarcinarum damno, fortiter dimicet. Interim Barbari
impedimenta turbaverant, caesisq; plerisque custo-
dum, captivi, vinculis ruptis, quidquid obvinum
erat quo armari possent, rapiunt, & aggregati suo-
rum equitibus, Macedonas ancipiti circumven-
tos malo invadunt: latique circa Syfigambim vi-
cisse Darium, ingenti caede prostratos hostes, ad
ultimum etiam impedimentis exutos nuntiant:
quippe eandem fortunam ubique esse credebant,
& victores Persas ad prædam discurrisse. Syfigam-
bis, hortantibus captivis ut animum à mœore at-
levaret, in eodem quo antea fuit perseveravit: non
vox ulla exiit ei, non oris color vultusve muta-
tus est; sed sedit immobilis, credo præcoce gaudia

verita fortunam irritare : adeo ut, quid mallet, inuentibus eam fuerit incertum. Inter hæc Amyntas, præfectus equitum Alexandri, cum paucis turmis, opem impedimentis laturus advenerat, incertum suone consilio, an Regis imperio : sed non sustinuit Cadusiorum Scytharumque impetum ; quippe vix tentato certamine effugit ad Regem, amissorū impedimentorum testis magis quā vindex. Jam consilium Alexandri vicerat dolor, & ne cura recuperandi sua militem à prælio averteret, non immerito verebatur. Itaque Aretem ducem hastatorum, (Sarissophoros vocabant,) adversus Scythas mittit. Inter hæc currus, qui circa prima signa turbaverant aciem, in phalangem investierant. Macedones confirmatis animis in medium agmen accipiunt. Vallo similis acies erat : junxerant hastas, & ab utroque latere temere incurrentium ilia suffodiebant : circuire deinde currus, & propugnatores præcipitare cœperunt. Ingens ruina equorum aurigarumque aciem compleverat. Hi territos regere non poterant : equi crebra jactatione cervicum, non jugum modo excussabant, sed etiam currus everterant : vulnerati interfectos trahebant ; nec consistere territi, nec progredi debiles poterant. Paucæ tamen evasere quadrigæ in ultimam aciem ; iis, quibus inciderunt, miserabili morte consumptis : quippe amputata virorum membra humi jacebant : & quia calidis adhuc vulneribus aberat dolor, trunci quoque & debiles, arma tamen non omittebant, donec multo sanguine effuso exanimati procumberent. Interim Aretes Scytharum, qui impedimenta diripiebant, ducem occiso, gravius territis instabat. Supervenere deinde missi à Dario Bactriani, pugnaque vertere fortunam. Multi ergo Macedonum primo impetu obtriti sunt ; plures ad Alexandrum refugerunt.

Tum

urgeb
titudi
nio e
crimi
posse
Rex,
nion
qui v
Alex
rium
Maz
quan
terri
igno
missi
The
videt
subin
nosfr
quid
dice
xera
illi
nec
ver
qua
rep
red
cui
qui
gx
qu
ho
lia
po
up

urgebat Macedonum alas. Jamque abundans multitudine aciem circumvehi cœperat, cum Parmenio equites nuntiare jubet Alexandro in quo discrimine ipsi essent: nisi mature subveniretur, non posse sisti fugam. Jam multum via processerat Rex, imminens fugientium tergis, cum à Parmenione tristis nuntius venit. Refrenare equos jussit qui vehebantur, agmenque constitit: frendente Alexandro, eripi sibi victoriam è manibus, & Darium felicius fugere, quam sequi se. Interim ad Mazæum superati Regis fama pervenerat. Itaque quanquam validior erat fortuna tamen partium territus, perculsis languidius instabat. Parmenio ignorabat quidem causam sua sponte pugne remissa: sed occasione vincendi strenue est usus. Thessalos equites ad se vocari jubet. *Ecquid, inquit, videtis istos, qui ferociter modo instabant, pedem referre subito pavore perterritos? Nimirum nobis quoque Regis nostri fortuna vincit: omnia Persarum cæde strata sunt: quid cessatis? ane fugientibus quidem pare estis? Vera dicere videbatur, & spes languentes quoque erexerat: subditis calcaribus prouere in hostem: & illi jam non sensim, sed citato gradu recedebant; nec quidquam fugæ, nisi quod terga nondum venterant, deerat. Parmenio tamen ignarus quænam in dextero cornu fortuna Regis esset, repressit suos. Mazæus dato fugæ spatio, non recto itinere, sed majore, & ob id tutiore, circuitu Tigrim superat, Babylonem cum reliquiis devicti exercitus intrat. Darius paucis fugæ comitibus ad Lycum amnem contenderat: quo trajecto dubitavit an solveret pontem; quippe hostem jam affore nuntiabatur. Sed tot millia suorum, quæ nondum ad amnem pervenerant, ponte reciso prædam hostis fore videbat. Abemptem, cum intactum sineret pontem, dixisse*

constat, Malle insequentibus iter dare, quam auferre fugientibus. Ipse ingens spatium fuga emensus media fere nocte Arbela pervenit. Quis tot ludibria fortunæ, ducum agminumque eadem multiplicem, devictorum fugam, clades nunc singulorum, nunc universorum, aut animo assequi queat, aut oratione complecti? Propemodum seculi res in unum diem fortuna cumulavit. Alii qua brevissimum patebat iter, alii diversos saltus, & ignotos insequentibus colles petebant. Eques pedesque confusi sine duce, armatis inermes, integris debiles implicabantur. Deinde misericordia in metum versa, qui sequi non poterant, inter mutuos gemitus deserebantur. Sitis præcipue fatigatos & saucios exurebat, passimque omnibus rivis posttravebant corpora, præterfluentem aquam hianti ore captantes: quam cum avidè turbidam hausissent, tendebantur exemplo præcordia premente limo; resolutisque & torpentibus membris, cum supervenisset hostis, novis vulneribus excitabantur. Quidam, occupatis proximis rivis, diverterant longius, ut quidquid occulti humoris usquam manaret exciperent. Nec ulla adeo avia & sicca lacuna erat, quæ vestigantium sitim falleret. E proximis vero itineri vicis senum ululatus foeminarumque exaudiebantur; barbaro ritu Darium adhuc Regem clamantium. Alexander, ut supra dictum est, inhibito suorum cursu, ad Lycum amnem pervenerat: ubi ingens multitudo fugientium oneraverat pontem, & plerique, cum hostis urgeret, in flumen se præcipitaverant, gravesque armis & prælio ac fuga defatigati, gurgitibus hauriebantur. Jamque non pons modo fugientes, sed ne amnis quidem capiebat, agmina sua improvide subinde cumulantes: quippe ubi intravit animos pavor, id solum metuunt quod primum formidare ceperunt.

perun
stem
fatig
præ
vera
deba
statu
Par
nun
adi
eum
ria.
aut
adv
bue
con
fig
spr
cit
tan
ha
ac
tu
qu
m
Ba
es
K
su
r
X
C
v
(
i
o

perunt. Alexander, instantibus suis abeuntem hostem sequi permitteret, hebetia tela esse, & manus fatigatas, tantoque cursu corpora exhausta, & præceps in noctem diei tempus, causatus est; re vera de lavo cornu, quod adhuc in acie stare credebatur, sollicitus, reverti ad ferendam opem suis statuit. Jamque signa converterat, cum equites à Parmenione missi illius quoque partis victoriam nuntiant. Sed nullum eo die majus periculum adiit, quam dum copias reducit in castra. Pauci eum & incompotiti sequebantur ovantes victoria. Quippe omnes hostes aut in fugam effusos, aut in acie cecidisse credebant. Cum repente ex adverso apparuit agmen equitum, qui primo inhibere cursum, deinde, Macedonum paucitate conspecta, turmas in obvios concitaverunt. Antè signa Rex ibat, dissimulato magis periculo quam spero. Nec defuit ei perpetua in dubiis rebus felicitas. Namque Perfectum equitatus, avidum certaminis, & ob id ipsum incautus in se ruentem, hasta transfixit. Quo ex equo lapso, proximum, ac deinde plures, eodem telo confodit. Invasere turbatos amici quoque: nec Persæ inultri cadebant: quippe non universæ acies, quam hæc tumultuariæ manus, vehementius iniere certamen. Tandem Barbari, cum obscura luce fuga tutior videretur esse quam pugna, diversis agminibus abiere. Rex extraordinario periculo defunctus, incolumes suos reduxit in castra. Cecidere Persarum, quorum numerum victores finire potuerunt, millia XL. Macedonum minus quam CCC desiderati sunt. Cæterum hanc victoriam Rex majore ex parte virtuti quam fortunæ suæ debuit: animo, non (ut antea) loco vicit. Nam & aciem peritissime instruxit, & promptissime ipse pugnavit, & magno consilio jacturam sarcinarum impedimento-
rumque

rumque contempnit, cum in ipsa acie summum rei videret esse discrimen: dubioque adhuc pugnae eventu, pro victore se gessit. Percussos deinde hostes fudit: fugientes, quod in illo ardore animi vix credi potest, prudentius quam avidius persecutus est. Nam si, parte exercitus adhuc in acie stante, instare cedentibus perseverasset, aut sua culpa victus esset, aut aliena virtute vicisset. Jam si multitudinem equitum occurrentium extimuisset, victori aut fœde fugiendum, aut miserabiliter cadendum fuit. Nec duces quidem copiarum sua laude fraudandi sunt. Quippe vulnera quæ quisque excepit, indicia virtutis sunt. Hephæstionis brachium hasta ictum est: Perdiccas ac Cœnus & Menidas, sagittis prope occisi. Et, si vere æstimare Macedonas qui tunc erant volumus, fatebimur, & Regem talibus ministris, & illos tanto Rege fuisse dignissimos.

BREVIARIUM LIB. V.

1. **D**urio Media fines ingresso, Arbela positur Alexander. & Babylone: cujus situs, amplitudo, & corrupti mores describuntur.

2. Militibus præmia proponit, ut iis otium excuteret. Susianam urbem ac regum Persia thesauros recipit, & Sygambum solatur.

3. Uxoribus regione superata, Madathem præfectum ac deditos & captivos cum libertate cum immunitate donat: Persidemque intrare cogitans, ab Ariobarzane retrocedere cogitur.

4. Captivo quodam iter paucis cognitum aperiente, Persarum exercitum ipso Ariobarzane occiso delet Alexander.

5. Ad Persopolim properans captivorum Græcorum 14. M. liberas.

6. Opulentissima Persæ poli directæ interiorem Persiæ regionem petit, ac Mardorum domat gentem.

7. Alexander in convivio à Thaide aliisque castrensibus ferris impulsus, Persarum regiam incendit: deinde persequi Darium statuit.

8. Darii suas ad pugnam hortantis oratio.

9. Varia Magnatum sententia ac tumultus: ob Nabarzani, qui, cum Bessus proditoris societatem inierat, consilium.

10. Bessii & Nabarzani de Dario prodendo aut occidendo nefaria deliberatio: quum miris artibus occultant.

11. Insidia proditorum Dario aperiuntur, qui Græcorum præsens tutumque respuit auxilium: paratus perire, si saluum esse nollent sui milites.

12. Bessus Darium fictis verbis & lachrymis dolusum comprehendit, aureisque vinctum compedibus in sordido vehiculo ad Alexandrum deduci curat.

13. Alexander, audito Darii periculo, ad Persarum exercitum contendit. Bessus autem, cum parricidis aliis, ardua vultumque metuens victoris, Darium multis confossum vulneribus relinquit, fugæque sibi consulere conatur.

14. Darii corpus reperiunt Alexander lachrymis prosequitur, & ad Syssigambim sepeliendum mittit.

U A interim ductu imperioque Alexandri vel in Græcia, vel Illyriis, æ Thracia gesta sunt. si quæque suis temporibus reddere voluero, interrompendæ sunt res Asiæ, quas utiq; ad fugam mortemque Darii universas in conspectum dari, & sicut inter se cohererent, ita opere ipso conjungi, haud paulo aptius videri potest. Igitur quæ Prælio apud Arbela conjuncta sunt ordiar dicere. Darius media fere nocte Arbela pervenit, eodemque magnæ partis amicorum ejus de militum fugam fortuna computerat. Quibus convocatis, exponit, haud dubitare se quin Alexand-

celeberrimas urbes, agrosque omni copia rerum abundantes, petiturus esset: pradam optimam paratamque ipsum & milites ejus spectare. Id sui rebus tali in statu saluti fore: quippe se deserta cum expedita manu petiturum. Ultima regni adhuc intacta esse: inde bello vires hand agere reparaturum. Occuparet sane gazam avidissima gens, & ex longa fame satiare se auro, mox futura prada sibi: didicisse usu, pretiosum supellectilem, pellicesque, & spadonum argmina, nihil aliud fuisse quam onera & impedimenta. Eadem trahentem Alexandrum, quibus antea vicisset, inferiorem fore. Plena omnibus desperationis videbatur oratio, quippe Babylonem urbem opulentissimam dedi cernentibus: jam Susa, jam cetera ornamenta regni, causamque belli, victorem occupaturum. At ille docere pergit, non speciosa dictu, sed usu necessaria in rebus adversis sequenda esse. Ferro geri bella, non auro; viris, non urbium testu: omnia sequi armatos. Sic majores suos percussos in principio rerum, celeriter pristinam reparasse fortunam. Igitur sive confirmatis eorum animis, sive imperium magis quam consilium sequentibus, Mediæ fines ingressus est. Paulo post Alexandro Arbela traduntur, regia supellectili ditique gaza repleta. Quatuor millia talentum fuere: præterea pretiosæ vestes, totius (ut supra dictum est) exercitus opibus in illam sedem congestis. Ingruentibus deinde morbis, quos odor cadaverum totis jacentium campis vulgaverat, maturius castra movit. Euntibus aperit se à læva Arabia odorum fertilitate nobilis regio. Campestre iter est; inter Tigrim & Euphratem tam uber & pinguis soli, ut à pastu repelli pecora dicantur, ne satietas perimar. Causa fertilitatis est humor qui ex utroque amne manat: toto fere solo propter venas aquarum resudante. Ipsamnes ex Armeniæ montibus profluunt, ac magno deinde aquarum divortio nati, quod capere, percurrunt. Duo millia & quingenta

gentia stadia emensi sunt, qui amplissimum intervallum circa Armeniæ montes notaverunt. Iidem cum Mediz & Gordianorum terras secare cœperunt, paulatim in ætius cœunt: & quo longius manant, hoc angustius inter se spatium terræ relinquunt. Vicini maxime sunt his campi quos incolæ Mesopotamiam appellant: Mediam namque ab utroque latere concludunt. Eadem per Babyloniorum fines in Rubrum mare prorumpunt. Alexander quartis castris ad Mennin urbem pervenit. Caverna ibi est, ex qua fons ingentem vim bituminis effundit: adeo ut satis constet, Babylonios muros ingentis operis hujus fontis bitumine interlitos fuisse. Cæterum Babylonem procedenti Alexandro Mazæus, qui ex acie in urbem eam confugerat, cum adultis liberis supplex occurrit, urbem seque dedens. Gratus adventus ejus fuit Regi: quippe magni operis futura erat obsidio tam munitæ urbis. Ad hoc vir illustris, & manu promptus, fama que etiam proximo prælio celebris, & cæteros ad deditionem sui incitaturus exemplo videbatur. Igitur hunc quidem benigne cum liberis exsepit. Cæterum quadrato agmine, quod ipse ducebat, velut in aciem irent, ingredi suos jubet. Magna pars Babyloniorum constiterat in muris, avida cognoscendi novum Regem. Plures obviam egressi sunt. Inter quos Bagophanes, arcis & regis pecuniæ custos, ne studio à Mazæo vinceretur, totum iter floribus coronisque constraverat, argenteis altaribus utroque latere dispositis, quæ non tunc modo, sed omnibus odoribus cumulaverat. Eum dona sequebantur, greges pecorum equorumque: leones quoque & pardales caveis præferbantur. Magi deinde suo more patrium carmen canentes. Post hos Chaldæi, Babyloniorumque non vates modo, sed etiam artifices, cum fidibus

sui generis ibant: laudes ii Regum canere soliti; Chaldæi siderum motus, & statas temporum vices ostendere. Equites deinde Babylonii, suo atque equorum cultu ad luxuriam magis quam ad magnificentiam exactæ, ultimi ibant: Rex armatis stipatus, oppidanorum turbam post ultimos pedites ire iussit. Ipse cum curru urbem, ac deinde regiam, intravit. Postero die supellestilem Darii & omnem pecuniam recognovit. Cæterum ipsius urbis pulchritudo ac venustas non Regis modo, sed etiam omnium oculos in semet haud immerito convertit. Semiramis eam condiderat, vel (ut plerique credidere) Belus; cuius regia ostenditur. Murus instructus laterculo costili, bitumine interlitus, spatium XXX & duorum pedum latitudinem amplectitur: quadrigæ inter se occurrentes sine periculo commeari dicuntur. Altitudo muri Cubitorum eminet spatio. Turres denis pedibus, quam murus altiores sunt. Totius operis ambitus CCCLVIII stadia complectitur: singulorum stadiorum structuram singulis diebus perfectam esse, memoriæ proditum est. Aedificia non sunt admotæ muris, sed fere spatium unius iugeris absunt. Ac ne totam quidem urbem testis occupaverunt: per XC stadia habitatur: nec omnia continua sunt. Credo, quia tutius visum est pluribus locis spargi. Cætera ferunt coluntque: ut si externa vis ingruat, obsessis alimenta ex ipsius urbis solo subministrarent. Euphrates interfluit, magnæque molis crepidinibus coeretur. Sed omnium operum magnitudinem circumveniunt cavernæ ingentes, in altitudinem pressæ ad accipiendum impetum fluminis: quod ubi appositæ crepidinis fastigium excessit, urbis testa corripere, nisi essent specus laevisque qui exciperent. Costili laterculo structi sunt: totum opus bitumine astringitur. Pons lapideus

Deus flumini impositus jungit urbem. His quoque inter mirabilia Orientis opera numeratus est: quippe Euphrates altum linum vehit, quo penitus ad fundamenta jacienda egesto, vix fulciendo operi firmum reperiunt solum. Arenæ autem subinde cumulatæ, & saxæ, quibus pons sustineret, annexæ, morantur amnem: qui retentus acrius quam si libero cursu mearet illiditur. Arcem quoque ambitu viginti stadia complexam habet: triginta pedes in terram turrium fundamenta demissa sunt; ad octoginta summum munimenti fastigium pervenit. Super arce, vulgatum Græcorum fabulis miraculum, pensiles horti sunt, summam murorum altitudinem æquantes, multarumque arborum umbra & proceritate amœni. Saxæ pilæ, quæ totum onus sustinent, instructæ sunt. Super pilas lapide quadrato solum stratum est, patiens terræ, quam altam injiciunt, & humoris quo rigant: adeoque validas arborum sustinent moles, ut stipites earum octo cubitorum spatium crassitudine æquent, in quinquaginta pedum altitudinem emineant, & frugiferæ æque sint ac si terra sua alerentur. Et cum vetustas non opera solum manu facta, sed etiam ipsam naturam paulatim exedendo perimat, hæc moles, quæ tot arborum radicibus premitur, tantique nemoris pondere onerata est, inviolata durat: quippe viginti lati parietes sustinent, undecim pedum intervallo distantes, ut procul visentibus sylvæ montibus suis imminere videantur. Syriæ Regem Babylone regnantem hoc opus esse molitum, memoriæ proditum est, amore conjugis victum, quæ desiderio natorum sylvarumque in campestribus locis vium compulit naturæ genium amœnitate hujus operis imitari. Diutius in hac urbe quam usquam constitit Rex, nec ullus locus disciplinæ militari ma-

gis nocuit. Nihil urbis ejus corruptus moribus, nihil ad irritandas illicitasque immodicas voluptates instructius. Liberos conjugesque cum hospitibus stupro coire, modo pretium flagitii detur, parentes maritique patiuntur. Convivales ludi tota Perside Regibus purpuratisque cordi sunt. Babylonii maxime in vinum, & quæ ebrietatem sequuntur, effusi sunt. Fœminarum convivia ineuntium in principio modestus est habitus: dein summa quæque amicula exuunt, paulatimque pudorem profanant. Ad ultimum (honus auribus sit) ima corporum velamenta projiciunt: nec meretricum hoc dedecus est, sed marronarum virorumque, apud quos comitas habetur vulgati corporis vilitas. Inter hæc flagitia exercitus ille domitor Afrix per XXXIV dies saginatus, ad ea quæ sequebantur discrimina haud dubie debilior futurus fuit, si hostem habuisset. Cæterum quo minus damnum sentiret, identidem incremento novabatur. Namque Amyntas Andromenis ab Antipatro Macedonum peditum sex millia adduxit; CCCC præterea ejusdem generis equites: cum his DC Thracas, adjunctis peditibus suæ gentis tribus millibus & quingentis: & ex Peloponneso mercenarius miles ad quatuor millia advenerat, cum CCCLXXX equitibus. Idem Amyntas adduxerat quinquaginta principum Macedoniæ liberos adultos, ad custodiam corporis: quippe inter epulas hi sunt Regis ministri. Idemque equos incunt prælium admovent, venantemque comitantur, & vigiliarum vices ante cubiculi fores servant: magnorumque Præfectorum & ducum hæc incrementa sunt & rudimenta. Igitur arcis Babylonix Rex Agathone præsidere jussu, cum septingentis Macedonum, trecentisque mercede conductis, Prætores, qui regioni Babylonix & civitati præessent, Meneram & Apol-

Apollodorum reliquit : his duo millia peditum cum mille talentis data. Utrique præceptum, ut in supplementum milites legerent. Maxum transfugam Satrapia Babyloniz donat. Bagophanem, qui arcem tradiderat, sequi iussit. Armenia Mithreni Sardium proditori data est. Ex pecunia deinde Babyloniz Macedonibus equitibus sexcenti denarii tributi : peregrinus eques quingenos accepit : ducentis pedestrium stipendium mensum est.

2. His ita compositis, in regionem quæ Satrapene vocatur pervenit : fertilis terra, copia rerum & omni comœatu abundans. Itaque diutius ibi subsistit : ac ne desides otio demitterent animos, iudices dedit, præmiisque proposuit de virtute militari certantibus. Octo qui fortissimè iudicati essent, singulis militum millibus præfutura erant. Chiliarchas vocabatur, tum primum in hunc numerum copiis distributis. Namque antea quinquagenariæ cohortes erant, nec fortitudinis præmia gesserant. Ingens militum turba convenerat, egregio interfutura certamini, testis eadem eoque factorum, & de iudicibus lata sententiam : quippe verone an falso honos cuique haberetur ignorari non poterat. Primus omnium virtutis causa donatus est Adarchias senior, qui omissum apud Halicarnasson à junioribus prælium, unus maxime accenderat : proximus ei Antigenes visus est : tertium locum Philotas Angeus obtinuit : quartus Amyntæ datus est : post hos Antigonus, & ab eo Lyncestes Amyntas fuit : septimum locum Theodorus, ultimum obtinuit Hellanicus. In disciplina quoque militaris rei pleraque à majoribus tradita utiliter mutavit. Nam cum ante equites in suam quisque gentem describerentur, seorsum à cæteris exempto nationum discrimine, Præfectos non utique suarum gentium, sed dele-

Deos, attribuit. Tuba cum castra movere vellent
 signum dabat: cuius sonus plerumque, tumultuan-
 tium fremitu exoriente, haud satis exaudiebantur.
 Ergo perticam, quæ undique conspici posset, su-
 pra prætorium statuit: ex qua signum eminebat
 pariter omnibus conspicuum. Observabatur ignis
 noctu, fumus interdiu. Jamque Susa adituro, A-
 bulites regionis ejus Præfectus, sive Darii jussu, ut
 Alexandrum præda retineret, sive sponte, filium
 obviam misit, traditurum se urbem promittens.
 Benigne juvenem excepit Rex, & eoduce ad Cho-
 aspen amnem pervenit, delicatam (ut fama est)
 vehementem aquam. Hic Abulites cum donis rega-
 lis opulentia occurrit. Promades cameli inter
 dona erant, velocitatis eximia: duodecim ele-
 phanti à Dario ex India acciti, non jam terror (ut
 speraverunt) Macedonum, sed auxilium; opes vi-
 cti ad victorem transferente fortuna. Ut verò ur-
 bem intravit, incredibilem ex thesauris summam
 pecuniae egressit, L. millia talentum argenti, non
 signati forma, sed rudi pondere. Multi Reges ran-
 tas opes longa ætate cumulaverant liberis poste-
 risque, ut arbitrabantur, quas una hora in externi
 Regis manus intulit. Consedit deinde in regia sei-
 la, multo excelsiore quam pro habitu corporis.
 Itaque pedes cum imum gradum non contingerent,
 unus ex Regis pueris mensam subdidit pedibus:
 & cum spadonem, qui Darii fuerat, ingemiscen-
 tem conspexisset Rex, causam mœstitiæ requisi-
 vit. Ille indicat, Darium vesci in ea solitum: se-
 que sacram ejus mensam ad ludibrium reciden-
 tem sine lachrymis conspiceri non posse. Subiit
 ergo Regem verecundia violandi hospitales Deos.
 Jamque subduci jubebat, cum Philotas, *Minime
 vero hac feceris, Rex, sed omen quoque accipe; men-
 sam, ex qua libavit hostis epulas, tuis pedibus esse*
 sub-

subiectam. Rex, Persidis fines aditurus, Susam urbem Archelao, & Præsidium trium millum, tradidit. Xenophilo arcis cura mandata est, mille Macedonum ætate gravibus præsidere arcis custodiæ iussis. Thesaurorum Callicrati tutela permissa. Satrapia regionis Susiæ restituta Abuliti. Matrem quoque Darii & liberos in eadem urbe deponit. Ac forte Macedonicas vestes, multamque purpuram dono ex Macedonia sibi missam cum iis qui confecerant, tradi Syfigambi iussit. Omni namque honore eam & filii quoque pietate prosequebatur. Admoneri iussit, ut si cordi quoque vestis esset, conficere eam neptes suas assuefaceret, donoque doceret dare. Ad hanc vocem lachrymæ obortæ prodidere animum aspernantis id munus: quippe non aliud magis in contumeliam Persarum sceminx accipiunt, quam admoveere lævæ manus. Nuntiant qui dona tulerant tristem esse Syfigambim: dignaque res excusatione & solatio visa. Ipse ergo pervenit ad eam, & Mater (inquit) hanc vestem qua indutus sum, sororum non solum domum sed etiam opus vides. Nostri decipere me mores. Cave, obsecro, in contumeliam accipias ignorationem meam. Quæ tui moris esse cognovi, ut spero, abunde servati sunt. Scio apud vos filium in conspectu matris nefas esse considerare, nisi cum illa permisit: Quotiescunque ad te veni, donec ut considerem annueres, restiti. Procumbens venerari me sæpe voluisti: inhibui. Dulcissima matri Olympiadi nomen debuium, tibi reddo.

3 Mitigato ejus animo Rex quartis castris pervenit ad fluvium: Pasitigrim incolæ vocant: oritur in montibus Uriorum, & per L. stadia sylvestribus. ripis præceps inter saxa devolvitur. Accipiunt deinde eum campi, quos clementiore alveo præterit jam navium patiens. DC stadia sunt mollioris soli, per quod leni tractu aquarum Persico

mari se insinuat. Alexander, amne superato, cum
 IX millibus peditum & Agrianis atque Græcorum
 mercenariis millibus III, additis millibus Thra-
 cum, in regionem Uxiorum pervenit. Finitima
 Susis est, & in primam Persidem excurrit; arctum
 inter se & Susianos aditum relinquens. Madarthes
 erat hujus regionis Præfectus; haud sane tempo-
 rum homo, quippe ultima pro fide experiri decre-
 verat. Sed periri locorum Alexandrum docent,
 occultum iter esse per calles, & aversum ab urbe:
 si paucos misisset leviter armatos, super capita ho-
 stium evasuros. Cum consilium placuisset, iidem
 itinerum fuerunt duces: mille & quingenti mer-
 coede conducti & Agriani fere mille Tauroni Præ-
 fecto dati, ac post solis occasum iter ingredi jussi.
 Ipse tertia vigilla castris motis, circa lucis ortum
 superaverat angustias: cæsaque materia cratibus
 & pluteis faciendis, ut qui turres admovent
 extra teli jactum essent, urbem obsidere cœpit.
 Prærupta erant omnia saxis & coribus. Multis
 ergo vulneribus depulsi, ut quibus non cum hoste
 solum, sed etiam cum loco dimicandum esset, sub-
 ibant tamen: quia Rex inter primos constiterat,
 interrogans tot urbium victores, an erubescerent
 hære in obsidione castelli exigui & ignobilis? si-
 mul jam inter hæc eminus perebatur; cum testu-
 dine objecta milites, qui ut inde discederet per-
 pellere nequiverant, tuebantur. Tandem Tauron
 super arcem urbis se cum suo agmine ostendit: ad
 cujus conspectum & animi hostium labare, & Ma-
 cedones acrius prælium inire cœperunt. Ancep-
 oppidanos malum urgebat, nec sisti vis hostium
 poterat. Paucis ad moriendum, pluribus ad fu-
 gam animus fuit. Magna pars in arcem concessit.
 Inde triginta oratoribus missis ad deprecandum;
 triste responsum à Rege redditur, non esse veniæ
 locum.

locum. Itaque suppliciorum metu percussi, ad Sy-
 sigambim Darii matrem, occulto itinere ignoto-
 que hostibus, mittunt, qui peterent, ut ipsa Re-
 gem mitigaret haud ignari parentis eam loco di-
 ligi colique. Et Madathes sororis filiam secum ma-
 trimonio junxerat: Darium propinqua cognatione
 contingens. Diu Sysigambis supplicium precibus
 repugnavit, abnuens deprecationem pro illis con-
 venire fortunæ in qua esset: adjecitque, metuere
 sese ne victoris indulgentiam fatigaret; sæpiusque
 cogitare captivam esse se, quam reginam fuisse.
 Ad ultimum victa literis, Alexandrum ita depre-
 cata est ut ipsam excusaret quod deprecaretur;
 petere se, ut illis quoque, si minus sibi, ignosceret;
 pro necessario ac propinquo suo, jam non hoste,
 sed supplice tantum, vitam precari. Moderatio-
 nem clementiamque Regis quæ tunc fuit, vel una
 hæc res possit ostendere: non Madathi modo igno-
 vit, sed omnes & deditos & captivos libertate at-
 que immunizare donavit; urbem reliquit inra-
 ctam: agros sine tributo colere permisit. A victo-
 re Dario plura mater non impetrasset. Uxoribus
 deinde gentem subactam Susianorum Satrapæ
 contribuit: divisisque cum Parmenione copiis,
 illum campestri itinere procedere jubet, ipse cum
 expedito agmine jugum montium cœpit, quorum
 perperuum dorsum in Persidem excurrit. Omnis
 hac regione vastata, tertio die Persidem, quinto
 angustias (quas illi Susidas Pylas vocant) intrat.
 Ariobarzanes has cum quindecim millibus pedi-
 tum occupaverat, rupes abs illas & undique præ-
 ruptas: in quarum cacuminibus extra teli jactum
 Barbari stabant, de industria quies, & paventibus
 similes, donec in arctissimas fauces penetraret
 agmen. Quod ubi contemptu sui pergere vident,
 tum vero argenti magnitudinis saxa per mon-
 tium

gium prona devolvunt, quæ incussa sæpius subja-
centibus petris, majore vi incidebant: nec singu-
los modo, sed agmina prorerebant. Fundis quo-
que excussi lapides & sagittæ ingerebantur uodi-
que. Nec id miserrimum fortibus viris erat, sed
quod inulti, ferarum ritu, velut in fovea deprehen-
si, caderentur. Ira igitur in rabiem versa, eminen-
tia saxa complexi, ut ad hostem perveniant, alius
alium levantes conabantur ascendere: ea ipsa mul-
torum simul manibus correpta & convulsa, in
eos qui commoverant recidebant. Nec stare er-
go, nec niti, nec restudine quidem protegi pote-
rant, cum tanta molis onera propellerent Barba-
ri. Regem non dolor modo, sed etiam pudor te-
mere in illas angustias coniecti exercitus angebat.
Invictus ante eam diem fuerat, nihil frustra ausus:
impune Ciliciæ fauces intraverat, mari quoque
novum iter in Pamphyliam aperuerat. Tunchæ-
sabat deprehensa felicitas, nec aliud remedium
erat, quam reverti quæ venerat. Itaque signo re-
ceptui dato, densatis agminibus, scutisque super
capita confertis, retro evadere Rex ex angustijs
jube: triginta fuere stadia quæ remens sunt.

4. Tum castris undique aperto loco positis, non
consultate modo quid agendum esset, sed vates
quoque adhibere cepit à superstitione animi. Sed
quid tunc prædicere Aristander, cui tum pluri-
mum credebatur ex vatibus, poterat? Itaque
damnatis intempestivis sacrificijs, petros locorum
convocari jubet. Medium iter ostendebant, tu-
tum apertumque: sed Rex dimittere milites inse-
pultos erubescere, ita tradito more, ut vix ullum
militiæ tam solenne esset munus quam humandi
suos. Captivos ergo, quos nuper exceperat, vo-
cari jubet: inter quos erat quidam, Græcæ Persæ-
que lingux peritus, qui frustra cum in Persidem

montium dorso exercitum ducere affirmat : sylvestres esse calles , vix singulis pervios , omnia contegi frondibus , implexosque arborum ramos sylvas committere . Namque Persis ab altero latere perpetuis montium jugis clauditur ; quod in longitudinem MDC stadia , in latitudinem CLXX procurrit . Hoc dorsum à Caucaso monte ad Rubrum mare pertinet : quaque deficit mons , aliud munimentum , fretum , objectum est . Planities deinde sub radicibus montium spatiosa procumbit ; fertilis terra , multisque vicis atque urbibus frequens . Araxes amnis per hos campos multorum aquas torrentium evolvit in Medum . Medus à mari ad meridiem versus , minor amnis eo quem recipit , evehitur : gignendæque herbæ non alius est aptior , quicquid alluit floribus vestiens . Plantani quoque & populi contegunt ripas , ita ut procul visentibus continuata videantur montibus nemora riparum . Quippe obumbratus amnis pressus in solum dilabitur alveo : imminetque colles , ipsi quoque frondibus lætis radices humore subeunte . Regio non alia tota Asia salubrior habetur temperatum cælum : hinc perpetuum jugum , opacum & umbratum , quod æstus lavat ; illinc mare adjunctum , quod modico tepore terras fovet . His expositis , captivus interrogatus à Rege , auditur an oculis comperta haberet quæ diceret ; pastorem se fuisse , & omnes eos calles percurrisse respondit ; bis captum , semel à Persis in Lycia , iterum ab ipsa . Subit animum memoria Regis oraculo editæ sortis . Quippe consulenti responsum erat , ducem in Persidem ferentis viæ Lycium civem fore . Igitur promissis , quanta & præsentis necessitas exigebat , & ipsius fortuna capiebat , operatum , armari jubet Macedonum more ; & quod bene verteret , monstraret iter , quamvis arduum

duum & præceptis, evasurum se esse cum paucis: nisi forte crederet, quo ipse pecoris causa isset, Alexandrum pro gloria & perpetua laude ire non posse: etiam atque etiam docere captivus quam difficile iter esset, maxime armatis. Tum Rex, Prædem me, inquit, accipe, neminem eorum qui sequantur recusaturum ire qua duces. Cratero igitur ad custodiam castrorum relicto, cum pedestribus quæ assueverat, & iis copiis quas Meleager ducebat, & sagittariis ducentis & equitibus mille, præcepit, ut castrorum specie manente, plures de industria ignes fieri imperaret, quo magis Barbari crederent ipsum Regem in castris esse. Cæterum si forte Ariobarzanes cognovisset, per callium anfractus eum intrare, & ad occupandum iter suum partem copiarum tentasset opponere. Craterus cum illato terrore retineret ad propius periculum conversurum agmen. Sin autem ipse hostem fefellisset, & saltum occupasset, cum trepidantium Barbarorum tumultum exaudisset persequentium Regem, id ipsum iter quo pridie pulsi fuerant ne dubitaret ingredi: quippe vacuum fore, hostibus in semet aversis. Ipse tertia vigilia silenti agmine, ac ne tuba quidem dato signo, pergit ad demonstratum iter callium. Tridui alimenta portare militem iusserat leviter armatum. Sed præter invias rupes, ac prærupta saxa vestigium subinde fallentia, nix cumulata vento ingredientibus fatigabat. Quippe velut in foveas delati hauriebantur, & cum à commilitonibus levarentur, trahebant magis adjuvantes quam assequebantur. Nox quoque, & ignota regio, ac dux, incertum an satis fidus, multiplicabant merum, si custodes fefellissent quasi feras bestias ipsos posse deprehendi. Ex unius captivi vel fide vel anima pendere & Regis salutem & suam. Tandem venire in jugum. A dextra iter

ad ipsum Ariobarzanem erat : hic Philotam & Cœnum cum Amynta & Polyperconte , expeditam habentes manum , reliquit ; monitos ut quia eques pediti erat mixtus , & quam pinguiſſimum eſſet ſolum & pabuli fertile , ſenſim procederent. Duces erant itineris de captivis dati. Ipſe cum armigeris , & ala quam agema appellant , ardua ſemita , ſed longius a ſtationibus hoſtium remota , multa cum vexatione proceſſit. Medius erat dies , & fatigaris neceſſaria quies. Quippe tantundem itineris ſupererat quantum emenſi erant , ſed minus præcipitis arque ardui. Ita reſectis cibo ſomnoque militibus , ſecunda vigilia ſurgit , & cætera quidem haud ægre præteriiit. Cæterum qua ſe jugum montium paulatim ad planiora demittit , ingens vorago concuſſa cavata torrentium iter ruperat. Ad hæc arborum rami alius alio implicati & coeuntes , ut perpetuam objecerant ſepem. Deſperatio igitur ingens , adeo ut vix lacrymis abſtinerent , inceſſerat. Præcipue obſcuritas terrori erat. Nam etiamſi qua ſidera internitebant , continenti fronde teſtæ arbores conſpicere prohibebant. Ne aurium quidem uſus ſupererat : ſylvas quatiente vento , quæ concutientibus ramis majorem quam pro ſtatu ſonum reddebant. Tandem exſpectata lux omnia quæ terribiliora nox fecerat minuit. Circuiſi brevi ſpatio poterat eluvies , & ſibi quiſque dux itineris cœperat fieri. Evadunt ergo in editum verticem , ex quo hoſtium ſtatione conſpecta , ſtrenue armati à tergo ſe oſtendunt nihil tale metuentibus. Quorum pauci , qui congregi auſierant , caſi ſunt. Itaque hinc morientium gemitus , hinc ad ſuos recurrentium miſerabilis fauces . integros quoque antequam diſcer men experirentur in fugam averſit. Fremitu deinde in caſtra queis Craterus præerat illato , ad occupandas angue-

angustias in quibus pridie hæsitabat miles educitur. Simul & Philotas, cum Polyperconte Amyntaque & Cæno, diversum iter ingredi iussus, alium terrorem intulit Barbaris. Ergo undique Macedonum armis fulgentibus, ancipiti malo oppressi, memorabile tamen prælium edunt: ut opinor, ignaviam quoque necessitas acuit, & sæpe desperatio spei causa est. Nudi complectebantur armatos, & ingenti corporum mole secum ad terram detrahentes, ipsorum telis plerosque fodiebant. Ariobarzanes tamen, XL ferme equitibus & quinque millibus peditum stipatus, per mediam aciem Macedonum cum multo suorum atque hostium sanguine erupit. Persepolim urbem caput regionis occupare festinans. Sed à custodibus urbis exclusus, consecutis strenue hostibus, cum omnibus fugæ comitibus renovato prælio excidit. Craterus quoque raptim agmine acto supervenit.

5. Rex eodem in loco quo hostium copias fuderat castra communit: quanquam enim undique fugati hostes victoriam concesserant, tamen præaltæ præcipitesque fossæ pluribus locis objectæ, abruperant iter, sensimque & caute progrediendum erat; jam non hostium, sed locorum fraude suspecta. Procedenti ei litteræ redduntur à Tyridate custode regis pecuniæ, indicantes eos qui in urbe essent, audito ejus adventu, diripere velle thesauros: properaret occupare: expeditum iter esse, quanquam Araxes amnis interfluit. Nullam virtutem Regis istius magis quam celeritatem laudaverim: relictis enim pedestribus copiis, tota nocte cum equitibus itineris tanto spatio fatigatis ad Araxem prima luce pervenit. Vici erant in propinquo: quibus direptis ac dirutis, pontem ex materia eorum subditis saxis strenue induxit. Jamque hæud procul urbe erat, cum miserabile agmen

inter

inter pauca fortunæ exempla memorandum, Regi occurrit. Captivi erant Græci ad quatuor millia fere, quos Persæ vario suppliciorum modo affecerant. Alios pedibus, quosdam manibus auribusque amputatis, iniustisque Barbararum literarum notis, in longum sui ludibrium reservaverant; & cum se quoque alienæ ditionis esse cernerent volentes Regi occurrere non prohibuerant. Inusitata simulacra non homines videbantur, nec quidquam in illis præter vocem poterat agnosci. Plures igitur lacrymas commovere quam profuderant ipsi: quippe in tam multiplici variaque fortuna singulorum, intuentibus similes quidem sed tamen dispares pœnas, quis maxime miserabilis esset liquere non poterat. Ut vero Iovem illi tandem Græciæ ultorem aperuisse oculos conclamavere, omnes pari supplicio affecti sibi videbantur. Rex ab interitis quas profuderat lachrymis, bonum habere animum jubet; visuros urbes suas conjugesque: & castra inde duo ab urbe stadia communit. Græci excefferant vallo, deliberaturi quid potissimum à Rege peterent. Cumque aliis sedes in Asia rogare, aliis reverti domos placeret. Eutemon ita locutus ad eos fertur: Nos, qui modo ad opem petendam ex tenebris & carcere procedere erubuimus, ut nunc est, supplicia nostra, quorum nos pudeat magis an pœniteat incertum est, ostentare Græciæ velut latum spectaculum cupimus. Atqui optime misérias ferunt qui abscondunt: nec ulla est tam familiaris infelicibus patria quam solitudo, & status prioris oblivio. Nam qui multum in suorum misericordia pinunt, ignorant quam celeriter lachryma inarescit. Nemo fideliter diligit quem fastidit: nam & calamitas querula est, & superba felicitas. Ita suam quisque fortunam in consilio habet, cum de aliena deliberat: & nisi mutuo essemus miseri olim aliis aliis potuissimus esse fastidio. Quid mirum est, fortunatas

semper parem querere? Obsacro vos, olim vita defuncti
 quaramus locum in quo hæc semesa membra obruamus,
 ubi horribiles cicatrices celet exilium. Ingrati prorsus con-
 jugibus, quas juvenes duximus, revertemur. Liberi in
 flore & ætatis & rerum, & fratres agnoscunt ergastuli
 detrimenta: & quota pars nostri tot obire terras potest?
 procul Europa in ultima Orientis relegati, senes, debiles,
 majore membrorum parte mutilati, tolerabimus scilicet
 qua armatos & victores fatigaverunt? Conjuges deinde,
 quas captis fors & necessitas unicum solatium appli-
 cuit, parvosque liberos, trahimus nobiscum, an relin-
 quimus? Cum his venientes nemo agnoscere volet. Re-
 linquamus ergo exemplo præsentium signera, cum in-
 certum sit, an visuri simus ea qua petimus? Inter hos
 latendum est, qui nos miseros nosse ceperunt. Hæc Eu-
 ctemon. Contra Theztetus Atheniensis orsus
 est dicere: Neminem pium habitu corporis suos asti-
 maturum, utique servitia hostis, nun natura calamitosos.
 Dignum esse omni malo qui erubesceret fortuita: tri-
 stem cum de mortalitate ferre sententiam, & desperare
 misericordiam, quam ipse alteri denegaturus sit. Deos
 (quod ipsi nunquam ausi optare forent) offerre patriam,
 conjuges, liberos, & quicquid homines vel vita asti-
 mant, vel morte redimunt. Quia illi ex hoc carcere
 erumperent, alium domi esse cæli hanstum, alium lucis
 aspectum. Moret, sacra, lingua commercium etiam à
 Barbaris exopti, qua ingentia ipsi omisuri sint sua spon-
 se, non ob aliud tam calamitosi, quam quod illis carere
 coacti essent. Se certe rediturum ad penates & in pa-
 triam, tantoque beneficio Regis usurum. Si quos con-
 tubernii liberorumque, quos servitus coegisset agnoscere,
 amor detineret, relinquerens quibus nihil patria charius est.
 Pauci hujus sententia fuere. Cæteros consuetudo,
 natura potentior, vicit. Consenserunt, petendum
 esse à Rege ut aliquam ipsis attribueret sedem.
 Gentum ad hoc lecti sunt; quos Alexander ratus
 quod

quod ipse prestare cogitabat petituros, Jumenta, inquit, assignari qua vos veherent & singulis vestrum mille denarium dari jussit. Cum redieritis in Graciam, praestabo ne quis statum suum, si hac calamitas absit, vestro credat esse meliorem. Illi obortis lachrymis terram intuebantur, nec aut erigere vultus aut loqui audebant. Tandem Rege tristitiae causam exigente, Eustemon similia iis quae in consilio dixerat respondit. Atque ille non fortunae solum eorum, sed etiam poenitentiae misertus, terna millia denarium singulis dari jussit. Denae vestes adjectae sunt, & armenta cum pecoribus ac frumento data, ut coli serique attributus iis ager posset.

6. Postero die convocatos duces copiarum docet, nullam infestiorē urbem Graecis esse quam regiam veterum Persidis Regum. Hinc illa immensa agmina infusa; hinc Darium prius; deinde Xerxem, Europae impium intulisse bellum. Excidio illius parentandum esse majoribus. Jamque Barbari, deserto oppido, quae quemque metus agebat diffugerant; cum rex phalangem nil cunctatus inducit. Multas urbes refertas opulentia regia partim expugnat, partim in fidem acceperat. Sed urbis hujus divitiarum vicere praeterita: in hanc totius Persidis opes congefserant Barbari; aurum argentumque cumulatū erat; vestis ingens modus; supellex, non ad usum modo, sed ad ostentationem luxus comparata. Itaque inter ipsos victores ferro dimicabatur: pro hoste erat qui pretiosiorē occupaverat praedam. Et cum omnia quae reperiebantur capere non possent, (nam res non occupabantur, sed aestimabantur) lacerabant regias vestes, ad se quisque partem trahentes: dolabris pretiosae artis vasa exdebant: nihil neque intactum erat, nec integrum ferebatur. Abrupta simulacrorum membra ut quisque avellerat, traherbat.

bat: neque avaritia solum, sed etiam crudelitas in capta urbe grassata est. Auro argentoque onusti, vilia captiverum corpora trucidabant, passimque obvii cædebantur, quos antea pretium sui miserabiles fecerat. Multi ergo hostium manus voluntaria morte occupaverunt, pretiosissima vestium induti: è muris semet ipsos cum conjugibus ac liberis in præceps iactantes. Quidam ignes, quod paulo post facturus hostis videbatur, subjecerant adibus, ut cum suis vivi cremarentur. Tandem suis Rex corporibus, & cultu foeminarum abstinere iussit. Ingens pecuniæ captivæ modus traditur, prope ut fidem excedat. Cæterum aut de aliis quod dubitamus, aut credimus in hujus urbis gaza fuisse C & XX millia talenta, ad quæ vehenda (namque ad usus belli secum portare decreverat) jumenta & camelos à Susis & Babylone contrahi iussit. Accessere ad hanc pecuniæ summam captis Pasargadis sex millia talentorum. Cyrus Pasergadum urbem condiderat, quam Alexandro Præfectus ejus Globates tradit. Rex arcem Persepolis, tribus millibus Macedonum præsidio relictis, Nicarchiden tueri jubet. Tyridati quoque, qui gazam tradiderat, servatus est honos quem apud Darium habuerat; magnaue exercitus parte & impedimentis ibi relictis, Parmenionem Craterumque præfecit. Ipse cum mille equitibus, peditumque expedita manu interiorem Persidis regionem, sub ipsum Vergiliarum sidus petiit: multisque imbris & prope intolerabili tempestate vexatus, procedere tamen quo intenderat perseveravit. Ventum erat ad iter perpetuis obstructum nivibus, quas frigoris vis gelu astrinxerat. Locorum squalor & solitudines invix fatigatum militem terrebant, humanarum rerum terminos se videre credentem. Omnia vasta, atque sine ullo humani cultus vestigio,

vestig
quod
Rex
equo
glaci
mum
milit
gens.
ti sur
si, h
peco
guri
credi
festi
mon
collo
tradi
tum.
pluri
Mar
cæter
mon
bero
scun
moll
vesti
& o
quod
Iraq
festu
reife
omn
7.
lem
dis p
cien

vestigio, attoniti intuebantur : & antequam lux
 quoq; & cœlum ipsos deficerent, reveriti jubebant.
 Rex castigare terribiles superlevis. Cæterum ipse
 equo defiliit, pedesque per nivem & concretam
 glaciem ingredi cœpit. Erubuerunt non sequi pri-
 mum amici, deinde copiarum duces, ad ultimum
 milites. Primusque Rex dolabra glaciem perfrin-
 gens, iter sibi fecit. Exemplum Regis cæteri imita-
 ti sunt. Tandem propemodum invias sylvas emen-
 si, humani cultus rara vestigia & passim errantes
 pecorum greges reperere : & incolæ, qui sparsis tu-
 guriis habitabant, cum se callibus inviis septos esse
 credidissent, ut conspexere hostium agmen, inter-
 fectis qui fugientes sequi non poterant, devios
 montes & oblitos nivibus petiverunt. Inde per
 colloquia captivorum paulatim feritate mitigata,
 tradidere se Regi: nec in deditos gravius consul-
 tum. Vastatis deinde agris Persidis, vicisque com-
 pluribus redactis in potestatem, ventum est in
 Mardorum gentem bellicosissimam, & multum à
 cæteris Persis cultu vitæ abhorrentem. Specus in
 montibus fodiunt, in quos se ac conjuges & li-
 beros condunt. Pecorum aut ferarum carne ve-
 scuntur. Nec scæminis quidem pro naturæ habitu
 molliora ingenia sunt. Comæ prominent hirtæ;
 vestis super genua est, funda vinciunt frontem; hoc
 & ornamentum capitis & telum est. Sed hanc
 quoque gentem idem fortunæ impetus domuit.
 Itaque trigesimo die posteaquam à Persèpoli pro-
 fectus erat, eodem rediit. Dona deinde amicis cæ-
 terisque pro cujusque merito dedit. Propemodum
 omnia quæ in ea urbe ceperat distributa.

7. Cæterum ingentia animi bona, illam indo-
 lem qua omnes Reges antecessit, illam in subeun-
 dis periculis constantiam in rebus molientis effi-
 ciendique velocitatem, in deditos fidem, in ca-
 privos

privos elementiam, in voluptatibus permissis quoque & usitatis temperantiam, haud tolerabili vini cupiditate scđavit. Hoste & æmulo regni reparante tum cum maxime bellum, nuper subactis quos vicerat, novumque imperium aspernantibus, de die inibat convivia, quibus scđmiræ intererant: non quidem quas violare nefas esset, quippe pellices licentius quam decebat cum armato vivere assuetæ. Ex his una Thais, & ipsa temulenta, maximam apud omnes Græcos initurum gratiam affirmat, si regiam Persarum jussisset incendi: expectare hoc eos quorum urbes Barbari deleissent. Ebrio scorto de tanta re referenti sententiam unus & alter, & ipsi mero onerati, assentiuntur. Rexque fuit avidior quam patientior. Quin igitur ulciscimur Græciam, & urbi faces subdimus? Omnes incaluerant mero. Itaque surgunt temulenti ad incendendam urbem, cui armati pepercerant. Primus Rex ignem regis injecit: tum convivæ & ministri pellicesque. Multa cedro ædificata erat regia, quæ celeriter igne concepto late fudit incendium. Quod ubi exercitus qui haud præcul urbe tendebat conspexit, fortuitum ratus, ad opem ferendam concurrit. Sed ut ad vestibulum regis ventum est, vident Regem ipsum adhuc aggerentem faces. Ommissa igitur quam portaverant aqua, aridam materiam in incendium jacere cœperunt. Hunc exitum habuit regia totius Orientis, unde tot gentes ante jura petebant, patria tot Regum, unicus quondam Græciæ terror, molita millenavium classem, & exercitus quibus Europa inundata est, contabulato mari molibus, perfossisque montibus, in quorum specus fretum immissum est, Ac ne longa quidem ætate, quæ excidium ejus secuta est, resurrexit. Alias urbes habuere Macedonum Reges, quas nunc habent Parthi,

thi. Hu
amnis
rat: i
magis
tam p
esse.
runt
dele
mente
dixisse
si ipsu
essent
intrav
Hinc
novor
erant
ro Atl
perse
3.
Urber
genti
sed v
confi
der st
sus ce
præli
milli
erant
invis
nus
lia &
His
Cum
milit
custo
ignat

thi. Hujus vestigium non inveniretur, nisi Araxes
 amnis ostenderet. Naud procul mœnibus fluxe-
 rat: inde urbem fuisse XX stadiis distantem credunt
 magis quam sciunt accolæ. Pudebat Macedones
 tam præclaram urbem à comessabundo Rege deletâ
 esse. Itaque res in serium versa est, & imperave-
 runt sibi ut crederent illo potissimum modo fuisse
 delendam. Ipsum, ut primum gravatam ebrietate
 mentem quies reddidit, poenituisse constat, &
 dixisse, Majores pœnas Persas Græcis daturus fuisse,
 si ipsum in solio regiaque Xerxis conspiceret coacti
 essent. Postero die Lycio, itineris quo Persidem
 intraverat duci, triginta talenta dono dedit.
 Hinc in regionem Mediæ transiit, ubi supplementû
 novorum militum à Cilicia occurrit. Peditum
 erant quinque millia, equites mille; utrisque Pla-
 to Atheniensis præerat. His copiis auctus, Darium
 persequi statuit.

8. Ille jam Ecbatana pervenerat, caput Mediæ.
 Urbem hanc nunc tenent Parthi: eaque æstiva a-
 gentibus sedes est. Adire deinde Bactra decreverat:
 sed veritus ne celeritate Alexandri occuparetur,
 consilium iterque mutavit. Aberat ab eo Alexan-
 der stadia 400. sed jam nullum intervallum adver-
 sus celeritatem ejus satis longum videbatur. Itaque
 prælio magis quam fugæ se præparabat. Triginta
 millia peditum sequebantur: in quibus Græcorum
 erant quatuor millia, fide erga Regem ad ultimum
 invicta. Funditorum quoque & sagittariorum ma-
 nus quatuor millia expleverat. Præter hos tria mil-
 lia & CCC equites erant, maxime Bactrianorum.
 His Bessus præerat, Bactrianæ regionis Præfectus.
 Cum hoc agmine Darius paulatim declinavit via
 militari, jussis præcedere laxis impedimentorum
 custodibus. Consilio deinde advocato, *Si me cum*
ignavis, inquit, & pluris qualemcunque vitam morte
honestâ

honestâ astimantibus fortuna junxisset, tacerem potius quàm frustra verba consumerem : sed majore quàm vellem documento & virtutem vestram & fidem expertus , magis etiam coniti debeo ut dignus talibus amicis sim , quam dubitare an vestri similes adhuc sitis. Ex tot milibus quâ sub imperio fuerunt meo, bis me victum , bis fugientem persecuti estis. Fides vestra & constantia ut Regem me esse credam facit. Proditores & transfuga in urbibus meis regnant , non hercule qui tanto honore digni habeantur , sed ut pramii eorum vestri sollicitentur animi. Meam tamen fortunam quam victoris maluistis sequi : dignissimi quibus , si ego non possum , Dii pro me gratiam referant ; & me hercule referent. Nulla erit tam surda posteritas , nulla tam ingrata fama , quâ non in cælum vos debitis laudibus ferat. Itaque etiamsi consilium fuga , à quâ multum abhorret animus , agitasset , vestra tamen virtute fretus obviamissem hosti. Quousque enim in regno exulabo , & per fines imperii mei fugiam externum & advenam regem , cum liceat experto belis fortunam aut reparare quâ amisi , aut honesta morte desungi ? nisi forte satius est expectare victoris arbitrium , & Mazæi & Methrenii exemplo , precariam accipere regnum nationis unius : ut jam malit ille gloria sua quàm ira obsequi. Nec Dii siverint ut hoc decus mei capitis aut demere mihi quisquam , aut condonare possit : nec hoc imperium vivus amittam , idemque erit regni mei qui & spiritus finis. Si hic animus , si hac lex , nulli non parva libertas est : nemo è vobis fastidium Macedonum , nemo vulturn superbum , ferre cogeitur. Sua cuique dextra aut ultionem tot malorum pariet , aut finem. Equidem quam versabilis fortuna sit documentum ipse sum. Nec immerito mitiores vices ejus expecto. Sed si iusta ac pia bella Diis aversantur , fortibus tamen viris licebit honeste mori. Per ego vos decora majorum , qui totius Orientis regna cum memorabili laude tenuerunt , per illos viros quibus stipendium Macedonia quondam tulit , per totâ nâvium classem

in Graciam missas, per tot trophæa Regum, oro & obsecro, ut nobilitate vestragentisque dignos spiritus capiatu, ut eadem constantia animorum qua praterita tolerastis, experiamini quidquid deinde fets tuleris. Me certe in perpetuum aut victoria egrègia nobilitabit, aut pugnâ.

9. Hæc dicente Dariò, præsentis periculi species omnium simul corda animosque horrore perstrinxerat: nec aut consilium suppetebat, aut vox; cum Artabazus vetustissimus amicorum, quem hospitem fuisse Philippi sæpe diximus, Nos vero, inquit, pretiosissimam vestem induti, armisque quanto maximo cultu possumus adornari, Regem in aciem sequemur: ea quidem mente, victoriam ut speremus, mortem non recusemus. Assensu excepere ceteri hanc vocem. Sed Nabarzanes, qui in eodem consilio erat cum Besso, inauditi antea facinoris societate inita, Regem suum per milites quibus ambo præerant comprehendere & vincere decreverant: ea mente, ut si Alexander ipsos insecutus foret, tradito Rege vivo inirent gratiam victoris, magni profecto cepisse Darium æstimaturi; sin autem eum effugere potuissent, interfecto Dariò, regnum sibi occuparent, bellumque renovarent. Hoc patricidium cum diu voluissent, Nabarzanes aditum nefariæ spei præparans, Scio me, inquit, sententiam esse dicturum primâ specie haud quâquam auribus tuis gratam; sed medici quibique graviores morbos asperis remediis curant; & gubernator, ubi naufragium timet, jactura quidquid servari potest redimit. Ego tamen non ut damnum quidem facias suadeo; sed ut te ac regnum tuum salubri ratione corserves. Diis avertis bellum inimus, & pertinax fortuna Persas urgere non desinit. Novis initis & omittibus opus est. Auspicium & imperium alii trade interim, qui tam diu Rex appelletur, donec Asia decedat hostis. Victor deinde regnum tibi reddat: hoc autem brevi futurum ratio præ-

mittit. Baltra intacta sunt. Indi & Saga in tua potestate: tot populi, tot exercitus, tot equitum peditumque millia ad renovandum bellum vires paratas habent: ne major belli moles supersit quam exhausta sit. Quidruimus belluarum ritum in perniciem non necessariam; Fortium virorum est, magis mortem contemnere quam odisse vitam. Sape tadio laboris ad vilitatem sui compelluntur ignavi: at virtus nihil inexpertum omittit. Itaque ultimum opium mors est: ad quam non pigre ire satis est. Proinde si Baltra, quod iustissimum receptaculum est, petimus; Praefectum regionis ejus Bessum Regem temporis gratia statuamus. Compositis rebus, iusto Regi tibi fiduciarium restituet imperium. Haud mirum est Darium non temperasse animo, quanquam tam impie voci quantum nefas subesset latebat. Itaque, Pessimus, inquit, mancipium, reperisti optatum: ibi tempus quo parricidium aperires? strictoque acinace interfectorus videbatur, ni propere Bessus Baetrianique, tristium specie, ceterum si perseverarent victuri, circumferissent. Nabarzanes integim elapsus, mox & Bessus consecutus, copias quibus praeerant à cetero exercitu secedere jubent, secretum igitur consilium. Artabazus convenientem praesenti fortunae sententiam orsus, mitigare Darium, temporum identidem admonens, coepit. Ferret à quo animo qualiumcunque, suorum tamen, vel stultitiam vel errorem. Instare Alexandrum, gravem etiam si omnes praesto essent; quid futurum si persecuti fugam ipsius alienentur à Rege? Eare paruit Artabazo, & quanquam movere castra statuerat, turbatis tamen omnium animis eodem in loco substitit. Sed attonitus moestitia simul & desperatione, tabernaculo se inclusit. Ergo in castris, quae nullius regebantur imperio, varii animorum motus erant: nec in commune, ut antea, consulebatur. Dux Graecorum militum Patron arma capere

pere suos jubet, paratosque esse ad exsequendum imperium. Persæ secesserant. Bessus cum Bactrianis erat, tentabatque Persas adducere, Bactra & intactæ regionis opulenta, simulque quæ manentibus instarent pericula, ostentans. Persarum omnium eadem fere fuit vox, nefas esse deserere Regem. Inter hæc Artabazus omnibus imperatoriisungebatur officiis. Ille Persarum tabernacula circuire, hortari, monere nunc singulos, nunc universos, non ante destitit, quam satis constaret imperata facturos. Idem ægre à Dario impetravit, ut cibum caperet. animumque Regis.

10. At Bessus & Nabarzanes olim agitata scelus exsequi statuerunt, regni cupiditate accensi. Dario autem incolumi tantas opes sperare non poterant. Quippe in illis gentibus Regum eximia majestas est: ad nomen quoque Barbari conveniunt, & pristinae veneratio fortunæ sequitur adversam. Inflabat impios animos regio cui præerant, armis virisque, & spatio locorum nulli earum gentium secunda. Tertiam partem Asiæ tener. Multitudo juniorum exercitus quos amiserat Darius æquabat. Itaque non illum modo, sed etiam Alexandrum spernebant; inde vires imperii repetituri, si regionis potiri contigisset. Diu omnibus cogitatis, placuit per milites Bactrianos, ad omne obsequium destinatos, Regem comprehendere, mittique nuntium ad Alexandrum qui indicaret vivum asservari eum. Si, id quod timebant, prodicionem aspernatus esset, occisuri Darium, & Bactra cum tuarum gentium manu petitura. Ceterum propalam comprehendere Darius non poterat, tot Persarum millibus laturis opem Regi. Græcorum quoque fides timebatur. Itaque quod non poterant vi, fraude assequi tentant. Pœnitentiam secessionis simulare decreverant: & excusare

apud Regem consternationem suam. Interim qui Persas sollicitarent mittuntur. Hinc spe, hinc metu militares animos versant: ruinæ rerum illos subdere capita: in perniciem trahi: cum Bactra pateant, excepturæ eos donis, & opulentia, quantum animis concipere non possint. Hæc agitantibus Artabazus supervenit sive Regis jussu, sive sua sponte, affirmans mitigatum esse Darium, & eundem illis amicitia gradum patere apud Regem. Illi lachrymantes, nunc purgare se, nunc Artabazum orare ut causam ipsorum rueretur, precesque perferret. Sic peracta nocte, sub lucis exortu Nabarzanes cum Bactrianis militibus in vestibulo Prætorii aderat, titulum solennis officii occulto scelere præferens. Darius, signo ad eundem dato, currum pristino more conscendit. Nabarzanes ceterique parricidæ procumbentes humi, quem paulo post in vinculis habituri erant sustinere venerari: lacrymas etiam pœnitentiæ indices profuderunt: adeo humanis ingeniis parata simulatio est. Preces deinde suppliciter admotæ Darium, natura simplicem & mitem, non credere modo quæ affirmabant, sed etiam flere coegerunt. Ac ne tum quidem cogitati sceleris pœnituit, cum intuerentur qualem & Regem & virum fallerent. Ille quidem securus periculi quod instabat, Alexandri manus, quas solas timebat, effugere properabat.

II. Patron autem Græcorum dux præcepit suis, ut arma quæ in sarcinis antea ferebantur induerent, ad omne imperium suum parati & intenti. Ipse currum Regis sequebatur, occasione imminens alloquendi eum: quippe Bessi facinus præsenferat. Sed Bessus id ipsum metuens, custos verius quam comes, à curru non recedebat. Diu ergo Patron cunctatus, ac sæpius sermone revo-

catq,

eato, inter fidem timoremque hæsitans, Regem intuebatur: qui ut tandem advertit oculos, Bubacem spadonem inter proximos currum sequentem percunctari jubet, nunquid ipse velit dicere. Patron, se vero, sed remotis arbitris, loqui velle cum eo, respondit. Jussusque propius accedere, sine interprete, (nam haud rudis Græcæ linguæ Darius erat) Rex, inquit, ex quinquaginta milibus Græcorum super sumus pauci; omnes fortunæ tuæ comites: & in hoc tuo statu iidem, qui flore te fuimus. Quas cumque sedes elegeris, pro patria & domesticis rebus petituri. Secunda adversaque res tua copulavere nos tecum. Per hanc fidem invictam oro & obsecro, in nostris castris tibi tabernaculum statue, nos corporis tui custodes esse patiaris. Amisimus Graciam: nulla Bactra sunt nobis: spes omnis in te utinam & in cæteris esset! Plura dici non astitet. Custodiam corporis tui externus & alienigena non deposcerem, si crederem alium posse præstare. Bellus quamquam erat Græci sermonis ignarus, tamen stimulante conscientia, indicium profecto Patronem detulisse credebat: & interpretis Græci relato sermone, exempta dubitatio est. Darius autem, quantum ex vultu conspici poterat, haud sane territus, percunctari Patrona causam consilii quod afferret cœpit. Ille non ultra differendum ratus, Bessus, inquit, & Nabarzanes, insidiantur tibi, in ultimo discrimine & fortuna tua & vita. Hic dies aut parvulus, aut tibi futurus ultimus. Et Patron quidem egregiam conservari Regis gloriam tulerat. Eludant licet quibus forte ac temere humana negotia volvi, agique Persuasum est: & quidem æterna constitutione crediderim, nexuque causarum latentium, & multo ante destinatarum, suum quemque ordinem immutabili lege percurrere. Darius certe respondit, Quamquam sibi Græcorum militum fides nota sit, nunquam tamen à popularibus suis recessurum. Difficilius sibi esse damnare, quam

decipi: quidquid fors tulisset, inter suos perpeti malle quam transfugam fieri: sero se perire, si saluum esse sui milites molent. Patron desperata salute Regis, ad eos quibus præerat rediit, omni pro fide experiri paratus.

12. At Bessus occidendi protinus Regis impetum conceperat. Sed veritus ne gratiam Alexandri, ni vivum eum tradidisset, inire non posset, dilato in proximam noctem sceleris consilio, agere gratias incipit quod perfidi hominis insidias jam Alexandri opes spectantis prudenter cauteque vitasset: donum eum hosti laturum fuisse Regis caput; nec mirari, hominem mercede conductum omnia habere venalis, sine pigrore, sine lare, terrarum orbis exsulem, ancipitem hostem, ad nutum licentium circumferri. Purganti deinde se, Deosque patrios testes fidei suæ invocanti, Darius vultu assentiebatur, haud dubius quin vera deferrentur à Græcis: sed eo rerum ventum erat, ut tam periculosum esset non credere suis, quam decipi. Triginta millia erant, quorum inclinata in scelus levitas timebatur. Quatuor millia Patron habebat, quibus si credidisset salutem suam, damnata popularium fide, parricidio excusationem videbat offerri. Itaque præoptabat immerito quam jure violari. Besso tamen insidiarum consilium purganti respondit, *Alexandri sibi non minus justitiam quam virtutem esse perspectam. Falli eos qui prodicionis ab eo primum expectent. Violosa fidei neminem acciorem fore vindicem ultoremque.* Itaque nox appetebat, cum Persæ more solito armis positis ad necessaria ex proximo vico ferenda discurrunt. At Batriani (ut imperatum erat à Besso) armati stabant. Inter hæc Darius Artabazum acciri jubet: expositisque quæ Patron deulerat, haud dubitare Artabazum, quin transeundum esset in castra Græcorum: Persas quoque periculo vulgato secururos.

Desti-

Desti-
filii p
bazum
sulque
jube
gred
prom
allue
opor
tare
ergo
bus
stan
acqu
foli
rat,
Ite
dece
stan
meo
mo
Irr
Et
Pe
arn
sce
tu
im
za
en
ra
ri
tr
co
p
ci

Destinatus sortis suæ, & jam nullius salubris consilii patiens. unicam in illa fortuita opem, Artabazum, ultimum illum visurus amplectitur, persusulque mutuis lachrymis, inhaerentem sibi avelli jubet: capite deinde velato, ne inter gemitus digredientem velut à Rege intueretur, in humum primum corpus objecit. Tum vero custodix ejus assueti, quos Regis salutem vel periculis vitæ tueri oportebat, dilapsi sunt, armatis quos jam adventare credebant haud rati se futuros pares. Ingens ergo in tabernaculo solitudo erat, paucis spadonibus (quia quo discederent non habebant) circumstantibus Regem. At ille, remoris arbitris, diu aliud atque aliud consilium animo volutabat. Jamque solitudinem, quam paulo ante pro solatio periverat, perosus, Bubacem vocari jubet; quem intuens *Ite*, inquit, *confidite vobis; ad ultimum Regi vobisro (us decebat) fide exhibita. Ego hic legem fieri mei exspecto. For-* sitan mireris quod vitam non finiam: alieno scelere quam meo mori malo. Post hanc vocem, spado gemitu non modo tabernaculum, sed etiam castra complevit. Irrupere deinde alii, laceratisque vestibus, lugubri & barbaro ululatu Regem deplorare cœperunt. Persæ, ad illos clamore perlato attoniti metu, nec arma capere, ne in Bactrianos inciderent, nec quiescere audebant, ne impie deserere Regem viderentur. Varius ac dissonus clamor sine dute, ac sine imperio, totis castris referebatur. Besso & Nabarzani nuntiaverant sui, Regem à semet ipso interceptum esse. Planctus eos decēperat. Itaque citatis equis advolant, sequentibus quos ad ministerium sceleris delegerant: & cum tabernaculum intrassent, quia Regem vivere spadones indicabant, comprehendi vinciri que jusserunt. Rex curru paulo ante vestus, & Deorum à suis honoribus cultus, nulla externa opē adnota, captivus servetur

rum suorum, in sordidum vehiculum pellibus undique contextum imponitur. Pecunia Regis & supellex, quasi jure belli, diripitur: onustique praeda per scelus ultimum parata, fugam intendunt. Artabazus cum iis qui imperio parebant, Graecique militibus, Parthienem petebat; omnia tutiora partidarum contuitu ratus. Persae promissis Bessii onerati, maxime quia nemo alius erat quem sequerentur, conjungere se Bactrianis, agmen eorum tertio assecuti die. Ne tamen honos Regi non haberetur, aureis compedibus Darium vinciunt, nova ludibria subinde excogitante fortuna. Et ne forte cultu regio posset agnosci, sordidis pellibus vehiculum intexerant. Ignoti jumenta agebant, ne percunctantibus in agmine monstrari posset: custodes procul sequebantur.

13. Alexander, audito Darium movisse ab Ecbatanis, omisso itinere quod parebat in Mediam, fugientem insequi pergit strenue. Tabas oppidum est in Parthacene ultima: quo ubi pervenit, ibi transfugae nuntiant, precipitem fuga Bactra petere Darium. Certiora deinde cognoscit ex Bagisthene Babylonio: non equidem victum Regem, sed in periculo esse aut mortis aut vinculorum. Rex, ducibus convocatis, *Maximum, inquit, opus, sed labor brevissimus superest. Darius haud procul destitutus a suis, aut victus aut oppressus est. In illo corpore posita est victoria nostra, & tanta res celeritatis est praeium.* Omnes pariter conclamant, paratos ipsos sequi: nec labori, nec periculo parceret. Igitur raptim agmen cursus magis quam itineris modo ducit; ne nocturna quidem quiete diurnum laborem relaxante. Itaque quingenta stadia processit, perventumque erat in vicum in quo Darium Bessus comprehenderat. Ibi Melon Darii interpretes excipitur: corpore aeger, non potuerat agmen sequi: &

de.

deprehensus celeritate Regis, transfugam se esse simulabat. Ex hoc acta cognoscit: sed fatigatis necessaria quies erat. Itaque delectis equitum sex millibus, trecentos, quos Dimachas appellabant, adjunxit. Dorso hi graviora arma portabant: ceterum equis vehebantur: cum res locusque posceret, pedestris acies erat. Hæc agentem Alexandrum adeunt Orsillos & Mythracenes, qui Bessi parricidium exosi transfugerant: nuntiabantque, stadia quingenta abesse Persas; ipsos brevius iter monstraturos. Gratus Regi adventus transfugarum fuit. Itaque prima vespere, ducibus iisdem, cum expedita equitum manu monstratam viam ingreditur, phalange, quantum festinare posset, sequi iussa. Ipse quadrato agmine incedens, ita cursum regebat, ut primi conjungi ultimis possent. Trecenta stadia processerant, cum occurrit Brocubellus, Mazæ filius, Syriæ quondam Prætor. Is quoque transfuga, nuntiabat Bessum haud amplius quam ducenta stadia abesse. Exercitum, utpote qui nihil præcaveret, incompositum inordinatumque procedere: Hyrcaniam videri petituros: si festinaret sequi, palantibus superventurum. Darium adhuc vivere. Strenuo aliqui cupiditatem consequendi transfuga injecerat. Itaque calcaribus subditis, effuso cursu eunt. Jamque fremitus hostium iter ingredientium exaudiebatur: sed prospectum ademerat pulveris nubes. Paulisper ergo inhibuit cursum, donec consideret pulvis. Jamque conspecti à Barbaris erant, & abeuntium agmen conspexerant: nequaquam futuri pares, si Besso tantum animi fuisset ad prælium quantum ad parricidium fuerat. Namque & numero Barbari præstabant & robore. Ad hoc, repositi cum fatigatis certamen inituri erant. Sed nomen Alexandri & fama, maximum in bello utique momentum, pavi-

pavidos in fugam convertit. Bessus & ceteri facinoris ejus participes vehiculum Darii assēcuti, coeperunt hortari eum ut conscenderet equum, & se hosti fuga eriperet. Ille Deos ultores adesse testatur, & Alexandri fidem implorans, negat se parricidas velle comitari. Tum vero ira quoque accensū, tela injiciunt in Regem, multisque confossum vulneribus relinquant. Iumenta quoque, ne longius prosequi possent, convulnerant; duobus servis qui Regem comitabantur occisis. Hoc edito facinore, ut vestigia fugæ spargerent, Nabarzanes Hyrcaniam, Bessus Bactra, paucis equorum comitantibus, perebant. Barbari ducibus destituti, quæ quemque aut spes ducebat aut pavor, dissipabantur. Quingenti tantum equites congregaverant se, incerti adhuc resisterēne melius esset an fugere. Alexander, hostium trepidatione comperta, Nicanorem cum equitum parte ad inhibendam fugam præmittit. Ipse cum cæteris sequitur: tria ferme millia resistentium occisa sunt: reliquum agmen more pecudum intactum agebatur, jubente Rege ut caedibus abstineretur. Nemo captivorum erat qui monstrare Darii vehiculum posset: singuli, ut quæque prehenderant, scrutabantur: nec tamen ullum vestigium fugæ Regis exstabat. Festinantem Alexandrum vix tria millia equitum persecuta sunt. At in eos qui lentius sequebantur incidebant universa fugientium agmina. Vix credibile dictū; plures captivi quam qui caperent erant: adeo omnem sensum territis fortuna penitus excusserat, ut nec hostium paucitatem nec multitudinem suam satis cernebant. Interim jumenta quæ Darium vehebant, nullo regente, decesserant militari via, & errore delata per quatuor stadia, in quadam valle constiterant, æstu simulque vulneribus fatigata. Haud pro-

procul
Polystratus
dum
rum
Mirat
miviv
in for
rit: a
confo
vit. C
noviss
haber
esset
hæc q
merit
toren
bene
impe
renti
cogn
dede
flori
tion
sed e
negl
Jam
post
quis
univ
me
at re
sum
hoc
bis.
ta d
pus

procul erat fons, ad quem monstratum à peritis Polystratus Macedo sibi maceratus accessit. Adum galea haustam aquam sorbet, tela jumentorum deficientium corporibus infixæ conspexit. Miratusque confossa potius quam abacta esse, semivivi hominis corpus, cum propius accessisset, in sordido vehiculo pellibus coniecto situm reperit: atque Darium multis quidem vulneribus confossum, adhuc tamen spirantem, esse cognovit. Qui applicito caprivo, cum civem ex voce cognovisset, id saltem presentis fortunæ solatium se habere dixit, quod apud intellecturum locuturus esset, nec incassum postremas voces emissurus; hæcque Alexandro perferri jubet: Se nullis in eum meritorum officiis, maximorum autem illi debitorem mori. Agere tamen ei maximas gratias pro beneficiis in matrem, conjugem liberosque suos impensis: iis enim vitam & pristini status reverentiam dignitatemque concessam; sibi autem à cognatis atque amicis, quibus & regna & vitam dedit, illa omnia erepta esse: precari se, ut illi victori terrarum omnium imperium contingat. Vitionem sceleris erga se perpetrati non solum sua, sed exempli, omniumque Regum causa, non negligere, illi cum decorum tum utile futurum. Jamque deficiens aquam poposcit: quam allatam postquam bibit, Polystrato qui eam tulerat, Quisquis es mortalium, inquit, hoc mihi extremum universæ calamitatis genus accidit, ut pro tanto in me beneficio dignas tibi grates referre nequam, ac referat Alexander; Alexandro vero Dii pro ejus summa in meos humanitate ac clementia. Cui hoc fidei regis unicum dextræ pignus pro me dabis. Hæc dicentem, accepta Polystrati manu, vita destituit. Quibus Alexandro nuntiatis, ad corpus demortui perveniens, tam indignam illo fasti-

gio mortem lachrymis prosecutus est: deſumptaque ſibi chlamyde, corpus illius contexit; atque regio ornatum cultu, ad matrem Syſigambim. patrio regioque more ſepeliendum, atque regiis majorum ſuorum tumulis inferendum, miſit.

BREVIARIUM LIB. VI.

1. **P**Relii inter Lacedæmonios atque Macedones deſcriptio, & pax ab Alexandro victore Græcis, qui eo abſente deſecerant, conceſſa.
2. Alexander bello inuictus otio & deliciis frangiſtur, unde rumor in caſtris qui terrentem excitat.
3. Hortatoria Alexandri ad milites oratio, ut bellum in Aſia inchoatum perſequantur & abſolvant.
4. Ziobæriſ miri fluminis deſcriptio. Alexander Nabazani per literas ſalutem querenti veniam pollicetur. Deinde mari Caſpio & Hyrcania proximus, quosdam Darii præſectos recipit in gratiam.
5. Artabazo ſumma cum animi benevolentia excepto, Græcis qui Darium adjuverant parcit Alexander, & Mardorum gente debellata, Amazonica cuiuſdam regina petiſiopi ſatisfacit.
6. Macedones Alexandri offenduntur moribus: qui ut ſeditionem averteret, ad bellum Beſſ. inferendum mentem convertit: quod & ſtratagemate inchoat, ac Satibarzanem, quod deſeciſſet, primum perſequitur: Barbaros à montibus fortiter diſpellit: Ariacacnam expugnat.
7. Conjuracionem in Alexandrum Dymnus Nicemacho, hic per Ceballinum fratrum Alexandro deſegit. Hinc mors Dymni, qui ipſe ſibi manus inferit.
8. Amicorum regionum conſilio Philotas Parmenionis filius, conjurationis autor & particeps credens, capitur, ac velato capite in regiam abducitur.
9. De conjuratione ad verſus Philotæ expoſulæteria Alexan.

Alexandri ad milites oratio, coram quibus Philotas adductus, defensionem parat.

10. Apologetica Philota oratio, quæ conjurationis accusationem prolixè refellit.

11. Concio à quodam Belone accensa in Philotam surgit. Is paulo post, ut se cruciatibus liberaret, ficta conjurationis circumstantias aperit: cumque alius qui accusatur saxis à Nicomacho obruitur.

Ubi discrimen immisit, obtruncatisque qui promptius resistebant, magnam partem hostium propulit. Cœperant fugere victores, & donec avidius sequente, in planum deduxere, multi cadebant. Sed ut primum locus in quo stari posset fuit, æquis viribus dimicatum est. Inter omnes tamen Lacedæmonios Rex eminebat, non armorum modo & corporis specie, sed etiam magnitudine animi, quo uno vinci non potuit. Undique nunc cominus, nunc eminus perebatur, diuque atque circumferens, alia tela clypeo excipiebat, corpore alia vitabat, donec hasta femora perfossa, plurimo sanguine effuso, destituere pugnantem. Ergo clypeo suo exceptum armigeri raptim in castra referebant, jactationem vulnerum haud facile tolerantem. Nec tamen omisere Lacedæmonii pugnam, & ut primum sibi quam hosti æquiorē locum capere potuerunt, densatis ordinibus effusi, fluentem in se aciem exceperē. Non aliud discrimen vehementius fuisse memoriæ proditum est. Duarum nobilissimarum bello gentium exercitus pari Marte pugnant. Lacedæmonii vetera, Macedones præsentia decora intuebantur. Illi pro libertate, hi pro dominatione pugnant. Lacedæmonii dux, Macedonibus locus dederat. Diei quoque unius tam multiplex casus mo-

do spem, modo metum, utriusque partis augebat: velut de industria interfortissimos viros certamen æquante fortuna. Cæterum angustiarum loci, in quo hæserit pugna, non patiebantur totis congregi viribus. Spectabant ergo plures quam inierant prælium: & qui extra teli iactum erant, clamore invicem suos accendebant. Tandem Laconum acies languescere, lubrica arma sudore vix sustinens, pedem deinde referre urgente hoste, ac aperte fugere. Insequebatur dissipatos victor, & emensus omne spatium quod acies Laconum obtinuerat, ipsum Agim persequabatur. Ille, ut fugam suorum, & proximos hostium conspexit, deponi se iussit: expertusque membra, an imperum animi sequi possent, postquam deficere sensit, poplitibus semet excepit: galeaque strenue sumpta, clypeo protegens corpus, hastam dextra vibrabat; ultro vocans hostem, si quis jacentis spolia demere auderet. Nec quisquam fuit qui sustineret cominus congregi. Procul missilibus apperebatur, ea ipsa in hostem retorquens, donec lancea nudo pectori infixæ est: qua ex vulnere evulsa, inclinatum ac deficiens caput clypeo paulisper excepit. Deinde, linquente spiritu pariter ac sanguine, moribundus in arma procubuit. Cecidere Lacedæmoniorum quinque millia & CCCL. ex Macedonibus haud amplius CIO. Cæterum vix quisquam, nisi saucius, revertit in castra. Hæc victoria non Spartam modo sociisque ejus, sed etiam omnes qui fortunam belli spectarent, fregit. Nec fallebat Antipatrum, dissentire ab animis gratulantium vultus; sed bellum finire cupienti, opus erat decipi: & quanquam fortuna rerum placebat, invidiam tamen, quia majores res erant quam quas Præfæsti modus caperet, sperabat, quippe Alexander hostes vinci voluerat; Antipatrum vicisse, ne tacitus quidem indignabatur

tur, suæ demptum gloriæ existimans quicquid
cessisset alienæ. Itaque Antipater, qui probe nosset
spiritum ejus, non est ausus ipse agere arbitrium vi-
ctoriæ, sed consilium Græcorum quid fieri place-
ret consuluit. A quo Lacedæmonii nihil aliud,
quam ut Oratores mittere ad Regem liceret, prece-
si, non gravate veniam defectionis, præter aucto-
res, impetraverunt; Megalopolitanis, quorum urbs
erat obsessa, à defectione Achæis & Ætolis CXX ta-
lenta dare jussis. Hic fuit exitus belli, quod repen-
te ortum, prius tamen finitum est quam Darium
Alexander apud Arbella superat.

a. Sed ut primum instantibus curis laxatus est
animus, militarium rerum quam quietis otiique
patientior, exceperere cum voluptates: & quem ar-
ma Persarum non fregerant, vitia vicerunt. In-
tempestiva convivia, & perpotandi pervigilandi-
que insana dulcedo, ludique & greges p. llicum,
omnia in externum lapsa sunt morem: quem æ-
mulatus quasi potiorum suo, ita popularium ani-
mos oculosque pariter offendit, ut à plerisque ami-
corum pro hoste haberetur: tenaces quippe disci-
plinæ suæ, solitosque parco ac parabili victu ad im-
plenda naturæ desideria defungi, in peregrina &
victarum gentium mala impulerat. Hinc sæpius
comparatæ in caput ejus insidix, secessio militum,
& liberior inter mutuas querelas dolor; ipsius
deinde nunc ira, nunc suspiciones, quas excitabat
inconsultus pavor, ceteraque his similia, quæ de-
inde dicentur. Igitur cum intempestivis conviviis
dies pariter noctesque consumeret, satietatem epu-
larum ludis interpolabat, non contentus artifi-
cum quos è Græciâ excitaverat turba: quippe ca-
ptivæ scæminarum jubebantur suo ritu canere in-
conditum & abhorrens peregrinis auribus car-
men. Inter quas unam Rex ipse conspexit mor-
taliorem

florem quam ceteras, & producentibus eam ve-
 recunde relucantem. Excellens erat forma, & for-
 mam pudor honestabat. Dejectis in terram oculis,
 & quantum licebat ore velato, suspicionem præ-
 buit Regi, nobiliorem esse quam ut inter convi-
 vales ludos deberet ostendi. Ergo interrogata qua-
 nam esset, neprem se Ochi, qui nuper regnasset in
 Persis, filio ejus genitam esse respondit; uxorem
 Histaspis fuisse. Propinquus hic Darii fuerat; ma-
 gni & ipse exercitus Prætor. Adhuc in animo Re-
 gis tenues reliquæ pristini moris hærebant. Itaque
 fortunam regia stirpe genitæ, & tam celebre no-
 men reveritus, non dimitti modo captivam, sed
 etiam restitui ei suas opes iussit; virum quoque
 requiri, ut reperto conjugem redderet. Postero
 autem die præcepit Hephæstioni ut omnes captivos
 in regiam juberet adduci. Vbi singulorum nobili-
 tate inspectata, secrevit à vulgo quorum eminebat
 genus. Mille hi fuerunt: inter quos repertus est
 Oxatres Darii frater, non illius fortuna quam indo-
 le animi sui clarior. XXVI millia talentum proxima
 præda redacta erant: è quibus XII millia in congia-
 rium militum absumpta sunt. Par huic pecuniæ
 summa custodum fraude subtrahita est. Oxydates
 erat nobilis Perses, qui à Dario capitali supplicio
 destitutus, cohibebatur in vinculis. Huic liberato
 Sarrapiam Mediæ attribuit, fratremque Darii re-
 cepit in cohortem amicorum, omni vetustæ clari-
 tatis honore servato. Hinc in Parthienem perven-
 tum est, tunc ignobilem gentem, nunc caput om-
 nium qui post Euphratem & Tigrim amnes sibi
 Rubro mari terminantur. Scythiæ regionem cam-
 pestrem ac fertilem occupaverunt, graves adhuc
 incolæ. Sedes habent & in Europa & in Asia. Qui
 super Bosporum colunt, ascribuntur Asiæ. At qui
 in Europa sunt, à lævo Thraciæ latere ad Bosporum
 nem,

hem, atque inde ad Tanaim alium amnem recta
plaga pertinent. Tanais Europam & Asiam me-
dius interfluit: nec dubitatur quin Scythæ, qui
Parthos condiderunt, non à Bosphoro, sed ex regio-
ne Europæ penetraverint. Urbs erat ea tempestate
clara Hecatompylos, condita à Græcis. ibi stativa
Rex habuit, com meatibus undique adveſtis. Ita-
que rumor otioſi militis viritum ſine autore per-
crebuit, Regem contentum rebus quas geſſiſſet,
in Macedoniam protinus redire ſtatuſſe. Diſcur-
runt lymphatis ſimiles in tabernacula, & itineri
ſarcinas aptant: ſignum datum crederes ut vaſa
colligerent. Totis caſtris tumultus, hinc contu-
bernales ſuos requirentium hinc onerantium plau-
ſtra, perſertur ad Regem. Fecerant fidem rumori
temere vulgato Græci milites redire juſſi domos,
quorum equitibus ſingulis denariorum ſena millia
dono dederat. Iſiſ quoque ſinem militum adeſſe
credebant. Haud ſecus quam par erat, territus Ale-
xander, qui Indos atque ultima Orientis peragrate
ſtatuſſet, Præfectos copiarum in Prætorium
contrahit, oborſiſque lacrymis, ex medio gloriæ
ſpatio revocari ſe, victi magis quam victoris fortu-
nam in patriam relaturum, conqueſtus eſt: nec
ſibi ignaviam militum obſtare, ſed Deorum invi-
diam, qui fortiſſimis viris ſubitum patriæ deſide-
rium admoviſſent, paulo poſt in eandem cum ma-
jore laude ſamaque redituris. Tum vero pro ſe
quiſque operam ſuam offerre, difficillima quæque
poſcere, polliceri militum quoque obſequium, ſi
animos eorum leni & apta oratione permulcere
voluſſet. Nunquam infractos & abjectos receſſiſ-
ſe, quoties ipſius alacritatem & tanti animi ſpiri-
tus haurire potuiſſent. Ita ſe facturum eſſe respon-
dit: illi vulgi aures præparent ſibi. Satiſque omni-
bus quæ in rem videbantur compoſitis, vocari

ad concionem exercitum iussit, apud quem talem orationem habuit :

3. Magnitudinem rerum quas gesimus, milites, in-
tuentibus vobis, minime mirum est, & desiderium quietis, &
satietaem gloria occurrere: ut omittam Illyrios, Triballes,
Bæotiam, Thraciam, Spartam, Achaos, Peloponnesum,
quorum alia ductu meo, alia imperio auspicioque perdomui.
Ecce orsi bellum ad Hellespontum. Ionas, Eolidem ser-
vitio Barbaria impotentis exemimus. Cariam, Lydiam,
Cappadociam, Bhyrgiam, Taphlagoniam, Pamphyliam,
Pisidias, Ciliciam, Syriam, Phœnicen, Armeniam, Per-
fidem, Medos, Parthienem; habemus in potestate. Plures
provincias complexus sum quam alii urbes ceperunt: & no-
scio an enumeranti mihi quadam ipsarum rerum multitudo
subduxerit. Itaque, si crederem satis certam esse posses-
sionem terrarum, quas tanta velocitate domuimus; ego vero,
milites, ad penates meos, ad parentem sororesque & cate-
vos cives, vel renitentibus vobis erumperem, ut ibi possi-
simus porta vobiscum laude & gloria fruerer, ubi nos
uberrima victoria pramia expectant, liberorum, conju-
gum, parentumque lætitia, pax, quies; verum per vivi-
tatem patriarum secura possessio. Sed in novo & (si ve-
rum fateri volumus) precario imperio, adhuc jugum ejus
vigida cervice subeuntibus Barbaris, tempore, milite opus
est, dum mitioribus ingeniis imbuuntur, & offeratos mol-
lior consuetudo permulcet. Fruges quoque maturitatem sta-
tuto tempore expectant: adeo etiam illa sensus omnis ex-
perta, tamen sua lege mitescunt. Quid igitur creditis eos
gentes alterius imperio ac nomine assuetas, non sacris, non
moribus, non commerciilinguæ nobiscum coherentes, eo-
dem pralio domitas esse quo victa sunt? Vestris armis con-
tinentur, non suis moribus: & qui presentes metuent, in
absentia hostes erunt. Cum feris bestiis res est, quas captas
& inclusas, quia ipsarum natura non potest, longior dies
mitigas. Et adhuc sic age, tanquam omnia subacta sine
armis, qua fuerunt in ditione Darii. Hyrcaniam Na-
barx, anez,

barzanes occupavit. Bactra non solum possidet parricida Bessus, sed etiam minatur. Sogdiani, Daba, Massageta, Saca, Indi, sui juris sunt. Omnes hi simul, si terga nostra viderint, sequentur. Illi enim ejusdem nationis sunt, nos alienigena & externi. Sui autem quippe parent placidius, etiam cum is praestit qui magis timeri potest. Trem inde aut qua cepimus omittenda sunt, aut qua non habemus occupanda. Sicut in corporibus aegris, milues, nihil quod neciturum est medici relinquendi sic nos quidquid obstat imperio, recidamus. Parvasape scintilla contempta magnum excitavit incendium. Nil tuto in hoste despicitur: quem spreveris, valentiozem negligentia facies. Ne Darius quidem hereditarium Persarum accepit imperium. sed in sedem Cyri beneficio Bagoa castrati hominis admissus: ne vos magno labore credatis Bessum vacuum regnum occupaturum. Nos vero peccavimus, milites, si Darium ob hoc vicimus, ut servo ejus traderemus imperium, qui ultimum ausus scelus, Regem suum etiam externa opis egentem, certe cui nos victores pepercissimus, quasi captivum tot vinculis habuit. ad ultimum, ne à nobis conservari posset, occidit. Hunc vos regnare patiemini? quem equidem cruci affixum videre festino, omnibus Regibus gentibusque fidei quam violavit meritas poenas solventem. Athercule, si mox eundem Gracorum urbes, aut Hollespontum vastare nuntiatum erat vobis quo dolore afficiemini, Bessum premia vestra occupasse victoria? Tunc ad repetendas res festinabitis: tunc arma capietis. Quanto autem praestaret territum adhuc, & vix mentis sua compotem, opprimere? Quatridui nobis iter superest, qui tot proculcarimus nives, tot amnes superavimus, tot montium iuga transcurrimus: non mare illud, quod exastuant iter fluctibus occupat, euntes nos moratur: non Cilicia fauces & angustia includunt: plana omnia & prona sunt. In ipso limine victoria stamus. Pauci nobis fugitivi & domini sui interfectores supersunt. Egregium nehercula opus, & inter prima gloria vestra numerandum, po-

feritati famæque tradetis , Darii quoque hostis ; finis
post mortem ejus odio , parricidas esse vos ultos ; neminem
impium effugisse manus vestras. Nec perpetrato , quanta
creditis Persæ obsequentiæ fore , cum intellexerint vos
pia bella suscipere ; & Bessi sceleri , non nomini suo i-
vasi ?

4. Summa militum alacritate , jubentium quo-
cunque vellet duceret , oratio excepta est. Nec
Rex moratus impetum , tertioque per Parthienem
die ad fines Hyrcaniæ penetrat ; Cratæo relicto
cum iis copiis quibus præerat , & ex manu quam
Amyntas ducebat additis sexcentis equitibus , &
rotidem sagittariis , ut ab incursione Barbarorum
Parthienem tueretur. Erigyum impedimenta , mo-
dico præsidio dato , campestri itinere ducere jubet.
Ipse cum phalange & equitatu CL stadia emensus ,
castra in valle qua Hyrcaniam adeunt communir.
Nemus præaltis densisque arboribus umbrosum est ,
pingue vallis solum rigentibus aquis quæ ex pe-
tris eminentibus manant. Ex ipsis radicibus mon-
tium Zioberis amnis effunditur , qui tria fere sta-
dia in longitudinem universus fluit : deinde saxo
quod alveolum interpolat percussus , duo iti-
nera velut dispensatis aquis aperit. Inde torrens
& saxorum per quæ incurrit asperitate violen-
rior , terram præceps subit. Per CCC stadia con-
ditus labitur , rursusque velut ex alio fonte con-
ceptus editur , & novum alveum intendit , priore
sui parte spatiosior. Quippe in latitudinem XIII
stadiorum diffunditur , rursusque argustioribus
eoërcitus ripis iter cogit : tandem in alterum am-
nem edit , cui Rhidago nomen est. Incolæ affir-
mabant , quæcunque dimissa essent in cavernam
quæ propior est , fontem rursus , ubi aliud os
amnis aperit , existere. Itaque Alexander duos
tauros , qua subeunt aquæ terram , præcipitari
jubet ;

jubet: quorum corpora, ubi rursus erumpit, expulsa videre qui missi erant ut exciperent. Quartum jam diem eodem loco quietem militi dederat, cum literas Nabarzanis, qui Darium cum Besso interceperat, accipit: quarum sententia hæc erat; *Se Dario non fuisse inimicum, iræ etiam quæ credidisset utilia esse suasisse: & quia fidele consilium Regi dedisset, prope occisum ab eo. Agitasse Darium, custodiam corporis sui contra jus fasque peregrino militi tradere, damnata popularium fide, quam per ducentos & triginta annos inviolatam Regibus suis præstitissent. Se in præcipiti & lubrico stantem consilium à præsentī necessitate reperisse. Darium quoque cum occidisset Bagoam, hac excusatione satisfecisse popularibus, quod insidiantem intermisisset. Nihil esse miseris mortalibus spiritus charius. Amore ejus ad ultima esse propulsum: sed ea magis esse secutum, quæ coëgeret necessitas, quam quæ optasset. In communi calamitate suam quemque habere fortunam. Si vivere se juberet, sine metu esse venturum. Non timere, ne fidem datam tantus Rex violaret. Deos à Deo falli non solum. Caterum si cui fidem daret videretur indignus, multa exsilia patere fugienti. Patriam esse ubicunque vir fortis sedem elegerit. Nec dubitavit Alexander fidem, quæ Persæ modo accipiebant, dare, inviolatam si venisset fore. Quadrato tamen agmine & composito ibat: speculatores subinde præmittens, qui explorarent loca. Levis armatura ducebat agmen: phalanx eam sequebatur: post pedites erant impedimenta & gens bellicosa. & natura situs difficilis aditu curam Regis intenderat. Namque perpetua vallis jaceret, usque ad mare Caspium patens. Duo terræ ejus veluti brachia excurrunt: media flexa modico sinu ficiunt, Lænx maxime similem, cum eminent cornua nondum totum orbem fidere implente. Cercetæ, Mæthynei & Chalybes à lava sunt. Ab altera parte Leucosyri & Amazonum*

campi: & illos qua vergit ad septentrionem; hos ad occasum conversa prospicit. Mare Caspium dulcius cæteris, ingentis magnitudinis serpentes alit: piscium longe diversus ab aliis color. Quidam Caspium, quidam Hyrcanium appellant. Alii sunt qui Mæotim paludem in id cadere putent, & argumentum afferunt, aquam quo dulcior sit quam cætera maria, infuso paludis humore mitescere. A Septentrione ingens in litus mare incumbit, longeque agit fluctus, sed magna parte exstians stagnat. Idem alio cœli statu recipit in se fretum, eodemque impetu quo effusum est relabens, terram naturæ suæ reddit: & quidam credidere non Caspium mare esse, sed ex India in Hyrcaniam cadere; ejus fastigium (ut supra dictum est) perpetua valle submittitur. Hinc Rex viginti stadia processit, semita propemodum invia, cui silva imminabat, torrentesque & eluvies iter morabantur: nullo tamen hoste obvio penetravit, tandemque ad ulteriora perventum est. Præter alios commeatus, quorum tum cōpia regio abundabat, pomorum quoque ingens modus nascitur, & uberrimum gignendis uvis solum est. Frequens arbor faciem quercus habet, ejus folia multo melle tinguntur: sed nisi Solis ortum incolæ occupaverint, vel modico tempore succus extinguitur. Triginta hinc stadia processerat, eum Phrataphernes ei occurrit, seque & eos qui post Darii mortem profugerant dodens. Quibus benigne exceptis, ad oppidum Arvas pervenit. Hic ei Craterus & Erigonus occurrunt; Præfectum Tapurorum gentis Phradatem adduxerant. Hic quoque in fidem receptus, multis exemplo fuit experiendi clementiam Regis. Sætrapem deinde Hyrcaniæ dedit Mensipim: exsul hic regnante Ocho ad Philippum pervenerat. Tapurorum quoque gentem Phradati reddidit.

5. Jamque Rex ultima Hyrcanix intraverat cum Artabazus, quem Dario fidissimum fuisse supra diximus, cum propinquis Darii ac suis liberis, medicaque Græcorum militum manu, occurrit: dextram venienti obtulit Rex. Quippe & hospes Philippi fuerat, cum Ocho regnante exularet, & hospitii pignora in Regem suum ad ultimum fides conservata vincebat. Comiter igitur exceptus, *Tu quidem, inquit, Rex perpetua felicitate florens. Ego ceteris latus hoc uno torqueor, quod precipiti senectute diu frui tua bonitate non possum.* XC & quintum annum agebat. Novem juvenes eadem matre geniti pariter comitabantur. Hos Artabazus dextrâ Regis admovit, precatus ut tamdiu viverent, donec utiles Alexandro essent. Rex pedibus iter plerumque faciebat. Tunc admoveri qui & Artabazo equos jussit, ne ipso ingrediente pedibus, senex equo vehi erubesceret. Deinde ut castra sunt posita Græcos quos Artabazus adduxerat convocari jubet. At illi, nisi Lacedæmoniis quoque fides daretur, respondent, se quid agendum ipsis foris deliberaturos. Legati erant Lacedæmoniorum missi ad Darium: quo victo, applicaverant se Græcis mercede apud Persas militantibus. Rex, omissis sponsonum fideique pignoribus, venire eos jussit, fortunam quam ipse dedisset habituros. Diu cunctantes, plerisque consilia variantibus, tandem venturos se pollicentur. At Democrates Atheniensis, qui maxime Mæcedonum opibus semper obstitit, venia desperata, gladio se transfigit. Ceteri, sicut constituerant, ditioni Alexandri se ipsos permittunt; mille & D milites erant. Præter hos legati ad Darium missi XC. In supplementum distributus miles, ceteri remissi domum, præter Lacedæmonios, quos tradi in custodiam jussit. Mardorum erat gens confinis Hyrcanix, cultu vitæ
 • spera,

aspera, & latrociniis assueta. Hæc sola nec legatos miserat, nec videbatur imperata factura. Itaque Rex indignatus, si una gens posset efficere ne invictus esset, impedimentis cum præsidio relictis, in-
 victa manu comitante procedit. Noctu iter fece-
 rat, & prima luce hostis in conspectu erat: tumultus magis quam prælium fuit. Deturbati ex colli-
 bus quos occupaverant Barbari profugiunt, pro-
 ximique vici ab incolis deserti capiuntur. Interio-
 ra regionis ejus haud sane adire sine magna vexa-
 tione exercitus poterant. Juga montium, præaltæ
 sylvæ, rupesque invix sepiunt: ea quæ plana sunt
 novo munimenti genere impedierant Barbari. Ar-
 bores densæ sunt ex industria consitæ, quarum te-
 peros adhuc ramos manu flectunt, quos intortos
 rursus inferunt terræ. Inde velut ex alia radice læ-
 tiores virent trunci. Hos qua natura fert adolesce-
 re non sinunt. Quippe alium alii quasi nexu conse-
 runt: qui ubi multa fronde vestiti sunt, operiunt
 terram. Itaque occulti ramorum velut laquei
 perpetua sepe iter cludunt. Una ratio erat, cadendo
 aperire saltum. Sed hoc quoque magni operis.
 Crebri namque nodi nudaverant stipites: & in se
 implicati arborum rami suspensis circulis similes,
 lento vimine frustrabantur ictus. Incoꝝ autem
 ritu ferarum virguleæ subito soliti, tum quoque
 intraverant saltum, occultisque telis hostem laces-
 cebant. Ille venantium modo laqueibula scrutatus,
 plerosque confodit: ad ultimum circuire saltum
 milites jubet, ut, si qua pateret, irrumperent. Sed
 ignotis locis plerique oberrabant. Excepti sunt
 quidam, inter quos equus Regis, (Bucephalum
 vocabant) quem Alexander non eodem quo exte-
 ras pecudes animo æstimabat. Namque ille nec in
 dorso insidere suo pariebatur alium: & Regem,
 cum vellet ascendere, sponte sua genua submittens
 exci.

excipiebat, credebaturque sentire quem veheret. Majore ergo quam decebat ira simul ac dolore stimularus, equum vestigari jubet, & per interpretem pronuntiari, ni reddidissent, neminem esse visiturum. Hac denuntiatione territi, cum cæteris donis equum adducunt. Sed ne sic quidem mitigarius, cædi sylvas jubet, aggestaque humo è montibus, planitiem ramis impeditam exaggerari. Jam aliquantulum altitudinis opus creverat, cum Barbari, desperato regionem quam occupaverant posse retineri, gentem suam dedidere. Rex obsidibus acceptis, Phradati tradere eos jussit. Inde quinto die in stativa revertitur. Arrabazum deinde, geminato honore quem Darius habuerat ei, remittit domum. Jamque ad urbem Hyrcaniæ in qua regia Darii fuit ventum erat. Ibi Nabarzanes accepta fide occurrit, dona ingentia ferens. Inter quæ Bagoas erat specie singulari spado, arque in ipso flore pueritiæ, cui & Darius fuerat assuetus, & mox Alexander assuevit; ejusque maxime precibus motus Nabarzani ignovit. Erat, ut supra dictum est, Hyrcaniæ finitima gens Amazonum. circa Thermodoonta omnem; Themiscyræ incolentium campos. Reginam habebant Thalestrim, omnibus inter Caucasum montem & Phasim amnem imperitantem. Hac cupidine visendi Regis accensa, finibus regni sui excessit: & cum haud procul abesset, præmisit indicantes venisse reginam, adeundi ejus cognoscendique avidam. Protinus facta potestate veniendi, cæteris jussis subistere. CCC. scæminarum comitatu processit. Arque ut primum Rex in conspectu fuit, equo ipsa desiliit, duas lanceas dextera præferens. Vestis non toto Amazonum corpori obducitur; nam lava pars ad pectus est nuda, cætera inde velantur: nec tamen sinus vestis, quem nodo colligunt, infra genua descendit.

descendit. Altera papilla intacta servatur, qua muliebris sexus liberos alant: aduritur dextera, ut arcus facilius intendant & tela vibrent. Interrito vultu Regem Thalestris intuebatur: habitum ejus haudquaquam rerum famæ parem oculis perlustrans. Quippe omnibus barbaris in corporum majestate veneratio est: magnorumque operum non alios capaces putant, quam quos eximia specie donare natura dignata est. Cæterum interrogata; num aliquid petere vellet, haud dubitavit fateri, ad communicandos cum Rege liberos se venisse; dignam ex qua ipse regni generaret hæredes. Fœminei sexus se retenturam, marem reddituram patri. Alexander, an cum ipso militare vellet, interrogat: & illa, causata sine custode regnum reliquisse, petere perseverabat, ne se irritam spei pateretur abire. Acrior ad Venerem fœminæ cupido quam Regis, ut paucos dies subsisteret perpulit. Tredecim dies in obsequium desiderii ejus absumpti sunt. Tum illa regnum suum, Rex Parthienem, petiverunt.

6. Hic vero palam cupiditates suas solvit: continentiamque & moderationem, in altissima quaque fortuna eminentia bona, in superbiam ac lasciviam vertit. Patrios mores, disciplinamque Macedonum Regum salubriter temperatam, & civilem habitum, velut leviora magnitudine sua duces, Persicæ regiæ par Deorum potentix fastigium æmulabatur. Jacere humi venerabundos ipsum, paulatimque servilibus ministeriis tor victores gentium imbuere, & captivis pares facere exercebat. Itaque purpureum diadema distinctum albo, quale Darius habuerat, capiti circumdedit, vellemque Persicam sumpsit: ne omen quidem veritus, quod à victoris insignibus in devicti transiret habitum. Et illic, se quidem Persarum spolia
gestare

gestare dicebat, sed cum illis quoque mores induerat: superbiamque habitus animi insolentia sequebatur. Literas quoque quas in Europam mitteret, veteris annuli gemma obsignabat: iis quas in Asiam scriberet, Darii annulus imprimebatur: ut apparet, unum animum duorum non capere fortunam. Amicos vero & equites, unaque principes militum, aspernantes quidem, sed recusare non ausos, Persicis ornaverant vestibus. Pellices CCC & LX, totidem quot Darii fuerant, regiam implebant, quas spadonum greges, & ipsi muliebria pati assueti, sequebantur. Hæc luxu & peregrinis infecta moribus veteres Philippi milites, rudis natio ad voluptates, palam aversebantur; totisque castris unus omnium sensus ac sermo erat, plus amissum victoria quam bello quæsitum esse. Tum maxime vinci ipsos, dedique alienis moribus & externis: tantæ moræ pretium; domos quasi in captivo habitu reversuros: pudere jam sui Regē, victis quam victoribus similiorem, ex Macedoniæ Imperatore Darii satrapen factum. Ille non ignarus & principes amicorum & exercitum graviter offendi, gratiam liberalitate donisque recuperare tentabat. Sed, ut opinor, liberis pretium servitutis ingratum est. Igitur, ne in seditionem res verteretur, otium interpellandum erat bello, ejus materia opportune alebatur. Namque Besus, veste regia sumpta, Artaxerxem appellari se jusserat, Scythasque & cæteros Tanais accolæ contrahebat. Hæc Satibarzanes nuntiabat, quem receptum in fidem, regioni quam antea obtinuerat præfecit. Et cum grave spoliis apparatuque luxuriæ agmen vix moveretur, suas primum, deinde totius exercitus sarcinas, exceptis admodum necessariis, conferri jussit in medium. Planities spatiosa erat, in quam vehicula onusta perduxerant.

rant. Exspectantibus cunctis quid deinde esset imperaturus, jumenta iussit abduci, suisque primum sarcinis face subdita, cæteras incendi præcepit. Flagrabant exurentibus dominis, quæ ut intacta ex urbibus hostium raperent, sæpe flammæ restinxerant, nullo sanguinis pretium audente desilire, cum regias opes idem ignis exureret. Brevis deinde oratio mitigavit dolorem; habilesque militiæ, & ad omnia parati, lætabantur sarcinarum potius quam disciplinæ fecisse jacturam. Igitur Bactrianam regionem petebant. Sed Nicanor Parmenionis filius, subita morte correptus, magno desiderio sui affecterat cunctos. Rex ante omnes mortuus, cupiebat quidem subsistere, funeri affuturus, sed penuria commeatuum festinare cogebat. Itaque Philotas cum duobus millibus & DC relictus, ut iuxta fratri persolveret: ipse contendit ad Bessum. Iter facienti literæ ei afferuntur à finitimis Satraparum: è quibus cognoscit, Bessum quidem hostili animo occurrere cum exercitu: cæterum Satibarzanem, quem Satrapem Ariorum ipse præfecisset, defecisse ab eo. Itaque quanquam Besso imminebat, tamen ad Satibarzanem opprimendum præverti optimum ratus, levem armaturam & equestres copias educit: totaque nocte strenue facto itinere, improvisus hosti supervenit. Cujus cognito adventu, Satibarzanes cum duobus millibus equitum (nec enim plures subito contrahi poterant) Bactra perfugit: cæteri proximos montes occupaverunt. Prærupta rupes erat qua spectat Occidentem: eadem qua vergit ad Orientem leniore submissa fastigio, multis arboribus obsita, perennem habet fontem, ex quo largæ aquæ manant. Circui us ejus triginta & duo stadia comprehendit. In vertice herbideus campus: in hoc multitudinem imbellem confidere jubent. Ipsi, qua rupes erat, arborum

trun-

truncos & saxa obmoliuntur. XIII milia armata erant. In horum obsidionem Cratæo relicto, ipse Satibarzanem sequi festinat. Et quia longius cum abesse cognoverat, ad expugnandos eos qui edita montium occupaverant redit. Ac primo repurgari jubet quicquid ingredi possent: deinde ut occurrebant in via cautes præruptæque rupes, irritus labor videbatur obstante natura. Illè, ut erat animi semper oblustantis difficultatibus, cum & progredi arduum, & reverti periculosum esset, vertebat se ad omnes cogitationes, aliud atque aliud (ut solet, ubi prima quæque damnamus) subjiciente animo: hæsitanti, quod ratio non potuit, fortuna consilium subministravit. Vehemens Favonius erat, & multam materiam ceciderat miles, aditum per saxa molitus. Hæc vapore torrida inauruerat. Ergo aggerari alias arbores jubet, & igni dare alimenta: celeriterque stipitibus cumulatis, fastigium montis æquatum est. Tunc undique ignis injectus cuncta comprehendit: flammam in ora hostium ventus ferebat: fumus ingens velut quadam nube absconderat cælum. Sonabant incendio sylvæ, atque ea quoque quæ non incenderat miles, concepto igne, proxima quæque adurebant. Barbari suppliciorum ultimum, si qua intermoreretur ignis, effugere tentabant: sed qua flammâ dederat locum, hostis obstabar. Varia igitur cæde consumpti sunt. Alii in medios ignes, alii in petras præcipitavere se; quidam manibus hostium se obtulerunt; pauci semistulati venire in potestatem. Hinc ad Craterum, qui Arracacnam obsidebat, rediit. Ille, omnibus præparatis, Regis expectabat adventum, captæ urbis titulo (sicut par erat) cedens. Igitur Alexander turres admoveri jubet: ipsoque aspectu territi Barbari è muris supinas manus tendentes orare cœperunt, iram in Satibar-

tibarzanem defectionis authorem reservaret, supplicibus semet deditibus parceret. Rex, data venia, non obsidionem modo solvit, sed omnia sua incolis reddidit. Ab hac urbe digresso, supplementum novorum militum occurrit. Zolus De equites ex Græcia adduxerat: tria millia ex Illyrico Antipater miserat. Thessalie equites C & XXX cum Philippo erant, Ex Lydia duo millia & DQ, peregrinus miles, advenerant: CCC equites gentis ejusdem sequebantur. Hac manu adjecta Drangas pervenit. Bellicosa natio est. Satrapes erat Bazaentes, sceleris in Regem suum particeps Besso. Is suppliciorum quæ meruerat metu profugit in Indiam.

7. Jam nonum diem stativa erant, cum externa vi non tutus modo Rex, sed invictus, intestino facinore petebatur. Dymnus modicæ apud Regem authoritatis & gratiæ exoleti, cui Nicomacho erat nomen, amore flagrabat, obsequio uni sibi dediti corporis victus. Is, quod ex vultu quoque perspicui poterat, similis attonito, remotis arbitris cum juvene secessit in templum, arcana se & silenda afferre præfatus: suspensumque exspectatione, per mutuam charitatem & pignora urriusque animi rogat, ut affirmet jurejurando, quæ commisisset silentio esse testurum. Et ille ratus, nihil quod etiam cum perjurio detegendum foret indicaturum, per presentes Deos jurat. Tum Dymnus aperit, interitum diem insidias Regi compararas, seque ejus consilii fortibus viris & illustribus esse participem. Quibus juvenis auditis, se vero fidem in parricidio dedisse constanter abnuat, nec ulla religione ut scelus tegat posse constringi. Dymnus & amore & metu amens, dextram exoleti complexus, & lacrymans, orare primum ut particeps consilii operisque fieret. Si id sustinere non posset, attamen proderet se, ejus erga ipsum benevolentiam

præ-

præter alia hoc quoque haberet fortissimum pignus, quod caput suum permisisset fidei adhuc in-
expertæ. Ad ultimum aversari scelus perseveran-
tem, metu mortis terret; ab illo capite conjuratos
pulcherrimum facinus inchoaturos. Alias deinde
effoeminatum & muliebriter timidum, alias pro-
ditorem amatoris appellans; nunc ingentia pro-
mittens, interdumque regnum quoque, versabat
animum tanto facinore procul abhorrentem: stri-
ctum deinde gladium modo illius, modo suo ad-
movens jugulo, supplex idem & infestus expressit,
ut tandem non solum silentium, sed etiam operam
polliceretur: namque abunde constantis animi, &
dignus qui pudicus esset, nihil ex pristina volunta-
te mutaverat, sed captum Dymni amore simula-
bat nihil recusare. Sciscitari deinde pergit, cum
quibus tantæ rei societatem inisset, Plurimum
referre quales viri tam memorabili operi admoturi
manus essent. Ille & amore & scelere male sanus,
simul gratias agit, simul gratulatur, quod fortissi-
mis juvenum non dubitasset se jungere, Demetrio
corporis custodi, Peucolao, Nicanori. Adjicit his
Aphœberum, Lœcum, Diogenum, Archepolim.
& Amyntam. Ab hoc sermone demissus Nico-
machus, ad fratrem (Ceballino erat nomen) quæ
acceperat deferre. Placet ipsum subsistere in taber-
naculo, ne si regiam intrasset, non assuetus adire
Regem, conjurati proditos se esse resciscerent. Ip-
se Ceballinus ante vestibulum regis (neque enim
propius aditus ei patebat) consistit, operiens ali-
quem ex prima cohorte amicorum, ut introduce-
retur ad Regem. Forte cæteris dimissis, unus
Philotas Parmenionis filius, incertum quam ob
causam, substiterat in regia. Huic Ceballinus ore
confuso magnæ perturbationis notas præ se ferens,
aperit quæ ex fratre compererat. & sine cunctatio-
ne

ne nuntiari Regi jubet, Philotas, laudato eo protinus intrat ad Alexandrum: raulroque invicem de aliis rebus consumpto sermone, nihil eorum quæ ex Ceballino cognoverat nuntiat. Sub vesperam eum prodeuntem in vestibulo regiz excipit juvenis, an mandatum exsecutus foret requirens. Ille non vacasse sermoni suo Regem causatus, discessit. Postero die Ceballinus venienti in regiam præsto est. Intransemque admonet pridie communicatæ cum ipso rei. Ille curæ sibi esse respondit: ac nolum quidem Regi quæ audierat aperit. Cœperat Ceballino esse suspectus. Itaque non ultro interpellandum ratus, nobili juveni (Metron erat ei nomen) super armamentarium posito quod scelus pararetur indicat. Ille Ceballino in armamentario abscondito, protinus Regi corpus forte curantiquid ei index detulisset ostendit. Rex, ad comprehendendum Dymnum missis satellitibus, armamentarium intrat. Ibi Ceballinus gaudio elatus, *Habeo te, inquit, incolumem ex impiorum manibus ereptum.* Percunctatus deinde Alexander quæ noscenda erant, ordine cuncta cognoscit. Rursusque institit quærere, quotus dies esset ex quo Nicomachus ad eum detulisset indicium. Atque illo fatente jam tertium esse, existimans haud incorrupta fide tanto post deferre quæ audierat, vinciri eum iussit. Ille clamitare, eodem temporis momento quo audisset ad Philotam decurrisse: ab eo percontaretur. Rex item quærrens, an Philotam adisset, an institisset ei ut perveniret ad se, perseverante eo affirmare quæ dixerat, manus ad cælum tendens, manantibus lachrymis, hanc sibi à charissimo quondam amicorum relatam gratiam querebatur. Inter hæc Dymnus, haud ignarus quam ob causam accerferetur à Rege, gladio quo forte erat cinctus graviter se vulnerat: occur-

suque

suque satellitum inhibitus, perfertur in regiam.
 Quem inuens Rex, *Quod, inquit, in te, Dymne
 tantum cogitavi nefas, ut tibi Macedonum regno dignior
 Philotas me quoque ipso videretur?* Illud jam defecerat
 vox. Iraque edito gemitu, vultuque à conspectu
 Regis averso, subinde collapsus exstinguitur Rex,
 Philota venire in regiam iussu, Ceballinus, inquit,
 ultimum supplicium meritis, si in caput meum preparatas in-
 fidias biduo texi, hujus criminis reum Philotam substituit,
 ad quem protinus indicium detulisse se affirmat. Quo propiore
 gradu amicitia me contingis, hoc majus est dissimulationis
 tuae facinus: & ego Ceballino magis quam Philota id conve-
 nire fateor. Faventem habes judicem, si quod admitti non o-
 portuit saltem negari potest. Ad hæc Philotas, haud sane
 trepidus, si animus vultu æstimaretur, Ceballi-
 num quidem scorti sermonem ad se detulisse,
 sed ipsum tam levi auctori nihil credidisse respon-
 dit, veritum ne iurgium inter armatorem & exole-
 tum non sine risu aliorum detulisset, Cum Dym-
 nus interemerit seipsum, qualiacunque erant
 non fuisse reticenda: complexusque Regem, orare
 cœpit ut præteritam vitam potius quam culpam,
 silentii ramen, non facti ullius, intueretur. Haud
 facile dixerim credideritne ei rex, an altius iram
 suppresserit, dextram reconciliatæ gratiæ pignus
 obtulit, & contemptum magis quam celatum in-
 diciū esse videri sibi dixit.

8. Advocato tamen consilio amicorum, cui
 tum Philotas adhibitus non est, Nicomachum in-
 troduci jubet. Is eadem quæ detulerat ad Regem
 ordine exposuit. Erat Craterus Regi charus in pau-
 cis, & eo Philotæ ob æmulationem dignitatis ad-
 versus. Neque ignorabat sæpe Alexandri auribus,
 nimia jactatione virtutis atque operæ, gravem fuisse,
 & ob ea non quod em sceleris, sed contumaciæ
 tamen suspectum. Non aliam præmendendi inimici
 occasi-

occasionem aptiorem futuram ratus, odio suo pietatis præferens speciem. *Vinam*, inquit, in principio quoque hujus rei nobiscum deliberasses: suavissemus, si Philota velles ignoscere, paterere potius ignorare enim quantum deberet tibi. quam usque ad mortis metum adductum, cogeres potius de periculo suo quam de tuo cogitare beneficio. Ille enim semper insidiari tibi poteris: tu non semper Philota poteris ignoscere. Nec est quod existimes enim, qui tantum facinus ausus est, veniam posse mutari. Scit eos, qui misericordiam consumpserunt, amplius sperare non posse. At ego, etiamsi ipse, vel penitentia, vel beneficio tuo victus, quiescere velit, patrem ejus Parmenionem, tanti ducem exercitus & inveterata apud milites tuos autoritate, haud multum infra magnitudinis tue fastigium positum scio non a quo animo salutem filii sui debiturum tibi. Quadam beneficia odimus. Meruisse mortem, confiteri pudeat. Superest ut malit videri injuriam accepisse quam vitam. Proinde scio tibi cum illu de salute esse pugnandum. Satis horum superest, ad quos persequendos itursumus. Latius à domesticis hostibus muni. Hos si submoveres nihil metuo ab externis. Hæc Craterus. Nec ceteri dubitabant quin conjurationis indicium suppressurus non fuisset, nisi autor, aut particeps. Quem enim pium & bonæ mentis, non amicum modo, sed ex ultima plebe, auditis quæ ad eum delata erant, non protinus ad Regem fuisse cursurum? Nec Ceballini quidem exemplo, qui ex fratre comperta ipsi nuntiasset. Parmenionis filium, Præfectum equitatus, omnium arcanorum Regis arbitrum simulasse, etiam non vacasse sermoni suo Regem, ne index alium internuntium quæreretur. Nicomachum religione quoque Deum adstrictum, conscientiam suam exonerare prope-rasse. Philotam consumpto per ludum jocumque pene toto die, gravatum esse pauca verba ad caput Regis pertinentia, tam longo & forsitan supervacuò inserere sermoni. At enim non credidisse talia de se.

deferentibus pueris: cur igitur extraxisset biduum, tanquam indicio haberet fidem? Dimittendū fuisse Ceballinum, si delationem ejus damnabat. In suo quemque periculo magnum animum habere: cum de salute Regis timeretur, credulos esse debere; vana quoque deferentis admittere. Omnes igitur quæstionem de eo, ut participes sceleris indicare cogeretur, habendam esse decernunt. Rex, admonitos ut consilium silentio premerent, dimittit. Pronuntiari deinde iter in posterū diem jubet, ne qua novī initi consilii daretur nota. Invitatus est etiam Philotas ad ultimas ipsi epulas: & non cœnare modo, sed etiam familiariter colloqui cum eo quem damnaverat sustinuit. Secunda deinde vigilia, luminibus extinctus, cum paucis in regiam cœunt Hephestion, & Craterus, & Cœnus, & Erygius. Hi ex amicis. Ex armigeris autem, Perdicas & Leonatus. Per hos imperatum, ut qui ad Prætorium excubabant armati vigilarent. Jam ad omnes aditus dispositi equites, itinera quoque obsidere jussit, ne quis ad Parmenionem, qui tum Medix magnisque copiis præerat, occultus evaderet. Attarras autem cum trecentis armatis intraverat regiam. Huic decem satellites traduntur: quorum singulos deni armigeri sequebantur. Ii ad alios conjuratos comprehendendos distributi sunt. Attarras cum trecentis ad Philotam missus, clausum aditum domus moliebatur & juvenum promptissimis stipatus. Nam ceteros cingere undique domum jusserat, ne occulto aditu Philotas posset elabi. Illum, sive securitate animi, sive fatigatione resolutum, somnus oppresserat: quem Attarras torpentem adhuc occupat. Tandem ei sopore discusso cum injicerentur catenæ, *Vicit, inquit, bonitatem tuam, Rex inimicorum meorum acerbitas.* Nec plura locutum, capite velato, in regiam abducunt. Postero die Rex edi-

xit, omnes armati cœrent. Sex millia fere militum venerant, præterea turba lixarum calorumque impleverant regiam. Philotam armigeri agmine suo tegebant, ne ante conspici posset à vulgo quam Rex allocutus milites esset. De capitalibus rebus vetusto Macedonum modo inquirebat exercitus: in pace erat vulgi: nihil potestas Regum valebat, nisi prius valuisset autoritas. Igitur primam Dymni cadaver infertur, plerisque quid patrasset, quoque casu extinctus esset, ignaris.

9. Rex deinde in concionem procedit vultu præferens dolorem animi. Amicorum quoque mœstitia exspectationem haud parvam fecerat. Diu demisso in terram vultu, attonito stupentique similis fletit. Tandem recepto animo, *Pane* inquit, *militēs, paucorum hominum scelere vobis ereptus sum. Deum providentia & misericordia vivo: conspectusque vester venerabilis coëgit ut velimentius parricidii irascerer: quoniam spiritus, imo, unus vita mea fructus est, tot fortissimis viris & de me optime meritis referre adhuc gratiam posse. Interrupit orationem militum gemitus, obortæque sunt omnibus lacrymæ. Tum Rex, Quanto, inquit, majorem in animis vestris motum excitabo, cum tanti sceleris autores ostendero, quorum mentionem adhuc reformido, & tanquam salvi esse possint nominibus abstinco? Sed vincenda est memoria pristina charitatis, & conjuratio impiorum civium detegenda. Quo modo autem tantum nefas sileam? Parmenio, illa ætate, tot meis, tot parentis mei meritis devinctus, omnium nobis amicorum vetustissimus, ducem tanto scelere se præbuit. Minister ejus Philotas Pencilæum, & Demetrium, & hunc Dymnum, cujus corpus aspiciatis, ceterosque ejusdem amentia in caput meum subornavit. Fremitus undique indignantium quærentiumque tota concione obstrepebat, qualis solet esse multitudinis, & maxime militaris, ubi aut studio agitur, aut ira. Nicomachus deinde & Me-*
tron

tron & Ceballinus producti, quæ quisque detulerat exponunt nullius eorum indicio Philotas particeps destinabatur. Itaque indignatione pressa, vox indicium silentio excepta est. Tum Rex, Quælis, inquit, ergo animi vobis videtur, qui hujus rei delatum indicium idipsum suppressit? quod non fuisse vanum, Dymni exitus declarat. Incertam rem deferens, tormenta non timuit. Ceballinus ne momentum quidem temporis diffilis exonerare se, ut eo ubi lavabat irrumperet. Philotas solus nihil timuit, nihil credidit. O magni animi virum! Iste Regis periculo cum moneretur, vultum non mutaret? indicem tanta rei sollicitus non audiret? Subest nimirum silentio facinus, & avida spes regni præcipitem animum ad ultimum nefas impulit. Pater Mediæ præest. Ipse apud multos copiarum duces meis præpotens viribus, majora quam capit sperat. Orbis quoque mea, quod sine liberis sum, spernitur. Sed errat Philotas: In volis liberos, parentes, consanguineos habeo: Vobis salvus orbis esse non possum. Epistolam deinde Parmenionis interceptam, quam ad filios Nicanorem & Philotam scripserat, recitat. haud sane indicium gravioris consilii præferentem. Namque summa ejus hæc erat; Primum vestri curam agite, deinde vestrorum: sic enim quæ destinavimus efficiemus. Adjecitque Rex, Sic esse scriptam, ut si ve ad filios pervenisset, à consiliis posset intelligi; si ve intercepta esset, falleret ignavis. At enim Dymnus, cum ceteros participes seclævis indicaret, Philotam non nominavit. Hoc quidem illius non innocentia, sed potentia indicium est, quod sic ab his timetur, etiam a quibus prodi potest, ut cum de se fatiantur, illud tamen celent. Ceterum Philotam ipsius indica tuita. Hinc Amyntæ, qui mihi consobrinitus fuit, & in Macedonia capiti meo impiis comparavit insidias, socium se & conscium adjunxit. Hinc Attalo, qui gratiorem inimicum non habui, sororem suam in matrimonium dedit. Hic, cum scripsssem ei pro jure tam familiaris usus atque amicitia, qualis fors edita esset Jovis Ammonis oraculo,

culo ; sustinuit rescribere mihi, Se quidem gratulari quod in numerum Deorum receptus essem : ceterum miseri eorum. quibus vivendum esset sub eo qui modum hominis excederet. Hac sunt etiam animi pridem alienari à me, & invidenti gloria mea, indicia: quae equid me, milites quam diis licuit, in animo meo pressis Videbar enim mihi partem viscerum meorum abrumperè, si, in quas iam magna consulera, viliores mihi facerem. Sed jam non verba punienda sunt, lingua temeritas pervenit ad gladios. Hos (si mihi creditis) Philotas in me acuit: si ipsum dimisero, quo me conferam, milites? cui caput meum credam? Equitum, optima exercitus parti, principibus nobilissima iuventutis numerum praefeci: salutem, spem, victoriam meam fides ejus tutelaque commisi: patrem in idem fastigium, in quo me ipsi posuistis, admovi. Mediam, quàm nulla opulentior regia est tot civium sociorumque militum imperio ejus ditionique subjevi. Unde praesidium petieram, periculum exstitit. Quam feliciter in acie occidissim, potius hostis praeda quam civis victimam? Nunc servatus ex periculis quae sola timui, in hac incidi quae timere non debui. Soletis identidem à me, milites, petere ut saluti meae parcam: Ipsi mihi praestare potestis quod suadetis ut faciam. Ad vestras manus, ad vestra arma confugio: invitis vobis salvus esse nolo: volentibus non possum, nisi vindicor. Tum Philotam, religatis post tergum manibus, obsoleto, amiculo velatum iussit induci. Facile apparebat motes esse tam miserabili habitu non sine invidia paulo ante conspecti. Ducem equitatus pridie viderant, sciebant Regis interfuisse convivio: repente non reum modo, sed etiam damnatum, imo vinctum intuebantur. Subibat animos Parmenionis quoque, tanti ducis, tam clari civis fortuna, qui modo duobus filiis Hectore & Nicanore orbatus, cum eo quem reliquum calamitas fecerat, absens diceret causam. Itaque Amyntas Regis Pictor, inclinantem ad misericordiam concionem rursus aspera

aspera in Philotam oratione commovit: *Prodites* eos esse *Barbaris*: neminem ad conjugem suam, neminem in patriam & ad parentes fuisse rediturum: velut truncum corpus, dempto capite, sine spiritu, sine nomine, in aliena terra ludibrium hostiu futuros. Haudquaquam pro re ipsius Amyntæ oratio grata Regi fuit, quod conjugum, quod patris admonitos, pigriores ad cetera munia exsequenda fecisset. Tunc Cœnus, quanquam Philotæ sororem matrimonio secum conjunxerat, tamen acrius quam quisquam in Philotam investus est; parricidam esse Regis, patris, exercitus, clamitant: saxumque quod forte ante pedes jacebat arripuit, emissurus in eum, ut plerique credidere, tormentis subtrahere cupiens: sed Rex manum ejus inhibuit, dicendæ prius causæ debere fieri potestatem, nec aliter judicari passurum se, affirmans. Tum dicere rursus permissus Philotas, siue conscientia sceleris, seu periculi magnitudine amens & attonitus, non attollere oculos, non hiscere audebat. Lachrymis deinde manantibus, linquente animo, in eum à quo tenebatur incubuit; absterfisque amiculo ejus oculis, paulatim recipiens spiritum ac vocem, dicturus videbatur. Jamque Rex intuens eum, *Macedones*, inquit, *de te judicaturi sunt: quare an patrio sermone sis apud eos usus?* Tum Philotas, *Præter Macedonas*, inquit, *plerique adsunt, quos facilius quam dicam percipientes arbitror, si eadem lingua fuero usus quam tu egisti, non ad aliud, credo, quam ut oratio tua intelligi posset à pluribus.* Tum Rex, *Ecquid videtis odio etiam sermonis patrii Philotam teneri?* Solus quippe fastidit eum dicere. Sed sane, dicat utcumque cordi est dum memineritis, æque illum à nostra more atque sermone abhorvere. Atque ita concione excessit.

10. Tum Philotas, *Verba*, inquit, *innocenti reperire facile est, modum verborum misero tenere difficile.* Itaque

inter optimam conscientiam & iniquissimam fortunam destitutus, ignoro quo modo & animo meo & temporis paream. Abest quidem optimus causa mea iudex, qui cur me ipse audire noluerit, non mehercule excogito, cum illi utique, cognita causa, tam damnare me liceat, quam absolvere. Non cognita vero, liberari ab absente non possum, qui à præsente damnatus sum. Sed quauquam victi hominis non superuacua solum, sed etiam in visa defensio est, qua iudicem non docere videtur, sed arguere: tamen, utcunque licet dicere, nemet ipse non deferam, nec committam ut damnatus etiam mea sententia videar. Equidem, cujus criminis reus sim, non video. Inter conjuratos, nemo me nominat. De me Nicomachus nihil dixit. Ceballinus plus quam audierat scire non potuit. Atqui conjurationis caput me fuisse credit Rex. Potuit ergo Dymnus eum praterire quem sequebatur? praesertim cum quarenti sociis vel falso fuerim nominandus, quo facilius qui tentabatur posset impelli. Non enim detecto facinore nomen meum prateriit, ut posset videri socio pepercisse. Nicomachus, quem taciturnum arcana de semetipso credebat, confessus, aliis nominatis me unum subtrahebat. Quaso, commilitones, si Ceballinus me non adisset, nihil me de conjuratis scire voluisset: num hodie dicerem causam nullo me nominante? Dymnus sane & vivat adhuc, & velit mihi parcere: quid ceteri, qui de se confitebuntur? me videlicet subtrahent? Maligna calamitas & vere noxia, cum quis suo supplicio acquiescit pro alio cruciatus. Tot conscii ne in equuleum quidem impositi verum fatebuntur? Atqui nemo parcat morituro, nec cuiquam moriturus, ut opinor. Ad verum crimen & ad unum revertendum mihi est. Cur rem delatam ad te tacuisti? cur tam securus audisti? Hoc quaecunque est, confesso mihi, ubicunque es, Alexander, remisisti: dexteram tuam amplexus reconciliati pignus animi; convivio quoque interfui. Si credidisti mihi, absolutus sum: si pepercisti, dimissus. Vel iudicium tuum serva. Quid hac proxima nocte, qua digressus sum à mensa tua, feci! quod novum facinus delatum

latum ad te mutavit animum tuum? Gravi sopore acquiescebam, cum me malis indormientem meus inimici vinciendo excitarent. Unde & parricida & proditori tam alti quies somni? scelerati conscientia obstreperente cum dormire non possint, agitant eos furia, non consummato modo sed & cogitato parricidio. At mihi securitatem primum innocentia mea, deinde dextera tua obtulerat. Non timui ne plus aliena crudelitati apud te liceret, quam elementis tua. Sed ne te mihi credidisse peniteat, res ad me deferretur à puero, qui non testem, non pignus indicit exhibere poterat, impleturus omnes metu si crepisset audiri. Amatoris & scorti iurgio interponi aures in as credidi infelix, & fidem ejus suspectam habui, quod non ipse deferret, sed fratrem potius subornaret. Timui ne negaret mandasse se Ceballino, & ego viderer multum amicum Regis fuisse periculi causa. Sic quæque cum læserim neminem, invenit qui mallet perire me, quam incolumem esse. Quid inimicitiarum creditis excepturum fuisse, si infantes lacebissent? At enim Dymnus se occidit. Num igitur parricidium cum divinare potui? Minime, ita quod solum indicio fidem fecit, id me, cum à Ceballino interpellatus sum, movere non potuit. At hercule, si conscius Dymnus tanti sceleris fuisse, liduo illo proditor esse nos dissimulare non debui. Ceballinus ipse tolli de mediis nullo negotio potuit. Denique, post delatum in lictum quo periturus eram, cuticulum Regis solus intravi ferro quidem cinctus. Cur distuli facinus? An sine Dymno non sum ausus? Ille igitur princeps conjuratus fuit; sub illius umbra Perilous latebam, qui regnum Macedonum affecto. E quæ se vobis corruptus est donis? qui me ducem, quem profectum imperator colui? Mihi quidem non scilicet quod scitatem patrii formidinis asserner, quod Macedonum res fastidiar. Sic ego imperio, quod deliquit, immittico? Jam quidem natus ille summo commercio aliam gentem exolevit: tam victoribus quam victis peregrina lingua discenda est. Non mehercule ista me gemit, quam quod Amyntas Perdices filius

insidiatus est Regi: cum quo quod amicitia fuerit mihi, non recusò defendere. si fratrem Regis non oportuit diligi à nobis. Sin autem in illo fortune gradu positum etiam venerari necesse erat, utrum, quaso, quod non divinavi, reus sum? An imiorum amicis insontibus quique moriendum est? Quod si æquum est, cur iam diu vivo? si iniustum, cur nunc demum occidat? At enim scripsi, Miserari me eorum quibus vivendum esset sub eo qui se Jovis filium crederet. Fides amicitia, veri consilis periculosa libertas, vos me decepisti: vos qua sententiam, ne reticerem impulsisti. Scripisse me hoc fata Rex Regi, non ac Rege: non enim faciebam invidiam, sed pro eo timebam. Dignior mihi Alexander videbatur, qui Jovis stirpem tacitus agnosceret, quam qui predicatione jactaret. Sed quoniam oraculi fides certa est, sit Dena causa mea testis. Retinete me in vinculis dum consultatur Hammon interim. Qui Regem nostrum dignatus est filium, neminem eorum qui stirpi sua insidiati sunt latere patietur. Si certiora oraculi creditum esse iuramenta, ne hanc quidem exhibenda veritatis fidem deprecor. Solent rei capitis adhibere vobis parentes. Duos fratres ego nuper amisi: patrem nec ostendere possum, nec invocare aucto, cum & ipse tanti criminis reus sit. Parum est enim tot modo liberorum parentem, in unico filio acquiescentem, ea quique orbari, nisi ipse in regum meum impetratur. Ego, charissime pater, & propter me morieris, & mecum. Ego tibi vitam adimo, ego senectutem tuam exunguo. Quid enim me procreatas infelicem adversantibus Dais? an ut hos ex me fructus perciperet qui te manent? Nescio adolescentia mea inferior sit an senectus tua. Ego in ipso robore aetatis eripior: tibi carnifex spiritum adimet, quem si fortuna expectare voluisset, natura reposcebat. Admonui me patris mei mentio, quam timide & cunctanter qua Cebanius desulerat ad me indicare debuerim. Parmenio enim cum audisset venenum à Philippo medico Regi parari, deterrere tum voluit epistola scripta quo minus medicamentum haberet, quod medicus dare constituerat. Num creditum est patri

patri
vunt
credun
& cum
Cumq
Bene
quisqu
deprece
gravia
qui cu
II.
dam,
miles
tunc
lida a
suis e
batus
peren
aigen
ac ne
milit
quos
tos,
tio v
fuisse
nas a
tus,
Car
guisse
tis: s
offer
non e
mitte
in Me
sa si
pellat

patri mei ? Num ullam auctoritatem ejus litera habuerunt ? Ego ipse quoties qua audieram detuli, cum ludibrio credulitatis repulsus sum. Si & eum indicamus, inuisi, & cum tacemus, suspecti sumus, quid facere nos oportet ? Cumque unus è circumstantium turba exclamasset, Bene meritis non insidiari : Philotas, Recte inquit, quisquis es, dicis. Itaque si insidiatus sum, penam non deprecor : & sinem facio dicendi, quoniam ultima verba gravia sunt auribus vestris. Abducitur deinde ab iis qui custodiebant eum.

11. Erat inter duces manu strenuus Belon quidam, pacis artium & civilis habitus rudis, verus miles ab humili ordine ad eum gradum in quo tunc erat promotus, qui, tacentibus ceteris, stolidi audacia ferox, admonere eos cœpit, quoties suis quisque diversoriis quæ occupassent deturbatus esset, ut purgamenta servorum Philotæ reciperentur eo unde commilitones expulisset : auro argenteoque vehiculo ejus onusta totis vicis sterisse ac ne in vicinia quidem diversorii quemquam commilitonum recepum esse, sed per dispositos, quos ad somnum habebat, omnes procul relegatos, ne formina illa murmurantium inter se silentio verius quam sono excitaretur. Ludibrio ei fuisse rusticos homines, Phrygasque & Paphlagonas appellatos, qui non erubeiceret. Macedo natus, homines linguæ suæ per interpretem audire. Cur Hammonem consuli vellet ? eundem Jovis arguisse mendacium, Alexandrum filium agnoscen-
tis : scilicet veritum ne invidiosum esset quod Dii offerrent. Cum insidiaretur capiri Regis & amici, non consuluisse eum Jovem : nunc ad oraculum mittere, dum pater ejus sollicitaretur, qui præsit in Media, & pecunia, quæ ejus custodiæ commissa sit, perditos homines ad societatem sceleris impellat. ipsos missuros ad oraculum, non qui Jo-

vem interrogent quod ex Rege cognoverint, sed qui gratias agant, qui vota pro incolumitate Regis optimi persolvant. Tum vero universa concio accensa est, & à corporis custodibus initium factum clamantibus, discerpendum esse patricidam manibus eorum. Id quidem Philotas, qui graviora supplicia metueret, haud sane iniquo animo audiebat. Rex in concionem reversus, sive ut in custodia quoque torqueretur, sive ut diligentius cuncta cognosceret, consilium in posterum diem distulit. Quanquam in vesperam inclinabat dies, tamen amicos convocari jubet: & cæteris quidem placebat, Macedonum more obrui saxis. Hephaestion autem, & Craterus, & Cœnus, tormentis veritatem exprimendam esse dixerunt: & illi quoque qui aliud suaserant, in horum sententiam transcunt. Concilio ergo dimisso, Hephaestion cum Cratero & Cœno ad questionem de Philota habendam consurgunt. Rex, Cratero accersito, & sermone habito, cujus summa non edita est, in intimam diversorii partem secessit, & remotis arbitris, in multam noctem questionis expectavit eventum. Torriores in conspectu Philotæ omnia crudelitatis tormenta proponunt. Et ille ultro, *Quid cessatis*, inquit, *Regis inimicum, interfectorem, conscientem occidere? quid questione opus est? Cognavi, volui.* Craterus exigere, ut quæ confiteretur, in tormentis quoque diceret. Dum corripitur, dum obligantur oculi, dum vestis exui-ur, gentium iura Deos patrios nequidquam apud surdas aures invocabat. Per ultimos deinde cruciatus, utpote damnatus, & inimicis in gratiam Regis torquentibus, lacejatur. Ac primo quatuor hinc ignis, illinc verbera, iam non ad questionem, sed ad poenam ingerentur, non vocem modo, sed etiam gemitus habuit in potestate. Sed postquam in tam fœcus

corpus

corpus ulceribus flagellorum ictus nudis ossibus incussos ferre non poterat, si tormentis adhibitori modum essent, dicturum se quæ scire expeterent, polliceretur. Sed finem quæstioni fore, jurare eos per Alexandri salutem volebat, removerique tortores. Et utroque impetrato, Crætero inquit, *Dic quid me velis dicere.* Illo indignante ludificari, rursusque revocante tortores, tempus petere coepit, dum reciperet spiritum, cuncta quæ sciret indicaturus. Interim equites, nobilissimus quisque, & ii maxime qui Parmenionem propinqua cognatione contingebant, posteaquam Philotam torqueri fama vulgaverant, legem Macedonum veni, qua cautum erat ut propinqui eorum qui Regi infidari erant cum ipsis necarentur, alii se interficiunt, alii in devios montes vastasq; solitudines fugiunt, ingenti per tota castra terrore diffuso donec Rex, tumultu cognito, legem se supplicii conjunctis fontium remittere edixit. Philotas verone an mendacio liberare se à cruciatu voluerit, anceps conjectura est: quoniam & vera confessis, & falsa dicentibus, idem doloris finis ostenditur. Cæterum, Pater, inquit, meus, Hegelochus quam familiariter usus sit, non ignoratis: illum dico Hegelochum qui in acie cecidit. Ille omnium maxime nobis causa fuit. Nam cum primum Jovis filium se salvari jussit Rex, id indigne ferens ille. Hunc igitur regem agnoscimus, inquit, qui Philippum dedignatur patrem? Actum est de nobis, si ista perpeti possimus. Non homines solum, sed etiam Deos despicit, qui postulat Deus credi. Amisimus Alexandrum, amisimus Regem: incidimus in superbiam, nec Diis, quibus se exæquat, nec hominibus, quibus se eximit, tolerabilem. Nostre sanguine Deum fecimus qui nos fastidiat? qui gravetur mortalium adire concilium? Credite mihi.

hi. & nos, si viri sumus, à Diis adoptabimur. Quis proavum hujus Alexandrum, quis deinde Archelaum, quis Perdiccam occisos ultus est? hic quidem interfectoris patris ignovit. Hæc Hegelochus dixit super cœnam: & postero die prima luce à patre accessor. Tristis erat, & me mœstum videbat: audieramus enim quæ sollicitudinem incuterent. Itaque ut experiremur, utrumne vino gravatus effudisset illa, an altiore concepta consilio, accessi eum placuit ac venire: eodemque sermone ultro repetito, adjecit, se, si ve auderemus duces esse, proximas à nobis partes vindicaturum; si ve decesset animus, consilium silentio esse testurum. Parmenioni, vivo adhuc Dario, intempestiva res videbatur; non enim sibi, sed hosti esse occisuros Alexandrum: Dario vero sublato præmium Regis occisi Asiæ & totum Orientem interfectoris esse cessurum. Approbaroque consilio, in hæc fides data est & accepta. Quod ad Dymnum pertinet, nihil scio: & hæc confessus, intelligo non prodesse mihi quod prorsus sceleris, expertus sum. Illi rursus tormentis admotis, cum ipsi quoque hastis os oculosque ejus everberarent, ut hoc quoque crimen confiteretur expressere. Exigentibus deinde ut ordinem cogitati sceleris exponeret, Cum diu Bactra tenerentur Regem viderentur, rimuisse respondit, ne parer LXX natus annos, tanti exercitus dux, tantæ pecuniæ cultos, interim extinguere, ipsique spoliato tantis viribus occidendi Regis causa non esset. Festinasse ergo se, dum præmium haberet in manibus. Repræsentasse consilium: cujus patrem fuisse autorem si crederent, tormenta, quanquam tolerare non posset, tamen non reculare. Illi collocuti, satis quæstum videri, ad Regem revertuntur; qui postero die, & quæ confessus erat Philotas recitari, & ipsum, quia ingre-

di

di non poterat, iussit offerri. Omnia agnoscens eodem, Demetrius, qui proximi sceleris particeps esse arguebatur, producitur, multa affirmatione, animique pariter constantia & vultu, abnuens quidquam sibi in Regem cogitatum esse. Tormenta etiam deposcebat in semetipsum. Cum Philotas, circumlatis oculis, incideret in Calin quendam haud procul stantem, propius eum iussit accedere. Illo perturbato, & recusante transire ad eum, *Patieris, inquit, Demetrium mentiri. rursusque excruciaris?* Calin vox sanguisque defecerant, & Macedones Philotam inquinare innoxios velle suspicabantur; quia nec à Nicomacho, nec ab ipso Philota cum torqueretur, nominatus esset adolescens: qui ut praefectos Regis circumstantes se vidit, Demetriū & semetipsum id facinus cogitasse confessus est. Omnes ergo à Nicomacho nominatos, more patrio dato signo, saxis obruerunt. Magno non modo salutis, sed etiam vitæ periculo liberatus erat Alexander. Quippe Parmenioni & Philotæ principes amicorum, nisi palam fontes, sine indignatione totius exercitus non potuissent damnari. Itaque anceps quaestio fuit. Dum inficiatus est facinus, crudeliter torqueri videbatur: post confessionem, Philotæ ne amicorum quidem misericordiam meruit.

B R E V I A R I U M L I B R I V I I.

1. **A**lexander Lyncestem majestatis reum interficere curat: deinde in Amyniam & Sintram Philota amicus inquit: qui suam innocentiam gravi oratione tueritur.

2. Amynta & fratribus in gratiam receptis, Polydamas à rege jussus, in Mediam celeriter profectus, Parmenionem interficit: unde indignatus & seditus, qui tandem exinguitur.

3. Variæ

3. Varios populos sub jugum mittit Alexander, ac septendecim diebus cum exercitu Caucasum superat.

4. Bessus de bello adversus Alexandrum inter epulas consultat, sapientique Cobaris consilio minime acquiescit. Interim Rex Bactra per venit, ubi de Gracorum deselline, & Satibarzane singulari certamine occiso, advenit ei nuncius.

5. Exercitus Alexandri sine liberatus Oxum armenem industris traiecit, Bessus dolo copius ad Alexandrum adducitur, a quo & Darius fratri Oxum crucifigendus traditur.

6. Barbarorum & Macedonum benevolentia varias expugnat urbes. Sed & Alexandriam ad Tanaim condit amnem, brevissimoque temporis absoluit spatio.

7. De bello Scythis inferendi Alexander ager ex vulnere animi suis init consilium. Aristander vates regis voluntati extorum accommodat significata. Menedemus a Spitamene per insidias cum duobus pedibus militibus & cecis equitibus a Dabhis interficitur quod callide admodum dissimulat Alexander.

8. Dum exercitus ad bellum accingitur, Scytharum legati adveniunt, ac de pace prorsus egregiam ad Alexandrum orationem habent.

9. Alexander legatis dimissis Tanaim traiecit: bellum Scythis infert: & cum victis benigne agit.

10. Segdianorum nobilium in victis animus, Bessi supplicium: novo milite auctus Alexandri exercitus.

11. Petram urbem amplissimam, situ natureque loci sere inexpugnabilem, ad deditum cogit Alexander.

PHILOTAM sicut recentibus sceleris ejus vestigiis jure affectum supplicio censuerant milites, ita, posteaquam desierat esse quem odissent, invidia in misericordiam vertitur. Moveat & claritas juvenis, & patris ejus tenectus atque orbitas. Primus Asiam aperuerat Regi, omnium periculorum ejus particeps, semper alterum acie cornu defenderat: Philippo

tippo quoque ante omnes amicus, & ipsi Alexandro tam fidus, ut occidendi Attalum non alio ministro uti mallet. Horum cogitatio subibat exercitum, seditiosæque voces referebantur ad Regem; queis ille haud sane motus, satisque prudens otii vitia negotio discuti, edicit ut omnes in vestibulo regis præsto æfforent: quos ubi frequentes adesse cognovit, in concionem processit. Haud dubie ex composito Apharias postulare cœpit, ut Lyncestes Alexander, qui multo antequam Philotas Regem voluisset occidere, exhiberetur. A duobus indicibus (sicut supra diximus) delatus, tertium jam annum custodiebatur in vinculis. Eundem in Philippi quoque eodem conjurasse cum Pausania percepto fuit: sed quia primus Alexandrum Regem salutaverat, supplicio magis quàm crimini fuerat exemptus. Tum quoque Antipatri fieri letus preces justam Regis iram morabantur. Cæterum recludit soporatus dolor: quippe veteris periculi memoriam præsentis cura renovabat. Igitur Alexander ex custodia educitur, jussusq; dicere, quamquam toto triennio meditatus erat defensionem, tamen hæsitans & trepidus, pauca ex iis quæ composuerat protulit: ad ultimum non memoria solum, sed etiam mens eum destituit. Nulli erat dubium quin trepidatio conscientie indicium esset, non memorie vitium. Itaque ex iis qui proxime assisterant, oblustantem adhuc oblivioni lanceis confoderunt: ejus corpore ablato, Rex introduci jussit Amyntam & Simmeam. Nam Polemon minimus ex fratribus, cum Philotam torqueri comperisset, profugerat. Omnium Philote amicorum hicharissimi fuerant, ad magna & honorata ministeria illius maxime suffragatione producti: memineratq; Rex summo studio ab eo conciliatos sibi. Nec dubitabat hujus quoq; ultimi consilii fuisse

participes. Igitur olim esse sibi suspectos matris suae literis, quibus esset admonitus, ut ab his salutem suam tueretur: ceterum se invicem deteriora credentem, nunc manifestis indicibus victum iussisse vinciri. Nam pridie quam detegeretur Philotas scelus, quin in secreto cum ipso fuisset non posse dubitari. Fratrem vero qui profugerit cum Philotas, torqueretur, aperuisse fugae causam. Nuper praeter consuetudinem, officii specie, amoris longius exteris, admovisse semetipsum laceri suo, nulla probabili causa: seque mirantem quod non vice sua tali fungerentur officio, & ipsa trepidatione eorum perterritum, strenue ad armigeros qui proxime sequebantur recessisse. Ad hoc accedere, quod cum Antiphanes scriba equitum Amyntae denuntiasset pridie quam Philotas scelus deprehensum esset, ut ex suis equis more solito daret iis qui amisissent suos; superbe respondisse, nisi incepto desisteret, brevi sciturum quis ipse esset. Jam linguarum violentiam, temeritatemque verborum quae in semet ipsum jacularentur, nihil aliud esse quam scelesti animi indicem ac testem quae si vera essent, idem meruisse eos quod Philotam; si falsa, exigere ipsum ut refellant. Productus deinde Antiphanes, de equis non traditis, & adfectis etiam superbe minis indicat. Amyntas, fastidicendi potestate, *Si nihil, inquit, interest Regis, peto ut, datus dico, vinculis liberer.* Rex solvi utrumque jubet: desiderantique Amyntae ut habitus quoque redderetur, armigeri lanceam dari iussit: quam ut leve comprehendit, evitato eo loco in quo Alexandri corpus paulo ante jacuerat. *Qualiscunque, inquit, exitus nos manet, Rex, confisimur prosperum tibi dabitur, tristiore fortuna imputatur.* Sine praesentis dicimus causam, liberis corporibus animisque: si ibidem etiam, in quo te committi solent, reddidisti. Eam sane

non

non poss
mittas m
tum est
habitis n
cisse te in
credere
tui vel i
tantis,
vox asp
malles
accidit
que non
beris si
doris ha
nos pot
Miltian
omnes a
miserere
modo l
liberor
lis inte
In suos
taberna
Utinan
id reve
ble cur
nos, i
vero P
omnes
bis esse
jui nob
Philota
traditi
pud te
mus.
ante j

non possumus, fortunam timere desinemus. Te quaeso, permittas mihi id primum defendere, quod à te ultimum obiectum est. Nos, Rex, sermonis adversus maiestatem tuam habitis nullius consilii sumus nobis. Dicerem, jam pridem viciisse te invidiam, nisi periculum esset, ne alia maligne dicta crederes blanda oratione purgari. Ceterum, etiamsi militis tui vel in agmine deficientis & fatigati, vel in acie periclitantis, vel in tabernaculo aegri & vulnera curantis, aliqua vox asperior esset accepta, merueramus fortibus factis, ne malles ea tempore nostro imputare quam animo: Cum quid accidit tristius, omnes rei sunt: corporibus nostris, quae usque non odimus, infestas admovemus manus; parentes liberos si occurrant, & ingrati & invidi sunt. Contra, cum dori honoramur, cum pramiis onusti revertimur, quis ferro nos potest? quis illam animorum alacritatem continere? Militantium nec indignatio nec latitia moderata est. Ad omnes affectus impetu rapimur; vituperamus, laudamus, miserevimur irascimur. Vicunque praesens movit affectio, modo Indiam adire & Oceanum libet, modo conjugum & liberorum patriaeque memoria occurrit. Sed haec cogitationes, his inter se colloquentium voces, signum tuba datum finis. In suos ordines quisque currimus, & quidquid irarum in tabernaculo concepitum est, in hostium effunditur capita. Utinam Philotas quoque intra verba peccasset. Proinde ad id revertar propter quod res sumus. Amicitiam quae nobis cum Philota fuit adeo non inficio, ut expetisse quoque nos, magnosque ex ea fructus percepisse confitear. An vero Parmenionis, quem tibi proximum esse voluisti, filium, omnes pene amicos tuos dignatione vincentem, cultum à nobis esse mirari? Tu hercule (si verum audire vis) Rex, huius nobis periculi causa es. Quis enim alius efficit, ut ad Philotam decurrerent qui placere vellent tibi? Ab illo traditi, ad hunc gradum amicitiae ascendimus. Is apud te fuit, cuius gratiam expetere, & iram timere possumus. An non propensum in tua verba, tui omnes te praesentis iuramus, eosdem nos inimici amicosque habituros esse,

a se quos tu haberes? hoc sacramento pietatis abstracti ad-
 versamur scilicet, quem tu omnibus praeferas? Igitur si
 hoc crimen est, tu paucos innocentes habes, imo hercule ne-
 minem. Omnes enim Philota amici esse voluerunt: toti-
 dem quot volebant esse non poterant. Ita si a consociis
 amicos non dividis, nec ab amicis quidem separabis illos qui
 idem esse voluerunt. Quid igitur conscientiae offertur indi-
 cium? ut opiner, quia pridie familiariter, & sine arbitris,
 locutus est nobiscum. At ego purgare non possem, si pridie
 quicquam ex veteri vita ac more mutassem. Nunc vero, si,
 ut omnibus diebus, illo quoque qui suspectus est fecimus,
 consuetudo diluet crimen. Sed equos Antiphani non dedi-
 mus, & pridie quam Philota detectus est, haec mihi cum
 Antiphane res erat: qui si nos suspectos facere vult: quod
 illo die equos non dederim, semetipsum, quod eos desiderave-
 rat, purgare non poterit. Anceps enim crimen istud inter reti-
 nentem & exigentem, nisi quod melius est causa suum non
 tradentis, quam poscentis a'ienum. Caterum, Rex, equos
 decem habui, & quos Antiphanes octo jam distribu-
 erat iis qui amiserant suos. Omnino duos ipse habebam: quos
 cum vellet abducere homo superbissimus, certe iniquissimus,
 nisi pedis militare vellem, retinere cogebat. Nec inficiat eo,
 liberi hominis animo locutum esse me cum ignavissimo, & hoc
 omni militia sua usurpante, ut alienos eques pugnaturos dis-
 tribuat. Huc enim malorum ventum est ut verba mea
 eodem tempore & Alexandro excusum & Antiphani.
 At hercule mater de nobis inimicis tibi scripsit. Utinam
 prudentius esset sollicita pro filio, & non inanes quoque species
 anxio animo figuraret. Quare enim non adscribit metus sui
 causam? Denique non ostendit autorem, quo facto dictore
 nostro mota tam trepidae tibi literae scripsit. O miseram
 conditionem meam, cui forsitan non periculosius est
 tacere quam dicere! Sed utcumque cessura res est, malo
 tibi defensionem meam displicere quam causam. Agno-
 sces autem qua dicturus sum: quippe munitissimi, cum
 hoc ad perducendos ex Macedonia milites mitteres, dixisse te,

multos

multos integros juvenes in domo matris abscondi. Præcepisti igitur mihi, ne quem præter te intuerer, sed detrectantes militiam perducerem ad te. Quod equidem feci, & liberius quam expediebat mihi exsecutus sum imperium tuum. Gorgiam, & Hecataum, & Gorgatam, quorum bona opera uteris, inde perduxi. Quid igitur iniquius est quam me, qui, si tibi non paruissem, jure daturus fui penas, nunc perire quia parui? Neque enim ulla alia matri tue persequendi nos causa est, quam quod utilitatem tuam muliebri prapostuimus gratia. Sex millia Macedonum peditum & DC equites adduxi: quorum pars secutura me non erat, si militiam detractatibus indulgere voluissem. Sequitur ergo, ut quia illa propter hanc causam irascitur nobis, tu mitiges matrem, qui ira ejus nos obtulisti.

2. Dum hæc Amyntas agit, forte supervenerunt qui fratrem ejus Polemonem, de quo ante dictum est, fugientem consecuti vinctum reducebant. Infesta concio vix inhiberi potuit, quin protinus suo more saxa in eum jaceret. Atque ille tunc interritus. Nil, inquit, pro me deprecor, modo ne fratrum innocentie fuga imputetur mea. Hæc si defendi non potest, meum crimen sit. Horum ob id ipsam melior est causa, quod ego qui profugi suspectus sum. Hæc elocuto universa concio assensæ est. Lacrymæ deinde omnibus manare cœperunt, adeo in contrarium repente mutatis, ut solum pro eo esset quod maxime læserat. Juvenis erat primo ætatis flore pubescens, quem inter equites tormentis Philotæ conturbatos alienus terror abstulerat. Desertum eum à comitibus, & hæsitantem inter revertendi fugiendique consilium qui secuti erant occupaverunt. Is tum flere cœpit, & os suum converberare, mœstus non suam vicem, sed propter ipsum periclitantium fratrum. Moveratque jam Regem, non concionem modo: sed unus erat implacabilis frater, qui terribili vultu intuens eum, Tum, ait, domens, lacry-

mara dabueram, cum equo calcaria subderes, fratrum desertor, & desertorum cornes. Miser, quo, & unde fugiebas? Effecisti ut reus capitis, accusatoris uterer verbi. Ille peccasse se, sed gravius in fratres quam in semet ipsum, fatebatur. Tum vero neque lachrymis neque acclamationibus, quibus studia sua multitudo profiteretur, temperaverunt. Una vox erat pari emissio consensu, ut insonantibus & fortibus viris parceret. Amici quoque, data misericordiae occasione, confurgunt, flentesque Regem deprecantur. Ille, silentio factus, Et ipse, inquit, Amyntam mea sententia fratresque ejus absolvo. Vos autem juvenes malo beneficii mei oblivisci, quam periculi vestri meminisse. Ea fide redito in gratiam mecum, qua ipse vobiscum revertor. Nisi qua delata essent excussissem, valde dissimulatio mea suspecta esse potuissem. Sed satius est purgatos esse, quam suspectos. Cogitato, neminem absolvi posse, nisi qui dixerit causam. Tu Amynta, ignosce fratri tuo: erit hoc simpliciter etiam mihi reconciliati animi tui pignus. Concione deinde dimissa, Polydamanta vocari jubet. Longe acceptissimus Parmenioni erat, proximus lateri in acie stare solitus. Et quanquam conscientia fretus in regiam venerat: tamen ut jussus est fratres suos exhibere admodum juvenes, & Regi ignotos obnoxiem, fiducia in sollicitudinem versa, trepidare coepit, sapius quae nocere possent, quam quibus eluderetur, reputans. Jam armigeri, quibus imperatum erat, producerant eos, cum ex sanguine metu Polydamanta propius accedere jubet: submotisque omnibus, Scelere, inquit, Parmenionis omnes pariter appetiti sumus; maxima ego ac tu, quos amicitia specie fefellit: ad quem persequendum puniendumque (vide quantum fidei tua credam) te ministro uti statui. Odises, dum hoc peragis, erunt fratres tui. Prosciscere in Mediam, & ad Praefectos meos litteras scriptas manu mea perfer. Velocitas opus est, qua celeritatem fama

antec-

Antiochus. Nesci pervenire illuc te volo : pastore dis qua
 scripta erunt exsequi. Ad *Parmenionem* quoque episto-
 las feres ; unam a me , alteram *Philota* nomine scriptam.
Signum annuli ejus in mea potestate est. Sic pater cre-
 dens a filio impressum , cum te viderit , nihil ruetur. *Po-
 lydamas* , tanto liberatus metu , impensius etiam
 quam exigebatur promittit operam. Collauda-
 tusque , & præmiis oneratus , deposita veste quam
 habebat , Arabica induitur. Duo Arabes , quorum
 interim conjuges ac liberi vinculum fidei obsides
 apud Regem erant , dati comites. Per deserta e-
 tiam ob siccitatem loca camelis undecima die
 quo destinaverat pervenit. Et prius quam ipsius
 nuntiaretur adventus , rursus *Polydamas* vestem
 Macedonicam sumit , & in tabernaculum *Cleandri*
 (Prætor hic regius erat) quarta vigilia pervenit.
 Redditis deinde literis , constituerunt prima luce
 ad *Parmenionem* eoire. Namque ceteri quoque
 quibus literas Regis attulerat ad eum venturi
 erant , cum *Parmenioni* *Polydamanta* venisse num-
 tiaverunt : qui dum lætatur adventu amici , simul-
 que noscendi quæ Rex ageret avidus , (quippe
 longo intervallo nullam ab eo epistolam accepe-
 rat) *Polydamanta* requiri jubet. Diversoria re-
 gionis illius magnos recessus habent , amœnos-
 que nemoribus manu confitis. Ea præcipue Re-
 gum Satraparumque voluptas erat. Spatiabatur in
 nemore *Parmenio* , medius inter duces quibus erat
 imperatum literis Regis , ut occiderent. Agendæ
 enim rei constituerant tempus , cum *Parmenio* à
Polydamante literas traditas legere cœpisset. *Po-
 lydamas* procul veniens , ut à *Parmenione* con-
 spectus est vultu lætitiæ speciem præferente , ad
 complectendum eum cucurrit : mutuaque gratulati-
 one functi , *Polydamas* epistolam à Rege scriptam ,
 ei tradidit. *Parmenio* vinculum epistolæ solvens ,

quidnam Rex ageret, requirebat. Ille, ex ipsis litteris cogniturum esse, respondit. Quibus Parmenion lectis, Rex inquit, expeditionem parat in Arachosios. *Strenuum hominem & nunquam cessantem. Sed tempus salutis suae, tanta jam parva gloria, parcere.* Alteram deinde epistolam Philotæ nomine scriptam, lætus, quod ex vultu notari poterat, legebat. Tum ejus lætus gladio haurit Cleander, deinde jugulum ferit: cæteri exanimem quoque confodiunt. Et armigeri qui ad aditum nemoris astiterant, cognita cæde, ejus causa ignorabatur, in castra perveniunt, & tumultuoso nuntio milites concitant. Illi armati ad nemus in quo perpetrata cædes erat coeunt, & ni Polydamas cæterique ejusdem noctis participes dedantur, murum circumdatum nemori everfuros denuntiant, omniumque sanguine Duci parentaturos. Cleander primores eorum intromitti jubet, literasque Regis scriptas ad milites recitat, quibus insidiae Parmenionis in Regem, precesque ut ipsum vindicarent, continebantur. Igitur cognita Regis voluntate non quidem indignatio, sed tamen seditio compressa est. Dilapsis pluribus pauci remanserunt, qui saltem ut corpus ipsius sepelire permitterent precabantur. Diu id negatum est, Cleandri metu, ne offenderet Regem. Perrinacius deinde precantibus, materiam consternationis subtrahendam ratus, capite deciso truncum humare permisit. Ad Regem caput missum est. Hic exitus Parmenionis fuit, militiae domique clari viri. Multa sine Rege prospere, Rex sine illo nihil magnæ rei gesserat. Felicissimo Regi, & omnia ad fortunæ suæ exigenti modum, facisfecit LXX natus annos, juvenis ducis, & sæpe etiam gregarii militis munia explicuit; acer consilio, manu strenuus eharus principibus, vulgo militum acceptior. Hæc impulerint illum ad regni cupiditatem, an tantum

su-

suspectum fecerint, ambigi potest: quia Philotas
 ut timis cruciatibus victus, verane dixerit, quæ fa-
 cta probari non poterant, an falsis tormentorum
 perierit finem, re quoque recenti, cum magis pos-
 set liquere, dubitatum est. Alexander, quos mor-
 tem Parmenionis conquestos esse compererat se-
 parandos à cætero exercitu ratus, in unam cohör-
 tem secrevit, ducemque his Leonidam dedit, &
 ipsum Parmenionis quondam intima familiaritate
 conjunctum. Fere iidem erant quos aliqui Rex
 habuerat invisos. Nam cum experiri vellet mili-
 tum animos, admonuit, qui litteras in Macedo-
 niam ad suos scripserat, iis quos ipse mittebat
 perlaturis cum fide traderet. Simpliciter ad neces-
 sarios suos quæque scripserat quæ sentiebat. Aliis
 gravis erat, plerisque non ingrata militia. Ita &
 agentium gratias, & querentium litteræ exceptæ
 sunt. Et qui forte ædium laboris per litteras erant
 questi, hinc seorsum cohortem à cæteris tendere
 ignominie causa jubet, fortitudine usus in bel-
 lo, libertatem linguæ ab auribus credulis remou-
 rus, & consilium temerarium forsitan: quippe for-
 tissimi juvenes contumeliis irritati erant, sicut
 omnia alia felicitas Regis excipit. Nihil illis ad
 bella promptius fuit. Incitabat virtutem & igno-
 minie demendæ cupido, & quia fortiora facta in
 paucis latere non poterant.

3. His ita compositis, Alexander Arianorum
 Satrape constituto, iter pronuntiare jubet in A-
 griaspas, quos jam tunc mutato nomine Euerge-
 tas appellabant, ex quo frigore victusque penuria
 Cyri exercitum affectum tectis & com meatibus
 juverant. Quintus dies erat ut in eam regionem
 pervenerat; cognoscit Satibarzanem, qui ad des-
 tum descenderat, cum equitum manu irrupisse ruc-
 sus in Aris. Itaque Caranum & Erigyum cura

Artabazo & Andronico, & sex millibus Græcorum peditum, DC equites sequebantur. Ipse sexaginta diebus gentem Euergetarum ordinavit, magna pecunia ob egregiam in Cyrum fidem donata. Relicto deinde qui iis præisset Armenide (scriba is Darii fuerat) Arachosios, quorum regio ad Ponticum mare pertinet, subegit. Ibi exercitum qui sub Parmenione fuerat occupavit, Sex millia Macedonum erant, & CC nobiles, & V millia Græcorum, cum equitibus ducentis, haud dubie robur omnium virium Regis. Arachosii datus Memnon prætor, quatuor millibus peditum & DC equitibus in Præsidium relictis. Ipse Rex nationem ne finitimis quidem satis notam, quippe nullo commercio volentem murus usus, cum exercitu intravit. Parapamisadæ appellantur; agreste hominum genus, & inter Barbaros maxime inconditum: locorum asperitas hominum quoque ingenia duraverat. Gelidissimum Septentrionis ætem ex magna parte spectant. Bactrianis ad Occidentem conjuncti sunt. Meridiana regio ad mare Indicum vergit. Tuguria latere primo struunt. Et quia sterilis est terra materiz, in pundo etiam montis dorso usque ad summum ædificiorum fastigium eodem latereulo utuntur. Cæterum struenda latior ab imo, paulatim incremento operis in arctius cogitur; ad ultimum in earum maxime modum coit. Ibi foramine relicto, superne lumen accipiunt. Ad medium vites & arbores, si quæ in tanto terræ rigore durare potuerunt, obruunt. Penitus hyeme defossæ latent. Cum, nive discussa, aperiri humus cœpit, cœlo solique redduntur. Cæterum adeo altæ nives premunt terram, gelu & perpetuo pene rigore constrictæ, ut ne avium quidem feræ ullius vestigium exstet. Obscura cœli verius umbra quam lux nocti similis premit terram,

ram, vix ut quæ prope sunt conspici possint. In
 hac tamen omnis humani cultus solitudine desti-
 tutus exercitus, quicquid malorum tolerari potest
 pertulit: inopiam, frigus, lassitudinem, despera-
 tionem. Multos exanimavit rigor insolitus nivis,
 multorum adussit pedes, plurimorum oculis præ-
 cipue perniciosus fuit: fatigati quippe in ipso ge-
 lu deficientia corpora sternebant, quæ cum moveri
 desissent, vis frigoris ita astringebat, ut rursus ad
 surgendum conniti non possunt. A commilitoni-
 bus torpentes excitabantur. Neque aliud reme-
 dium erat, quam ut ingredi cogerentur. Tum de-
 mum vitali calore moto, membris aliquis redibat
 vigor. Si qui tuguria Barbarorum adire potue-
 runt, celeriter refecti sunt. Sed tanta caligo erat,
 ut ædificia nulla alia res quam fumus ostenderet.
 Illi, nunquam ante in terris suis advena viso, cum
 armatos repente conspicerent, exanimati metu,
 quidquid in tuguriis erat afferebant, ut corporibus
 ipsorum parceretur orantes. Rex agmen circui-
 bat pedes, jacentes quosdam erigens, & alios,
 cum ægre sequerentur, adminiculo corporis sui
 excipiens. Nunc ad prima signa, nunc in medium,
 nunc in ultimo agmine iuneris, multiplicato la-
 bore, aderat. Tandem ad cultiora perventum est,
 commeatuque largo recreatus exercitus: simul &
 qui consequi non poterant, in illa castra venerunt.
 Inde agmen processit ad Caucasum montem, cu-
 jus dorsum Asiam perpetuo iugo dividit: hinc si-
 mul mare quod Ciliciam subit; illinc Caspium
 fretum, & amnem Araxem, aliaque regionis Sey-
 thicæ deserta spectat. Taurus secundæ magnitudinis
 mons committitur Caucaso: à Cappadocia se at-
 tollens Ciliciam præterit, Armeniæque montibus
 jungitur. Sic inter se tot iuga velut serie cohzren-
 tia perpetuum habent dorsum: ex quo Asiæ om-

nia fere flumina. alia in Rubrum, alia in Caspium mare, alia in Hyrcanum & Ponticum decidunt. XVII dierum spatio Caucasum superavit exercitus. Rupes in eo X in circuitu stadia complectitur, quatuor in altitudinem excedit: in qua vinctum Prometheus fuisse antiquitas tradit. Condendæ in radicibus montis urbi sedes electa est VII millibus seniorum Macedonum, & præterea militibus quorum opera uti desisset permissum in novam urbem considere. Hinc quoque Alexandriam incolæ appellaverunt.

4. At Bessus Alexandri celeritate perterritus, Diis patriis sacrificio rite facto, sicut illis gentibus mos est, cum amicis ducibusque copiarum inter epulas de bello consultabat. Graves mero suas vires extollere; hostium nunc temeritatem, nunc paucitatem, spernere. Præcipue Bessus ferox verbis, & parto per scelus regno superbus, ac vix potens mentis, dicere, Socordia Darii crevisse hostium famam. Occurrisse enim in Ciliciz angustissimis faucibus, cum retrocedendo posset perducere incautos in loca natura & situ invia, tot fluminibus objectis, tot montium latebris, inter quas deprehensus hostis, ne fugæ quidem, nedum resistendi, occasionem fuerit habiturus. Sibi placere in Sogdianos recedere. Oxum amnem velut murum objecturum hosti, dum ex finitimis gentibus valida auxilia concurrerent. Venturos autem Chorasmos, & Dahas, Sacasque, & Indos, & ultra Tanaim amnem colentes Scythas; quorum neminem adeo humilem esse, ut humeri ejus non possent Macedonis militis verticem æquare. Conclanant remulenti. unam hanc sententiam salubrem esse; & Bessus circumferri metum largius jubet, debellaturus super mensa Alexandrum. Erat in convivio Cobares natione Medus, sed magica artis

tis (si modo ars est, non vanissimi cuiusque ludi-
 brium) magis professione quam scientia celebrer,
 alioquin moderatus & probus. Is cum praefatus
 esse, scire, servo esse utilius parere dicto quam as-
 terre consilium, cum illos qui pareant idem quod
 exteros maceat, qui vero suadeant, proprium pe-
 riculum; poculum ei quod habebat in manu tra-
 didit. Quo accepto Gobares. *Natura, inquit, mor-
 talium hoc quoque nomine parva & sinistra duci potest,
 quod in suo quisque negotio hebetior est quam in alieno.
 Turbida facta sunt consilia eorum qui tibi suadent. Obstat
 alii metus, alii cupiditas, nonnunquam naturalis eorum
 quae cogitaverit amor: nam in te superbia non cadit. Ex-
 pertus es, unumquemque quod ipse repererit, aut solum, aut
 optimum ducere. Magnam onus sustines capite, regium
 insigne. Hoc aut moderate perferendum est, aut (quod abo-
 minor) in te ruet. Consilio, non impetu opus est. Adjicit
 deinde quod apud Bactrianos usurpabant, Canem ti-
 midum vehementius latrare quam mordere. Altissima qua-
 rum flumina minimo sono lasi. Quae inserui, ut qualiscun-
 que inter Barbaros potuit esse prudentia, tradere-
 rur. In his audientium suspenderat expectationem
 sui. Tum consilium aperit, utilius Besso quam
 gratius. In vestibulo, inquit, regia tua velocissimus
 consistit Rex. Ane ille agmen quaxi in mensam istam
 movebit. Nunc ab Tanai exercitum accerses, armis flumi-
 na oppones. Scilicet, quae tu fugiturus es, hastis sequi non
 potest? Iter utrique commune est, victori tutius. Licet
 frenum metum putes esse, velocior tamen spes est. Quis
 validior occupas gratiam, dedisque te? utcumque cessa-
 rit, meliorem fortunam deditus, quam hostis, habiturus. A-
 lienum habes regnum quo facilius eo careas. Incipiet for-
 sitan iustus esse Rex, cum ipse fecerit qui tibi & dare po-
 dest regnum, & eripere. Consilium habes fidele, quod diu-
 tius exsequi supervacuum est. Nobili equus umbra quo-
 que virga regitur; ignavis ne calcari quidem cavendari
 potest.*

potest. Bessus & ingenio & multo metoferox ad-
 eo exarsit, ut vix ab amicis, quo minus occide-
 ret eum, (nam strinxerat quoque acinacem)
 contineretur. Certe è convivio profiliavit haud
 quaquam potens mentis. Gobares inter tumultum
 elapsus, ad Alexandrum transfugit. Octo
 millia Bactrianorum habebat armata Bessus, quæ
 quamdiu propter cæli intemperiem Indiam potius
 Macedonas petitueros crediderant, obedienter im-
 perata fecerunt. Postquam adventare Alexandrum
 compertum est, in suos quisque vicos dilapsi Bes-
 sum reliquerunt. Ille cum clientum manu qui
 non mutaverant fidem, Oro ampe superato, ex-
 stititque navigiis quibus transierat, ne iisdem hostis
 præteretur, novas copias in Sogdianis contrahabat.
 Alexander Caucasum quidem (ut supra dictum
 est) transierat: sed inopia frumenti prope ad fa-
 mem ventum erat. Succo ex sesama expresso haud
 secus quam oleo artus perungebant. Sed huius
 succi ducenis quadragenis denariis amphoræ sin-
 gulæ, mellis denariis trecentis nonagenis, trecentis
 vini æstimabantur: tritici nihil aut admodum
 exiguum reperiebatur. Siros vocabant Barbari,
 quos ita solerter abscondunt, ut nisi qui defode-
 runt invenire non possint. In iis conditæ fruges
 erant. In quarum penuria milites fluviali pisce
 & herbis sustinebantur. Jamque hæc ipsa alimen-
 ta defecerant. cum jumenta, quibus onera porta-
 bant, exdere jussi sunt: horum carne, dum in Ba-
 ctrianos perventum, traxere vitam. Bactrianæ ter-
 ræ multiplex & varia natura est. Alibi multa æ-
 bor, & vitis largos mitesque fructus alit. Solum
 pingue crebri fontes rigant. Quæ minora sunt
 frumento conferuntur. Cætera armentorum pa-
 llo cedunt. Magnam deinde partem ejusdem
 terræ steriles arenæ tenent. Squalida siccitate re-
 gna

gio non hominem, non frugem alit. Cum vero venti a Pontico mari spirant, quicquid sabuli in campis jaceret convertunt. Quod ubi cumulatum est, magnorum collium procul species est, omniaque pristini itineris vestigia intereunt. Itaque qui transeunt campos, navigantium modo noctu sidera observant, ad quorum cursum iter dirigunt: & propemodum clarius est noctis umbra quam lux. Ergo interdum invia est regio: quia nec vestigium quod sequantur inveniunt, & nitor siderum caliginē absconditur. Ceterum si quos ille ventus qui a mari exoritur deprehendit, arena obruit. Sed qua mitior terra est, ingens hominum equorumque multitudo gignitur. Itaque Bactriani equites triginta millia expleverant. Ipsa Bactra regionis ejus caput, sita sunt sub monte Paropamisso. Bactrus amnis præterit moenia. Is urbi & regioni dedit nomen. Hic Regi stativa habenti nuntiatur ex Graecia Peloponnesium Laconumque defectio. Nondum enim victi erant, cum proficiscerentur. tumultus ejus principia nuntiaturo. Et alius præsens terror affertur, Scythas qui ultra Tanaim amnem colunt adventare, Bello ferentes opem. Eodem tempore, quæ in gente Ariorum Caranus & Erigyus gesserant perferuntur, Commissum erat prælium inter Macodonas Ariosque. Transfuga Satibarzanes Barbaris præerat: qui cum pugnam segnem utrinque æquis viribus stare vidisset, in primos ordines adæquitavit, demptaque galea inhibitis qui tela jaciebant, si quis virum dimicare veller, provocavit ad pugnam, nudum se caput in certamine habiturum. Non tulit ferociam Barbari dux exercitus Erigyus, gravis quidem ætate, sed & animi & corporis robore nulli juvenum postferendus. Is galea dempta canitiem ostentans, *Veni, inquit, dies quo aut victoria, aut*

moria

*morte honestissima, quales amicos & milites Alexander
 habeat ostendam. Nec plura elocutus equum in ho-
 stem egit. Crederes imperatum ut acies utraque
 tela cohiberent. Protinus certe cesserunt, dato li-
 bero spatio, intenti in eventum non duorum mo-
 do, sed etiam suæ sortis; quippe alienum discrimen
 secuturi. Prior Barbarus emisit hastam, quam
 Erigyus modica capitis declinatione viravit. At
 ipse infestam satissimam, equo calcaribus concito, in
 medio Barbari gutture ita fixit, ut per cervicem e-
 mineret. Præcipitatus ex equo Barbarus, adhuc
 tamen repugnabat. Sed ille extractam ex vulnere
 hastam rursus in os dirigit. Satibarganes hastam
 manu complexus, quo maturius interiret, ictum
 hostis adjuvit: & Barbari, duce amisso, quem ma-
 gis necessitate quam sponte securi erant, tunc haud
 immemores meritorum Alexandri, arma Erigyo
 tradunt. Rex his quidem latus, de Spartanis haud-
 quaquam securus, magno tamen animo defectionem
 eorum tulit, dicens, Non ante ausos consilia
 nudare, quam ipsum ad fines Indis pervenisse cog-
 novissent. Ipse Bellum persequens copias movit:
 cui Erigyus spolia Barbarica, seu opimum belli de-
 cus, preferens occurrit.*

*5. Igitur Bactrianorum regione Artabazo tradi-
 ta, sarcinas & impedimenta ibi cum præsidio reli-
 quit. Ipse cum expedito agmine loca deserta Susi-
 tanorum intrat, nocturno itinere exercitum du-
 cens. Aquarum (ut ante dictum est) penuria, prius
 desperatione quam desiderio bibendi sitim accen-
 dit. Per CCC stadia ne modicus quidem humor
 existit. Arenas vapor ædivi solis accendit, quæ
 ubi flagrare coeperunt, haud secus quam continenti
 incendio cuncta torrentur. Caligo deinde immo-
 dico terræ fervore excitata lucem regit: campo-
 rumque non alia quam vasti & profundi æquoris
 species*

species est. Nocturnum iter tolerabile videbatur, quia rore & matutino frigore corpora levabantur. Ceterum cum ipsa luce æstus oritur, omnemque naturalem absorbet humorem siccitas, ora visceraque penitus uruntur. Itaque primum animi, deinde corpora deficere cœperunt. Pigebar & consistere & progredi. Pauci à peritis regionis admoniti præpararant aquam. Hæc paulisper repressit sitim. Deinde crescente æstu, rursus desiderium humoris accensum est. Ergo quidquid vini oleique erat, hominibus ingerebatur. Tantaque dulcedo bibendi fuit, ut in posterum sitis non timeretur. Graves deinde avide hausto humore, non sustinere arma, non ingredi poterant: & feliciores videbantur quos aqua defecerat; cum ipsi sine modo infusam vomitu egerentur egerere. Anxium Regem tantis malis circumfusi amici, ut meminisset, orabant, animi sui magnitudinem unicum remedium deficientis exercitus esse; cum ex iis qui præcesserant ad capiendum locum castris duo occurrunt, utribus aquam gestantes, ut filiis suis, quos in eodem agmine esse, & ægre pati sitim non ignorabant, occurrerent: qui cum in Regem incidissent, alter ex iis, utre resolutio, vas quod simul ferebat implet, porrigens Regi: ille, percontatus quibus aquam porriarent, filiis ferre cognoscit. Tunc poculo pleno (sicut oblatum est) reddito, *Nec solus, inquit, bibere sustineo, nec tam exiguum dividere omnibus possum. Vos currite, & liberum vestris, quod propter illos ausulisti, date.* Tandem ad flumen Oxum ipse pervenit prima fere vespere. Sed exercitus magna pars non potuerat consequi. In ediro monte ignes jubet fieri, ut ii qui ægre sequebantur haud procul castris se abesse cognoscerent. Eos autem qui primi agminis erant mature cibo ac potione armatos, implere alios utres, alios vasa, quibus

cum

cum aqua possit portari; iussit ac suis opem ferre. Sed qui intemperantius hauserant, intercluso spiritu extincti sunt. Multoque major horum numerus fuit, quam ullo amiserat praelio. At ille thoracem adhuc indutus, nec aut cibo refectus aut potu, qua veniebat exercitus constitit. Nec ante ad curandum corpus recessit, quam præterierant qui agmen sequebantur. Totamque eam noctem cum magno animi motu perpetuis vigiliis egit, nec postero die lætior erat; quia nulla navigia habebat, nec pons erigi poterat, circumquaque amnem nudo solo, & materia maxime sterili. Consilium igitur, quod unum necessitas subjecerat, init. Uires quam plurimos stramentis refertos dividit. His incubantes transnare amnem: quique primitransierant, in statione erant dum trajicerent cæteri. Hoc modo sexto demum die in ulteriore ripa totum exercitum exposuit. Jamque ad persequendum Bessum statuerat progredi, cum ea quæ in Susianis erant cognescit. Spitamenes erat inter omnes amicos præcipuo honore cultus à Besso. Sed nullis meritis perfidia mitigari potest: quæ tamen jam minus in eo invisa esse poterat, quia nihil ulli nefas tunc in Bessum interfectorem Regis sui videbatur. Titulus facinoris speciosus præferebatur, vindicta Darii. Sed fortunam, non scelus, oderant Bessi. Nam ut Alexandrum flumen Oxum superasse cognovit, Dataphernem & Carenem, quibus à Besso maxima fides habebatur, in societatem cogitatæ rei adseiscit. Illi promptius adeunt, quam rogabantur; assumptisque octo fortissimis juvenibus, talem dolum intendunt. Spitamenes pergit ad Bessum, & remotis arbitris, comperisse ait se insidiari ei Dataphernem & Catnem, ut vivum Alexandro traderent agitantes: à semet occupatos esse, & victos teneri. Bessus tanto merito (ut credebatur) obligatus,

ligatus, partim gratias agit, partim avidus explendi supplicii, adduci eos jubet. Illi, manibus sua sponte religatis, à participibus consilii trahebantur: quos Bessus truci vultu intuens consurgit, manibus non temperaturus. At illi simulatione omissa circumstant eum, & frustra repugnantem vinciunt, direpto ex capite regni insigni, lacerataque veste, quam spoliis occisi Regis induerat. Ille Deos sui sceleris ultores adesse confessus, adjecit, Non Dario iniquos fuisse, quem sic ulciscerentur; sed Alexandro propitios, ejus victoriam semper etiam hostis adjuvisses. Multitudo an vindicatura Bessum fuerit incertum est nisi illi qui vinxerant, jussu Alexandri fecisse ipsos e mentiti, dubio adhuc animi tetruissent. In equum impositum Alexandro tradituri ducunt. Inter hæc Rex, quibus matura erat missio, reliquis XC fere, equiti bina talenta dedit, pediti terna denarium millia, monitosque ut liberos generarent remisit domum. Cæteris gratiæ actæ, quod ad reliqua belli navaturos operam pollicebantur. Tum Bessus perducitur. Perventum erat in parvulum oppidum; Branchidæ ejus incolæ erant. Mileto quondam jussu Xerxis cum è Græcia rediret, transierant, in ea sede constiterant; quia templum quod Didymæon appellatur in gratiam Xerxis violaverant. Mores patris nondum exoleverant, sed jam bilingues erant, paulatim à domestico externoque sermone degeneres. Magno igitur gaudio Regem excipiunt, urbem seque dedentes. Ille Milesios, qui apud ipsum militabant, convocari jubet. Verus odium miles gerebat in Branchidarum gentem, prodicionis ergo His, siye injuriæ, siye originis meminisse malent, libertum de Branchidis permittit arbitrium. Variantibus deinde sententiis, se ipsum consideraturum quod optimum factu esset ostendit. Postea

10 die occurrentibus, Branchidas secum procedere iubet. Cumque ad urbem ventum esset, ipse cum expedita manu portam intrat. Phalanx mœniâ oppidi circuire iussa, & dato signo diripere urbem proditorum receptaculum, ipsosque ad unum cadere. Illi inerimes passim trucidantur; nec aut commercio linguæ, aut supplicum velamentis precibusque inhiberi crudelitas potest: tandem ut deicerent, fundamenta murorum ab imo moliantur, ne quod urbis vestigium exstaret. Nec mora, lucos quoque sacros non exdunt modo, sed etiam extirpant, ut vasta solitudo & sterilis humus, excussis etiam radicibus, linqueretur: quæ si in ipsos proditionis authores excogitata essent, iusta ultio esse, non crudelitas, videre ut. Nunc culpam majorum posterî luere, qui ne viderant quidem Miletum; adeo Xerxi non potuerant prodere. Inde processit ad Tanaim amnem. Quo perductus est Bessus, non victus modo, sed etiam omni velamento corporis spoliatus. Spitamenes eum tenebat, collo inserta catena, tam Barbaris quam Macedonibus gratum spectaculum. Tum Spitamenes, *Et te, inquit, & Darium Reges meos ultus, interfectorem domini sui adduxi, eo modo captum cuius ipse fecit exemplum. Aperiamus ad hoc spectaculum oculos Darius. Exsistat ab inferis, qui illo supplicio indignus fuit, & hoc solatio dignus est.* Alexander multum collaudato Spitamene, conversus ad Bessum, *Cujus, inquit, fera rabies occupavit animum tuum, cum Regem de te optime meritum, prius vincere, deinde occidere sustinuisi? Sed hujus parricidii mercedem falso Regis nomine persolvisti.* Ibi ille facinus purgare non ausus, Regis titulum se usurpare dixit, ut gentem suam tradere ipsi possit: qui si cessasset, alium fuisse regnum occupaturum. At Alexander Oxatrem fratrem Darii, quem inter corporis custodes habebat, propius iussit accedere, tradi-
 que

que Bessum ei, ut cruci affixum, mutilatis auribus
naribusque, sagittis configerent Barbari, asserva-
rentque corpus ut ne aves quidem contingerent.
Oxatres cætera sibi curæ fore pollicetur. Aves non
ab alio quam à Catene posse prohiberi adjecit, exi-
miam ejus artem cupiens ostendere: namque ad-
eo certo ictu destinata feriebat, ut ave. quoque ex-
ciperet. Nam etsi forsitan sagittandi tam celebri
usu minus admirabilis videri hæc ars possit, tamen
ingens visentibus miraculum, magnoque honori
Cateni fuit. Dona deinde omnibus qui Bessum
adduxerant data sunt. Cæterum supplicium ejus
diffulit, ut eo loco in quo Darium ipse occiderat
necaretur.

6. Interea Macedones ad petendum pabulum in-
composito agmine egressi, à Barbaris, ubi de pro-
ximis montibus decurrerunt, opprimuntur; plu-
resque capti sunt quam occisi. Barbari autem, ca-
ptivos præ se agentes, rursus in montem recessi-
runt. Viginti millia latronum erant; fundis sagit-
tisque pugnam invadunt: quos dum obsidet Rex,
inter promptissimos dimicans, sagitta ictus est,
quæ in medio crure fixa reliquerat spiculum. Illum
quidem mœsti & attoniti Macedones in castra re-
ferebant. Sed nec Barbaros fecellit subductus ex a-
cie Rex: quippe ex edito monte cuncta prospexe-
rant. Itaque postero die misere legatos ad Regem,
quos ille protinus jussit admitti; solutisque fasciis
magnitudinem vulneris dissimulans, eius Barbaris
ostendit. Illi jussi confidere, affirmant, non Mace-
donas quam ipsos fuisse tristiores, cognito vulnere
ipsius: cujus si autorem reperissent, dedituros fuis-
se. Cum Dīs enim pugnare facilegos tantum.
Cæterum se gentem in fidem dedere, superatos vi-
tute illius, Rex, fide data, & captivis receptis, gen-
tem in deditionem accepit. Castris inde moti, lo-
tica

Atica militari ferebatur, quam pro se quisque eques pedesque subire certabant. Equites, cum quibus Rex praelia inire solitus erat, sui muneris id esse censebant. Pedites contra, cum saucios commilitones ipsi gestare assuevissent, eripi sibi proprium officium, tum potissimum cum Rex gestandus esset, querebantur. Rex in tanto utriusque partis certamine & sibi difficilem, & præteritis gravem electionem futuram ratus, invicem subire eos iussit. Hinc quarto die ad urbem Maracanda perventum est: LXX stadia murus urbis amplectitur: arx nullo cingitur muro. Præsidio urbi relicto proximos vicos depopulatur atque urit. Legati deinde Abiorum Scytharum superveniunt, liberi ex quo decesserat Cyrus, tum imperata facturi Iustissimos Barbarorum constabat. Armis abstinebant, nisi lacessiti. Libertatis modico & æquali usu, principibus humiliores pares fecerunt. Hos benigne allocutus, ad eos Scythas qui Europam incolunt Penidam quandam misit ex amicis, qui denuntiaret eis, ne Tanaim amnem regionis in iussu Regis transirent. Eidem mandatum ut contempleretur locorum situm, & illos quoque Scythas qui super Bosphoro incolunt videret. Condendæ urbis sedem super ripam Tanais elegerat, claustrum etiam perdomitorum, & quos deinde adire decreverat. Sed consilium distulit Sogdianorum nuntiata defectio, quæ Bactrianos quoque traxit. Septem millia equitum erant, quorum auctoritatem ceteri sequebantur. Alexander Spitamenem & Carenem, à quibus ei traditus erat Pessus, haud dubius quin eorum opera redigi possent in potestatem, coercendo qui novaverant iussit accersiri. At illi defectionis ad quam coercendam evocabantur auctores, vulgaverant famam. Bactrianos equites à Rege omnes ut occiderentur accersiri: idique imperatum ipsis, non sustinuisse

tam
adm
qua
spon
con
defe
lim
rona
dato
rura
Mem
stior
creve
Rex
dedit
victor
tia R
tende
liter d
incem
haud
circun
capi p
obsidi
est) o
dix a
magis
ramim
ritaten
pertina
que cap
nes, h
Perdice
nem tu
dere, &
Mamqu

tamen exsequi, ne inexpiabile in populares facinus
admitterent: non magis Alexandri scæviciam,
quam Bessi paricidium ferre pouisse. Itaque sua
sponte jam motos, metu poenæ haud difficulter
concitaverunt ad arma. Alexander transfugarum
defectione comperta, Craterum obsidere Cyropo-
lim jubet. Ipse aliam urbem regionis ejusdem co-
rona capiti; signoque ut puberes interficerentur
dato, reliqui in prædam cessere victoris. Urbs di-
rura est, ut ceteri cladis exemplo continerentur.
Memaceni valida gens, obsidionem, non ut hone-
stiorem modo, sed etiam ut tutiorem, ferre de-
creverant. Ad quorum pertinaciam mitigandam
Rex Leuites præmisit, qui clementiam ipsius in-
deditos, simulque inexorabilem animum in de-
victos ostenderent. Illi nec de fide nec de poten-
tia Regis ipsos dubitare respondent, equitesque
tendere extra munimenta urbis jubent. Hospita-
liter deinde exceptos, gravesque epulis & somno,
intempesta nocte adorti interfecerunt. Alexander
haud secus quam par erat motus, urbem corona
circumdedit, munitiorem quam ut primo impetu
capi posset. Itaque Meleagrum & Perdiccam in
obsidionem jungit, Cyropolim (ut ante dictum
est) obsidente. Statuerat autem parcere urbi con-
dita à Cyro; quippe non alium gentium illarum
magis admiratus est quam hunc Regem & Semi-
ramim: in queis & magnitudinem animi, & cla-
ritatem rerum longe emicuisse credebat. Ceterum
pertinacia oppidanorum ejus iram accendit. Ita-
que captam urbem diripere jussit delectos Macedo-
nes, haud injuria infestos, & ad Meleagrum &
Perdiccam redit. Sed non alia urbs fortius obsidio-
nem tulit, quippe & militum promptissimi ceci-
dere, & ipse Rex ad ultimum periculum venit.
Namque cervix ejus saxo ita ista est, ut oculis ca-
ligine

ligine offusa collaberetur, ne mentis quidem compos. Exercitus certe velut erepro eo ingemuit. Sed invictus adversus ea quæ cæteros terrent, nondum percurato vulnere acius obsidioni insiruit, naturalem celeritatem ita concitante. Cuniculo ergo suffossa moenia ingens nudavere spatium, per quod irupit, victorque urbem dirui iussit. Hinc Menedemum cum tribus millibus peditum & octingentis equitibus ad urbem Maracanda misit. Spitamenes transfuga, præsidio Macedonum inde dejecto, muris urbis ejus incluserat se, haud oppidanis consilium defectionis approbantibus. Sequi tamen videbantur, quia prohibere non poterant. Interim Alexander ad Tanaim amnem redit, & quantum soli occupaverant castris muro circumdat. Sexaginta stadiorum urbis murus fuit: hanc quoque urbem Alexandriam appellari iussit. Opus tanta celeritate perfectum est, ut decimo septimo die quæ munimenta excitata erant, cæta quoque urbis absolverentur. Ingens militum certamen inter ipsos fuerat, ut suum quisque munus (nam divisum erat) primus ostenderet. Incolæ novæ urbi dati captivi, quos reddi o pretio dominis liberavit: quorum posterius nunc quoque nondum apud eos tam longa ætate propter memoriam Alexandri exoleverunt.

7 Rex Scytharum, cujus tum ultra Tanaim imperium erat, ratus eam urbem quam in ripa amnis Macedones condiderant suis impostam esse cervicibus, fratrem, Cartasim nomine, cum magna equitum manu misit ad diruendam eam, proculque amne submovendas Macedonum copias. Bactrianos Tanais ab Scythiis quos Europæos vocant dividit. Idem Asiam & Europam finis interfuit. Cæterum Scytharum gens haud procul Thracia sita, ab Oriente ad Septentrionem se vertit, Sarmatarumque, ut quidam credidere, non finitima, sed

pars est. Recta deinde regionem aliam ultra Istrum
 jacentem colit. Ultima Asia, quæ Bactra sunt,
 stringit: quæ Septentrioni proxima sunt, profun-
 dz inde sylvæ vastæque solitudines excipiunt.
 Rursus quæ ad Tanaim & Bactra spectant, huma-
 no cultu haud disparia sunt. Primus cum hac gen-
 te non provisum bellum Alexander gesturus, cum
 in conspectu ejus obequicaret hostis, adhuc æget
 ex vulnere, præcipue voce deficiens, quam & mo-
 dicus cibus & cervicis extenuabat dolor, amicos
 in consilium advocari jubet. Terrebat eum non ho-
 stis, sed iniquitas temporis. Bactriani defecerant:
 Scythæ etiam lacescebant. Ipse non insistere in
 terra, non equo vehi, non docere, non hortari suos
 poterat. Ancipiti periculo implicitus, Deos quo-
 que incusans, querebarur se jacere segnem, cujus
 velocitatem nemo antea valuisset effugere. Vix
 suos credere, non simulari valetudinem. Itaque
 qui post Darium victum arioles & vates consulere
 desierat, rursus ad superstitionem humanarum
 mentium ludibria revolutus, Aristandram, cui cre-
 dulitatem suam addixerat, explorare eventum re-
 rum sacrificiis juber. Mos erat aruspibus, exta
 sine Rege spectare, & quæ portenderentur referre.
 Inter hæc Rex, dum fibris pecudum explorantur
 eventus latentium rerum, propius ipsum conside-
 re amicos juber, ne contentione vocis cicatrice in
 infirmam adhuc rumperet. Hephæstion, Craterus,
 & Erigyus erant cum custodibus in tabernaculum
 admissi. Discrimen, inquit, me occupavit, meliore ho-
 stium quam meo tempore. Sed necessitas ante rationem est;
 maxime in bello, quo raro permittitur tempora eligere. De-
 fecere Bactriani, in quorum cervicibus flamus, & quan-
 tum in nobis animi sit alieno Marte experiuntur. Haud du-
 bie si miserimus Scythæ ultro arma inferent, contempti
 ad illos qui defecerunt revertemur. Si vero Tanaim trans-

ierimus, & ubique invictos esse nos Scytharum perniciem sanguine ostenderit, quis dubitabit patere etiam Europam victoribus? Fallitur, qui terminos gloriæ nostræ metitur spatium quod transitori sumus. Unus annis interfuit quem si trajicimus, in Europam arma proferimus. Et quanti aestimandum est, dum aliura subigimus, in alio quodammodo orbe trophæa statuere, & quæ tam longo intervallo natura videtur diremisse, una victoria subito committere? At hercule si paululum cessaverimus, in tergis nostris Scythæ hærebunt. An soli sumus qui flumina transare possumus? Multa in nosmet ipsos recidens quibus adhuc vicimus. Fortuna belli artem victos quoque docet. Utribus annem trajiciendi exemplum fecimus nuper: hoc ut Scythæ imitari nesciant, Bactriani docebunt. Præterea unus gentis hujus adhuc exercitus venit, ceteri expectantur. Ita bellum vitando alemus, & quod inferre possumus accipere cogemur. Manifesta est consilii mei ratio. Sed an permitti sint Macedones animo uti meo dubito: quia ex quo hoc vulnus accepi, non equo veltus sum, non pedibus ingressus. Sed si me sequi vultis, valeo, amici. Satis virum est ad toleranda ista. Aut si jam adest vitæ meæ finis, in quo tandem opere melius extinguar? Hæc quassa adhuc voce deficiens, vix proximis exaudientibus dixerat; cum omnes à tam præcipiti consilio Regem detertere cœperunt. Erigyus maxime, qui haud sane autoritate proficiens apud obstinatum animum, superstitionem, ejus potens non erat Rex, incutere tentavit, dicendo, Deos quoque obitare consilio: magnumque periculum, si flumen transisset, ostendi. Intranti Erigyo tabernaculum Regis, Aristander occurrerat, tristitia exta fuisse significans. Hæc ex vate comperta Erigyus nuntiabat. Quo inhibito, Alexander non ira solum, sed etiam pudore confusus, quod superstitio quam celaverat detegebatur, Aristandrum vocari jubet. Qui ut venit, intuens eum, Rex, inquit,

inquit, sed privatus sum. Sacrificium ut faceres manda-
vi. Quid eo portenderetur, cur apud alium quam apud me
professus es? Erigyus arcana mea & secreta, te prodente,
cognovit. Quem certum mehercule habeo extorum interpre-
tem metu suo. Tibi autem sapius quam potest denuntio, ipso
mihi indices quid extis cognoveris, ne possis inficiari dixisse
qua dixeris. Ille exsanguis attonitoq; similis stabat,
per metum etiam voce suppressa. Tandemque eo-
dem metu stimulante, ne Regis expectatione mo-
raretur, Magni, inquit, laboris, non irriti discrimen in-
stare pradixi. Nec me mea ars quam benevolentia magis
perturbat. Infirmisatam valetudinis tua video: & quantum
in uno te sit, scio. Vereor ne non praesenti fortuna tua suffi-
cere possis. Rex iussu confidere felicitati suae remi-
sit. Sibi enim ad alia gloriam concedere Deos. Con-
sultanti deinde cum iisdem, quonam modo flumen
transirent, supervenit Aristander, non alias latio-
ra exta vidisse se affirmans, utique prioribus longe
diversa: tum sollicitudinis causas aperuisse, nunc
prorsus egregie litatum esse. Caeterum quae subin-
de nuntiata sunt Regi, continuæ felicitati rerum
ejus imposuerant labem. Menedemum, ut supra
dictum est, miserat ad obsidendum Spitamenem
Bactrianæ defectionis autorem. Qui comperto ho-
stis adventu, ne muris urbis includeretur, simul
fretus excipi posse quem venturum sciebat, con-
fedit occultus. Sylvestre iter aptum insidiis regen-
dis erat. Ibi Dahas condidit. Equi binos armatos
vehunt, quorum invicem singuli repente desiliunt,
equestris pugnae ordinem turbant. Equorum ve-
locitati par est hominum pernicitas. Hos Spitame-
nes salum circuire iussos, pariter & à lateribus,
& à fronte, & à tergo, hosti ostendit. Menedemus
undique inclusus, ne numero quidem par, diu ta-
men resistit, clamitans, Nihil aliud superesse lo-
corum fraude deceptis, quam honestæ mortis se-

Iatium ex hostium eade. Ipsum prævalens equus
vehēbat, quo sæpius in cuneos Barbarorum effusus
habeñis evectus, magna strage eos fuderat. Sed cum
unum omnes peterent, vulneribus exsanguis, Hip-
sides quendam ex amicis hortatus est, ut in equum
suum ascenderet, & se fuga eriperet. Hæc agentem
animus defecit, corpusque ex equo defluxit in ter-
ram. Hipsides poterat quidem effugere, sed amisso
amico mori statuit. Una erat cura, ne inultus oc-
cideret. Itaque subditis calcaribus equo, in me-
dios hostes se iminisit, & memorabili edita pugna,
obrutus telis est. Quod ubi videre qui eade super-
erant, tumulum paulo quam cætera editiorem ca-
piunt: quos Spitamenes fame in deditionem sub-
acturus obledit. Cecidere eo prælio pedum duo
millia, trecenti equites. Quam eladem Alexander
solerti consilio texit, morte denunciata iis qui ex
prælio venerant, si acta vulgassent.

8. Cæterum cum animo disparem vul-
tus ferre non posset, in tabernaculum, supra ri-
pam fluminis de industria locatum, secessit. Ibi si-
ne arbitris singula animi consulta pentando, no-
ctem vigiliis extraxit, sæpe pèllibus tabernaculi al-
levatis, ut conspiceret hostium ignes è quibus con-
jectare poterat quanta hominum multitudo esset.
Jamque lux appetebat, cum thoracem indutus
procedit ad milites, tum primum post vulnus pro-
xime acceptum. Tanta erat apud eos veneratio Re-
gis, ut facile periculi quod horrebant cogitatio-
nem præsentia ejus excuteret. Latè ergo, & manan-
tibus præ gaudio lacrymis, consalutant eum, &
quod ante recusaverant bellum feroces deposcunt.
Ille se ratibus equirem phalangemque transporta-
turum esse pronuntiat: super utros jubet nare le-
vius armatos. Plura nec dici res desideravit, nec
Rex dicere per valetudinem potuit. Cæterum tan-

ra alacritate militum rates junctæ sunt, ut in triduum ad duodecim millia effectæ sint. Jamque ad transeundum omnia aptaverant, cum legati Scytharum viginti, more gentis, per castra equis vecti nuntiarî jubent Regi, velle ipsos ad eum munda a perferre. Admissi in tabernaculum, jussique confidere, in vultu Regis defixerant oculos, cædo, quia magnitudine corporis animum æstimantibus, molis licus haudquaquam famæ par videbatur. Scythi autem non ut cæteris barbaris rudis & inconditus sensus est. Quidam eorum sapientiam capere dicuntur, quantamcunque gens capit semper armata. Sicque locutos esse apud Regem memoriæ proditum est, abhorrentia forsitan moribus nostris & tempora, & ingenia cultiora sortitis. Sed ut possit oratio eorum sperni, tamen fides nostra non debet: quæ utcunque tradita sunt, incorrupta perferemus. Igitur unum ex his maximum natu ita locutum accepimus: Si Diî habitum corporis tui aviditati animi parem esse voluissent, orbis te non caperet. Altera manu Orientem, altera Occidentem contingeres, Et hoc affectus, scire velles ubi tantis numinis fulgor conderetur. Sic quoque concupiscis quæ non capis. Ab Europa petis Asiam: ex Asia transis in Europam. Deinde si humanum genus omne superaveris, cum fluvii, & rivibus, & fluminibus, ferisque bestiis gesturus es bellum. Quid tu? ignoras arbores magnas diu crescere, una hora extirpari? Stultus est qui fructus earum spectat, altitudinem non metitur. Vide nêdum ad cacumen pervenire contendis, cum ipsis ramis quos comprehenderis decidis. Leo quoque aliquando minimarum avium paludum fuit, & ferrum rubigo consumit. Nil tam firmum est, cui periculum non sit etiam ab invalido. Quid nobis tecum est? nunquam terrarum tuarum attigimus. Qui sis, unde venias, licetne ignorare in vastis fluvii viventibus? Nec servire ulli possumus, nec imperare desicramus. Dona à nobis da-

ta sunt, ne Scytharum gentem ignores, jugum bouum, aratrum, & sagitta, & patera. His utimur & cum amicis, & adversus inimicos. Fruges amicis damus bouum labore quasitas: Patera cum iisdem vinum Diis libamus: inimicos sagitta eminus, hasta cominus petimus. Sic Scythæ Regem, & postea Persarum Medorumque superavimus, patuitque nobis iter usque in Ægyptum. At tu, qui te gloriaris ad latrones persequendos venire omnium gentium quas adisti, latro es. Lydiam cepisti, Syriam occupasti, Persidem tenes, Bactrianos habes in potestate, Indos petisti. Jam etiam ad pecora nostra avaras & insatiabiles manus porrigis. Quid tibi divitiis opus est, quæ te esurire cogunt? Primus omnium satietate parasti famem, ut, quo plura haberes, acrius quæ non habes cuperes. Næ succurrit tibi quam diu circum Bactra hæreas? Dum illos subigis, Sogdiani bellare ceperunt. Bellum tibi ex victoria nascitur. Nam ut major fortiorque sis quam quisquam, tamen alienigenam dominum pati nemo vult. Transi modo Tanaim, scies quam late pateant, nunquam tamen consequeris Scythas. Paupertas nostra velocior erit quam exercitus tuus, qui prædam tot nationum vehit. Rursus, cum procul abesse nos crederes, videbis in tuis castris. Eadem enim velocitate & sequimur, & fugimus. SCYTHARUM SOLITUDINES, Græcis etiam proverbiiis audio eludi. Nos deserta & humana cultu vacua, magis quam urbes & opulentos agros, sequimur. Proinde fortunam tuam pressis manibus tene: lubrica est, nec invita teneri potest: impone felicitati tuæ frenos; facilius illam reges. Nostri SINE PEDIBUS dicunt esse FORTUNAM, quæ manus & pinnas tantum habet: cum manus porrigit, pinnas quoque comprehendere non sinit. Denique, si Deus est tribuere mortalibus beneficia debet, non sua eripere. Sin autem homo es, id quod es semper esse te cogita. Stultum est eorum meminisse propter quæ tui oblivisceris. Quibus bellum non intuleris, bonis amicis poteris uti. Nam & firmissima est inter pares amicitia: & videntur pares, qui non fecerunt inter se periculum virium.

Quos viceris, amicos tibi esse cave credas. Inter dominum & servum nulla amicitia est: etiam in pace, belli tamen iura servantur. Iurande gratiam Scythas sancire ne credideris: colendo fidem jurant. Græcorum ista cautio est, qui acta consignant, & Deos invocant: nos religionem in ipsa fide novimus. Qui non reverentur homines, fallunt Deos. Nec tibi amico opus est, de cuius benevolentia dubites. Ceterum nos & Asia & Europa custodes habebis. Bæstra, nisi dividat Tanais, contingimus. Ultra Tanaim, usque ad Thraciam colimus. Thracia Macedoniam conjunctam esse fama est: utrique imperio tuo finitimos, hostes an amicos velis esse, considera. Hæc Barbarus.

9. Contra Rex, fortuna sua & consiliis eorum se usurum esse respondet. Nam & fortunam cui confidat, & consilium suadentium ne quid temere & audacter faciat, secuturum, Dimissisque legatis, in præparatas rates exercitum imposuit. In prioris clypeatos locaverat, iussos in gæqua subsidere, quo tutiores essent adversus ictus sagittarum. Post hos qui tormenta intenderent stabant, & ab utroque latere & à fronte circumdati armatis. Reliqui, qui post tormenta constiterant, remigem lorica indutum scutorum testudine armari protegebant. Idem ordo in illis quoque ratibus quæ equitem vehebant servatus est: major pars à puppe nantes, equos loristrahebat. At illos quos utres stramento repleti vehebant, objectæ rates tuebantur. Ipse rex cum delectis primus ratem solvit, & in ripam dirigi iussit. Cui Scythæ admotos ordines equitum in primo ripæ margine opponunt, ut ne applicari quidem terræ rates possent. Cæterum præter hanc speciem ripis præsidentis exercitus, ingens navigantes terror invalebat. Namque cursum gubernatores, cum obliquo flumine impellerentur, regere non poterant: vacillantesque milites, & ne excuterentur solliciti, nau-

farum ministeria turbaverant. Nec tela quidem con-
 nati nisu vibrare poterant, cum prior standi sine
 periculo quam hostem incessendi cura esset. Tor-
 menta saluti fuerunt, quibus in confertos acie-
 mere se offerentes haud frustra excussa sunt tela.
 Barbari quoque ingentem vini sagittarum infudere
 ratibus. Vixque ullum fuit scutum quod non plu-
 ribus simul spiculis perforaretur. Jamque terræ ra-
 tes applicabantur, cum acies clypeata confurgit, &
 hastas certo ictu, utpote libero nisu, mittit e rati-
 bus. Et ut terribiles recipientesque equos videre,
 alacres mutua adhortatione in terram desiliere.
 Turbatis acriter pedem inferre cœperunt. Equitum
 deinde turmæ, quæ frænatos habebant equos, per-
 fregere Barbarorum aciem. Interim ceteri, agmine
 dimicantium testi, apravere se pugna. Ipse Rex
 quod vigoris agro adhuc corpori deerat, animi fir-
 mitate supplebat. Vox adhortantis non poterat
 audiri, nondum bene obducta cicatrice cervicis:
 sed dimicantem cuncti videbant. Itaque ipsi qui-
 dem ducumungebantur officio: aliusque alium
 adhortari in hostem, salutis immemores, ruere
 cœperunt. Tum vero non ora, non arma, non
 clamorem hostium Barbari tolerare potuerunt,
 omnesque effusis habenis (namque equestris acies
 erat) capebant fugam: quos Rex, quanquam ve-
 xationem invalidi corporis pati non poterat, per
 a xxx tamen stadia insequi perseveravit. Jamque
 linquente animo, suis præcepit ut, donec lucis a-
 liquid superesset, fugientium tergis inbarerent. I-
 pse, exhaustis etiam animi viribus, in castra se re-
 cepit. reliquum substitit. Transferant jam Liberi
 patris terminos, quorum monumenta lapides erant
 crebris intervallis dispositi, arboreque proceræ,
 quarum stipites hedera contexerat. Sed Macedones
 longius provexit: quippe mediâ fere nocte in
 castra

Castra redierunt multis interfectis, pluribus captis, equosque M D C C C abegere. Ceciderunt autem Macedonum equites LX, pedites e fere: M saucii fuerunt. Hæc expeditio deficientem magna ex parte Asiæ fama tam opportuna victoriæ domuit. Invictos Scythas esse crediderant: quibus fractis nullam gentem Macedonum armis parem fore consitebantur. Itaque Sacæ misere legatos, qui pollicerentur gentem mandata facturam. Moverat eos Regis non virtus magis quam clementia in devictos Scythas: quippe captivos omnes sine pretio remiserat, ut fidem faceret, sibi cum ferocissimis gentium de fortitudine, non de ira, fuisse certamen. Benigne igitur exceptis Sacarum legatis, comitem Excipinum dedit, admodum juvenem, ætatis flore conciliatum sibi; qui, cum specie corporis æquaret Hephestionem, lepore haud sanè illi par erat. Ipse, Cratæro cum maiore parte exercitus modicis itineribus sequi iussu, ad Maracanda urbem pervenit, ex qua Spitamenes, cognito ejus adventu, Bactra perfugerat. Itaque quatrinduo Rex longum itineris spatium emensus, pervenerat in eum locum in quo, Menedemo duce. Duo millia pedum & trecentos equites amiserat. Horum ostiumulo contegi iussit, & inferias more patrio dedit. Jam Craterus cum phalange subsequi iussus, ad Regem pervenerat. Itaque ut omnes qui defece- rant pariter belli clade premerentur, copias dividi, urique agros, & interfici puberes iussit.

10. Sogdiana regio majori ex parte deserta est: octuaginta fere stadia in latitudinem vastæ solitudines tenent. Ingens spatium rectæ regionis est, per quam amnis (Polytimecum vocant incolæ) fertur. Torrentem cum ripæ in tenuem alveum cogunt: deinde caverna accipit & sub terram rapit. Cursus absconditi indicium est aquæ mean-
tis sonus, cum
ipsum

ipsum solum, sub quo tantus amnis fluit, ne modico quidem resudet humore. Ex captivis Sogdianorum ad Regem triginta nobilissimi, corporum robore eximio, perducti erant. Qui, ut per interpretem cognoverunt iussu Regis ipsos ad supplicium trahi, carmen lęrantium more canere tripudiisque, & lasciviori corporis motu, gaudium quoddam animi ostentare cęperunt. Admiratus Rex, tanta magnitudine animi oppetere mortem, revocari eos iussit, causam tam effusa lętitię, cum supplicium ante oculos haberent, requirens. Illi, si ab alio occiderentur, tristes morituros fuisse respondent. Nunc à tanto Rege victore omnium gentium maioribus suis redditos, honestam mortem quam fortes viri voto quoque expeterent, carminibus sui moris lętitiaque celebrare. Tum Rex admiratus magnitudinem animi, *Quapropterea, inquit, an vivere velitis non inimici mihi, cuius beneficio victuri estis?* Illi, nunquam se inimicos ei, sed bello laceffitios hostes fuisse respondent. Si quis ipsos beneficio quam injuria experiri maluisset, certaturos fuisse ne vincerentur officio. Interrogantique, quo pignore fidem obligaturi essent *Vitam, quam acciperent, pignori futuram esse* dixerunt; *reddituros quandocunque repetisset.* Nec promissum scellerunt. Nam qui remissi domos ierant, in fide continuare populates. Quatuor inter custodes corporis retenti, nulli Macedonum in regem charitate cesserunt. In Sogdianis Peucolao cum tribus millibus peditum (neque enim majori pręsidio indigebat) relicto, Bactra pervenit. Inde Bessum Ecbatana duci iussit, interfecto Dario pęnas capere persoluturum. Idem fere diebus Ptolemęus & Menidas peditum tria millia & equites mille adduxerunt mercede militaturos: Alexander quoque ex Lycia cum pari numero peditum & quingentis equitibus venit. Totidem

tidem à Syria Asclepiadum sequebantur. Antipater Græcorum octo millia, in quibus quingenti equites erant, miserat. Itaque exercitu aucto, ad eam quæ defectione turbata erat componenda processit; interfestisque consternationis autoribus, quarto die ad flumen Oxum peruentum est: hic, quia illud vehit, turbidus semper, & insalubris est potu. Itaque puteos miles coeperat fodere. Nec tamen humo alte egesta exsistebat humor, cum in ipso tabernaculo Regis conspectus est fons: quem, quia tarde notaverant, subito existisse sinxerunt. Rexque ipse credi voluit, donum Dei id fuisse. Superatis deinde omnibus Ocho & Oxo, ad urbem Marginiam pervenit. Circa eam sex oppidis condendis electa sedes est. Duo ad meridiem versa, quatuor spectantia Orientem, modicis inter se spatiis distabant, ne procul repetendum esset mutuum auxilium. Hæc omnia sic sunt in editis collibus, tum velut fræni domitantium gentium: nunc originis suæ oblita, serviunt quibus imperaverunt. Et cætera quidem pacaverat.

11. Una erat Petra, quam Arimazes Sogdianus cum XXX millibus armatorum obrinebat, alimentis ante congestis quæ tantæ multitudini vel per biennium suppeterent. Petra in altitudinem XXX eminet stadia, circuitu C & L completitur: Undique abscissa & abrupta, semita perangusta aditur. In medio altitudinis spatio habet specum, cuius os arctum & obscurum est: paulatim deinde ulteriora panduntur. Ultima etiam altos recessus habent: fontes per totum tere specum manant. Ex quibus collatæ aquæ per prona montis flumen emittunt, Rex, loci difficultate spectata, statuerat inde abire: Cupido deinde incessit animo, naturam quoque fatigandi, Prius tamen quam fortunam obsidionis experiretur, Copen (Artabari
his

hic filius erat) milit ad Barbaros, qui suaderet ut dederent rupem. Arimazes loco fretus, superbe multa respondit. Ad ultimum, an Alexander volare possit, interrogat. Quæ nuntiata Regi sic accendere animum, ut adhibitis cum quibus consultare erat solitus, indicaret insolentiam Barbari illudentis ipsos, quia pinnas non haberent. Se autem proxima nocte effecturum ut crederet Macedonas etiam volare. Trecentos, inquit, perniciosissimos juvenes ex suis quisque copias perducite ad me, qui per calles & pene invias rupes domi pecora agere consueverint. Illi præstantes & levitate corporum & ardore animorum strenue adducunt: quos intuens Rex, Vobiscum, inquit, o juvenes, & mei æquales, urbium invictarum ante munimenta superavi: montium juga perenni nive obruta emensus sum: angustias Cilicia intravi: India sine lassitudine vim frigoris sum perpassus. Di mei documenta vobis dedi, & vestra habeo. Petra quam videtis unum aditum habet, quem Barbari obsident, cætera negligunt. Nulla vigilia sunt, nisi qua castra nostra spectant. Invenietis viam, si solerter rimari fueritis aditus ferentem ad cacumen. Nihil tam alte natura constituit, quo virtus non possit eniti. Experiendo quæ ceteri desperaverunt, Asiam habemus in potestate. Evadite in cacumen: quod cum ceperitis, candidis velis signum mihi dabit: ego copias admotis, hostem in nos à vobis convertam. Præmiuntur ei qui primus occupaverit verticem talenta decem. Uno minus accipiet qui proximus ei venerit: eademque ad decem homines servabitur portio. Certum habeo, vos non iam liberalitatem intueri meam quam voluntatem. His animis Regem audierunt, ut jam cepisse verticem viderentur: dimissique, ferreos cuneos, quos inter saxa defigerent, validosque funes parabant. Rex circumvectos petram, qua minime asper ac præruptus aditus videbatur, secunda vigilia (quod bene verteret) ingredi iubet. Illi, alimentis in hi-

dum sumptis, g'adiis modo atque hastis armati
 subire coeperunt. Ac primo pedibus ingressi sunt ;
 deinde, ut in prærupta perventum est, alii manibus
 eminentia saxa complexi levare semet ; alii ad-
 jectis funium laqueis evasere, cum cuneos inter
 saxa defigerent, queis gradus subinde insisterent :
 diem inter metam laboremque consumpserunt.
 Per aspera enixis duriora restabant : & crescere al-
 titudo petreæ videbatur. Illa vero miserabilis erat
 facies, cum ii quos instabilis gradus fefellerat ex
 præcipiti devolverentur : mox eadem in se patien-
 da alieni casus ostendebat exemplum. Per has ta-
 men difficultates enituntur in verticem montis,
 omnes fatigatione continuati laboris affecti ; qui-
 dam multati parte membrorum, pariterque eos
 & nox & somnus oppressit. Stratis passim corpo-
 ribus in inviis & in asperis saxorum, periculi in-
 stantis oblii in lucem quieverunt : tandemque ve-
 lut ex alto sopore excitati, occultas subjectasque
 ipsis valles rimantes, ignari in qua parte petreæ tan-
 ta vis hostium condita esset, fumum specus infra
 seipso evolutum notaverunt. Ex quo intellectum
 est illam hostium latebram esse. Itaque hastis im-
 posuere quod convenerat signum, totoque è nu-
 mero duos & triginta in ascensu interiisse cogno-
 scunt. Rex non cupidine magis potiundi loci,
 quam vicem eorum quos ad tam manifestum pe-
 riculum miserat sollicitus, toto die cacumina
 montis intuens restitit. Noctu demum cum obscu-
 ritas conspectum oculorum ademisset, ad curan-
 dum corpus recessit. Postero die nondum satis cla-
 ra luce, primus vela, signum capiti verticis, conspe-
 xit. Sed nefalleretur acies, dubitare coegbat varie-
 tas cœli internitere lucis fulgore conditi. Verum
 ut liquidior lux apparuit cœlo, dubitatio exempta
 est. Vocatumque Copen, per quem Barbarorum

animos tentaverat, mittit ad eos qui moneretur
 nunc saltem salubrius consilium inirent. Si au-
 tem fiducia loci perseverarent, ostendi à tergo ius-
 sit qui ceperant verticem. Cophes ad eos missus
 suadere coepit Arimazi petram tradere, gratiam
 Regis inituro, si tantas res molientem in unius
 rupis obsidione hæreere non coegisset. Ille, ferocius
 superbiusque quam antea locutus, abire Cophem
 jubet. At is prehensum manu Barbarum rogat, ut
 secum extra specum prodeat: quo impetrato, ju-
 venes in cacumine ostendit, ejusque superbix haud
 immerito illudens, pinnas ait habere milites Ale-
 xandri. Jamque è Macedonum castris signorum
 concentus & totius exercitus clamor audiebatur.
 Ea res, sicut pleraque bellivana & inania, Barbaros
 ad deditionem traxit: quippe occupari meru,
 paucitatem eorum qui à tergo erant æstimare
 non poterant. Itaque Cophen (nam trepidantes
 reliquerat) strenue revocant, & cum eo triginta
 principes mittunt, qui petram tradant, & ut inco-
 lumibus abire liceat paciscantur. Ille, quanquam
 verebatur ne conspecta juvenum paucitate detur-
 barent eos Barbari, tamen & fortunæ suæ confi-
 sus, & Arimazi superbix inensus, nullam se con-
 ditionem deditionis accipere respondit. Arima-
 zes desperatis magis quam perditis rebus, cum
 propinquis nobilissimisque gentis suæ descendit in
 castra, quos omneis verberibus affectos sub ipsis
 radicibus petrarum crucibus iussit affigi. Multitudo
 dedititiorum incolis novarum urbium cum pecu-
 nia capta dono data est. Arrabazus in petrarum re-
 gionisque quæ appositæ esset ei tutela relictus est.

BREVIARIUM LIBRI VIII.

1. *M*affagetis, Dahis & Sogdianis subactis, Scythasus Regis filiam Alexandro conjugem offerunt, qui leone interfecto & quatuor milibus ferarum in venatione dejectis, Clytum solenni convivio adhibitum & liberius loquentem interfecit.

2. *S*era Alexandri penitentia, quam sequuntur bellica expeditiones adversus Bactrianos transfugas & Syfmithrenz Philippi item strenuissimi juvenis, & Erigyi clarissimi ducis, obitus.

3. Spitamenis uxorem, interfecti mariti caput afferentem, Alexander castris excedere jubet : provincias quasdam à praefectorum suorum injuriis vindicat.

4. Frigoris nimia vi pene opprimitur exercitus Gabaxam aditurus. Alexandri constantia, & erga gregarium militem humanitas, ejusdemque cum Roxane matrimonium.

5. Cogitationibus in bellum Indicum versis, adulatorum fraude nimia superbia elatus Alexander, Jovis filius suis salutaris : quod Calisthenes gravi oratione improbat.

6. Ex ignominia Hermolao nobili puero illata nascitur in caput Alexandri conjuratio, qua detecta, inter auctores sceleris innocens Calisthenes conjiciitur.

7. Hermolai, Calisthenem justum esse asseverantis, adversus crudelem Alexandri superbiam invectiva.

8. Alexandri ad Hermolai invectivam responsio : conjuratorum item atque innocentis Calisthenis supplicium.

9. Indi, Gangis, Djardenis, India, ejus incolarum, luxu dissolutum regum, ac sapientum, luculenta descriptio.

10. Variis India populos mira felicitate, non tamen sine sanguine, Alexander subicit.

11. Aornus petra & arx inaccessa ab Alexandro oppugnatur, & ab obsessis relicta capitur.

12. Omphis rex potentissimis sergentibusque suum Alexandro permittit : à quo in integrum restituitur : unde nonnulla dona regis.

13. Porum regem, Omphis suasu, Alexander ancipiti
quidem & sub initia periculossimo aggreditur bello.
14. Indorum & Macedonum insignis & cruenta pugna:
Pori captivi magnanimitas, & Alexandri regia ele-
mentia.

ALEXANDER maiore fama quam gloria in ditionem redacta Petra, cum propter vagum hostem spargenda manus essent, in tres partes divisit exercitum: Hephzstionem uni, Cœnon alteri duces dederat: ipse cætaris præerat. Sed non eadem mens omnibus Barbaris fuit. Armis quidam subacti, plures ante certamen imperata fecerunt, quibus eorum qui in defectione perseveraverant urbes agrosque iussit attribui. At exsules Bactriani cum DCCC equitibus Massagetarum proximos vicos vastaverunt. Ad quos coercendos Attinas regionis ejus Præfectus CCC equites, insidiarum quæ parabantur ignarus, eduxit. Namque hostis in sylvis, quæ erant forte campo junctæ, armatum militem condidit, paucis propellentibus pecora, ut improvidem ad insidias præda perduceret. Itaque incomposito agmine, solutisque ordinibus, Attinas prædabundus sequebatur, quem prætergressum sylvam qui in ea confederant ex improvviso adorti cum omnibus interemerunt. Celeriter ad Craterum hujus cladis fama perlata est: qui cum omni equitatu supervenit. Et Massagetæ quidem jam refugerant. Dabæ mille oppressi sunt: quorum clade totius regionis finita cœscrito. Alexander quoque, Segdianis rursus subactis, Maracanda repetit. Ibi Berdes, quem ad Scythas super Bosphorum colentes miserat, cum legato gentis occurrit. Phrataphernes quoque, qui præerat Massagetis & Dabæ, regionem confi-

nio adjunctus, miserat qui facturum imperata pollicerentur. Scythæ petebant ut Regis sui filiam matrimonio sibi jungeret: si dedignaretur affinitatem, principes Macedonum cum primoribus suæ gentis connubio coire pateretur. Ipsum quoque Regem venturum ad eum pollicebantur. Utraque legatione benigne audita, Hephæstionem & Artabazum opperiens stativa habuit: quibus adjunctis, in regionem quæ appellatur Bazaræa pervenit. Barbaræ opulentix in illis locis haud ulla sunt majora indicia, quam magnis nemoribus nobilium ferasum greges clausi. Spatiosas ad hoc effugunt sylvas crebris perennium aquarum fontibus amœnas. Muris nemora cinguntur, turresque habent venantium receptacula. Quatuor continuis ætatibus intactum saltum fuisse constabat; quem Alexander cum toto exercitu ingressus, agitari undique feras jussit. Inter quas cum leo magnitudinis rari ipsum Regem invasurus incurreret, forte Lysimachus, qui postea regnavit proximus Alexandro, venabulum objicere feræ cœperat. Quo Rex repulso, & abire jussu, adjecit, Tam à semet uno, quam à Lysimacho, leonem interfici posse. Lysimachus enim quondam, cum venaretur in Syria, occiderat eximie magnitudinis feram solus, sed lxxv humero usque ad ossa laceratus, ad ultimum periculi pervenerat: ad ipsum exprobrans ei Rex, fortius quam lecurus est fecit. Nam feram non excepit modo, sed etiam uno vulnere occidit. Fabulam, quæ objectum leoni à Rege Lysimachum temere vulgavit, ab eo casu (quem supra diximus) ortam esse crediderim. Cæterum Macedones, quamquam prospero eventu defunctus erat Alexander, tamen scivere gentis suæ more, ne pedes venaretur sine delectis principum amicorumque. Ille quatuor millibus tetarum dejectis, in eodem saltu cum

toto exercitu epulatus est. Inde Maracanda redi-
 tum est. Acceptaque ætatis excusatione ab Atta-
 bazo, provinciam ejus destinat Clyto. Hic erat qui
 apud Granicum amnem nudo capite Regem dimi-
 cantem clypeo suo textit, & Rhodacis manum ca-
 piti Regis imminentem gladio amputavit; vetus
 Philippi miles, multisque bellicis operibus clarus.
 Hellanice, quæ Alexandrum educaverat, soror ejus
 hæud secus quam mater à Rege diligebatur. Ob has
 causas validissimam imperii partem fidei ejus tu-
 relæque commisit. Jamque iter parare in poste-
 rum jussus, solenni & tempestivo adhibetur con-
 vivio. In quo Rex cum multo incaluisse mero,
 immodicus æstimator sui, celebrare quæ gesserat
 cepit: gravis etiam eorum auribus qui sentie-
 bant vera memorari. Silentium tamen habuere se-
 niores, donec Philippi res orsus obtere, nobi-
 lem apud Cheroneam victoriam sui operis fuisse
 jactavit, ademptramque sibi malignitate & invidia
 patris tantæ reigloriam. Illum quidem, seditione
 inter Macedonas milites & Græcos mercenarios
 orta, debilitatum vulnere quod in ea consterna-
 tione acceperat, jæuisse, non alias quam simula-
 tione mortis tutiorem: se corpus ejus protexisse
 clypeo suo, ruentesque in illum sua manu occisos.
 Quæ patrem nunquam æquo animo esse confes-
 sum, invitum filio debentem salutem suam. Ita-
 que post expeditionem quam sine eo fecisset ipse
 in Illyricos, victorem scripsisse se patri, fusos fu-
 gatosque hostes, nec affuisse usquam Philippum.
 Laude dignos esse, non qui Samothracum iniria
 viserent cum Asiam uri vastarique oporteret, sed
 eos qui magnitudine rerum fidem antecessissent.
 Hæc & his similia læti audire juvenes: ingrata
 senioribus erant, maxime propter Philippum, sub
 quo diutius vixerant. Tum Clytus, ne ipse quidem

satis

satis sobrius, ad eos qui infra ipsum cubabant
 conversus, Karipidis retulit carmen, ita ut sonus
 magis quam sermo exaudiri posset à Rege. Quo
 significabatur, male instituisse Græcos quod tro-
 phæis Regum duntaxat nomina inscriberentur.
 Alieno enim sanguine partam gloriam intercipi.
 Itaque Rex cum suspicaretur malignius habitum
 esse sermonem, percontari proximos cœpit, quid
 ex Glytrodissent. Et illis ad silentium obstinatis,
 Glytus paulatim majore voce Philippi acta, bella-
 que in Græcia gesta commemorat, omnia præsen-
 tibus præferens. Hinc inter juniores senesque orta
 contentio est. Et Rex velut patienter audiret, quois
 Glytus obterebat laudes ejus, ingentem iram con-
 ceperat. Cæterum eum animo videretur impera-
 tutus, si finem procaciter orto sermoni Glytus im-
 poneret; nihil eorum omittente magis exaspera-
 batur. Jamque Glytus etiam Parmenionem defen-
 dere audebat: & Philippi de Atheniensibus victo-
 riam Thebarum præferebat excidio; non vino
 modo, sed etiam animi prava contentione prove-
 ctus. Ad ultimum, Si moriendum, inquit, est pro
 te, Glytus est primus. At victoria majus præmium ferunt,
 qui procacissime patris tui memoria illudunt. Sogdianam
 reginem mihi attribuis, totos rebelles, & non modo in-
 domitum, sed quæ ne subigi quædam possis. Mitter ad feræ
 bestias, præcipitia ingenia fortissæ. Sed quæ ad me perti-
 nent, transio: Philippi milites spernis, oblitus, nisi hic
 Atharías senex juniores pugnam detractantes revocasset, ad-
 ducere circa Halicarnassum hasuros fuisse. Quomodo ergo
 Asiam etiam cum istis junioribus subjecisti? Verum est (ut
 opinor) quod avunculum tuum in Italia dixisse constat,
 Ipsum in viros incidisse, se in feminas. Nihil ex omni-
 bus inconsulte ac temere actis Regem magis mo-
 verat, quam Parmenionis cum honore mentio il-
 lata; dolorem tamen Rex premit, contentus jussis.

se ut convivio excederet: nec quidquam aliud ad-
 jecit, quam forsitan eum (si diutius locutus foret)
 exprobraturum sibi fuisse vitam à semetipso da-
 tam: hoc enim saperbe sæpe jactasse. Atque illum
 cunctantem adhuc surgere, qui proximè ei cubae-
 rant, injectis manibus, iurgantes monentesque co-
 nabantur abducere. Clytus cum abstraheretur, ad
 pristinam vinolentiam ira quoque adjecta, *Suo pe-
 ctore tergum illius esse defensum, nunc posteaquam tan-
 ti meriti praterit tempus, etiam memoriam inuisam
 esse proclamat. Attali quoque eadem objiciebat: Et ad
 ultimum, Jovis, quem patrem sibi Alexander assereret,
 oraculum eludens, veriora se Regi quam patrem ejus
 respondisse dicebat.* Jam tantum ira conceperat Rex,
 quantum vix sobrius ferre potuisset. Enimvero
 mero sensibus victis, ex lecto repente prosiluit.
 Attoniti amici, ne positis quidem, sed abjectis po-
 culis, confurgunt, in eventum rei quem tanto
 impetu acturus esset intenti. Alexander, rapta
 lancea ex manibus armigeri, Clytum adhuc eadem
 linguæ intemperantia furem percutere cona-
 tus. à Ptolemæo & Perdicea inhibetur: medium
 complexi, & obliuisci perseverantem moraban-
 tur. Lysimachus & Leonatus etiam lanceam
 abstulerant. Ille militum fidem implorans, com-
 prehendi se à proximis amicorum, quod Dario
 nuper accideret, exclamat: signumque turba dari,
 ut ad regiam armati coirent jubet. Tum vero Pro-
 temæus & Perdiccas genibus advoluti orant, ne in
 tam præcipiti ira perseveret, spatiumque potius ani-
 mo det: omnia postero die justius exsecuturum.
 Sed clausæ erant aures, obstrepente ira. Itaque im-
 potens animi percurrit in regis vestibulum, & vi-
 gili excubanti hasta ablata constitit in aditu, quo
 necesse erat iis qui simul cœnaverant egradi.
 Abierant ceteri: Clytus ultimus sine lumine ex-
 ibat.

ibat. Quem Rex, quisnam esse, interrogat. Eminabat etiam in voce sceleris quod parabat atrocitas. Et ille jam non suæ, sed Regis iræ memor, Clytrem esse, & de convivio exire respondit. Hæc dicentis latus hasta transfixit, morientisque sanguine aspersus, *Inunc, inquit, ad Philippum, & Parmenionem, & Attalum.*

2. Male humanis ingeniis natura consuluit, quod plerumque non futura sed transacta perpendimus: quippe Rex posteaquam ira mente decesserat, etiam ebrietate discussa, magnitudinem facinoris sera æstimatione perspexit. Videbar tunc immodica libertate abusum, sed alioqui egregium bello virum, &, nisi erubesceret fateri, servatorem sui, occisum. Detestabile carnificis ministerium occupaverat Rex, verborum licentiam, quæ vino poterat imputari, nefanda eade ultus. Manabat toto vestibulo eruor paulo ante convivæ: vigilæ attoniti & stupentibus similes procul stabant, liberiorēque pœnitentiam solitudo exciebat. Ergo hastam ex corpore jacentis evulsam retorfit in semet: jamque admoverat pectori, cum advolant vigilæ, & repugnanti e manibus extorquent, allevatumque in tabernaculum deferunt. Ille humi prostraverat corpus, gemitu ejulatuque miserabili rota personante regia. Laniare deinde os unguibus, & circumstantes rogare, ne se tanto dedecori superstitem esse paterentur. In has preces tota nox exacta est: scrutantemque num ira Deorum ad tantum nefas actus esset, subit, anniversarium sacrificium Libero patri non esse redditum stato tempore. Itaque inter vinum & epulas eade commissa, iram Dei fuisse manifestam. Cæterum magis eo movebatur, quod omnium amicorum animos videbar attonitos: neminem cum ipso socio sermonem postea ausurum. Vivendum esse in

solitudine, velut fera bestia terrenti alias, alias timent. Prima deinde luce tabernaculo corpus, sicut adhuc cruentum erat, iussit interri. Quo posito ante ipsum, lacrymis obortis, Hanc, inquit, nutricia mea gratiam retuli, cuius duo filii apud Miletum pro mea gloria occumbere mortem? hic frater, unicum orbis solatium, a me inter epulas occisus est. Quo nunc se conferet miser? Omnibus ejus unus supersum, quem solum aquis oculis videre non poteris. Et ego servatorum meorum latro revertar in patriam, ut ne dexteram quidem nutris sine meo versa calamitatis ejus afferre possim? Et cum finis lacrymis querelisque non fieret, iussu amicorum corpus ablatum est. Rex triduum jacuit inclusus. Quem ut armigeri corporisque custodes ad moriendum obstinatum esse cognoverunt, universi in tabernaculum irrumpunt, diuque precibus ipsorum reluctatum atque vicerunt, ut cibum caperet. Quoquo minus cedis pueret, jure interfectum Clytū Macedones decernunt, sepultura quoque prohibitori, ni Rex humari iussisset. Igitur decem diebus maxime ad confirmandum pudorem apud Maracanda consumptis, cum parte exercitus Hephestionem in regionem Bactrianam misit, commensus in hyemem paraturum. Quam Clyto autem destinaverat provinciam, Amyntem dedit. Ipse Xenippa pervenit. Scythiae confinis est regio, habitaturque pluribus ac frequentibus vicis, quia libertas terrae non indigenas modo detinet, sed etiam advenas invitat. Bactrianorum exulum qui ab Alexandro defecerant receptaculum fuerat. Sed posteaquam Regem adventare compertum est, pulsi ab incolis, duo millia fere & ducenti congregantur. Omnes equites erant, etiam in pace latrociniis assueti. Tum ferocia ingenia non bellum modo sed etiam venae desperatio effecerat. Itaque ex improyilo adorti Amyntiam Praetorem

Alexandri, diu anceps prælium fecerant. Ad ultimum, DCC suorum amissis, quorum CCC hostis cepit, dedere terga victoribus haud sane inulti: quippe Lxxx Macedonum interfecerunt, præterque eos trecenti & quinquaginta saucii facti sunt: veniam tamen etiam post alteram defectionem impetraverunt. His in fidem acceptis, in regionem quam Naura appellant Rex cum toto exercitu venit. Satrapes erat Syſmithres, duobus ex sua matre filiis genitis: quippe apud eos parentibus stupro coire cum liberis fas est. Duobus millibus armatis popularibus, fauces regionis, qua in arctissimum cogitur, valido munimento sepebant. Præterfluebat torrens amnis, qui terga petrarum clauderat: hanc manū perviam incolæ fecerant. Sed aditus specus accipit lucem: interiora, nisi illarum lumine, obscura sunt. Perpetuus cuniculus iter præbet in campos ignotum, nisi indigenis. At Alexander, quanquam angustias naturali situ munitas valida manu Barbari tuebantur, tamen ardentibus admotis, munimenta quæ manu adjuncta erant concussit, fundisque & sagittis propugnantium plerosque dejecit: quos ubi dispersos fugavit, ruinas munimentorum supergressus, ad petram admovit exercitum. Cæterum interveniebat fluvius eorumque aquis ex superiore fastigio in vallem, magnique operis videbatur tam vastam voraginem expleere. Cædi tamen arbores & saxa congesti iussit. Ingenisque Barbaros pavor rudes ad talia opera concusserat, excitatam molem subito cernentes. Itaque Rex ad deditionem metu posse compelli ratus, Oxarten misit nationis ejusdem, sed ditionis suæ, qui suaderet duci, ut traderet petram. Interim ad augendam formidinem & turres admovebantur, & excussa tormentis tela emicabant, itaque verticem petrarum, omni alio præsidio dam-

nato,

nato, petiverunt. At Oxartes trepidum diffiden-
 temque rebus suis Sysmithren cœpir hortari, ut
 fidem quam vim Macedonum mallet experiri,
 neu morarerur festinationem victoris exercitus in
 Indiam tendentis, cui quisquis semet offerret, in
 suum caput alienam cladem esse versurum. Et ipse
 quidem Sysmithres deditionem annuebat: ex-
 terum mater eademque conjux morituram se ante
 denuntians quam in ullius veniret potestatem,
 Barbarianimum ad honestiora quam iutiora con-
 verterat; pudebatque, libertatis majus esse apud
 fœminas quam apud viros pretium. Itaque dimis-
 so internuntio pacis, obsidionem ferre decreverat.
 Sed cum hostis vires suasque pensaret, rursus mu-
 liebris consilii, quod præceptis magis quam necessa-
 rium esse credebat, pœnitere eum cœpit. Revota-
 toque strenue Oxarte, futurum se in Regis pote-
 state respondit: unum precatus, ne voluntatem &
 consilium matris suæ proderet, quo facilius venia
 illi quoque impetraretur. Præmissum igitur Oxar-
 tem cum matre liberisque & totius cognationis
 grege sequebatur, ne expectato quidem fidel pi-
 gnore, quod Oxartes promiserat. Rex equite præ-
 misso qui reverti eos juberet, opperiri que præsen-
 tiam ipsius, supervenit, & victimis Minervæ ac
 Victoriæ cæsis, imperium Sysmithri restituit, spe
 majoris etiam provinciæ facta, si cum fide amici-
 tiam ipsius coluisset. Duos illi juvenes patre tra-
 dente, secum militaturos sequi iussit. Relicta dein-
 de phalange, ad subigendos qui defecerant cum
 equite processit. Arduum & impeditum saxis iter
 primo utcumque tolerabant. Mox equorum non
 ungulis modo attritis, sed corporibus etiam fati-
 gatis, sequi plerique non poterant, & rarius subin-
 de agmen fiebat, pudorem (ut fere fit) immodico
 labore vincente. Rex tamen subinde equos mu-
 tans;

tans, sine intermissione fugientes insequeretur. Nobiles juvenes comitari cum soliti defecerant, præter Philippum; Lyfimachi erat frater, tum primum adultus. &, quod facile appareret, indolis raræ. Is pedes (incredibile dictu) per CC stadia vectum Regem comitatus est, sæpe equum suum offerente Lyfimacho: nec tamen ut digrederetur à Rege effici potuit, cum lorica indutus arma gestaret. Idem, cum perventum esset in saltum in quo se Barbari abdiderant, nobilem edidit pugnam, Regemque cominus cum hoste dimicantem protexit. Sed posteaquam Barbari in fugam effusi deseruere sylvas, animus qui in ardore pugnz corpus sustentaverat liquit: subitoque ex omnibus membris profuso sudore, arboris proximæ stipitise applicuit. Deinde ne illo quidem adminiculo sustinente, manibus Regis exceptus est, inter quas collapsus extinguitur. Mæstum Regem alias haud levis dolor excepit. Erigyus inter claros duces fuerat, quem extinctum esse paulo ante quam revertereur in castra cognovit. Utriusque funus omni apparatu atque honore celebratum est.

3. Dahas deinde statuerat petere, ibi namque Spitamenem esse cognoverat. Sed hanc quoque expeditionem, ut pleraque alia, fortuna, indulgendo ei nunquam fatigata pro absente transegit. Spitamenes uxoris immodico amore flagrabat: quam, ægre fugam & nova subinde exilia tolerantem, in omne discrimen comitem trahebat. Illa malis fatigata, identidem muliebres adhibere blanditias, ut tandem fugam sisteret, victorisque Alexandri clementiam expertus placaret, quem effugere non posset. Tres adulti erant liberi ex eo geniti: quos cum pectori patris admovisset, ut saltem eorum misereri veller, orabat. Et quo efficaciores essent,

preces

preces, haud procul erat Alexander. Ille se prodi, non moneri, ratus, & fortiter profecto fiducia cupere eam quamprimum dedi Alexandro, acinacem strinxit percussurus uxorem, nisi prohibitus esset fratrum ejus occurſu. Ceterum abire è conſpectu juber, addito metu mortis, ſi ſe oculis ejus obtuliſſet: & ad deſiderium levandum noctes inter pellices agere coepit. Sed penitus hrens amor faſtidio praſentium accenſus eſt. Itaque ruruſus uni ei dedituſ, orare non deſtitit ut tali conſilio abſtineret, patereturque ſortem quameunque hiſ fortuna feciſſet. Sibi mortem deditioe eſſe levio- rem. At illa purgare ſe, quod quæ utiliſ eſſe cenſe- bar muliebriter forſitan, ſed fida tamen mente ſua- ſiſſet. Ne cetero futuram in viri poteſtate. Spitame- nes ſimulato captuſ obſequio, de die convivium apparari juber: vinoque & epuliſ graviſ ſemiſom- nuſ in eubiculum fertur. Quem ut alto & gravi ſomno ſopituſ eſſe ſenſit uxor, gladium, quem veſte occultaverat, ſtringit; caputque ejus abſciſ- ſuſ cruore reſperſa ſervo ſuo conſcio facinoriſ tradit. Eodem comitante (ſicut erat cruenta ve- ſte) in Macedonuſ caſtra pervenit, nuntiarique Alexandro juber, eſſe quæ ex ipſa deberet agno- ſcere. Ille protinuſ Barbaram juſſit admitti. Quam ut aſperſam cruore conſpexit, ratus ad deploran- dam contumeliã veniſſe, dicere quæ veller ju- bet. At illa ſervuſ, quem ſtare in veſtibuſ juſſe- rat, introduci deſideravit. Qui, quia caput Spita- menis veſte teſtuſ habebat, ſuſpectuſ, ſerutanti- buſ quid occuleret oſtendit. Confuderat oriſ ex- ſanguis poraſ pallior, nec quiſ eſſet noſci ſatiſ po- terat. Ergo Rex certior factuſ, humanuſ caput aſſerre eum, tabernacuſ exceſſit, percontatuſque quid rei ſit, illo proſitente cognoviſcit. Variis hinc cognationeſ invicem animuſ diverſa agitantem

com.

commoverant. Meritum ingens in semet esse credebatur, quod transfuga, & proditor, tantis rebus (si vixisset) inieciurus moram, interfectus esset. Contra facinus ingens adversabatur, cum optime meritum de ipsa communium parentem liberorum per insidias interemisset. Vicit tamen gratiam meriti sceleris atrocitas, denunciarique iussit ut excederet castris, neu licentia barbarum exemplar in Graecorum mores & mitia ingenia transferret. Dahz. Spicamenis eade comperita, Dataphernem defectionis eius participem vinctum Alexandro, seque dedunt. Ille maxima praesentium curarum parte liberatus, convertit animum ad vindicandas injurias eorum quibus à Praetoribus suis avare ac superbe imperabatur. Ergo Phraſapherni Hyrcaniam & Mardos cum Tapuris tradidit, mandavitque ut Phradatem, cui succedebat, ad se in custodiam mitteret. Arsami Cariz Praefecto substitutus est Siasanor. Arsaces in Mediam missus, ut Oxidates inde discederet. Babylonia, mortuo Mazxo, Deditameni sujecta est.

4. His compositis. tertio mense ex hybernis movit exercitum; regionem quæ Gabaza appellatur aditurus. Primus dies quietum iter praebuit; proximus ei nondum quidem procellosus & tristis, obscurior tamen pristino, non sine minis crescentis mali, damno praeteriit. Tertio ab omni parte coeli emicare fulgura, & nunc internitente luce, nunc condita, non oculos modo meantis exercitus, sed etiam animos terrere coeperunt. Erat prope continuus coeli fragor, & passim cadentium fulminum species viscebatur: attonitisque acribus stupens agmen nec progredi nec confidere audebat. Tum repente imber grandinem incutiens, torrentis modo effunditur. Ac primo quidem armis suis caeli exceptant. Sed jam nec retinere arma
lubricis

lubrica rigentes manus poterant, nec ipsi destinare in quam regionem obverterent corpora, cum undique tempestatis violentia major quam vitabatur occurreret. Ergo ordinibus solutis, per totum saltum errabundum agmen ferebatur, multique, prius metu quam labore defatigati, prostraverant humi corpora, quanquam imbrem vis frigoris concreto gelu astrinxerat. Alii se stipitibus arborum admoverant; id plurimis & adminiculum & suffugium erat. Nec fallebat ipsos, morti locum eligere, cum immobileis vitalis color linqueret. Sed grata erat pigritia corporum fatigatis, nec recusabant extingui quiescendo: quippe non vehemens modo, sed etiam pertinax vis mali insistebat, lucemque, naturale solatium, præter tempestatem haud disparem nocti, sylvarum quoque umbræ suppresserant. Rex unus tanti mali patiens, circumire milites, contrahere dispersos, allevare prostratos, ostendere procul evolutum ex ruguriis fumum, hortarique ut proxima quæque suffugia occuparent. Nec ulla res magis saluti fuit, quam quod multiplicato labore sufficientem malis quibus ipsi cesserant Regem deferere erubescabant. Cæterum efficacior in adversis necessitas quam ratio frigoris remedium invenit. Dolabris enim sylvas sternere aggressi, passim acervos struesque accenderunt. Continenti incendio ardere crederes saltum, & vix inter flammæ agminibus relictum locum. Hic calor stupeantia membra commovit, paulatimque spiritus quem continuerat rigor meare libere cœpit. Excepere alios tecta Barbarorum, quæ in ultimo saltu abdita necessitas investigaverat. Alios castra, quæ in humido quidem, sed jam cœli miretescente sævitia, locaverunt. Mille militum atque lixarum castronumque pestis illa consumpsit. Memoria proditum est, quoddam applicator abbo-

rum truncis; & non solum viventibus, sed & inter se colloquentibus similes esse conspectos, durante adhuc habitu in quo mors quemque deprehenderat. Forte Macedo gregatius miles, seque & arma sustentans, tandem in castra pervenerat. Quo viso, Rex. quanquam ipse tunc maxime admoto igne refocillabat artus, ex sella sua exsiluit, torpentemque militem & vix compotem mentis, demptis armis, in sua sede iussit considerare. Ille diu nec ubi quiesceret, nec à quo esset exceptus, agnovit. Tandem recepto calore vitali, ut regiam sedem Regemque vidit, territus surgit. Quem intuens Alexander, *Equid intelligis, miles, inquit, quanto meliore sorte quam Persa sub rege vivaris? Illi enim in sella Regis consedisse capitale foret, tibi saluti fuit.* Postero die convocatis amicis copiarumque ducibus, pronuntiari iussit, ipsum omnia quæ amissa essent redditurum: & promisso fides exstiterit. Nam Sysmithres multa jumenta & camelorum duo millia adduxit, pecoraque & armenta, quæ distributa pariter militem & damno & fame liberaverunt. Rex gratiam sibi relata à Sysmithre præfatus, sex dierum cocta cibaria ferre milites iussit. Sacas petens, totam hanc regionem depopulatus, triginta millia pecorum ex præda Sysmithri dono dat. Inde pervenit in regionem cui Cohortanus Sarrapes nobilis præerat, qui se Regis potestati fideique permisit. Ille, imperio ei reddito, haud amplius quam ut duo ex tribus filiis secum militarent exegit. Sarrapes etiam eo qui penes ipsum relinquebatur tradito, Barbaria opulentia convivium quo Regem accipiebat instruxerat. Id cum multa comitate celebraret, introduci triginta nobiles virgines iussit. Inter quas erat filia ipsius Roxane nomine, eximia corporis specie, & decore habitus in Barbaris raro. Quæ,

quæ-

quanquam inter electas processerat, omnium tamen oculos convertit in se, maxime Regis, minus jam cupiditatibus suis imperantis inter obsequia for unx, contra quam non saxis cauta mortalitas est. Itaque ille qui uxorem Darii, qui duas filias virgines, quibus formam præter Roxanem comparari nulla poterat, haud alio animo quam parentis aspexerat, tunc in amorem virgunculæ, si regis stirpi compararetur ignobilis, ira effusus est, ut diceret, ad stabilendum regnum pertinere, Persas & Macedonas connubio jungi: hoc uno modo & pudorem victis, & superbiam victoribus detrahi posse. Achillem quoque, à quo genus ipse deduceret, cum captiva coisse. Ne inferri nefas arbitrarentur, ira matrimonii jure velle jungi. Insuperato gaudio lætus pater, sermonem ejus excepit. Rex medio cupiditatis ardore jussit afferri patrio more panem, (hoc erat apud Macedonas sanctissimum coënantium pignus) quem divisum gladio uterque libabat. Credo eos qui gentis mores condiderunt, parco & parabili victu ostendere voluisse jumentibus opes, quantulo contenti esse deberent. Hoc modo Rex Asie & Europæ introductam inter convivales ludos matrimonio sibi adjunxit, è captiva geniturus qui victoribus imperaret. Pudebat amicos, super vinum & epulas socerum ex deditis esse electum. Sed post Clyti eadem libertate sublata, vultu, qui maxime servit, assentiebantur.

§. Cæterum Indiam, & inde Oceanum petiturus, ne quid à tergo quod destinata impedire posset moveretur, ex omnibus provinciis triginta millia juniorum legi jussit, & ad se armata perducere, obsides simul habiturus & milites. Cræterum autem ad persequendos Haustanem & Catenem, qui ab ipso defecerant, misit: quorum Haustanes captus est, Catenes in prælio occisus. Polypercon quoque

quoque regionem quæ Bubacene appellatur in
deditionem redegit. Itaque omnibus compositis,
cogitationes in bellum Indicum vertit. Dives re-
gio habebatur, non auro modo, sed gemmis quo-
que margaritisq; ad luxum magis quam ad magni-
ficentiam exculia. Clypei militares auro & ebo-
re fulgere dicebantur. Itaque, nec ubi vincerentur
cum cæteris prætaret, scutis argenteas laminas,
equis frænos aureos addidit; loricas quoque alias
auro, alias argento adornavit. CXX millia armato-
rum erant quæ Regem ad id bellum sequeban-
tur. Jamque omnibus præparatis, quod olim parva
mente conceperat, tunc esse maturum, quoniam
modo cælestes honores usurparet cœpit agitare.
Jovis filium non dici tantum se, sed etiam crædi
volebat, tanquam perinde animis imperare posset
ac linguis. Itaque more Persarum Macedonas ve-
rerabundos ipsum salutare præsternentes humi
corpora. Non deerat talia concupiscenti pernicio-
sa adulatio, perperuum malum Regum, quorum
opes sæpius assentatiæ quam hostis evertit. Nec
Macedonum hæc erat culpa; nemo enim illorum
quidquam ex patrio more labare sustinuit: sed
Græcorum, qui professionem honestarum artium
malis corruperant moribus. Agis quidam Argivus
pessimorum carminum post Chœrilum conditor,
& ex Sicilia Cleo: hic quidem, non ingenii solum,
sed etiam nationis, vitio adulator: & cætera ur-
bis ipsarum purgamenta, quæ propinquis etiam
maximorumque exercituum ducibus à Rege præ-
ferebantur: hi cum cœlum illi aperiebant, Hercu-
lemque & patrem Liberum, & cum Polluce Ca-
storem novo numini cessuros esse jactabant. Igitur
festo die omni opulentia convivium exornari ju-
bet, cui non Macedones modo & Græci princi-
pes amicorum, sed etiam nobiles adhiberentur.

Cum

Cum quibus cum discubuisset Rex, paulisper epularum convivio egreditur. Cleo, sicut pręparaverat, sermonem cum admiratione laudum ejus instituit. Merita deinde percensuit. quibus uno modo referri gratia posset, si quem intelligerent Deum esse, cōtēterentur, exigua thuris impensa tanta beneficia pensaturi. Persas quidem non pie solum, sed etiam prudenter, Reges suos inter Deos colere: majestatem enim imperii salutis esse tutelam. Ne Herculem quidem & patrem Liberum prius dicatos Deos, quam vicissent secum viventium invidiam. Tāntundem quoque posteros credere, quantum pręsens ætas spondisset. Quod si ceteri dubitent, semetipsum, cum Rex inisset convivium, prostraturum humi corpus: debere idem facere ceteros, & in primis sapientia pręditos. Ab illis enim cultus in Regem esse prodendum exemplum. Haud perplexe in Calisthenem dirigebatur oratio. Gravitas viri & prompta libertas invisā erat Regi, quasi solus Macedonas paratos ad tale obsequium moraretur. Is tum, silentio facto, unum illum intuentibus ceteris, Si Rex, inquit, sermoni tuo assuisset, nullius profecto vox responsuri tibi desideraretur. Ipse enim peteret, ne in peregrinos ritus degenerare se cogeres, ne rebus felicissime gestis invidiam tali adulatione contraheres. Sed quoniam abest, ego tibi pro illo respondeo. Nullum esse eundem & diurnum & pręcōcem fructum: cęlestesque honores non dare te Regi, sed auferre. Intervallo enim opus est ut credatur Deus, semperque hanc gratiam magnis viris posteri reddunt. Ego autem seram immortalitatem precor, Regi ut vita diuturna sit, & æterna majestas. Hominem consequitur aliquando, nunquam comitatur, divinitas. Herculem modo & patrem Liberum consecrata immortalitatis exempla referebas. Credisne illos unius convivii decreto Deos factos? Prius ab oculis mortalium amolita natura est, quam in cælum fama pervenerat.

*veheret. Scilicet ego & tu, Cleo, Deos facimus? A nobis
 divinitatis suæ autoritatem accepturus est Rex? Potentiam
 tuam experiri libet. Fac aliquem Regem, si Deum potes
 facere. Facilius est imperium dare, quam cælum. Dii
 propitii sine invidia quæ Cleo dixit audierint, eodemque
 cursu quo fluxere res ire patiantur. Nostri moribus ve-
 lint nos esse contentos. Non pudet patria, nec desidero
 ad quem modum Rex mihi colendus sit discere. Quos
 equidem victores esse confiteor, si ab illis leges queis vi-
 vamus accipimus. Aquis auribus Calisthenes, vel-
 uti vindex publicæ libertatis, audiebatur. Expres-
 serat non assentationem modo, sed etiam vocem,
 seniorum præcipue, quibus gravis erat inveterati
 moris externa mutatio: nec quidquam eorum quæ
 invicem iactata erant Rex ignorabat, cum post au-
 lex quæ lectis obdlexerat staret. Igitur ad Agum
 & Cleonem misit, ut sermone finito, Barbaros
 tantum, cum intrasset, procumbere suo more pa-
 terentur. Et paulo post, quasi potiora quædam egis-
 set, convivium reperit. Quem venerantibus Per-
 sis, Polypercon, qui cubabat super Regem, unum
 ex his mento contingentem humum per ludi-
 brium cœpit hortari, ut vehementius id quateret
 ad terram: elicuitque iram Alexandri, quam olim
 animo capere non poterat. Itaque Rex, *Tu autem,*
 inquit, *non veneraberis me? An tibi uni digni videmur*
esse ludibrio? Ille nec Regem ludibrio, nec se con-
 temptu dignum esse respondit. Tum detractum
 eum lecto Rex præcipit in terram. Et cum is pro-
 nus corruisset, *Videsne,* inquit, *idem te fecisse quod in*
alio paulo ante ridebas? Et tradi eo in custodiam ius-
 so, convivium solvit. Polyperconti quidem post-
 ea castigato diu ignovit.*

6. In Calisthenem olim contumacia suspe-
 ctum pervicacioris iræ fuit, cujus explendæ ma-
 tura obvenit occasio. Mos erat (ut supra dictum
 est)

est) principibus Macedonum, adultos liberos Regibus tradere ad munia haud multum servilibus ministeriis abhorrerentia. Excubabant servatis nocturnum vicibus proximi foribus ejus ædis in qua Rex acquiescebat. Per hos pellices introducebantur alio aditu quam quem armati obsidebant. Iidem acceptos ab agasionibus equos, cum Rex ascensurus esset, admovebant, comitabanturque & venantem & in præliis, omnibus artibus studiorum liberalium exculiti. Præcipuus honor habebatur, quod licebat sedentibus vesci cum Rege. Castigandi verberibus eos nullius potestas præter ipsum erat. Hæc cohors velut seminarium ducum præfectorumque apud Macedonas fuit. Hinc habuere posteri Reges, quorum sterpi per multas ætates Romani opes ademerunt. Igitur Hermolaus, puer nobilis ex regia cohorte, cum aprum telo occupasset quem Rex ferire destinaverat, jussu ejus verberibus affectus est. Quam ignominiam agere ferens, desistere apud Sostratum cœpit. Ex eadem cohorte erat Sostratus amore ejus ardens; qui cum laceratum corpus in quo deperibat intueretur, forsitan olim ob aliam quoque causam Regi infestus, juvenem sua sponte jam motum, data fide acceptaque perpulit ut occidendi Regem consilium secum iniret. Nec puerili impetu rem exsecuti sunt: quippe solerter legerunt quos in societatem sceleris asciscerent, Nicostратum, Antipatrum, Asclepiodorumque: placuit & Philotam assumi. Per hos adjecti sunt Elaptonius & Epimenes. Ceterum agendæ rei haud sane facilis patebat via. Opus erat eadem omnes conjuratos nocte excubare, ne ab expertibus consilii impedirentur: forte autem alius alia nocte excubabat. Itaque in permutandis stationum vicibus, cæteroque apparatu exsequendæ rei, triginta & duo dies absumpti sunt.

Adiæat

Aderat nox qua conjurati excubare debebant, mutua fide læti, cujus documentum tot dies fuerant. Neminem metus speiue mutaverat. Tanta omnibus vel in Regem ira, vel fides inter ipsos fuit. Stabant igitur ad fores ædis ejus in qua Rex vescebatur, ut convivio egressum in cubiculum deducerent. Sed fortuna ipsius, simulque epulantium comitas, provexit omnes ad largius vinum: ludi etiam convivales extraxere tempus: nunc lætis conjuratis, quod sopitum aggressuri essent; nunc sollicitis, ne in lucem convivium extraheretur. Quippe alios in stationem oportebat prima luce succedere, ipsorum post septem dies reditura vices nec sperare poterant, in illud tempus omnibus duraturam fidem. Cæterum cum jam lux appeteret, & convivium solvitur, & conjurati exceperunt Regem, læti occasionem exsequendi sceleris admodum, cum mulier attonita, & creditum est, mentis, conversari in regia solita, quia instinctu videbatur futura prædicere, non occurrit modo abeunti, sed etiam semet objecit, vultuque & oculis motum præferens animi, ut rediret in convivium monuit: & ille per ludum, Bene Deos suadere, respondit; revocatisque amicis, in horam diei ferme secundam convivii tempus extraxit. Jam alii ex cohorte in stationem successerant, ante cubiculi fores excubare. Adhuc tamen conjurati stabant, vice officii sui expleta. Adco partinax spes est quam humanæ mentes, quam ingenies concupiscentiæ devoverunt. Rex benignius quam alias allocutus, discedere eos ad curanda corpora, quoniam tota nocte perstitissent, jubet: data singulis quinquaginta sestertia; collaudatque, quod etiam ab aliis tradita vice, tamen excubare perseverassent. Illi tanta spe destituti domos abeunt, & cæteri quidem expectabant stationis suæ noctem.

Epimenes, siue comitate Regis, qua ipsum intet conjuratos exceperat, repente mutatus, siue quia cœptis Deos obitare credebat, fratri suo Eurylocho, quem antea expertem esse consilii voluerat, quid pararetur aperit. Omnibus Philotæ supplicium in oculis erat. Itaque protinus injicit fratri manum, & in regiam pervenit: excitatisque custodibus corporis, ad salutem Regis pertinere quæ afferret affirmat: & tempus quo venerat, & vultus haud sane securi animi index, & mœsticia è duobus alterius, Ptolemæum ac Leonatum excubantes ad cubiculi limen exciaverunt. Itaque apertis foribus, & lumine illato, sopitum mero ac somno excitant Regem. Ille paulatim mente collecta, quid afferrent, interrogat. Nec cunctatus Eurylochus, non ex toto domum suam adversari Deos dixit, quia frater ipsius, quanquam impium facinus ausus foret, tamen & pœnitentiam ejus ageret, & per se potissimum profiteretur indicium, in eam ipsam noctem qua detegeret insidias comparatas fuisse. Autores scelesti consilii esse quos minime crederet Rex. Tum Epimenes cuncta ordine, consciorumque nomina exponit. Calisthenem non ut participem facinoris nominatum esse constabat, sed solum puerorum sermonibus vituperantium criminantiumque Regem faciles aures præbere. Quidam adjiciunt, cum Hermolaus apud eum quoque verberatum se à Rege quereretur, dixisse Calisthenem, meminisse debere eos jam viros esse. Idque an ad consolandam patientiam verberum, an ad incitandum juvenum dolorem dictum esset, in ambiguo fuisse. Rex animi corporisque sopore discusso, cum tanti periculi imago oculis oberraret, Eurylochum quinquaginta talentis, & cujusdam Tytidaris opulenti bonis donat protinus; fratremque, antequam pro salute,

eius precaretur, restituit : sceleris autem autores, interque eos Calisthenem, victos asservari jubet a quibus in regiam adductis, toto die & nocte proxima mero ac vigiliis gravis acquievit. Postero autem die frequens concilium exhibuit, cui patres propinque eorum de quibus agebatur interebant, ne de sua quidem salute securi : quippe Macedonum more perire debebant, omnium devotio capitibus qui sanguine contigissent eos. Rex induci conjuratos, præter Calisthenem, jussit : atque quæ agitaverant sine cunctatione confessi sunt. Increpantibus deinde universis eos, ipse Rex. Quod suo merito tantum in semet cogitassent facinus, interrogat.

7. Stupentibus ceteris, Hermolaus, Nos verò inquit, quoniam quasi nescias quæris, occidendi te consilium iniuvimus, quia non ut ingenuis imperare cepisti, sed quasi in mancipia dominatus. Primus ex omnibus pater ipsius Sopolis, patricidam etiam parentis sui clamitans esse consurgit, & ad os manu objecta, scelere & malis insanientem ultra negat audiendum. Rex, inhibito patre, dicere Hermolaum jubet quæ ex magistro didicisset Calisthene. Et Hermolaus, Utor, inquit, beneficiis tuis, & dico quæ nostris malis didici. Quota pars Macedonum savitia tua superest? Quotus quisque non è vilissimo sanguine? Attalus, & Philotas, & Parmenio, & Lyncestes Alexander, & Clytus, quantum ad hostes pergit, vivunt; stant in acie, te clypeu suo protegunt, & pro gloria tua, pro victoria, vulnera accipiunt, quibus in egregiam gratiam retulisti. Alius mensam tuam sanguine suo aspersit. Alius ne simplici quidem morbo defunctus est. Duces exercituum tuorum in equuleum impositi, Persis, quos vicerant, fuere spectaculo. Parmenio indicta causa trucidatus est: per quem Attalum occideras. Lucacem enim misere miserorum uteris manibus ad expectand. supplicia. Et quos paulo ante ministros cadum habuisti,

subire

subito ab aliis jubet trucidari. Obstreperunt subinde cum
 & Hermolao. Fateri supremum strinxerat ferrum,
 percussurus haud dubie, ni inhibitus esset à Rege :
 quippe Hermolaum dicere jussit, petiisque, ut cau-
 sas supplicii augentem patienter audirent. Agre
 ergo coerentis, rursus Hermolaus, *Quam liberaliter,*
in uis, pueri rudibus ad dicendum agere permittit ! at Ca-
list enim vox carcere inclusa est, quia solus potest dicere. Cui
enim non producitur, cum etiam confessi audiuntur ? Nem-
pe quia liberam vocem innocentis audire metum, ac ne vul-
tum quidem patetis. Atqui nihil eum fecisse contendo, Sunt
hic qui mecum rem pulcherrimam cogitauerunt. Nemo
est qui confisum fuisse nobis Calisthenem dicat, cum mor-
ti olim destinatus sit à iustissimo & patientissimo Rege. Hæc
ergo sunt Macedonum pramia, quorum ut supervacum &
sordido abueris sanguine. At tibi triginta millia mule-
rum captivum aurum volunt, cum milites nihil domum
prater gravitas cicatrices relaturi sint. Quæ tamen om-
nia tolerare potuimus, antequam nos Barbaris dades,
& novo more victores sub jugum mitteres. Persarum te
vestis & disciplina delectat, patrios mores exosus es. Per-
sarum ergo, non Macedonum Regem occidere volumus :
& te transfugam, belli jure, persequimur. In Macedonia
voluisti genua tibi ponere, venerarique te ut Deum. Tu Phi-
lippum patrem aversaris, & si quis Deorum ante Iovem ha-
beretur, fastidires etiam Iovem. Mirari si liberi homines
superbiam tuam ferre non possumus ? Quid speramus ex
te, quibus aut insensibilis moriendum est, aut, quod tristius
mortis est, in servitute vivendum ? Tu quidem, si emenda-
ripetes, multum mihi debes. Ex me enim scire cepisti,
quid ingenui homines ferre non possint. De cætero parce :
quæ rumoribus senectutem supplicium ne oneraveris. Nos ju-
be aucti, ut quod ex tua morte perieramus, consequamur ex
nostra. Hæc Hermolaus.

3. At Rex. *Quam falsa sint, inquit, quæ iste tradita*
à magistro suo dixit, patientia mea ostendit. Confessum enim

ultimum facinus, tamen ut vos quoque, non solum ipse, au-
diretis, expressi, non imprudens eum permisissim huius latroni
dicere, usurum eum rabie qua compulsus est ut me, quem
parentis loco colere debet, vellet occidere. Nuper eum pro-
cacijs se in venatione gessisset, more patrio, & ab antiquis-
simis Macadonia Regum usurpato, castigari eum iussi. Hoc
& oportet fieri, & ut à tutoribus pupilli, à maritis uxores,
servi quoque pueros huius aetatis verberare concedimus? Haec
est savitia in ipsum mea, quam impia caeca voluit ulcisci.
Nam in ceteris, qui mihi permittunt uti ingenio meo, quam
misit firm non ignoratis, & commemorare supervacuum est.
Hermolao parricidarum supplicia non probari, cum eadem
ipse meruerit, minime hercule admiror. Nam eum Parme-
nionem & Philotam laudat. sua servit causa. Lyncestem
vero Alexandram in insidiarum capiti meo, à duobus
iudiciis liberavi. Rursum convictum, per biennium tamen
distuli, donec vos postularetis ut tandem debito suppli-
cio scelus lueret. Attalum, antequam Rex essem, ho-
stem meo capiti sui se meministi. Clytus vitam non coë-
gisset me sibi irasci; cuius temerariam linguam, prius di-
centem mihi & vobis, distulsi tui quam ille eadem via
dicentem tulisset. Regum ducumque clementia non in ipso-
rum modo, sed etiam in illorum qui parent ingenio sita
est. Obsequio mitigantur imperia. Ubi vero reverentia ex-
cessit animus, & summa imis confundimus, vi opus est
ut vim repellamus. Sed quid ego mirer, istum crudelita-
tem mihi objecisse, qui avaritiam exprobrare ausus sit? Nolo
singulos vestrum excitare, ne invisam liberalitatem
meam faciam si pudori vestro gravem fecero. Totum exer-
citus aspiciate: qui paulo ante nihil prater arma habebat,
nunc argenteis cubat lectis. Mensae autem onerant, greges
servorum ducunt, spolia de hostibus sustinere non possunt.
At enim Persa quos vicimus in magno honore sunt. A-
pud me quidem moderatioris mea certissimum indicium
est, quod ne victis quidem superbe impero. Vni enim in-
siam, non ut funditus everterem gentes, nec ut dimidiata

pacem terrarum solitudinem facerem: sed ut illos quoque quos bello subegissem victoria mea non paeniteret. Itaque militans vobiscum, pro imperio vestro sanguinem fundunt, qui superbe habui rebellassent. Non est diuturna possessio in quam gladio inducimur. Beneficiorum gratia sempiterna est. Si habere Asiam, non transire volumus, cum his communicanda est nostra clementia: horum fides stabile & aeternum faciet imperium: & sane plus habemus quam cupimus. Insatiabili autem avaritia est, adhuc inlere velle quod jam circumfluit. Verumtamen eorum mores in Macedonia transfundo. In multis enim gentibus esse video quae non erubescamus imitari: nec aliter tantum imperium apte regi potest, quam ut quadam & tradamus illis, & ab istis discamus. Illud pene dignum risu fuit, quod Hermolus postulat à me, ut auersarer Iovem, cuius oraculo agnoscitur. An etiam quid Dii respondeant in mea potestate est? Obtulit nomen filii mihi: recipere ipsis rebus quas agimus haud alienum fuit. Utinam Indi quoque Deum esse me credant. Fama enim bella constant; & saepe etiam quod falso creditum est, veri vicem obtinuit. An me luxuria indulgentem putatis arma vestra auro argentoque adornasse? Assuetis nihil vilius hac videri materia volui; Macedonas & victos ceteris, nec auro quidem vinci. Oculos ergo primis horum sordida omnia & humilia spectantium capiam: & docebo nos non auri aut argenti cupidos, sed orbem terrarum subactos venisse: quam gloriam tu parricida intercipere voluisti, & Macedonas, Rege adempto, devictis gentibus dedere. At nunc mones me ut vestris parentibus parcam. Non oportebat quidem vos scire quid de his statuissem, quo tristiores periretis, si qua vobis parentum memoria & caritas esset. Sed climis istum morem occidendi cum scelestis fontes propinquos parentesque solvi: & profiteor in eodem honore futuros omnes eos in quo fuerunt. Nunc tuum Calisthemem, cui uni vir videris, quia latro es; scio cur produci velis, ut coram his probra quae modo in me jecisti, modo audisti, illius quoque ere referantur. Quem, si Macedo esset,

secum introduxissent, dignissimum, te discipulo magistrum. Nunc Olynthio non idem juris est. Post hæc concilium dimisit, tradique damnatos hominibus qui ex eadem cohorte erant iussit. Illi, ut fidem suam servitia Regi approbarent, excruciatos necaverunt. Calisthenes quoque ante tortus interiit, inti consilii in caput Regis innoxius: sed haudquaquam aulæ & assentantium accommodatus ingenio. Itaque nullius eades majorem apud Græcos Alexandro excitavit invidiam, quam quod præditum optimis moribus artibusque, à quo revocatus ad vitam erat, cum interfecto Clyto mori perseveraret, non tantum occiderit, sed etiam torserit, indicta quidem causa. Quam crudelitatem sera poenitentia consecuta est.

9. Sed ne otium ferendis rumoribus natum aleret, in Indiam movit, semper bello quam post victoriam clarior. India tota ferme spectat Orientem, minus in latitudinem quam recta regione spatiosa: quæ Austrum accipiunt, in altius terræ fastigium excedunt. Plana sunt cætera, multisque inelytis omnibus Caucaſo monte ortis placidum per campos iter præbent. Indus gelidior est quam ceteri. Aquas vehit à colore maris laud multum abhorrentes. Ganges omnium ab ortu maximus, à Meridiana regione decurrit, & magnorum montium juga recto alveo stringit. In eum objectæ rupes inclinant ad Orientem. Uterque Rubro mari accipitur findens ripas, multasque arbores cum magna soli parte exforbet. Saxis quoque impeditus crebro reverberatur. Ubi mollius solum reperit, stagnat, insulasque molitur. Acesines eum auget. Ganges decurſurum in mare intercipit: magnoque motu amnis uterque colliditur. Quippe Ganges asperum os influens obijcit: nec repercussæ aquæ cedunt. Dyardenes minus celebris audiri est.

est. quia per ultima Indix currit. Ceterum non crocodilos modo, uti Nilos, sed etiam delphines, ignotasque alios gentibus belluas alit. Erimanthus, crebris flexibus subinde curvatus, ab accolis rigantibus capitur. Ea causa est, cur tenues reliquias jam sine nomine in mare emittat. Multis præter hos annibus tota regio dividitur, sed ignobilibus, quia non adeo interfluunt. Ceterum quæ propiora sunt mari, Aquilones maxime deurunt. Licobibii jugis montium ad interiora non penetrant: ita alendis frugibus mires. Sed adeo in illa plaga mundus staras temporum vices mutat, ut cum alia fervore solis exstuant, Indiam nives obruant; rursusque ubi cætera rigent, illic intolerandus æstus exsistat: nec cur, ulli se naturæ causa ingessit. Mare certe, quo alluitur, ne colore quidem abhorret à cæteris. Ab Erythro Rege inditum est nomen, propter quod ignari rubere aquas credunt. Terra ligniferax: inde plerisque sunt vestes. Libri arborum teneri, haud secus quam cæteræ, literarum notas capiunt. Aves ad imitandum humanæ vocis sonum dociles sunt: animalia inusitata cæteris gentibus nisi inuenta. Eadem terra & rhinoceros alit, non generat. Elephantorum major est vis quam quos in Africa domitant. Et viribus magnitudo responder. Aurum flumina vehunt, quæ leni modicoque lapsu segnes aquas ducunt. Gemmas margaritasque mare litorebus infundit. Neque alia illis major opulentæ causa est utique, postquam vitiorum commercium vulgare in exteras gentes; quippe æstimantur purgamenta æstuantis treti pretio quod libido constituit. Ingenia hominum, sicut ubique, apud illos locorum quoque litus format. Corpora usque pedes carbaso velant. Soleis pedes, capita lenteis vinciunt. Lapilli ex auribus pendent: brachia quoque & lacertos auro colunt, qui-

quibus inter populares aut nobilitas aut opes eminent. Capillū pestunt ſæpius quam tondent. Mentum ſemper intonſum eſt. Reliquam oris cu em ad lævitatē exæquant. Regum tamen luxuria, quam ipſi magnificentiam appellant, ſupra omnium gentium vitia. Cum Rex ſe in publico conſpici patitur, thuribula argentea miniſtri ferunt, totumque iter per quod ferri deſtinavit odoribus complent. Aurea lectica margaritis circumpendentibus recubat. Diſtinguunt auro & purpura carbaſa quæ indutus eſt: lecticam ſequuntur armari corporiſque cuſtodes. Inter quos ramis aves pendent, quas cantu ſeriis rebus obſtrepere docuerunt. Regia auras columnas habet, totas eas vitis auro cœlata percurrit, aviumque, quarum viſu maxime gaudent, argenteæ effigies opera diſtinguunt. Regia adcuribus patet. Cum capillum peſcit atq; ornat, tunc reſponſa legationibus, tunc iura popularibus reddit. Dempris ſoleis, odoribus illinuntur pedes. Venatus maximus labor eſt, incluſa vivario animalia inter vora canuſque pellicum agere. Binūm cubitorum ſagittæ ſunt, quas emittunt maiore nixu quam effectu: quippe telum, cuſus in levitate vis omnis eſt, inhabili pondere oneratur. Brevia itinera equo conficit. Longior ubi expeditio eſt, elephante vehunt currum, & tantarum belluarum corpora tota conregunt auro. Ac ne quid perditis moribus deſit, lecticis aureis pellicum longus ordo ſequitur. Separatim à Regina ordine agmen eſt, æquarque luxuria. Forminx epulas parant. Ab iſdem vinum miniſtratur, cuius omnibus Indis largus eſt uſus. Regem merò ſomnoque ſopitum in cubiculum pellices referunt, patrio carmine noſtium invocantes Deos. Quis credat inter hæc vitia curam eſſe ſapientia? Unum ſegre & horridum genus eſt, quos ſapientes vocant

vant. Apud hos occupare fati diem pulchrum; & vivos se cremari iubent. Quibus aut segnis ætas, aut incommoda valerudo est. expectatam mortem pro dedecore vitæ habent. Nec ullus corporibus quæ sepectus solvit honos redditur. Inquinari putant ignem, nisi qui spirantes recipit. Illi qui in urbibus publicis moribus degunt, siderum motus scire spectare dantur, & futura prædicere. Nec quemquam admove lathi diem credunt, cui expectare interire liceat. Deos putant, quidquid colere cœperunt; arbores maxime: quas violare capitale est. Mense in quinos denos describunt dies. Anni plena spatia servant. Lunæ cursu notant tempora, non ut plerique, cum orbem sidus implevit, sed cum se curvare cœpit in cornua: & idcirco breviores habent menses, qui spatium eorum ad hunc Lunæ modum dirigunt. Multa & alia traduntur, quibus morari ordinem rerum haud sano opere præiudicium videbatur.

10. Igitur Alexandro fines Indiæ ingresso gentium suarum Reguli occurrerunt imperata facturi, illum tertium Jove gentium ad ipsos pervenisse memorantes. Patrem Liberum atque Herculem fama cognitos esse: ipsum coram adesse perornique. Rex benigne exceptos sequi iussit, iidem itinerum ducibus usus. Cæterum cum amplius nemo occurreret, Hephæstionem & Perdiccam cum copiarum parte præmisit, ad subigendos qui aversasceant imperium: iussitque ad flumen Indum procedere, & navigia facere, quæ in ulteriora transportari posset exercitus. Illi, quia plura flumina superanda erant, se junxere naves, ut solæ plaustris vehi possent, rursusque congiungi. Post se Cratæro cum phalange iussit sequi, equitarum se levem armaturam eduxit, eosque qui occurrerant levi prælio in urbem proximam compulit.

pulit. Jam supervenerat Craterus. Itaque ut principio terrorem incuteret genti nondum arma Macedonum expertæ, præcipit ne cui parceretur, munimentis urbis quam obsidebat incensis, Cæterum dum obequitabat mœnibus, sagitta iâus est. Cepit tamen oppidum, & omnibus incolis ejus trucidatis, etiam in testa ævum est. Inde domita ignobili gente, ad Nysam urbem pervenit. Forte castris ante mœnia ipsa in sylvestri loco positis, nocturnum frigus vehementius quam alias horrore corpora affecit, opportunumque remedium ignis oblatum est. Cæcis quippe sylvis flammam excitaverunt; quæ igni alia oppidanorum sepulchra comprehendit. Verusta cedro facta erant, conceptumque ignem late fudere, donec omnia sola æquata sunt. Et ex urbe primum canum lâtatus, deinde etiam hominum fremitus auditus est. Tum & oppidani hostem, & Macedonas ipsos ad urbem venisse cognoscunt. Jamque Rex eduxerat copias, & mœnia obsidebat, cum hostium qui discriminentaverant obruri relis sunt. Aliis ergo deditiõnem, aliis pugnam experiri placebat: quorum dubitatione comperta, circumferri tantum eos, & abstinere cædibus jussit. Tandemque obsidionis malis fatigati dedidere se. A Libero patre conditos se esse dicebant; & vera hæc origo erat. Sita est sub radicibus montis quem Meron incolæ appellant. Inde Græci mentiendi traxere licentiam, Jovis feminæ Liberum patrem esse celatum. Rex sicut montis cognico ex incolis, cum roto exercitu, præmissis comestibus, verticem ejus ascendit. Multa hedera vitisque toto gignitur monte. Multæ perennes aquæ manant. Pomorum quoque varii salubresque succi sunt, sua sponte fortuitorum seminum fruges humo nutriente. Lauri bacæque, & multa in illis rupibus agrestis est syl-

va, Credo equidem non divino instinctu, sed lascivia esse profectos, ut passim hederæ ac vitium folia decerperent, redimitique fronde toto nemore similes barchinibus vagarentur. Vocibus ergo tot millium, præsidem nemoris ejus Deum adorantium, juga montis collesque resonabant, cum orta licentia à paucis (ut fere sit) in omnes se repente vulgasset. Quippe velut in media pace, per herbas conjectæque frondem prostraverant corpora. Et Rex fortuitam licentiam non averfatus, Jarge ad epulas omnibus præbitis, per decem dies Biero patri operarum habuit exercitum. Quis neget eximiam quoque gloriam sæpius fortunæ quam virtutis esse beneficium? quippe, ne epulantes quidem & sopiros mero aggredi ausus est hostis; haud secus bacchanrium ululantiumque fremitu perterritus, quam si præliantium clamores audiret. Eadem felicitas ab Oceano reverenter temulentos comestantesque protexit. Hinc ad regionem quæ Dædala vocatur perventum est. Deseruerant incolæ sedes, & in avios sylvestresque montes confugerant. Ergo Acadera transit, æque uita & destituta incolentium fuga. Itaque rationem belli necessitas mutavit. Divisi enim copiis, pluribus simul locis arma ostendit: oppressique & qui exspectaverant hostem, omni clade perdomiti sunt. Ptolemæus plurimas urbes, Alexander maximas cepit; rursumque quas distribuerat copias junxit. Superato deinde Choaspe amne, Cænon in obsidione urbis opulenæ (Beziram incolæ vocant) reliquit. Ipse ad Mazagas venit, super Assaceno (cujus regnum fuerat) demortuo. Regioni quoque urbi que præerat mater ejus Cleophes. Triginta millia peditum tuebantur urbem, non solum, sed etiam opere munitam. Nam quæ spectat Orientem, cingitur amne torrenti, qui præruptis

raptis utrinque rupibus aditum ad urbem imped-
dit. Ab Occidente & à Meridie, velut de industria,
rupes præaltus admolita natura est. infra quas ca-
vernæ & voragines longa vetustate in altum cava-
te jacent; quæque desinunt fossa ingentis operis
objecta est. Triginta quinque stadia murus urbem
complectitur, ejus inferiora saxo, superiora cru-
do latere sunt structa. Lateri vinculum lapides
sunt, quos interposuere, ut duriori materiæ fragi-
lis incumberet: simulque terra humore diluta: ne
tamen universa consideres, interpositæ erant tra-
bes validæ, quibus injecta tabulæ muros & teger-
bant & pervios fecerant. Hæc munimenta con-
templantem Alexandrum consiliiq; incertum
(quia nec cavernas, nisi aggere, poterat implere,
nec tormenta aliter muris admove) quidam à
muro sagitta percussit. Tum forte in suram incidit
telum, cujus spiculo evulso admoveri equum jussit:
quo vestus, ne obligato quidem vulnere, haud
segnius destinata exsequebatur. Cæterum cum
erus saucium penderet, & cruore siccato frigescens
vulnus aggravaret dolorem, dixisse fertur, Se qui-
dem Iovis filium dici, sed corporis ægri vitia sen-
tire. Non tamen ante se recepit in castra quem
cuncta prospexit, & quæ fieri vellent edixit. Ergo
sicut imperatum erat, alii extra urbem testa de-
moliebantur, ingentemque vim materiæ faciendo,
aggeri detrahebant; alii magnarum arborum sti-
pites cumulis, ac moles saxorum in cavernas deji-
ciebant. Jamque agger æquæverat summæ fasti-
gium terræ. Itaque turre erigebantur, quæ opera
ingenti militum ardore intra nonum diem absolu-
ta sunt. Ad ea videnda Rex, nondum obducta vul-
neri cicatrice, processit: laudatisque militibus, ad-
moveri machinas jussit, à quibus ingens vis telorum
in propugnatores effusa est: præcipue rudes
galium

talium operum terrebant mobiles turres; tantasque moles nulla ope quæ cerneretur adjutas, Deorum numine agi credebant. Pila quoque muralia, & excussas tormentis prægraves hastas, negabant convenire mortalibus. Itaque desperata urbis turela, concessere in arcem. Inde, quia nihil obsessis præter deditionem placebat, legati ad Regem descenderunt veniam petitori. Qua impetrata, Regina, cum magna nobilium foeminarum grege aureis pateris vina libantium, processit. Ipsa genibus regis parvo filio admoto, non veniam modo, sed etiam pristinae fortunæ impetravit decus: quippe appellata est Regina, & credidere quidam plus formæ quam miserationi datum. Puer quoque certe postea, ex ea utcunque genito, Alexandro fuit nomen.

11. Hinc Polypercon ad urbem Noram cum exercitu missus, inconditos oppidanos prælio vicit: intra munimenta compulso secutus, urbem in deditionem redegit. Multa ignobilia oppida deserta à suis venire in Regis potestatem. Quorum incolæ armati petram Aornum nomine occupaverunt. Hanc ab Hercule frustra obsessam esse, terræque motu coactum abistere, fama vulgaverat. Inopem consilii Alexandrum, quia undique præceps & abrupta rupes erat, senior quidam peritus locorum cum duobus filiis adiit, si pretium operi esset, aditum se monstraturum esse promittens. Octoginta talenta construit daturum Alexander. & altero ex juvenibus obside retento, ipsum ad exsequenda quæ obtulerat dimisit. Leviter armatis dux datus est Mullinus scriba Regis. Hos enim circuitu, qui fallerent hostem, in summum jugum placebat evadere. Petra non ut plerumque modicis ac mollibus clivis in sublime fastigium crevisset, sed in metæ maxime modum crecta est;

est: cuius ima spatiosiora sunt, altiora in arctius
 coeunt, summa in acutum cacumen exsurgunt.
 Radices ejus Indus amnis subit, præaltus utrinque
 asperis ripis. Ab altera parte voragines eluviesque
 præruptæ sunt; nec alia expugnandi patebat via,
 quam ut replerentur. Ad manum sylva erat: quam
 Rex ira cædi jussit, ut nudi stipites jacerentur;
 quippe rami fronde vestiti impedissent ferentes.
 Ipse primus truncam arborem, jecit, clamorque
 exercitus index alacritatis securus est. nullo detre-
 tante munus quod Rex occupasset. Intra septi-
 mum diem cavernas expleverant, cum Rex Sagit-
 tarios & Agrianos jubet per ardua niti, juvenesque
 fortissimos ex sua cohorte triginta delegit. Duces
 his dati sunt Charus & Alexander, quem Rex no-
 minis quod sibi cum eo commune esset admo-
 nuit. Ac primo, quia tam manifestum periculum
 erat, ipsum Regem discrimen subire non placuit.
 Sed ut signum tuba datum est, vir audaciz prom-
 ptæ conversus ad corporis custodes sequi se ju-
 bet, primusque invadit in rupem. Nec deinde quis-
 quam Macedonum substitit, relictisque stationi-
 bus sua sponte Regem sequebantur. Multorum
 miserabilis fuit casus; quos ex prærupta rupe
 lapsos amnis præterfluens hausit. Triste specta-
 culum etiam non periclitantibus. Cum vero alie-
 no exitio, quid ipsis timendum foret, admoneren-
 tur, in metum misericordia vessa, non extinctos,
 sed semeripsum deslebant. Et jam eo perventum
 erat unde sine pernicie, nisi victores, redire non
 possent; ingentia saxa in subeuntes provalventi-
 bus Barbaris: qui percussis, instabili & lubrico gra-
 du præcipites recidebant. Evaserant tamen Ale-
 xander & Charus, quos cum triginta delectis præ-
 miserat Rex, & jam pugnare cominus cœperant.
 Sed cum superne tela Barbari ingererent, superius
 ipsi

ipsi feriebantur quam vulnerabant. Ergo Alexander,
 & nominis sui & promissi memor, dum acrius
 quam cautiùs dimicat, confossus undique obruitur.
 Quem ut Charus iacentem respexit, ruere in ho-
 stem, omnium præter ultionem immemor, cœpit;
 multosque hasta, quosdam gladio interemit. Sed
 cum tot unum incesserent manus, super amici cor-
 pus procubuit exanimis. Haud secus quam par erat,
 promptissimorum juvenum cæterorumque militum
 interitu commotus Rex, signum receptui dedit. Sa-
 luti fuit quod sensim & intrepidi se receperunt: &
 Barbari hostem cepulisse contenti, non insilire ce-
 dentibus. Cæterum Alexander cum statuisset de-
 sistere incepto, quippe nulla spes potiùda petra of-
 ferebatur, tamen speciem ostendit in obsidione per-
 severantis. Nam & itinera obsideri iussit, & turres
 adinoveri, & fatigatis alios succedere. Cujus perti-
 nacia cognita, Indi per biduum quidem ac duas
 noctes, cum ostentatione non fiduciæ modo sed et-
 iam victoriæ, epulati sunt, tympana suo more pul-
 santes. Tertia vero nocte tympanorum quidem stre-
 pitus desierat audiri: cæterum ex tota petra faces
 resulgebant, quas accenderant Barbari, ut tutior es-
 set ipsis fuga obscura nocte per invia saxa cursuris.
 Rex, Balacro qui specularetur præmissio, cognoscit
 petram fuga Indorum esse desertam. Tum dato si-
 gno ut universi conclamarent, in compositæ fugien-
 tibus metum incussit, multi que (tanquam adesset
 hostis) per lubrica saxa perque invias cotes præci-
 pirati occiderunt. Plures aliqua membrorum parte
 multati, ab integris deserti sunt. Rex locorum ma-
 gis quam hostium victor, tamen magnæ victoriæ sa-
 crificiis & cultu Deum satisfecit. Aræ in petra lo-
 catæ sunt Minervæ Victoriæque. Ducibus itineris,
 quos subire jusserat leviter armatos, etsi promissis
 minora præstiterant, pretiû cum fide redditum est.

12. Petre regionisque ei adjunctæ Sisocoſto tutela permiſſa. Inde proceſſit Ecbolima, & cum anguſtias itineris obſideri viginti millibus armatorum ab Eryce quodam comperiſſet, gravius agmen exercitus Cœno ducendum modicis itineribus tradidit. Ipſe prægreſſus cum ſubditore ac ſagittario, deturbatis qui obſederant ſaltum, ſequentibus ſe copiis viam fecit. Indi, ſive odio ducis, ſive gratiam victoris Regis inituri, Erycem fugientem adorti interemerunt, caputque ejus atque arma ad Alexandrum detulerunt. Ille factio impunitatem dedit: honorem denegavit exemplo. Hinc ad flumen Indum ſextis decimis caſtris pervenit, omniaque (ut præceperat) ad trajiciendum præparata ab Hephæſtione reperit. Regnabat in ea regione Omphis, qui patri quoque fuerat autor dedendi regnum Alexandro. Et poſt mortem parentis legatos miſerat, qui conſulerent eum, regnare ſe interim vellet, an privatum opperiri ejus adventum? Permiſſoque ut regnaret, non tamen jus datum uſurpare ſuſtinuit. Is benigne quidem exceperat Hephæſtione, gratuitum frumentum copiis ejus admeſus: non tamen ei occurrerat, ne fidem ullius niſi Regis experiretur. Itaque venienti obviam cum armato exercitu egreſſus eſt. Elephantis quoque per modica interval- la militum agmini immixti, procul caſtellorum fecerant ſpeciem. Ac primo Alexander non ſocium, ſed hoſtem adventare credebat. Jamque & ipſe arma milites capere, & equites diſcedere in cornu juſſerat, paratos ad pugnam. At Indus, cognito Macedonum errore, juſſis ſubſiſtere cæteris, ipſe concitat equum quo vehebatur. Idem Alexander quoque fecit, ſive hoſtis, ſive amicus occurreret, vel ſua virtute, vel illius fide tutus: coivere, quod ex utriusque vultu poſſet intelligi, amicis animis: cæterum ſine interprete non poterat conſeri ſermo. Ita-

que adhibito eo, Barbarus occurrisse se dixit cum exercitu, totas imperii vires protinus traditurum, nec exspectasse dum per nuntios daretur fides. Corpus suum & regnum permittere illi, quem sciret gloriæ militantiem, nihil magis quam famam timere perfidix. Lætus simplicitate Barbari Rex, & dextram fidei suæ pignus dedit, & regnum restituit. LVI elephantis erant, quos tradidit Alexandro, multaque pecora eximia magnitudinis; Taurorum ad tria millia, pretiosum in ea regione acceptumque animis regnantium armentum. Quærenti Alexandro, plures agricultores haberet an milites, Cum duobus Regibus bellanti sibi majore militum quam agrarium manu opus esse, respondit. Abisares & Porus erant. Sed in Poro eminebat auctoritas. Uterque ultra Hydaspem amnem regnabat, & belli fortunam, quisquis arma inferret, experiri decreverat. Omphis, permittente Alexandro, & regium insigne sumpsit, & more gentis suæ, nomen quod patris fuerat: Taxilem appellare populares, sequente nomine imperium, in quemcunque transiret. Ergo cum per triduum hospitaliter Alexandrum accepisset, quarto die & quantum frumenti copiis quas Hephestion duxerat præbitum à se esset ostendit, & aureas coronas ipsi amicisque omnibus, præter hæc signati argenti octoginta talenta, dono dedit. Qua benignitate ejus Alexander miles lætus, & quæ is dederat remisit, & mille talenta ex præda quam vehebat adjecit: multaque convivalia ex auro & argento vasa, plurimum Persicæ vestis, triginta equos ex suis cum iisdem insignibus quæ assueverant cum ipsum veherent. Quæ liberalitas, sicut Barbarum aditrixerat, ita amicos ipsius vehementer offendit. Equibus Meleager super coronam largiore vino usus, gratulari se Alexandro dixit, quod saltem in India reperisset dignum talentis

his mille. Rex haud oblitus quam ægre tulisset
quod Clytū ob linguæ temeritatem occidisset, i-
ram quidem tenuit, sed dixit, Invidos homines ni-
hil aliud quam ipsorum esse tormenta.

13. Postero die legati Abasarz adiere Regem :
omnia ditioni ejus, ita ut mandatum erat, permit-
tebant, firmataque invicem fide remittuntur ad
Regem. Porumque quoque nominis sui fama ra-
tus ad deditionem posse compelli, misit ad eum
Eleocharom, qui denuntiaret ei ut stipendium
penderet, & in primo finium suorum aditu oc-
curreret Regi. Porus alterum ex his facturum sese
respondit, ut intranti regnum suum præsto esset,
sed armatus. Iam Hydaspem Alexander superare
decreeverat, cum Barzentes, defectionis Arachosii
author, victus, trigintaque elephantum simul capti,
perducuntur, opportunum adversus Indos auxi-
lium : quippe plus in belluis quam in exercitu spei
aut virium illis erat. Gamaxusque Rex exigua
partis Indorum, qui Barzenti se conjunxerat, vin-
ctus adductus est. Igitur transfuga & Regulo in
custodiam, elephantis autem Taxili traditis, ad
amnem Hydaspem pervenit, in cujus ulteriore ri-
pa Porus confederat, transitu prohibiturus hostem.
Lxxxv elephantos objecerat eximio corporū robo-
re, ultraque eos currus ccc & peditum xxx fere mil-
lia : in quibus erant sagittarii (sicut antedictum est)
gravioribus telis quam ut apte excuti possent. Im-
psum vehebat elephans super ceteras belluas e-
minens : armaque auro & argento distincta corpus
ratæ magnitudinis honestabant. Par animus robori
corporis, & quanta inter rudes poterat esse sapien-
tia, Macedonas non conspectus hostium solum, sed
etiam fluminis quod transeundum erat magnitu-
do, deterrebat. Quatuor in latitudinem stadia dif-
fusum profundo alveo & nusquam vada aperiente,

speciem vasti maris fecerat, Nec pro spatio aquarum late stagnantium impetum coercerat, sed quasi in arctum coeuntibus ripis torrens & elisus ferebatur, occultaque saxa inesse ostendebant pluribus locis unda percussis. Terribilior erat facies ripæ, quam equi virique compleverant. Stabant ingentes vastorum corporum moles, & de industria irritata horrendo stridore aures fatigabant. Hinc hostis, hinc amnis capacia quidem bonæ spei pectora, & sæpe se experta, improvise tamen pavore percusserant, quippe instabiles rates nec dirigi ad ripam, nec tuto applicari posse credebant. Erant in medio amne insulæ ctebræ, in quas Indi & Macedones nantes, levatis super capita armis, transibant. Ibi levia prælia conserebantur, & uterque Rex parvæ rei discrimine summæ experiebatur eventum. Cæterum in Macedonum exercitu temeritate atque audacia insignes fuere Symmachus & Nicanor, nobiles juvenes, & perpetua partium felicitate ad spernendum omne periculum accensi. Quis ducibus promptissimi juvenum lanceis modo armati transire in insulam quam frequens hostis tenebat, multosque Indorum nulla re magis quam audacia armati interemerunt. Abire cum gloria poterant, si unquam temeritas felix inveniret modum. Sed dum supervenientes contemptim & superbe quoque expectant, circumventi ab his qui occulti enataverant, eminus obruti telis sunt. Qui effugerant hostem, aut impetu amnis ablati sunt, aut vorticibus impliciti. Eaque pugna multam fiduciam Pori erexit cuncta cernentis à ripa. Alexander inops consilii, tandem ad fallendum hostem talem dolum intendit. Erat insula in flumine amplior cæteris, sylvestris eadem & tegendis insidiis apta. Fossa quoque præalta haud procul à ripa quam tenebat ipse, non pedites modo, sed etiam cum equis viros poterat abscon-

abscon-
tatis
omn
subin
turus
cir.
ti qu
Jam
der in
jussit
te id
giæ n
tendi
paren
viser
ipsun
trans
pesta
nos
cum
dictu
Prol
cella
rutio
giis
tus,
diri.
Cæ
rent
cies
coelo
host
di, &
cupa
occa
cend

abscondere. Ut igitur à custodia hujus opportunitatis oculos hostium averteret, Ptolemæum cum omnibus turmis obequitare jussit procul insula, & subinde Indos clamore terrere, quasi flumen transurus foret. Per complures dies Ptolemæus id fecit, eoque consilio Porum agmenque suum ei pariri quam se petere simulabat coegit advertere. Jam extra conspectum hostis insula erat. Alexander in diversa parte ripæ statui suum tabernaculum jussit, assuetamque comitari ipsum cohortem ante id tabernaculum stare: & omnem apparatus regis magnificentia hostium oculis de industria ostendit. Attalum, etiam æqualem sibi, & haud disparem habitu oris & corporis, utique cum procul viseretur, veste regia exornat, præbiturum speciem ipsum Regem illi ripæ præsidere, nec agitare de transitu. Hujus consilii effectum primo morata tempestas est, mox adjuvit; incommoda quoque ad bonos eventus vertente fortuna. Trajicere amnem cum cæteris copiis in regionem insulæ (de qua ante dictum est) parabat, averso hoste in eos qui cum Ptolemæo inferiorem obsederant ripam, cum procella imbrem vix sub testis tolerabilem effudit, obrutique milites nimbo in terram refugerunt, navigiis ratibusque desertis. Sed tumultuantium fremitus, obstrepentibus ripis, ab hoste non poterat audiri. Deinde momento temporis repressus est imber. Cæterum adeo spissæ intendere se nubes, ut conderent lucem, vixque colloquentium inter ipsos facies noscitaretur. Terruisset alium obducta nox cælo, cum ignoto amne navigandum esset, forsitan hoste eam ipsam ripam quam cæci atque improvidi, & ex periculo gloriam accersentes petebant, occupante: obscuritatem, quæ cæteros terrebat, suam occasionem ratus, dato signo ut omnes silentio ascenderent in rates, eam qua ipse vhebatur primam

jussit expelli. Vacua erat ab hostibus ripa quæ petebatur: quippe adhuc Porus Ptolemaum tantum intuebatur. Una ergo navi, quam petrae fluctus illiserat, hærente, ceteræ avadunt: armaque capere milites, & ire in ordine jussit.

14. Iamque agmen in cœnua divisum ipse ducebat, cum Poro nuntiatum, armis virisque ripam obtineri & retum adesse discrimen. Ac primo humani ingenii vitio spei suæ indulgens, Abisarem belli socium (& ita convenerat,) adventare credebatur. Mox liquidiore luce speriente hostem, centum quadrigas & quatuor millia equitum venientis agmini Porus objecit. Dux erat copiarum quas præmisit Hages frater ipsius. Summa virium in curribus: senos viros singuli vehebant, duos clypeatos, duos sagittarios ab utroque latere dispositos: ceteri aurigæ erant haud sane inermes, quippe jacula complura, ubi cominus præliandum erat, omissis habenis, in hostem ingerebant. Ceterum vix ullus usus hujus auxilii eo die fuit. Namque (ut supra dictum est) imber violentius quam alias fusus, campos lubricos & inequrabiles tectat; gravesque & propemodum immobiles currus illuvie & voraginibus hærebant. Contra Alexander expedito ac levi agmine strenue investus est. Seythæ & Dahæ primi omnium invasere Indos. Perdiccam deinde cum equitibus in dextrum cornu hostium emisit. Iam undique pugna se movebat, cum ii qui currus agebant, illud ultimum auxilium suorum rati, effusis habenis in medium discrimen ruere cœperunt. Anceps id malum utriusque erat. Nam & Macedonum pedites primo impetu obtrebantur, & per lubrica atque invis immissi currus exquebant eos à quibus regebantur. Aliorum turbati equi non in voragines modo lapsasque, sed etiam in amnem præcipitavere curricula.

ficula. Pauci tamen hostium tenuis exacti penetra-
 vere ad Porum, acerrime pugnam cientem. Is se
 dissipatos tota acie currus vagari sine rectoribus
 vidit, proximis amicorum distribuit elephantes.
 Post eos posuerat pedites, ac sagittarios tympana
 pulsare solitos. Id pro cantu tubarum indiserat:
 nec strepitu eorum movebantur, olim ad noturnu
 sonum auribus mitigatis. Herculis simulachrum
 agmini peditum præferebatur: id maximum erat
 bellantibus incitamentum; & deseruisse gestantes
 militare flagitium habebatur. Capitis enim sa-
 xerant poenam iis qui ex acie non retulissent; me-
 tu, quem ex illo hoste quondam conceperant,
 etiam in religionem venerationemque converso.
 Macedonas non belluarum modo, sed etiam ipsius
 Regis aspectus parumper inhibuit. Bellum disposi-
 tæ inter armatos speciem turrium procul f cerant.
 Ipse Porus humanæ magnitudinis prope nodum
 excesserat formam: magnitudini adjicere videba-
 tur bellua qua utebatur, tantum inter cæteras e-
 minens, quantum aliis ipse præstabat. Itaque Ale-
 xander, contemplatus & Regem & agmen Indo-
 rum, Tandem, inquit, par animo meo periculum video.
 Cum bestia simul & cum egregiis viris res est. Intuens-
 que Cœnum, Cum ego, inquit, Prolemaus Perdiccas
 & Hephæstione comitatus, in laevum hostium cornu impe-
 tum fecero, viderisque me in medio ardore certaminis, ipse
 dextrum move, & turbatis signa infer. Tu Antigone, & tu
 Leonate, & Tauron, invehimini non in mediam aciem, sed
 urgebitis frontem. Hasta nostra prælonga & valde non alias
 magis quam adversus belluas rectoresque earum usui esse po-
 terunt. Deturbate eos qui vehuntur & ipsos confutite. An-
 cept genus auxilii est, & insus acutus furor. In hostem eni
 imperio, in suo pavore agitur. Hæc cogens, coram
 equum prius. amq. (ut destinatum erat) invase at
 ordines hostiū, cum Cœnus lagenti vi in laevū co-

nuinvehitur. Phalanx quoque in mediam Indorum aciem uno impetu prorupit. At Porus qua equitem invehī senserat, belluas agi iussit. Sed tardum, & pene immobile animal, equorum velocitatem æquare non poterat. Nec sagittarum quidem ullus erat Barbaris usus. Quippe longas & prægraves, nisi prius in terra statuerent arcum, haud satis apte & commodè imponunt: tum humo lubrica & ob id impediēte conatum, molientes ictus celeritate hostium occupabantur. Ergo spreto Regis imperio (quod fere sit, ubi turbatis acrius metus quam dux imperare cœpit) totidem erant imperatores, quot agmina errabant. Alius jungere aciem, alius dividere; stare quidam, & nonnulli circumvehi terga hostium jubebant. Nihil in medium consulebatur. Porus tamen cum paucis, quibus metu potior fuerat pudor, colligere dispersos, obviū hosti ire pergit, elephantosque ante agmen suorum agi jubet. Magnum belluæ injecere terrorem, insolitusque stridor non equos modo, tam pavidum ad omnia animal, sed viros quoque ordinēque turbaverat. Jam fugæ circumspiciebant locum paulo ante victores, cum Alexander Agrianos, & Thracas leviter armatos, meliorem concursatione quam cominus militem, emisit in belluas. Ingentem ii vim telorum injecere & elephantis & regentibus eos. Phalanx quoque instare constanter territīs cœpit. Sed quidam avidius persecuti belluas, in semet irritavere vulneribus. Obtriti ergo pedibus earum, cæteris, ut parcius instarent, fuere documentum. Præcipue terribilis illa facies erat, cum manu arma virosque corripere, & super se regentibus traderent. Anceps ergo pugna nunc sequentium, nunc fugientium elephantos, in multum diei varium certamen extraxit, donec securibus (id namque genus auxilii præparatum erat)

pedes

pedes amputare cœperunt. Copidas vocant gladios leviter curvatos falcibus similes, quæcis appetebant belluarum manus. Nec quidquam inexpertum non mortis modo, sed etiam in ipsa morte novi supplicii timor, omittebat. Ergo elephantî vulneribus tandem fatigati, suos impetu sternunt, & qui rexerant eos, præcipitati in terram ab ipsis obterebantur. Itaque pecorum modo magis pavidî quam infestî, ultra aciem exigebantur, cum Porus, destitutus à pluribus, tela multo ante præparata in circumfûsos ex elephante suo cœpit ingerere, multisq; eminus vulneratis, expositus ipse ad ictus undique petebatur. Novem jam vulnera hinc tergo, illinc pectore exceperat: multoque sanguine profuso, languidis manibus magis elapsa quàm excussa tela mittebat. Nec segnius belua instincta rabie nondum saucia invehatur ordinibus, donec rector belluæ Regem conspexit fluentibus membris, omissisq; armis vix compotem mentis. Tum belluam in fugam concitat, sequente Alexandro. Sed equus ejus multis vulneribus confossus deficiensque procubuit, posito magis Rege quam effûso. Itaque dum equum mutat, tardius insecutus est. Interim frater Taxilis Regis Indorum præmissus ab Alexandro, monere cœpit Porum, ne ultima experiri perseveraret, dederetque se victori. At ille, quamquam exhaustæ erant vires, deficiebatque sanguis, tamen ad notam vocem excitatus, *Agnosco*, inquit, *Taxilu fratrem, imperii regniq; sui proditorem*; & telum, quod unum forte non effluerat, contorsit in eum, quod per medium pectus penetravit ad tergum. Hoc ultimo virtutis opere edito, fugere acius cœpit. Sed elephante quoque, qui multa acceperat tela, deficiebat. Itaque sistit fugam, pedi emque sequenti homini obiecit. Jam Alexander consecutus erat; & pertinacia Peri cognita, vetabat reliscentibus par-

ai. Ergo undique & in pedites, & in ipsam Porum tela congesta sunt; queis tandem gravatus, labi ex bellua cœpit. Indus qui elephantum regebat, descendere eum ratus, more solito elephantum procumbere iussit in genua: qui ut se submisit, cæteri quoque (ira enim instituti erant) demisere corpora in terram. Ea res & Porum & cæteros victoribus tradidit. Rex spoliari corpus Pori, interemptum esse credens, iussit, & qui detraherent lorica vestemque concurrere; cum bellua dominum tueri, & spoliantes cœpit appetere, levatumque corpus ejus rursus dorso imponere. Ergo telis undique obruitur, confossoque eo, in vehiculum Porus imponitur. Quem Rex ut vidit allevantem oculos, non odio sed miseratione commotus, *Quæ malum, inquit, amentia te erexit, rerum mearum cognita fama, belli fortunam experiri, cum Taxiles esset in deditis clementia mea tam propinquum tibi exemplum?* At ille, *Quoniam, inquit, percontari, respondebo ea libertate quam interrogando fecisti. Neminem me fortiozem esse censebam. Meas enim non veram vires, nondum expertus tuas: fortiozem esse te belli docuit eventus. Sed ne sic quidem parum felix sum, secundus tibi.* Rursus interrogatus, quid ipse victorem statuere debere censeret: *Quod hic, inquit, dies tibi suadet, quo expertus es quam caduca felicitas esset.* Plus monendo profecit, quam si precatus esset. Quippe magnitudinem animi ejus interritam, ad ne fortuna quidem infractam, non misericordia modo, sed etiam honore excipere dignatus est. Atque cum curavit haud secus quam si pro ipso pugnasset. Confirmatum contra spem omnium, in amico-rum numerum recepit. Mox donavit ampliore regno quam tenuit. Nec sane quidquam ingenium ejus solidius aut constantius habuit, quam adhibere rationem veræ laudis & gloriæ. Simplicius tamen

fani. m

famam æstimabat in hoste quam in cive : quippè à suis credebat magnitudinem suam destrui posse ; eandem clariorem fore, quo majores fuissent quos ipse vicisset.

BREVIARIUM LIBRI IX.

1. **D**E victo Poro, in Indiam penetrat Alexander, variasque gentes & urbes, quarum mores describuntur, sibi subjicit.
2. Gangaridas & Pharrasios aggressurus, milites fatigatos & bellum detrectantes proluxa oratione, ad perseverantiam hortatur.
3. Cænus, militum nomine, Alexandro respondet, & paulo post morbo extinguitur.
4. Sobis & alia expugnatis, regionem Oxydracarum & Mallorum ingreditur. Oratione ad milites habita, Barbaros fugat, earumque oppidum, contempto Demophronte vate, obsidet.
5. Præcipiti saltu in Oxydracarum oppidum se inmittens, graviter vulneratur, & fortissimis quibusdam ducibus desideratis, oppidoque post aliquot dies expugnato, sibi suisque restituitur.
6. Ab amicis rogatus, ut salutis sue publicæque parceret, generose respondit, in instituto suo de domando orbe perseverans.
7. Græcorum quorundam in Bactria desertio repressa. Dum Indorum legatos convivio excipit Alexander, inter Horratam & Dioxiippum, qui tandem imparibus armis duello certant, rixa oritur. Paulo post Dioxiippus inimicorum calumniis ultra modum irritatus seipsum interemit.
8. Donu à legatis Indorum acceptu, Sabracas, Musticanos, Præstos, aliosque populos debellat ; Ptolemæo venenita plaga accepta curato, ope cujusdam herba, cujus species in somnis Alexandro est obviata.

9. *Cupidine visendi Oceani correptus, non sine periculo propter nautarum imperitiam, tandem voti sui compos redditur.*

10. *Ab Oceano in Arabitarum, Gedrosiorum & Indorum regiones revertitur: ubi cum fame & pestilentia luctatur exercitus: deinde liberatur, planeque restituitur. Unde sequitur est probrosus bacchantium lusus, supplicio Aspastis Satrapis cunctatus.*

ALEXANDER tam memorabili victoria laetus, qua sibi Orientis fines apertos esse censebat, Soli victimis caesis, milites quoque, quo promptioribus animis reliqua belli munia obirent, pro concione laudatos docuit, quicquid Indis virium fuisset illa dimicatione prostratum; ceteram optimam praedam fore, celebratasque opes in ea regione eminere, quam peterent. Proinde jam vilia & obsoleta esse spolia de Persis: gemmis margaritisque, & auro atque ebore Macedoniam Graeciamque, non suas tantum domos, repleturum. Avidi milites & pecuniae & gloriae, simul quia nunquam affirmatio ejus fefellerat eos, pollicentur operam: dimissisque cum bona spe, navigia aedificari jubet, ut cum totam Asiam percurrissent, finem terrarum mare inviseret. Multa materia navalis in proximis montibus erat, quam cadere aggressi, magnitudinis inusitatae reperere serpentes. Rhinoceros quoque, rarum alibi animal, in iisdem montibus erant. Ceterum hoc nomen belluis eis inditum à Graecis: sermonis ejus ignari aliud lingua sua usurpant. Rex duabus urbibus conditis in utraque fluminis, quod superaverat ripa, copiarum duces coronis & mille aureis singulos donat. Ceteris quoque proportionem aut gratiam quem in militia obtinebant, aut navium ope-

tz, honos habitus est. Abisares, qui prius quam cum Poro dimicaretur legatos ad Alexandrum miserat, rursus alios misit, pollicentes omnia facturum quæ imperasset. modo ne cogeretur corpus suum dedere. Neque enim aut sine regio imperio victurum, aut regnaturum esse captivum. Cui Alexander nuntiari iussit, si grayaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum. Hinc Poro amneque superato, ad interiora Indiæ processit. Sylvæ erant prope in immensum spatium diffusæ, procerisque & in eximiam altitudinem editis arboribus umbrosæ. Plurique rami instar ingentium stipitum flexi in humum, rursus quæ se curvaverant erigebantur, adeo ut species esset non ramus resurgens, sed arboris ex sua radice generatæ. Cœli temperies salubris: quippe & vim solis umbræ levant, & aquæ largæ manant è fontibus. Cæterum hic quoque serpentium magna vis erat, squamis fulgorem auri reddentibus. Virus haud ullum magis noxium est: quippe morsum præsens mors sequebatur. donec ab incolis remedium oblatum est. Hinc per deserta ventum est ad flumen Hyraoren. Iunctum erat flumini nemus opacum arboribus alibi inusitatis, agrestiumque pavonum multitudine frequens. Castris inde motis, oppidum haud procul positum corona capit, obsidibusque acceptis stipendium imponit. Ad magnam deinde (ut in ea regione) urbem pervenit, non muro solum, sed etiam palude munitam. Cæterum Barbari vehiculis inter se iunctis dimicaturi occurrerunt. Aliis tela, aliis hastæ, aliis secures erant: transliebantque in vehicula strenuo saltu, cum succurrere laborantibus suis vellent. Ac primo insolitum genus pugne Macedonas terruit, cum e minus vulnerarentur. Deinde spreto tam incondito agmine, ab utroque latere vehiculis circumfusi repug

repugnantes fodere cœperunt. Et vincula quæis conferta erant iussit incidi, quo facilius singula circumvenirentur. Itaque octingentis suorum amissis, in oppidum refugerunt. Postero die scalis undique admotis, muri occupantur. Paucis pernicitas saluti fuit: qui cognito urbis excidio, paludem transverere, & in vicina oppida ingentem invulere terrorem, invictum exercitum, & Deorum profecto, advenisse memorantes. Alexander, ad vastandam eam regionem Perdicca cum expedita manu missus, partem copiarum Eumeni tradit, ut is quoque Barbaros ad deditionem compelleret. Ipse cæteros ad urbem validam, in quam aliarum quoque confugerant incolæ, induxit. Oppidani missi qui Regem deprecarentur, nihilominus bellum parabant: quippe orta seditio in diversa consilia diduxerat vulgum. Alii omnia deditione posteriora; quidam nullam opem in ipsis esse ducebant. Sed dum nihil in commune consulitur, qui deditioni imminebant apertis portis hostem recipiant. Alexander, quanquam belli autoribus jure poterat irasci, tamen omnibus venia data, & obsidibus acceptis, ad proximam deinde urbem castra movit. Obsides ducebantur ante agmen: quos cum è muris agnovissent, utpote gentis ejusdem, in colloquium convocaverunt. Illi clementiam Regis simulque viam commemorando, ad deditionem eos compulere: cæterasque urbes simili modo deditas in fidem accepit. Hinc in Regnum Sophitis perventum est. Gens, ut Barbari, sapientia excellit, bonisque moribus regitur. Genitos liberos non parentum arbitrio tollunt aluntque; sed eorum quibus spectandi infantium habitum cura mandata est. Si quos tegnes ut aliqua membrorum parte inutiles notaverunt, necari jubent. Nuptiis concunt, non genere ac nobilitate conjunctis, sed ele-

Et corporum specie: quia eadem æstimatur in liberis. Hujus gentis oppidum, cui Alexander ad-moverat copias, ab ipso Sophite obrinebatur. Clau-sæ erant portæ, sed nulli in muris turribusque se armati ostendebant: dubitabantque Macedones, deseruissentne urbem incolæ, an fraude se occule-rent: cum subito patefacta porta, Rex Indus cum duobus adultis filiis occurrit, multum inter om-nes Barbaros eminens corporis specie. Vestis erat auro purpuraque distincta, quæ etiam crura vela-bat. Aureis soleis insuerat gemmas, Lacerti quo-que & brachia margaritis ornata erant. Pendebant ex auribus insignes candore & magnitudine lapil-li. Baculum aureum berylli distinguebant. Quo tradito, precatus ut sospes acciperet, se, liberos-que, & gentem suam dedit. Nobiles ad venan-dum canes in ea regione sunt. Latratu abstinere dicuntur cum videre feram, leonibus maxime in-festi. Horum vim ut ostenderet Alexandro, in conspectu leonem eximie magnitudinis iussit e-mitti, & quatuor omnino admoveri canes, qui ce-leriter occupaverunt feram: cum ex iis qui assue-verant talibus ministeriis unus, canis leoni cum aliis inhaerentis eus avellere, & quia non seque-batur ferro amputare cœpit: nec si quidem per-inacia victa, rursus aliam partem secare institit; & inde non segnius inhaerentem, ferro subinde ex-debat. Ille in vulnere feræ dentes moribundus quo-que infixerat. Tantam in illis animalibus ad ve-nandum cupiditatem ingenerasse naturam me-moriæ proditum est. Equidem plura transcribo quam credo. Nam nec affirmare sustineo de qui-bus dubito, nec subducere quæ accepi. Relicto igitur Sophite in suo regno, ad fluvium Hypasin processit, Hephestione, qui diversam regionem subegerat, conjuncto. Phegelas erat gentis proxi-mæ

maz Rex ; qui popularibus suis colere agros (ut as-
sueverant) iussis, Alexandro cam donis occurrit.
Nihil quod imperaret detrectans, biduum apud
eum substitit.

2. Rex tertio die amnem superare decreverat
transitu difficilem, non spatio solum aquarum, sed
etiam saxis impeditum. Percontatus igitur Phege-
lam quæ noscenda erant, undecim dierum ultra
flumen per vastas solitudines iter esse cognoscit
excipere deinde Gangem maximum totius Indiæ
fluminum. Ulterio rem ripam colere gentes Gan-
garidas & Pharraños, eorumque Regem esse Ag-
grammen, viginti millibus equitum ducentisque
peditum obsidentem vias. Ad hæc quadrigarum
duo millia trahere, & præcipuum terrorem ele-
phantos, quos trium millium numerum explere
dicebat. Incredibilia Regi omnia videbantur. Igi-
tur Pori (nam cum eo erat) percunctatur an
vera essent quæ dicerentur. Ille vires quidem gentis
& regni haud falso jactari affirmat. Cæterum qui re-
gnaret non modo ignobilem esse, sed etiam ulti-
mæ sortis: quippe patrem ejus tonsorem vix diu-
no quæstu propulsantem famem, propter habitum
haud indecorum cordi fuisse Reginæ. Ab ea in
propio rem ejus qui tum regnasset amicitia locum
ad mortem, interfecto eo per insidias, sub spe-
cie tutelæ liberum ejus invasisse regnum, necatis-
que pueris, hunc qui nunc regnat generasse, invi-
sum vilemque popularibus, magis paternæ fortunæ
quam suæ memorem. Assertio Pori multi-
plicem animo Regis injecerat curam: hostem bel-
lualque spernebat: situm locorum & vim flumi-
num extimescebat. Relegatos in ultimum pene re-
rum humanarum persequi terminum & eruere
arduum videbatur. Rursus avaritia gloriæ, & insa-
tiabilis cupido famæ, nihil invium, nihil remo-
tum

tum videri sinebat. Et interdum dubitabat. an Macedones torremensi spatia terrarum, in acie & in castris senes facti, per objecta flumina, per tot naturæ obstantes difficultates, secuturi essent. Abundantes onustosque præda, magis parva frui velle, quam acquirenda fatigari. Non idem tibi & militibus animi esse. Se totius orbis imperium mente complexum, adhuc in operum suorum primordio stare. Militem labore defatigatum, proximum quemque fructum, finito tandem periculo, expectare. Vicit ergo cupido rationem, & ad concionem vocatis militibus, ad hunc maxime modum disseruit: Non ignoro, milites, multa quæ terrere vos possint ab incolis India per hos dies de industria esse jactata. Sed non est improvisa nobis mentientium vanitas. Sic Ciliciæ fauces, sic Mesopotamia campos, Tigrim & Euphratem, quorum alterum vado transivimus, alterum ponte terribilem fecerant Persæ. Nunquam ad liquidum fama perducitur: omnia, illa tradente, majora sunt vero. Nostra quoque gloria cum sit ex solido, plus tamen habet nominis quam operis. Modo quis belluas offerentes manuum speciem, quis Hydaspem amnem, quis cætera auditu majora quam vero sustinere posse credebatur? olim hercule fugissemus ex Asia, si nos fabula debellare potuissent. Creditisne elephantorum greges majores esse quam usquam armentorum sunt? eum & rarum sit animal, nec facile capiatur, multoque difficilius mitigetur. Atqui eadem vanitas copias peditum equitumque numeravit. Naxi flumen quo latius fusus est, hoc placidius stagnat, quippe angustis ripis coercita, & in angustiore alveum elisa, torrentes aquas invehunt: contra spatium alvei segnior cursus est. Præterea in ripa omne periculum est, ubi applicantes navigia hostis expectat. Ita quantumcunque flumen intervenit, idem futurum discrimen est evadentium in terram. Sed omnia ista vera esse fingimus. Virumne vos magnitudo belluarum, an multitudo hostium terret? Quod pertinet ad elephantos, præsens habemus exem-

exemplum: in suos vehementius quam in nos incurrerunt. Tam vasta corpora securibus falcibusque mutilata sunt. Quid autem interest, totidem sint quod Porus habuit, an tria millia, cum uno aut altero vulneratu, ceteros in fugam declinare videamus? Deinde paucos quoque incommode regunt: congregata vero tot millia ipsa se elidunt, ubi nec stare nec fugere potuerint inhabiles vastorum corporum moles. Equidem sic animalia ista contempsisti, ut cum haberem, ipse non opposuerim, sat ignarus, plus suis quam hostibus periculi inferre. At enim equitum pedumque multitudo vos commouet. Cum pauci enim pugnare soliti estis, & nunc primum inconditam sustinebitis turbam. Testis adversus multitudinem invicti Macedonum & horis Granicus amnis, & Cilicia inundata cruore Persarum, & Arbella, cujus campi devictorum à nobis ossibus strati sunt. Sero hostium legiones numerare cepistis, posteaquam solitudinem in Asia vincendo fecistis. Cum per Hellespontum navigarem, de paucitate nostra cogitandum fuit. Nunc nos Scythia sequuntur, Bactriana auxilia praesto sunt, Dacia Sogdianique inter nos militant. Nec tamen illi turba confido. Vestras manus inueor, vestram virtutem rerum quas gesturus sum vadem praedemque habeo. Quamdiu vobiscum in acie stabo, nec meos nec hostium exercitus numerabo. Vos modo animos mihi plenos alacritatis ac fiducia adhibete. Non in lumine operum laborumque vestrorum, sed in exitu stamus. Peruenimus ad Solis ortum & Oceanum, nisi obstat ignavia & inde victores, perdomito sine terrarum, revertemur in patriam. Nolite (quod pigri agricola faciunt) matures fructus per inertiam amittere è manibus. Majora sunt periculis pramia: dives eadem & imbellis est regio. Itaque non tam ad gloriam vos duco, quam ad praedam. Digni estis qui opes quas illud mare litoribus invehit referatis in patriam. Digni qui nihil inexpertum, nihil metu omisso relinquitis. Per vos, gloriamque vestram, qua humanum fastidium exceditis, perque & mea in vos & in me vestra merita, quibus invicti contendimus, oro quaeque, ne humanarum re-

rum terminos aduentem alumnum commilitonemque vestrum, ne dicam Regem, deseratu. Cetera vobis imperavi; hoc unum debiturus sum. Et is vos rogo, qui nihil unquam vobis praecepi, quin prius me periculis obtulerim, qui saepe aciem clypeo meo teci, ne infringeretis in manibus meis palmam, qua Herculem Liberumque Patrem, si invidia abjuerit, aquabo. Date hoc precibus meis, & tandem obstinatum silentium rumpite. Ubi est ille clamor, alacritatis vestra iudex? Ubi est ille meorum Macedonum vultus? Non agnosco vos milites, nec agnosco videor à vobis. Surdas jamdudum aures pulso. Aversos animos & infractos excicare conor. Cumque illi in terram dimissis capitibus tacere perseverarent. Nescio quid, inquit, imprudens in vos deliqui, quod me ne intueri quidem vultis. In solitudine mihi videor esse. Nemo respondet, nemo saltem negat quos alloquor. Quid autem postulo? vestram gloriam & magnitudinem vindicamus. Ubi sunt illi quorum certamen paulo ante vidi contendentium, qui potissimum vulnerati Regis corpus exciperent? Desertus, destitutus sum, hostibus deditus. Sed solus quoque ire perseverabo. Objicite me fluminibus & belluis, & illis gentibus quarum nomina hereretis. Inveniam qui desertum à vobis sequantur. Scythae Bactrianique erunt mecum, hostes paulo ante, nunc milites nostri. Mori praestat quam precario Imperatorem esse. Ite reduces domos, ite deserto Rege ovantes. Ego hic à vobis desperata victoria, aut honesta morti locum inveniam.

3. Nec si quidem ulli militum vox exprimi potuit. Expectabant ut duces principesque ad Regem preferrent, vulneribus & continuo labore militum fatigatos non detrectare munia, sed sustinere non posse. Ceterum illi metu attoniti in terram ora defixerant. Igitur primo fremitus sua sponte, deinde gemitus quoque oritur, paulatimque liberius dolor erigi coepit. manantibus lacrymis, adeo ut Rex, ira in misericordiam versa, ne ipse quidem, quanquam cuperet, temperare oculis potuerit.

rit. Tandem universa concione effusus flente, Cœnus ausus est, cunctatibus cæteris, proprius tribunal accedere, significans se loqui velle. Quem ut videre milites detrahentem galeam capiti, (ita enim Regem alloqui mos est) hortari cœperunt ut causam exercitus ageret. Tum Cœnus, Dis prohibeant, inquit, à nobis impias mentes, & profecto prohibent. Idem animus est tuis qui fuit semper, ire quo jussus, pugnare, periclitari, sanguine nostro commendare posteritati tuum nomen. Proinde si perseveras, inermes quoque, & nudi & exsanguis, utcumque tibi cordi est, sequimur, vel antecedimus. Sed si audire vis non sillas tuorum militum vocis, verum necessitate ultima expressas, præbe, quæso, propitias aures imperium atque auspiciis tuum constantissime secutis, & quocumque pergis secuturus. Vicisti, Rex, magnitudine rerum non hostes modo, sed etiam milites. Quidquid mortalitas capere poterat, implevimus. Emenis maria terrasque melius nobis quam incolis omnia nota sunt. Pene in ultimo mundi fine consistimus: in alium orbem parat ire. & Indiam quaris Indis quoque ignotam. Inter seras serpentesque degentes eruere ex latebris & cubilibus suis expetis, ut plura quem sol vides victoris lustres. Digna prorsus cogitatio animo tuo, sed altior nostro. Virtus enim tua semper in incremento erit, nostra vis in fine jam est. Intuere corpora exsanguia, tot perfossa vulneribus, tot cicatricibus putria. Jam tela hebetia sunt, jam arma deficiunt. Vestem Persicam induimus, quia domestica subvehi non potest. In externum degeneravimus cultum. Quotocunque lorica est? quis equum habet? Jube quari, quam multos servi ipsorum persecuti sunt, quid cuique superstit ex præda. Omnium victores, omnium inopes sumus. Nec luxuria laboramus, sed bello. Instrumenta belli consumpsimus. Hunc tu pulcherrimum exercitum nudum objicies belluis? Quarum ut multitudinem augeant de industria Barbari, magnum tamen esse numerum etiam ex mendacio intelligo. Quod si adhuc penetrare in Indiam certum est, regio à Meridie minus vasta est. Qua subacta licebis decurrere in illud mare quod

r. bus

rebus humanis terminum voluit esse natura. Cur circum pe-
tis gloriam, qua ad manum posita est? Hic quoque occur-
rit Oceanus. Nisi MAVIS errare, pervenimus quo tua for-
una docet. Hac tecum, quam sine te cum his, loqui malui: non
ut inire circumstantis exercitus gratiam, sed ut vocem lo-
quentium potius quam ut gemitum murmurantium audires.
 Ut finem orationi Cœnus imposuit, clamor undi-
 que cum ploratu oritur Regem patrem, dominum,
 confusis appellantium vocibus. Jamque & alii du-
 ces, præcipueque seniores, quæ obætatem & excu-
 satio honestior erat & autoritas major, eadem
 precabantur. Ille nec castigare obstinatos, nec mi-
 tigare poterat iratos. Itaque inops consilii desilivit
 è tribunali, claudique regiam jussit, omnibus præ-
 ter assuetos adire prohibitis. Biduum iræ datum
 est, tercio die processit: erigique duodecim aras ex
 quadrato saxo, monumentum expeditionis suæ;
 munimenta quoque castrorum jussit extendi, cu-
 bilisque amplioris formæ quam pro corporum
 habitu relinqui, ut speciem omnium augetet, po-
 steritati fallax miraculum præparans. Hinc repe-
 tens quæ emensus erat, ad flumen Acesinem locat
 castra. Ibi forte Cœnus morbo extinctus est: cu-
 jus morte ingemuit Rex quidem; adjecit tamen,
 propter paucos dies longam orationem cum exor-
 sum, tanquam solus Macedoniam visurus esset.
 Jam in aqua classis quam ædificari jusserat stabat,
 Inter hæc Memnon ex Thracia in supplementum e-
 quitum VI millia, præter eos ab Harpalo, pedium
 septem millia adduxerat, armaque viginti quinque
 millia auro & argento cæcata pertulerat: quæ dis-
 tributis, vetera cremari jussit. Mille navigiis adi-
 turus Oceanum, discordes & vetera odia retra-
 ctantes Porum & Taxilem Indiæ Reges, firmata per
 affinitatem gratia, reliquit in suis regnis, summo in
 ædificanda classe amborū studio usus. Oppida quo-
 que

que duo condidit, quorum alterum Nicæam appellavit, alterum Bucephalon, equi quem amiserat memoriz ac nomini dedicans urbem. Elephantis deinde & impedimentis terra sequi iussis, secundo amne defluxit, quadraginta ferme stadia singulis diebus procedens, ut opportunis locis exponi subinde copiz possent.

4. Perventum erat in regionem in qua Hydaspes amnis Acesani committitur. Hinc decurrit in fines Sobiorum. Hi de exercitu Herculis majores suos esse commemorant: agros relictos se cepisse sedem quam ipsi obtinebant. Pelles ferarum pro veste, clava pro telo erant. Multaque, etiam cum Graci mores exolevisent, stirpis ostendebant vestigia. Hic excensione facta, CCL stadia processit. Desopulatusque regionem, oppidum caput ejus corona cepit. XL pedium millia alia gens in ripa fluminum opposuerat, quæ, amne superato, in fugam compulsi, inclusosque mœnibus expugnat. Puberes interfecti sunt, ceteri venierunt. Alteram deinde urbem expugnare adortus, magna que viderentium pulsus, multos Macedonum amisit. Sed cum in obsidione perseverasset, oppidani desperata salute ignem subjecere tectis, se quoque ac liberi conjugesque incendio cremant. Quod cum ipsi augerent, hostes extinguerent, nova forma quæque erat. Delebant incolæ urbem, hostes defendebant: adeo etiam naturæ jura bellum in contrarium mutat. Arx erat oppidi intacta, in qua præsidium dereliquit. Ipse navigio circumvectus est arcem: quippe tria flumina, tota India præter Gangem maxima, munimento arcis applicant undas. A Septentrione Indus alluit, à Meridie Acesines Hydaspis confunditur. Ceterum amnium coitus maritimis similes fluctus movet, multoque ac turbido limo, quod aquarum concursu subinde turbatur,

batur. iter qua meant navigia in tenuem alveum cogitur. Itaque cum crebri fluctus se inveherent, & navium hinc proras, hinc latera pulsarent, subducere nautæ coeperunt. Sed ministeria eorum hinc metu, hinc prærapida celeritate fluminum occupantur. In oculis duo majora omnium navigia submersa sunt: leviora, cum & ipsa nequirent regi, in ripam tamen innoxia expulsa sunt. Ipse Rex in rapidissimos vertices incidit; quibus intorreta navis obliqua, & gubernaculi impatiens, agebatur. Jam vestem detraxerat corpori projecturus semet in flumen, amicique ut exciperent eum haud procul habant: apparebatque anceps periculum tam nataturi, quam navigare perseverantis. Ergo ingentis certamine concitant remos, quantaque vis humana esse poterat, admota est, ut fluctus, qui se invehebant, everberarentur. Fandi crederes undas, & retro gurgites cedere. Quibus tandem navis exeptra, non tamen ripæ applicabatur, sed in proximum vadum illiditur. Cum amne bellum fuisse crederes. Ergo aris pro numero fluminum positus, sacrificioque facto, triginta stadia processit. Inde ventum est in regionem Oxydracarum Mallorumque; quos, alias bellare inter se solitos, tunc periculi societas junxerat. Novem millia juniorum peditum in armis erant: præter hos equitum decem millia, nongentæque quadrigæ. At Mædones, qui omni discrimine jam defunctos se esse crediderant, posteaquam integrum bellum cum ferocissimis Indiæ gentibus superesse cognoverunt, improvise metu territi rursus seditiosis vocibus Regem increpare coeperunt. Gangem amnem & quæ ultra essent coactos transmittere, non tamen finisse, sed mutasse bellum: indomitis gentibus se objectos, ut sanguine suo aperirent ei Oceanum. Trahi extra sidera & solem, cogique

adire quæ mortalium oculis natura subduxerat. Novis identidem armis novos hostes existere. Quos ut omnes fundant fugentque, quod præmium ipsos manere? caliginem ac tenebras, & perpetuam noctem profundo incubantem, repletum immanium belluarum gregibus fretum, immobiles undas, in quibus emoriens natura defecerit. Rex non sua, sed militum sollicitudine anxius, concione advocata docet, imbelles esse quos metuunt. Nihil deinde præter has gentes ob stare, quominus terrarum spatia emensi, ad finem simul mundi laborumque perveniant: Cessisse illis metuentibus Gangem; & multitudinem nationum quæ ultra amnem essent declinasse iter eo ubi par gloria, minus periculum esset. Jam prospicere se Oceanum: jam perflare ad ipsos auram maris: ne inviderent sibi laudem quam peteret. Herculis & Liberi patris terminos transiituros illos. Regi suo parvo impendio immortalitatem famæ daturus. Parerentur se ex India redire, non fugere. Omnis multitudo, & maxime militaris, mobili impetu fertur. Ita seditionis non remedia quam principia majora sunt. Non alias tam alacer clamor ab exercitu est redditus, jubentium duceret Diis secundis, & æquaret gloria quos æmularetur. Lætus his acclamationibus ad hostes protinus castra movit. Validissimæ Indorum gentes erant, & bellum impigre parabant, ducemque ex natione Oxydracorum spectatæ virtutis elegerant, qui sub radicibus montis castra posuit, lateque ignes, ut speciem multitudinis augeret, ostendit; clamore quoque, ac sui moris ululatu, identidem acquiescentes Macedonas frustra terrere conatus. Jam lux appetebat, cum Rex fiduciæ ac spei plenus, alacres milites arma capere & exire in aciem jubet. Sed metus an seditione oborta inter ipsos subito profu-

gerunt

gerunt Barbari. Certe avios montes & impeditos occupaverunt. Quorum agmen Rex frustra persecutus, impedimenta cepit. Perventum deinde est ad oppidum Oxydracorum, in quod plerique confugerant, haud maiore fiducia incenium quam armorum. Iam admovebat Rex, cum vates monere eum coepit, ne committeret, aut certe differret obsidionem: vitæ ejus periculum ostendi. Rex Demophoonta (is namque vates erat) intuens, *Si quis, inquit, te arti tuæ intentum & extra spectantem sic interpellat, non dubitem quin incommodus ac molestus videri tibi possit.* Et cum ille ita prorsus futurum respondisset: *Censesne, inquit, tantas res, non pecudum fibras, ante oculos habenti, ullum esse majus impedimentum quam vatem superstitione captum?* Nec diutius quam respondit moratus, admoventi jubet scalas: cunctantibusque ceteris, evadit in murum. Angusta muri corona erat. Non pinna, sicut alibi, fastigium ejus distinxerant, sed perpetua lorica obducta transitum sepeferat. Itaque Rex hærebat magis quam stabat in margine, clypeo undique incidentia tela propulsans. Nam ubique eminusex turribus petebatur. Nec subire milites poterant, quia superne vitelorum obruebantur. Tandem magnitudinem periculi pudor vicit: quippe cernebant cunctatione sua deici hostibus Regem. Sed festinando morabantur auxilia. Nam dum pro se quisque cerrat evadere, oneravere scalas: queis non sufficientibus, devoluti, unicam spem Regis sefellerunt. Stabat enim in conspectu tanti exercitus velut in solitudine destitutus.

5. Iamque lævam, qua clypeum ad ictus circumferebat, lassaverat, clamantibus amicis ut ad ipsos desiliret, stabantque excepturi: cum ille rem ausus incredibilem atque inauditam, multoque magis ad famam temeritatis quam gloriæ insignem.

Namque in urbem hostium plenam præcipiti sætu semet ipse immisit, cum vix sperare posset dimittentem certe & non inultum esse motiturum: quippe antequam assurgeret, opprimi poterat, & capi vivus. Sed forte ita libraverat corpus, ut se pedibus exciperet. Itaque stans init pugnam, & ne circumiri posset fortuna providerat. Vetus arbor haud procul muro ramos multa fronde vestitos, velut de industria Regem protegens, objecerat. Hujus spatioso stipiti corpus, ne circumiri posset, applicuit, clypeo tela quæ ex adverso ingerebantur excipiens. Nam cum unum procul tot manus peterent, nemo tamen audebat propius accedere. Missilia ramis plura quam clypeo incidebant. Pugnabat pro Rege primum celebrati nominis fama, deinde desperatio, magnum ad honeste moriendum incitamentum. Sed cum subinde hostis afflueret, jam ingentem vim telorum exceperat clypeo, jam galeam saxa perfregerant, jam continuo labore gravia genua succiderant. Itaque contemptim & incaute qui proximi steterant incurrerunt: è quibus duos gladio ira excepit, ut ante ipsum exanimis procumberent. Nec cuiquam deinde propius incessendi eum animus fuit: procul jacula sagittæque mitebant. Ille ad omnes ictus expositus, ægre jam exceptum poplitibus corpus ruebatur, donec Indus duorum cubitorum sagittam (namque Indis, ut ante diximus, hujus magnitudinis sagittæ erant) ira excussit, ut per thoracem paulum super latus dexterum infingeretur. Quo vulnere afflictus, magna vi sanguinis emicante, remisit arma moribundo similis, adeoque resolutus, ut ne ad vellendum quidem telum sufficeret dextra. Itaque ad exspoliandum corpus qui vulneraverat alacer gaudio accurrit. Quem ut injicere corpori suo manus sensit, credo ultimi decoris

decoris indignitate commotus, linquentem revocavit animum, & nudum hostis latus subjecto mucrone hausit. lacebant circa Regem tria corpora, procul stupentibus cæteris. Ille, ut antequam ultimus spiritus deficeret, dimicans jam extingueretur, clypeo se allevare conatus est: & posteaquam ad connitendum nihil supererat virium, dextera impendentes ramos complexus tentabat assurgere. Sed ne sic quidem potens corporis, rursus ingenua procumbit, manu provocans hostes, si quis congregari auderet. Tandem Peucestes per aliam oppidi partem, deturbatis propugnatoribus, muri vestigia persequens, Regi supervenit. Quo conspecto, Alexander jam non viræ suæ, sed mortis sortitium supervenisse ratus, clypeo fatigatum corpus excepit. Subit inde Timæus, & paulo post Leonatus, huic Aristonius supervenit. Indi quoque cum intra mœnia Regem esse cemperissent, omnis cæteris illuc concurrerunt, urgebantque protegentes. Ex quibus Timæus, multis adverso corpore vulneribus acceptis egregiaque edita pugna, cecidit. Peucestes quoque tribus jaculis confossus, non se ramenscuro, sed Regem tuebatur. Leonatus dum avide ruentes Barbaros subnover, cervice graviter ista semianimis præcubuit ante Regis pedes. Jam & Peucestes vulneribus fatigatus submiserat clypeum. In Aristono spes ultima hærebatur. Hic quoque graviter saucijs, tantam vim hostium ultra sustinere non poterat. Inter hæc ad Macedonas, Regem cecidisse, fama perlata est. Terruissent alios quod illos incitavit. Namque periculi omnis immemores, dolabris perfregere murum, & qua moliterant aditum irrupere in urbem. Idosque fugientes, quam congregari ausis, ceciderunt. Non senibus, non taminiis, non infantibus parciunt. Quisquis occurrit, ab illo vulnera cum Re-

gem esse credebant. Tandemque internecione hostium iustæ iræ parentatum est. Ptolemaum, qui postea regnavit, huic pugnae assuisse, auctor est Clitzarchus, & Timagenes. Sed ipse scilicet gloriæ suæ non refragatus, abuisse se missum in expeditionem, memoriæ tradit. Tanta componentium verusta rerum monumenta vel securitas, vel, par huic vitium, credulitas fuit. Rege in tabernaculum relato, medici lignum hastæ corpori infixum, ita ne spiculum moveretur, abscindunt. Corpore deinde nudato animadvertunt hamos inesse telo, nec aliter id sine perniciē corporis extrahi posse, quam ut secando vulnus augerent. Cæterum ne secantes profluvium sanguinis occuparet verebantur: quippe ingens telum adactum erat, & penetrasse in viscere videbatur. Critobulus inter medicos artis eximius, sed in tanto periculo territus, manus admoveere metuebat, ne in ipsius caput parum prosperæ curationis recideret eventus. Lacrymantem eum ac metuentem, & sollicitudine propemodum exsanguem Rex conspexerat, *Quid, inquit, quod vetemus expectas? & non quamprimum hoc dolore me saltem moriturum liberas? An times ne reus sis, cum insanabile vulnus acceperim?* At Critobulus tandem vel finito vel dissimulato metu hortari eum cœpit: ut se convinendum præberet, dum spiculum evelleret. Etiam levem corporis motum noxium fore. Rex, cum affirmasset nihil opus esse iis qui semet continerent, sicut præceptum erat, sine motu præbuit corpus. Igitur patefacto latius vulnere, & spiculo evulso, ingens vis sanguinis manere cœpit, linguique animo Rex, & caliginē oculis offusa, veluti moribundus extendi. Cumque profluvium medicamenta frustra inhiherent, clamor simul atque ploratus amicorum oritur, Regem exspirasse credentium. Tandem constitit sanguis, paulatim

que animum recepit, & circumstantes cœpit agnoscere. Toto eodie, ac nocte quæ secuta est, armatus exercitus regiam obsedit, confessus omnes unius spiritu vivere. Nec prius recesserunt, quam compertum est somno paulisper acquiescere. Hinc certiores spem salutis ejus in castra retulerunt.

6. Rex, septem diebus curato vulnere, necdum obducta cicatrice, cum audisset convaluisse apud Barbaros famam mortis suæ, duobus navigiis junctis statui in medium undique conspicuum tabernaculum jussit, ex quo se ostenderet periisse credentibus: conspectusque ab incolis, spem hostium falso nuntio conceptam inhibuit. Secundo deinde amne defluxit, aliquantum intervalli à cætera classe præcipiens, ne quies corpori invalido adhuc necessaria pulsus remorum impediretur. Quarto posteaquam navigare cœperat die, pervenit in regionem, desertam quidem ab incolis, sed frumento & pecoribus abundantem. Placuit is locus & ad suam & ad militum requiem. Mos erat principibus amicorum & custodibus corporis, excubare ante prætorium, quoties Regi adversa valerudo incidisset. Hoc tum more quoque servato, universi cubiculum ejus intrant. Ille sollicitus ne quid novi afferrent, quia simul venerant, percontatur, num hostium recens nuntiaretur adventus. At Craterus, cui mandatum erat ut amicorum preces perferret ad eum, *Credisne*, inquit, adventu magis hostium, ut jam in vallo confisterent, quam cura salutis tuæ, ut nunc est tibi vili, nos esse sollicitos? Quantalibet vis omnium gentium conspiret in nos, impleat armis virisque totum orbem, classibus mariq; consternat, insitatas belluas inducat, tu non præstabis invictos. Sed quis Deorum hoc Macedoniae columen ac sidus diuturnum fore polliceri potest? cum tam quide manifestis periculis offeras corpus, oblitus tot civium animis trahere te in casum? Quis enim tibi superficies aut

opiat esse, aut potest? Eo pervenimus, auspiciū atque imperium secuti tuum, unde, nisi te reduce, nulli ad penates suos iter est. Qui si adhuc de Persidis regno cum Dario dimicantes, etsi nemo vellet, tamen ne admirari quidem posset tam prompta esse te ad omne discrimen audacia. Nam ubi parva sunt periculum ac praeiudicium, & secundū rebus amplior fructus est. & adversis solatium majus. Tuo vero capite ignobilem vicum emi qui feras, non tuorum modo milium, sed ullius etiam gentis barbarae, qui tuam magnitudinem novit? Horret animus cogitatione rei quam paulo ante vidimus. Eloquenti timore, invicti corporis spoliis inertissimos manus fuisse injecturos, nisi te interceptum misericors in nos fortuna servasset. Totidem preditores, totidem desertores sumus, quod te non possumus persequi. Universos licet milites ignominia notes, nemo recusabit luere id, quod ne amitteres praestare non potuit. Patere, nos, quaso, alio modo esse viles tibi. Quocumque jusseris, ibimus: obscura bella, & ignobiles pugnas nobis depreciamur. Temetipsum ad ea serva quae magnitudinem tuam capiunt. Cui gloria obsolescit in sordidis hostibus. Nec quidquam indignius est, quam consumi eam ubi non possit ostendi. Eadem fere Prolemæus & similia iis ceteri. Jamque confusis vocibus flentes eum orabant, ut tandem exsatiata laudi modum faceret, ac saluti suae, id est publicae, parceret. Grata erat Regi pietas amicorum. Itaque singulos familiarius amplexus confidere jubet, aliterque sermone repetito, Vobis quidem, inquit, O fidissimi praesentiumque civium atque amicorum, gratias ago habeoque non solum eo nomine, quod hodie saltem meam vestram praeveneris: sed quod a primordiis belli nullum erga me benevolentiae signum atque indicium omisistis: adeo ut confidendum sit, nunquam mihi vitam meam fuisse tam charam, quam esse coepit, ut vobis discessum possem. Ceterum non eadem est cogitatio eorum, qui te in membris orant, & mea, qui quidem hanc benevolentiam vestram in vultu meo iusto. Vis enim discarnam, ut tamen ex nobis, siquidem, ut in populo, ut in

per
ria
m
sen
sed
mo
nu
Al
ric
He
ha
na
Eu
iri
tis
de
gn
til
ra
en
ui
cr
ob
ra
ta
C
bu
ni
m
fi
16
m
qu
ab
re
as

percipere cupitis. Ego me metior non aetatis spatio, sed gloria. Licuit paternis opibus contento, intra Macedonia terminos per otium corpus exspectare obscuram & ignobilem senectutem. Quamquam de pigri quidem sibi fata d'sponunt, sed nunc bonam diuturnam vitam aestimantes saepe acerba mors occupat. Verum ego, qui non annos meos, sed victorias numero, si mureram fortuna lene computo, diu vixi. Orsus à Macedonia imperium, Graciam tenco: Thraciam & Illyricos subegi: Isthmum Medisque imperato: Asiam qua Hellesponio, qua Rubro mari aditus posideo Jamque haud procul a sum à fine mundi. Quem egressus, altam naturam, alium ortem aperire mihi statui. Ex Asia in Europa terminos momento unius hora transivi. Victor utriusque regnis post nonum regni mei, post XXVIII aetatis annum videor ne vobis in excolenda gloria, cui me uni devovi, posse cessare? Ego vero non deero, & ulicunque pugnat, in theatro terrarum orbis esse me credam. Dabo notitiam ignobilibus locis Aperiam cunctis gentibus terras quae natura longe submoverat. In his operibus extinguere vobis (si fors ita foret) pulchrum est. Ea stirpe sum genitus, ut impulsam prius quam longam vitam debeam optare. Obsecro vos, cogitate nos pervenisse in terras quibus fama ab virtute celesterrimum nomen est. Quas urbes Seniarum condidit? quas gentes redegit in potestatem? quantae opera molita est! Nondum faminam aquavimus gloria, & jam nos laudis societas cepit? Diis saveant, majora adhuc restant. Sed ita nostra erunt quae nondum attingimus. si nil parvum duxerimus in quo magna gloria locus est. Vos modo me ab inestina fraude & domesticorum insidiis praesare securum: Belli Martisque d'scrimen impavidus subibo. Philippus in acie turior quam in theatro fuit: hostium manus saepe vitavit, suorum effugere non valuit. Aliorum quoque Regum exilus si reputaveritis, plures à suis quam ab hoste interemptos numerabitis. Ceterum quoniam olim vi agitata in animo meo nunc promenda occasio oblata est, mihi maximus laborum atque operum meorum erit fructus.

etui, si Olympis mater immortalitati consecratur, quando-
cunque excesserit vitæ. Hoc si licuerit, ipse præstabo. Si me
præceperis fatum, vobis mandasse memento. At r'um qui-
dem amicos dimisit. Cæterum per complures dies
ibi stativa habuit.

7. Hæc dum in India geruntur, Græci milites
nuper in colonias à Rege deducti Carabastra, or-
ta inter ipsos seditione, defecerant, non tam Ale-
xandro infensi, quam metu supplicii: quippe oc-
cisis quibusdam popularium, qui validiores erant
arma spectare cœperunt: Et Bactriana arce, quæ
quasi negligentius asservata erat, occupata, Bar-
baros quoque in societatem defectionis impule-
rant. Athenodorus erat princeps eorum, qui Regis
quoque nomen assumpserat, non tam imperii cu-
pidine, quam in patriam revertendi cum iis qui au-
thoritatem ipsius sequebantur. Huic Bicon qui-
dam nationis ejusdem, sed ob æmulationem infe-
stus, comparavit insidias invitatumque ad epulas,
per Boxum quendam Macerianum in convivio
occidit. Postero die concione advocata, Bicon ul-
tro insidiatum sibi Athenodorum plerisque per-
suaserat. Sed aliis suspecta fraus erat Biconis, &
patulim in plures cœpit manare suspicio. Itaque
Græci milites arma capiunt, occisuri Biconem si
daretur occasio. Cæteri principes eorum iram
multitudinis mitigaverunt. Præter spem suam Bi-
con præsentî periculo ereptus, paulo post insidia-
tus a horibus salutis suæ est: cujus dolo cognito,
& ipsum comprehenderunt & Boxum. Cæterum
Boxum protinus placuit interfici. Biconem etiam
per cruciatum necari. Jamque corpori tormentæ
admovebantur, cum Græci milites, incertum ob
quam causam, lymphatis similes ad arma discur-
runt: quorum fremitu exaudito, qui torquere Bi-
conem jusserant omisere, veriti ne id facere ru-
mul-

multantium vociferatione prohiberentur. Ille, sicut nudatus erat, pervenit ad Græcos, & miserabilis facies supplicio destinati in diversum animos repente mutavit, dimittique eum jusserunt. Hoc modo pœna bis liberatus, cum cæteris qui colonias à Rege attributas reliquerunt revertit in patriam. Hæc circa Bactra & Scytharum terminos gesta. Interim Regem duarum gentium (de quibus ante dictum est) centum legati adeunt. Omnes curru vehebantur, eximia magnitudine corporum, decoro habitu: lineæ vestes intextæ auro, purpuraque distinctæ. Ei se dedere ipsos, urbes, agrosque referebant; per tot ætates inviolatam libertatem illius primum fidei ditionique permissuros. Deos sibi deditiois authores, non merum: quippe intactis viribus jugum excipere. Rex, consilio habito, deditos in fidem accepit, stipendio quod Arachosii utraque natio pensabat imposito. Præterea duo millia & Dequites imperati: & omnia obedienter à Barbaris facta. Invitatis deinde ad epulas legatis gentium regulisque exornari convivium jussit. Centum aurei lecti modicis intervallis positi erant: lectos circumdederant aulæ purpura auroque fulgentia: quidquid aut apud Persas vetere luxu, aut apud Macedonas nova immutatione corruptum erat, confusus utriusque gentis vitiis in illo convivio ostendens. Intererat, epulis Dioxippus Atheniensis, pugil nobilis, & ob eximiam virtutem virium jam Regi pernotus & gratus. Invidi malignique increpabant per seria & ludum, saginari corporis, sequi inutilem belluam; cum ipsi prælium inirent, oleo madentem præparare ventrem epulis. Eadem igitur in convivio Horratus Macedo jam remulentus exprobrari ei cœpit, & postulare ut si viret, postero die secum ferro decerneret: Regem tandem

vel de sua remissione, vel de illius ignavis iudicaturum. Et à Dioxippo contemptum inilitarem eludente terrorem accepta conditio est. Ac postea die Rex, cum etiam acrius certamen exposcerent, quia deterreere non poterat, destinata exsequi passus est. Ingens hic multitudo, inter quos erant Græci qui Dioxippo studebant, convenerat multitudo. Macedo iuste arma sumpserat; arcum clypeum, hastam, quam scissam vocant, lava tenens, dextra lanceam, gladioque cinctus, velut cum pluribus simul dimicaturus. Dioxippus oleo nitens & coronatus, lava puniceum amiculum, dextra validum nodosumque stipitem præferebat. Et ipsa res omnium animos expectatione suspenderat: qui, per armato congredi nudum, demencia, non temeritas videbatur. Igitur Macedo, haud dubius eminens interfici posse, lanceam emisit: quã Dioxippus cum exigua corporis declinatione vitasset, antequam ille hastam transferret in dextram assiluit, & stipite mediam eam fregit. Amisso utroque telo, Macedo gladium corperat stringere: quem occupatum complexu, pedibus repente subluisset, Dioxippus arietavit in terram; ereptoque gladio, pedem super cervicem jacentis imposuit, stipitem intentans, elisurusque eo visum, ni prohibitus esset à Rege Trifidis spectaculi eventus non Macedonibus modo, sed etiam Alexandro fuit, maxime quia Barbari affuerant: quippe celebratam Macedonum fortitudinem ad ludibrium recidisse. Hinc ad criminationem invidorum adapertæ sunt aures Regis. Et post paucos dies inter epulas aureum poculum ex composito subducitur: ministrique quasi amisissent quod amoverant, Regem adeunt. Symplicius est constantiæ in rubore quam in culpa. Conjectum oculorum, quibus ut sur destinabatur, Dioxippus ferre non potuit. Et cum excelsisset

fisset convivio, literis conscriptis quæ Regi redderentur, ferro se interemit. Graviter mortem ejus tulit Rex, existimans indignationis esse, non poenitentiae testem, utiq; posteaquam falso insimularum eum nimium invidorum gaudium ostendit,

8. Indorum legati dimissi domos, paucis post diebus cum donis revertuntur. CCC erant equi, MXXX currus, quos quadrijugi equi ducebant, ligneæ vestis aliquantum, mille scuta Indica, & ferri candidi talenta centum, leonesque raræ magnitudinis & tigres; utrumque animal ad mansuetudinem domitum: lacertarum quoque ingentium pelles, & dorsa testudinum. Cratæro deinde imperat Rex, haud procul amne per quem erat ipse navigaturus copias duceret. Eos autem qui comitari eum solebant imponit in naves; & in fines Mallorum secundo amne devehitur. Inde Sabracas adiit, validam Indiarum gentem, quæ populi, non Regum imperio regebatur. Sex millia peditum habebant, equitum octo millia: has copias currus D sequebantur. Tres duces spectatos virtute bellica elegerant. At qui in agris erant proximi flumini (frequentes autem vicos maxime in ripa habebant) ut videre totum amnem, qua prospici poterat, navigiis constratum, & tot militum arma fulgentia, territi nova facie, Deorum exercitum, & alium Liberum Patrem, celebre in illis gentibus nomen, advenire credebant. Hinc militum clamor, hinc remorum pulsus, varietateque naturarum voces hortantium, pavidas aures impleverant. Ergo universi ad eos qui in armis erant currunt, furere clamitantes, & cum Diis prælium inturos. Navigia non posse numerari quæ invictos veherent. Tantumque in exercitum suorum intulere terroris, ut legatos mitterent gentem dedituros. His in fidem acceptis, ad alias deinde gentes quarto die perve-

ait. Nihil plus animi bis fuit quam ceteris fuerat. Itaque oppido ibi condito, quod Alexandriam appellari iusserat, fines eorum qui Musiciani appellantur intravit. Hic de Teriolte Sarrape, quem Parapamisadis praeceperat, iisdem arguentibus, cognovit: multaque avare ac superbe fecisse convictum interfici iussit. Oxyattes Prætor Baſtrianorum non absolutus modo, sed etiam jure amplioris imperii donatus est. Finibus Musicianis deinde in ditionem reductis, urbi eorum imperium imposuit. Inde Prætor, & ipsam Indiæ gentem, perventum est. Oxycanus Rex erat, qui se munitæ urbi cum magna manu popularium incluserat. Hanc Alexander tertio die quam coeperat obsidere expugnavit. Et Oxycanus, cum in arcem confugisset, legatos de conditione deditionis misit ad Regem. Sed antequam adirent eum, duæ turres cum ingenti fragore prociderant. per quarum ruinas Macedones evasere in arcem; qua capta, Oxycanus cum paucis repugnans occiditur. Diruta igitur arce, & omnibus captivis venundatis, Sabinus Regis fines ingressus est. Multisque oppidis in fidem acceptis, validissimam gentis urbem cuniculo cepit. Barbaris simile monstri visum est rudibus militarium operum: quippe in media ferme urbe à terra exsistebant, nullo suffragi specus antè vestigio factio. Octo millia Indorum in ea regione casus Clitar-ehus est autor, multosque captivos sub corona venisse. Rursus Musiciani defecerunt, ad quos opprimendos missus est Piton: qui captum principem gentis, eundemque defectionis autorem, adduxit ad Regem. Quo Alexander in cruem sublato, rursus annum in quo classem exspectare se iusserat reperit. Quarto deinde die secundo anne pervenit ad oppidum qua iter in regnum erat Sami. Nuper se ille dediderat, sed oppidani detestabant imperium,

rium, & clauferant portas. Quorum paucitate contempta, Rex D Agrianos mœnia subire iusserat, & sensim recedentes elicere extra muros hostem, secuturum profecto si fugere eos crederet, Agriani (sicut imperatum erat) laceffito hoste, subito terga verterunt: quos Barbari effuse sequentes, in alios, inter quos ipse Rex erat, incidunt. Renovato ergo prælio, ex tribus millibus Barbarorum sexcenti cæsi sunt, mille capti, cæteri mœnibus urbis inclusi. Sed non, ut prima specie læta victoria, ita eventus quoque fuit: quippe Barbari veneno tinxerat gladios. Itaque faucii subinde exspirabant. Nec causa tam strenuæ mortis excogitari poterat à medicis, cum etiam leves plagæ insanabiles essent. Barbari autem speraverant, incautum & temerarium Regem excipi posse: & forte, inter promptissimos dimicans, intactus evaserat. Præcipue Ptolemæus, lævo humero leviter quidem faucius, sed majore periculo quam vulnere affectus, Regis sollicitudinem in se converterat. Sanguine conjunctus erat, & quidam Philippo genitum esse credebant; certe pellice ejus ortum constabat. Idem corporis custos, promptissimusque bellator, & pacis artibus quam militiæ major & clarior, modico civilique cultu, liberalis imprimis adituque facilis, nihil ex fastu regio assumpserat. Ob hæc Regi an popularibus charior esset, dubitari poterat: tum certe primum expertus suorum animos, adeo ut fortunâ, in quam postea ascendit, in illo periculo Macedones ominari esse videantur. Quippe non levior illis Ptolemæi fuit cura quam Regis, qui & prælio & sollicitudine fatigatus cum Ptolemæo assideret, lectum in quo ipse acquiesceret jussit inferri. In quem ut se recepit, protinus altior insecutus est somnus. Ex quo excitatus, per quietem vidisse se exponit speciem draconis obla-

tam herbam ferentis ore, quam veneni remedium esse monstrasset. Colorem quoque herbe referebat, agniturum si quis reperisset, affirmans: inventamque deinde quippe à multis erat requisita, vulnere imposuit: protinusque dolore finito, intra breve spacium cicatrix quoque obducta est. Barbaros ut prima spes fecellerat, seipsos urbemque dediderunt. Hinc in proximam gentem Pathalyam perventum est. Rex erat Mœris, qui urbe deserta in montes profugerat. Itaque Alexander oppido portitur, agrosque populatur. Magnæ inde prædæ actæ sunt pecorum armentorumque, magna vis reperta frumenti. Ducibus deinde sumptis annis peritis, defluxit ad insulam medio ferme alveo enatam.

9. Ibi diutius subsistere coactus, quia duces socordius asservati profugerant, misit qui conquirent alios: nec repertis, pervicax cupido incessit visendi Oceanum, adeundique terminos mundi, sine regionis peritis flumini ignoto caput suum torque fortissimorum virorum salutem permittere. Navigabant ergo omnium per quæ ferebantur ignari, quantum inde abesse mare, quæ gentes colerent, quam placidum æmnis os, quam patiens longarum navium esset, anceps & cæca æstimatio augurabatur. Unum erat temeritatis solatium, perpetua felicitas. Jam CCC stadia processerant, cum gubernatores agnoscere ipsos auram maris, & haud procul videri sibi Oceanum abesse, indicant Regi. Lætus ille hortari nauticos cœpit, incumberent remis, adesse finem laboris omnibus votis expectatum. Jam nihil gloria deesse, nihil obflare virtuti. Sine ulla Martis discrimine, sine sanguine orbem terra ab illis capsi. Nec naturam quidem longius posse procedere. Brevis incognita, nisi immortalibus, esse visuros. Paucostamē navigio emisit in ripam, qui agrestes vagos exciperent, è quibus certiora Lolci posse sperabat. Illi scrutati omnia

omnia ingurta, tandem latentes reperere. Qui interrogati quam procul abessent mari, responderunt nullum ipsos mare ne fama quidem accepisse. Cæterum tertio die perveniri posse ad aquam amaram, quæ corrumperet dulcem. Intellectum est mare destinari ab ignavis naturæ ejus. Itaque ingenti alacritate nautici remigant, & proximo quoque die, quo propius spes admovebatur, crescebat ardor animorum. Tertio jam die mixtum flumini subibat mare, leni adhuc æstu confundente dispares undas. Tum aliam insulam medio amni sitam evesti paulo lenius, quia cursus æstu reverberabatur, applicant classem, & ad comæatus petendos discurrant, securi casus ejus qui supervenit ignavis. Tercia ferme hora erat, eum stata vice Oceanus exstans invehj cœpit, & retro flumen urgere. Quod primo cœstitum, deinde vehementius pulsus, majore impetu adversum agebatur, quam torrentia præcipiti alveo incurunt. Ignota vulgo freti natura erat, monstraque & iræ Deûm indicia cernere videbantur. Identidem intumescens mare, & in campos paulo ante siccos descendere superfusum. Jamque levatis navigiis, & rota classe dispersa, qui expositi erant, undique ad naves trepidi & improvise malo attoniti recurrunt. Sed in tumultu festinatio quoq; tarda est. Hi conel's navigia appellebant, hi dum remos aptari prohibebant confederant. Quidam enavigare properantes, sed non expectatis qui simul esse debebant, clauda & inhabilia navigia languide moliebantur. Aliæ navium inconsulte ruentes non receperant, pariterque & multitudo & paucitas festinantes morabatur. Clamor hinc expectare, hinc ire jubentium, dissonæque voces nusquam idem ac unum tendentium non oculorum modo usum, sed etiam auxilium abstulerant. Ne in gubernatoribus

quidem quidquam opis erat, quorum nec exaudiri vox à tumultuantibus poterat, nec imperium à territis incompositisque servari. Ergo collidi inter se naves, abstergerique invicem remi, & alii aliorum navigia urgere cœperunt. Crederes non unius exercitus classem vehi, sed duorum navale inisse certamen. Incutiebantur puppibus proræ; premebantur à sequentibus qui antecedentes turbaverant. Jurgantium ira perveniebat etiam ad manus. Jamque æstus totos circa flumen campos inundaverat, tumulis duntaxat eminentibus, velut insulis parvis, in quos plerique trepidi, omissis navigiis, enare cœperunt. Dispersa classis partim in præalta aqua stabat, qua subsederant valles, partim in vado hærebat, utcunque inæquale terræ fastigium occurrerant undæ; cum subito novus & pristino major terror incutitur. Reciprocare cœpit mare, magno tractu aquis in suum fretum recurrentibus; reddebatque terras paulo ante profundo salo mersas. Igitur destituta navigia, alia præcipitantur in proras, alia in latera procumbunt. Strati erant campi sarcinis, armis, avulsarum tabularum remorumq; fragmentis. Miles nec egredi in terram, nec in naves subsistere audebat, identidem præsentibus graviora quæ sequerentur exspectans. Vix quæ perpetiebantur videre ipsos credebant: in sicco naufragia, in amni mare, nec finis malorum. Quippe æstum paulo post mare relaturum, quo navigia allevarentur, ignari, famem & ultima sibimet ominabantur. Belluz quoque fluctibus destitutæ terribiles vagabantur. Jamque nox appetebat, & Regem quoque desperatio salutis ægritudine affecerat. Non tamen invictum animum curæ obruunt, quin tota nocte præsideret in speculis, equitesque præmitteret ad os amnis, ut cum mare rursus exæstare sensissent procederent. Navigia

vigia quoque lacerata refici, & everſa fluctibus erigi jubet, paratosque eſſe & intentos cum ruſus mare terras inundaret. Tota ea nocte intervigilias adhortationeſque conſumpta, celeriter equites ingenti curſu refugere, & ſecurus eſt æſtus. Qui primo, aquis leni tractu ſubeuntibus, cœpit levare navigia; mox totis campis inundans, etiam impulit claſſem: plauſusque militum nauticorumque, inſperatam ſalutem immodico celebrantium gaudio, litoribus ripiſque reſonabat. Unde tantum rediſſet ſubito mare, quo pridie refugiſſet, quænam eſſet eiſdem elementi natura, modo diſcors, modo imperio temporum obnoxia, mirabundi requirebant. Rex cum ex eo quod acciderat conjectaret, poſt ſolis ortum ſtatim tempus eſſe, media nocte, ut æſtum occuparet, cum paucis navigiis ſecundo amne deſluxit; evectusque os ejus, CCCC ſtadia proceſſit in mare: tandem voti ſui compos, præſidiis & maris & locorum Diis ſacrificio factò, ad claſſem redit.

10. Hinc adverſum flumen ſubiit claſſis, & altero die appuſſa eſt haud procul lacu ſaſſo: cuius ignota natura pleroſque decepit temere ingreſſos aquam; quippe ſcabies corpora invaſit: & contagium morbi etiam in alios vulgatum eſt. Oleum remedio fuit. Leonato deinde præmiſſo; ut puteos foderet, qua terreſtri itinere ducturus exercitum videbatur (quippe ſicca erat regio) ipſe cum copiis ſubiſtit, vernum tempus exſpectans. Interim & urbes pleraſque condidit. Nearcho atque Oneficrito, nauticæ rei peritis, imperavit, ut validiſſimas navium deducerent in Oceanum, progreſſique quoad tuto poſſent, naturam maris noſcerent: vel eodem amne, vel Euphrate, ſubire eos poſſe. cum reverti ad ſe vellent. Jamque mitigatæ hyeme, & navibus quæ inutilis videbantur crematis

maris, terra ducebat exercitum. Nonis castris in
 regionem Abaritarum, inde totidem diebus in Ce-
 drusiorum regionem peruentum est. Liber hic po-
 pulus, consilio habito, deditit se, nec quidquam
 deditis præter commeatus imperatum est. Quin-
 to hinc die venit ad flumen: Arabon incolæ appel-
 lant. Regio deserta & aquarum inops excipit,
 quam emensus in Horritas transit. Ibi maiorem
 exercitus partem Hephæstioni tradidit: lævam ar-
 maturam cum Ptolemæo Leonatoque partiti sunt.
 Tria simul agmina populabantur Indos, magnæ-
 que prædæ astæ sunt. Maritimos Ptolemæus, cæ-
 teros ipse Rex, & ab alia parte Leonatus urbant.
 In hac quoque regione urbem condidit, deducti-
 que sunt in eam Arachosii. Hinc peruenit ad ma-
 ritimos Indos: desertam vastamque regionem late
 tenent, ac ne cum finitimis quidem ullo commer-
 cii iure miscentur. Ipsa solitudo naturâ quoque
 immittit cæteravit ingenia. Prominent ungues nun-
 quam recisi. Comæ hirsutæ & intonsæ sunt. Tugu-
 ria conchis & cæteris purgamentis maris struunt.
 Ferarum pelibus lecti, piscibus sole duratis, &
 majorum quoque belluarum quas fluctus ejicit
 carne vestiuntur. Consumptis igitur alimentis, Ma-
 cedonæ primo inopiam; deinde ad ultimum fa-
 mem sentire coeperunt, radices palmarum (nam-
 que sola ea arbor gignitur subique simantes. Sed
 cum hæc quoque alimenta defecerant, iumenta
 edere aggressi, ne equis quidem abstinebant: &
 cum decissent quæ sarcinas veherent, spolia de ho-
 stibus, propter quæ ultima Orientis peragraverant,
 cremabant incendio. Famem deinde pestilentia se-
 cuta est, quippe insalubrium ciborum novi succi;
 ad hoc itineris labor & ægritudo animi, vulgave-
 rant morbos, & nec manere sine clade, nec pro-
 gredi poterant. Manentes famēs; progressos acriter pesti-

pesti-
 pluri
 vius
 rapti
 ipsos
 stina
 igno
 men
 arma
 mali
 spici
 form
 com
 frust
 tion
 mic
 sim
 ipse
 pem
 re.
 cem
 bis.
 tan
 reru
 ur v
 tera
 ped
 spe
 Oz
 mo
 sita
 Pra
 nis
 sub
 eff
 ter

pestilentia urgebat. Ergo strati erant campi peno pluribus semivivis quam cadaveribus. Ac ne levius quidem agri sequi poterant, quippe agmen raptim agebatur, tantum singulis ad spem salutis ipsos proficere credentibus, quantum itineris festinando præciperent. Igitur qui defecerant, notos ignotosque ut allevarentur orabant. Sed nec iumenta erant quibus excipi possent, & miles vix arma portabat, imminensque etiam ipsis facies mali ante oculos erat. Ergo sæpius revocati ne respicere quidem suos sustinebant, misericordia in formidinem versa. Illi relecti Deos testes, sacra communia, Regisque implorabant opem: cumque frustra surdas aures fatigarent, in rabiem desperatione versi, parem suo exitum, similesque ipsis amicos & contubernales precabantur. Rex dolore simul & pudore anxius, quia causa tantæ cladis ipse esset, ad Pirataphernem Parthinorum Sarrapem misit, qui juberet camelis cocta cibaria afferre. Alios quoque finitimarum regionum Præfectos certiores necessitatis suæ fecit: nec cessatum est ab his. Itaque fame duntaxat vindicatus exercitus, tandem in Gedrosiæ fines perducitur. Omnium rerum sola fertilis regio est, in qua stativa habuit, ut vexatos milites quiere firmaret. Hic Leonati litteras accipit, obnixisse ipsum cum octo millibus peditum & quingentis equitibus Oritarum, prospero eventu. A Cratæro quoque nuntius venit, Ozinem & Zariaspem nobiles Persas defectionem molientes, oppressos à se in vinculis esse. Præposito igitur regioni Sibutrio (namque Memnon Præfectus ejus nuper interierit morbo) in Cariniam ipse processit, Aspastes erat Sarrapæ gentis, suspectus res novare voluisse dum in India Rex esset. Quem occurrentem, dissimulata ira, comiter allocutus, dum exploraret quæ delata erant in

eodem honore habuit: cum Indiæ Præfati (sicut imperatum erat) equorum, jumentorum, jugaliumque vimingentem ex omni quæ sub imperio erat regione misissent, quibus deerant impedimenta restituit. Arma quoque ad pristinum refecta sunt cultum: quippe haud procul à Perfide aberant, non pacata modo, sed etiam opulenta. Igitur (ut supra dictum est) æmulatus Patris Liberi non gloriam solum, quam ex illis gentibus deportaverat, sed etiam famam, sive illud triumphus fuit ab eo primum institutus, sive bacchantium lusus, statuit imitari, animo super humanum fastigium elato. Vicos per quos iter erat floribus coronisque sterni jubet; liminibus ædium crateras vino repletos, & alia eximie magnitudinis vasæ disponi. Vehicula deinde constrata, ut plures capere milites possent, in tabernaculorum modum ornari, alia candidis velis, alia veste pretiosa. Primi ibant amici, & cohors regia variis redimita floribus coronisque. Alibi tubicinum cantus, alibi lyre sonus audiebatur: item in vehiculis pro copia cujusque adornatis, comessabundus exercitus, armis, quæ maxime decora erant, circumpendentibus, ipsum convivasque currus vehebat, crateris aureis ejusdemque materis ingentibus poculis prægravis. Hoc modo per dies septem bacchabundum agmen incessit. Parta præda, si quid victis saltem adversus comessantes animi fuisset mille hercule viri, modo & sobrii, septem dierum crapula graves in suo triumpho capere potuerunt. Sed fortuna, quæ rebus famam præliumque constituit, hic quoque militis probum vertit in gloriam. Et præsens ætas & posteritas deinde mirata est, per gentes nondum satis domitas incessisse temulentos; Barbaris, quod temeritas erat, fiduciam esse audientibus. Hunc apparatus carnifex sequebatur.

tur. Quippe Satrapes Aspastes (de quo ante dictum est) interfici iussus est: adeo nec luxuriz quidquam crudelitas, nec crudelitati luxuria obstat.

BREVIARIUM LIBRI X.

1. **C**leander & alii duces delictorum veniam impetrant, dum nonnulli minus facinorosi puniuntur. Alexandri consilium de Occidentali Europa parte perlustranda: liberalitas erga Abisaris filium; & in Orsinem nobilissimum Satrapam, crudelitas.

2. Dum turbatum Gracia statum pacare, & ex militibus (ere alieno liberatis) alios remittere domum, alios retinere cogitas, in castris oritur seditio: quam gravi oratione & regia auctoritate compestis.

3. Seditiosis supplicio affectis totius exercitus dissipat consilia, & Persis credit corporis sui custodiam.

4. Oratio Macedonis militis victi. Conjuratio in Alexandrum, qui veneno extinguitur.

5. Dicta & gesta ejusdem ante obitum: quantum à suis fueris desideratus; præcipue vero à Darii matre, quæ dolore succumbens paulo post extincta est. Alexandri elogium.

6. De successore Alexandri inter magnates consultatio. & variæ sententiæ.

7. Aridaeus, Philippo genitus, Meleagro promovente, à quibusdam rex salutatur. Unde civilis belli semina.

8. Principarii duces Meleagri artibus occurrunt. Aridaeus autem pacis studiosus, tumultum componere media quadam ratione conatur.

9. Perdicas Meleagrum & trecentos fere alios, quæcumque sequuti fuerant, dolo opprimit.

10. Alexandri imperium in partes divisum: cujus summa Aridaeo tributa, Provincia autem Magnaribus. De-functi corpus ab amicis in ætum, & tandem Alexandriam & Egypti translatum est.

ISDEM fere diebus Cleander & Sitalces, & cum Agathone Heccaron superveniunt, qui Parmenionem iussu Regis occiderant, quinque millia perditum cum equitibus mille. Sed & accusatores eos e provincia cui præsuerant sequebantur: nec tot facinora quot admiserant compensare poterant exdis perquam grata Regi ministerio. Quippe cum omnia profana spoliassent, ne sacris quidem abstinuerant: virginesque & principes foeminarum supra perpeffa, corporum ludibria deslebant: invisum Macedonum nomen avastitia eorum ac libido Barbaris fecerat. Inter omnes tamen eminebat. Cleandri furor, qui nobilem virginem constupratam servo suo pellicem dederat. Plerique amicorum Alexandri non tam criminum quæ palam obiciebantur atrocitatem, quam memoriam occisi per eos Parmenionis, quod tacitum prodesse eis apud Regem poterat, intuebantur, læti recidisse iram in ira ministros, nec ullam potentiam scelere quaesitam cuiquam esse diuturnam. Rex, cognita causa, pronuntiavit, ab accusatoribus unum & id maximum crimen esse præteritum, desperationem salutis suæ: nunquam enim talia ausuros, qui ipsum ex India sospitem aut optassent reverti, aut credidissent reversurum. Igitur hos quidem vinxit: DC autem militum, qui scivitæ eorum ministri fuerant, interfici iussit. Eodem die sumptum est supplicium de his quoque quos autores defectionis Persarum Craterus adduxerat. Haud multo post Nearchus & Onesicritus, quos longius in Oceanum procedere iusserat, superveniunt. Nuntiabant autem quædam audita, alia comperta. Insulam ostio amnis subiectam auro abundare, inopem equorum esse: singulos equos ab iis qui ex continenti traie-

cere auderent singulis talentis emi. Plenum esse belluarum mare, æstu secundo eas ferri, magnarum navium corpora æquantem: truci cantu deter-ritas, sequi classem cum magno æquoris strepitu, velut demersa navigia subisse aquas. Cætera incolis crediderant: inter quæ Rubrum mare non à colore undarum, ut plerique crederent, sed ab Erythreo Rege appellari. Esse haud procul à continenti insulam palmeris frequentibus consitam, & in medio se e nemore columnam eminere Erythri Regis monumentum, literis gentis ejus scriptam. Adjaciebant, navigia quæ lixas mercatoresque ve- xissent, famam auxi secutis gubernatoribus, in insulam esse transmissa, nec deinde ab his postea vi- sa. Rex cognoscendi plura cupidine accensus, rursus eos terram legere jubet, donec ad Euphratem appellerent classem, inde adverso amne Babylo- nem subituros. Ipse animo infinita complexus, statuerat, omni ad Orientem maritima regione perdomita; ex Syria petere Africam, Carthagini insensus; inde Numidæ solitudinibus peragrans, cursum Gadis dirigere. Ibi namque columnas Herculis esse fama vulgaverat. Hispanias deinde, quas Iberiam Græci à flumini Ibero vocabant, adire & prætervehi Alpes. Italique oram, unde in E- pirum brevis cursus est. Igitur Mesopotamiæ Pri- toribus imperavit, materiam in Libano monte ca- sa, devesctaque ad urbem Syriæ Copsagæ, ingen- tium carinas navium ponere, septiremes omnes esse, deducique Babylonem. Cypriorum Regibus imperatum, ut æs, stupamque & vela præberent. Hæc agenti, Porci & Taxilis Regum litora tra- duntur, Abisarem morbo, Philippum laxe factum ipsius ex vulnere interiisse, oppressosque qui vul- nerassent eum. Igitur Philippo substituit Eudæmo- nem: dux erat Thracum. Abisaris regnum filio ejus
attri-

attribuit. Ventum deinde Pasargadas: Persica est gens, cujus Satrapes Orsines erat, nobilitate ac divitiis inter omnes Barbaros eminens. Genus ducebat à Cyro quondam Rege Persarum. Opes & à majoribus traditas habebat, & ipse longa imperii possessione cumulaverat. Is Regi cum omnis generis donis, non ipsi modo ea, sed etiam amicis ejus daturus, occurrit. Equorum domiti greges sequebantur, currusque argento & auro adornati: pretiosa supellex, nobiles gemmæ, aurea magni ponderis vasa, vestesque purpureæ, & signati argenti talentum quatuor millia. Cæterum tanta benignitas Barbaro causa mortis fuit. Nam cum omnes amicos Regis donis super ipsorum vota coluisset, Bagoz spadoni, qui Alexandrum obsequio corporis devinxerat sibi, nullum honorem habuit: admonitusque à quibusdam quam Alexandro cordi esset, respondit, amicos Regis, non scorta, se colere; nec moris esse Persis, mares ducere qui stupro effœminarentur. His auditis, spado potentiam flagitio & dedecore quæsitam in caput nobilissimi & infantis exereuit. Namque gentis ejusdem levissimos falsis criminibus astruxit, monitos, tum demum ea deferre cum ipse jussisset. Interim, quoties sine arbitris erat, credulas Regis aures implebat, dissimulans causam iræ, quo gravior criminantis autoritas esset. Nondum suspectus erat Orsines: jam tamen vilior. Reus enim in secreto agebatur, latentis periculi ignarus: & importunissimum scortum, ne in stupro quidem & dedecoris patientia fraudis oblitum, quoties amorem Regis in se accenderet, Orsinem modo avaritiæ, interdum etiam defectionis, arguebat. Jam matura erant in perniciem innocentis mendacia, & factum, cujus inevitabilis sors est, appetebat. Forte enim sepulchrum Cyri Alexander jussit aperiri, in quo

quo erat conditum ejus corpus, cui dare volebat inferias. Auro argentoque repletum esse crediderat; quippe ita fama Persæ vulgaverant. Sed præter clypeum ejus putrem, & arcus duos Scythicos, & acinacem, nihil reperit. Cæterum corona aurea imposita, amiculo cui assueverat ipse solum in quo corpus jacebat velavit: miratus, tanti nominis Regem, tantis præditum onibus, haud pretiosius sepulchrum esse quam si fuisset e plebe. Proximus erat lateri spado, qui Regem intuens, Quid mirum, inquit, est, inania sepulchra esse Regum, cum Satraparum domus aurum inde egestum capere non possint? Quod ad me attinet, ipse hoc bustum antea non videram, sed ex Dario ita accepi, tria millia talentum condita esse cum Cyro. Hinc illa benignitas in re, ut, quod impune habere non poterat Orsines, donando etiam gratiam iniret. Concitaverat jam animum in iram, cum hi quibus negotium idem dederat superveniunt. Hinc Bagoas, hinc ab eo subornati, falsis criminibus occupant aures. Antequam accusari se suspicaretur Orsines, in vincula traditus est. Non contentus supplicio infantis spado, ipse morituro manum injecit. Quem Orsines intuens, *Audiebam, inquit, in Asia olim regnasse scæminas: hoc vera novum est, regnare castratum.* Hic fuit exitus nobilissimi Persarum, nec infantis modo, sed eximie quoque benignitatis in Regem. Eodem tempore Phradates regnum affectasse suspectus occiditur. Cæperat esse præceps ad representanda supplicia; idem, ad deteriora credenda. Sic scilicet res secundæ valent commutare naturam; & raro quisquam erga bona sua satis cautus est. Idem enim paulo ante Lyncestem Alexandrum, delatum à duobus indicibus, damnare non sustinuerat. Humiliores quoque reos, contra suam voluntatem, quia ca-

teris

teris videbantur insontes, passus absolvi, hostibus victis regna reducerat. Ad ultimum à semetipso degeneravit usque adeo, ut adversus libidinem animi, arbitrio scortis aliis regna daret, aliis adimeret vitam. Iisdem fere diebus literas à Corno accipit de rebus in Europa gestis, dum ipse Indiam subigit. Zopyrio Thraciæ præpositus, dum expeditionem in Geras faceret, tempestatibus procellisque subito cohortis cum toto exercitu oppressus erat. Qua cognita clade, Seurthes Odrysas populares suos ad defectionem compulerat. Amissa propemodum Thracia, ne Græcia quidem.

2. Igitur triginta navibus Sunium transmittunt; promontorium est Atticæ terræ, unde portum urbis petere decreverant. His cognitis, Rex Arpalò Atheniensibusque juxta infestus, classem parari jubet, Athenas protinus petiturus. Quod consilium dum agit, clam literæ ei redduntur, Arpalum intrasse quidem Athenas, pecunia conciliasse sibi principium animos: mox consilio plebis habito, iustum urbe excedere, ad Græcos milites pervenisse, à quibus interceptum & trucidatum à quodam viatore per insidias. His lætus in Europam trajiciendi consilium omisit. Sed exules, præter eos qui civili sanguine asperserant, recipi ab omnibus Græcorum civitatibus queis pulsæ erant iussit. Et Græci haud ausi imperium aspernari, quanquam solvendarum legum id principium esse censebant, bona quoque quæ existerent restituere damnatis. Soli Athenienses, non suæ modo, sed etiam publicæ vindicæ libertatis, collisionem hominum, quia ægre ferebant, non regio imperio, sed legibus moribusque patriis regi affluenti, prohibuere finibus. Igitur exules ejiciunt, omnia potius toleraturi, quam purgamenta quondam urbis suæ, tunc etiam exilii, adirent. A-

lexan

lexan
trede
quæ
dico
locis
bes,
bus
erat
num
ra.
dillo
rati,
rat,
Et R
con
jussi
dem
tant
Ade
stor
ex A
don
dem
nz
com
on
for
stén
ver
&
pal
giu
qui
ri
llo
cas

Alexander senioribus militum in patriam remissis, tredecim millia peditum & duo millia equitum, quæ in Asia retineret, eligi iussit, existimans modico exercitu continere posse Asiam, quia pluribus locis prælidia disposuisset; nuperque conditas urbes, quas colonis repleisset, res renovare cupientibus obstare. Cæterum, priusquam excerneret quos erat retenturus, edixit ut omnes milites æs alienum profiterentur. Grave plerisque esse compere-
 ra. Et quanquam ipsorum luxu contractum erat, dissolvere tamen ipse decreverat. Illi tentari ipsos rati, quo facilius ab integris sumptuosos discernerat, prolatando aliquantum extraxerant temporis. Et Rex satis gnarus, professioni æris pudorem, non contumaciam, obstare, mensas totis castris poni iussit, & decem millia talentorum proferri. Tum demum fide facta professi sunt. Nec amplius ex tanta pecunia quam C & XXX talenta superfuere. Adeo ille exercitus, tot ditissimarum gentium victor, plus tamen victoriæ quam prædæ deportavit ex Asia. Cæterum ut cognitum est alios remitti domum, alios retineri, perpetuam eum regni sedem in Asia habiturum rati, vecordes, & disciplinæ militaris immemores, seditiosis vocibus castra complent, Regemque ferocius quam alias adorti, omnes simul missionem postulare cœperunt. deformia ora cicatricibus canitiemque capitem ostentantes. Nec aut Præfectorum castigatione, aut verecundia Regis deterriti, tumultuoso clamore & militari violentia volentem loqui inhibebant, palam professi nunquam inde nisi in patriam vestigium esse moturos. Tandem silentio facto, magis quia motum esse credebant, quam quia ipsi moveri poterant, quidnam acturus esset expectabant. Ille, *Quid hac, inquit, repens consternatio, & tam pro-*
cax atque effusa licentia denuntiatur? Eloquentes palam

serte rupistis imperium, & precario Rex sum, cui non allo-
quendi, non noscendi monendique, aut intuen- di vos jus reli-
quistis. Equidem cum alios dimittere in patriam, alios me-
cum paulo post deportare statuerim, tam illos acclamantes
video qui abituri sunt, quam hos cum quibus pramissos
subsequi statui, Quid hoc est rei? Dispari in causa idem
omnium clamor est. Pervelim scire, utrum qui discedunt
an qui retinentur de me querantur. Crederes uno ore
omnes sustulisse clamorem. Ita pariter ex tota con-
cione responsum est, Omnes queri. Tum ille, Non her-
cule, inquit, potest fieri, ut adducar, querendi simul omni-
bus hanc causam esse quam ostenditis, in qua major pars
exercitus non est, utpote cum plures dimiserim quam reten-
turus sum. Subest nimiram altius malum quod omnes aver-
tit à me. Quando enim Regem universus exercitus deseruit?
No servi quidem uno grege profugiunt dominos: sed est qui-
dam in illis, pudor à cateris destitutos relinquendi. Verum ego
tam furiosa consternationis oblitus, remedia insanabilibus
conor adhibere. Omnem hercule spem quam ex vobis conce-
peram damno, nec ut cum militibus meis (jam enim esse de-
stitistis) sed ut cum ingratisimis oportet, agere decrevi. Se-
cundis rebus qua circumfluent vos insanire cœpistis, oblitus
status ejus quem beneficio exuistis meo. Digni hercule qui
in eodem consenescentis: quoniam facilius est vobis adversam
quam secundam regere fortunam. En tandem Illyriorum
paulo ante & Persarum tributariis Asia & tot gentium
spolia fastidio sunt. Modò sub Philippo seminudus amicu-
la ex purpura sordent. Aurum & argentum oculi ferre non
possunt. Lignea enim vasa desiderant, & ex cratibus scuta.
rubiginemque gladiatorum. Hoc cultu nitentes vos accepi,
& quingenta talenta aris alieni, cum omnis regia supellex
haud amplius quam sexaginta talentorum esset, meorum ope-
rum fundamenta; quibus tamen (absit invidia) imperium
maxima terrarum partis imposui. Asiana perta sum est, qua
vos gloria rerum gestarum Diss pares fecit? In Europam
ire properatis, Rege deserto, cum pluribus vestrum defu-

rum viaticum fuerit, ni as alienum luissem? nempe in
 Africa prada. Nec pudet profundo ventre devictarum
 entiam spolia circumferentes reverti velle ad liberos conju-
 esque, quibus pauci premia victoria potestis ostendere. Nam
 aterorum, dum etiam spei vestra obviam istis, arma quo-
 que pignori sunt. Bonis vero militibus cariturus sum, pelli-
 um suarum concubitis: quibus hoc solum ex tantis opibus
 superest quod impenditur. Proinde fugientibus me pateant
 imites: facessite hinc ocyus. Ego cum Persis adeuntium ter-
 a tutabor. Neminem teneo: liberate oculos meos, ingratis-
 mices. Lati vos excipient parentes liberique sine vestro
 Rege redeunt? obviam ibunt desertoribus transfugisque?
 triumphabo mehercule de fuga vestra; & ubicunque ero,
 repetam pœnas, hos cum quibus me relinquistis colendo
 traferendoque vobis. Jam autem scietis, & quantum sine
 Rege valeat exercitus, & quid opis in me uno sit. Desilivit
 deinde frendens de tribunali, & in medium arma-
 torum agmen se immisit; notatos quoque qui fe-
 rocissime oblocuti erant, singulos manu corripuit.
 Nec ausos repugnare, tredecim asservandos custo-
 dibus corporis tradidit.

3. Quis crederet sævam paulo ante concionem
 obtrouisse subito metu? & cum ad supplicium vi-
 eret trahi, nihil ausos graviora quam ceteros?
 tam effusam antea licentiam, atque seditiosam
 milicum violentiam ita compressam, ut non mo-
 o nullus ex omnibus irruenti Regi resistit, ve-
 um etiam cuncti pavore exanimati, attonitis simi-
 es, quid de ipsis quoque Rex statuendum censeret,
 assensa mente expectarent? Itaque * sive nomi-
 nis, quod gentes quæ sub regibus sunt inter Deos
 volunt, sive propria ipsius veneratio, sive fiducia
 tanta vi exercentis imperium, conterruit eos;
 singulare certe ediderunt patientiæ exemplum:
 adeoque non sunt accensi supplicio commilito-
 rum, cum sub noctem interfectos esse nossent,
 ut

ut nihil omiserint quod singuli magis obediē-
 ac pie facerent. Nam cum postero die prohibito
 aditu venissent, Asiaticis modo militibus admissis
 lugubrem totis castris edidere clamorem, denun-
 tiantes, protinus esse morituros, si Rex persevera-
 ret irasci. At ille pervicacis ad omnia quæ agita-
 set animi, peregrinorum militum concionem ad-
 vocari jubet, Macedonibus intra castra cohibitis
 & cum frequentes coissent, adhibito interprete, ta-
 lem orationem habuit; *Cum ex Europa trajicerem in
 Asiam, multas nobiles gentes, magnam vim hominum im-
 perio meo me additurum esse sperabam. Nec deceptus sum
 quod de his credidi fama. Sed ad ista hoc quoque accessit,
 quod video sortes viros erga Reges suos pietatis inuicta. Lu-
 xu omnia fluere credideram, & nimia felicitate mergi in vo-
 luptates. At hercule munia militia hoc animorum corpo-
 rumque robore impigre toleratu: & cum sortes viri sitis,
 non fortitudinem magis quam fidem colitis. Hoc ego non nunc
 primum profiteor, sed olim scio. Itaque & delectum è vo-
 bis juniorum habui, & vos meorum militum corpori immi-
 scui. Idem habitus, eadem arma sunt vobis. Obsequium vero
 & patientia imperii longe prastantior est quam ceteris. Er-
 go ipse Oxatrii Persa filiam mecum in matrimonio junxi,
 non dedignatus ex captiva liberos tollere. Mox deinde cum
 stirpem generis mei latius propagare cuperem, uxorem Darii
 & filiam duxi: proximisque amicorum autor fui, ex captiva
 generandi liberos, ut hoc sacro fœdere omne discrimen victi-
 & victoris excluderem. Proinde genitos esse vos mihi, non ascen-
 tos, milites, credite. Asia & Europa unum atque idem reg-
 num est. Macedonum vobis arma do. Inveteravi peregrini-
 nam novitatem; & civis mei estis, & milites. Omnia eun-
 dem ducunt colorem. Nec Persis Macedonum mores adu-
 brare, nec Macedonibus Persarum imitari indecorum est. E-
 jusdem juris esse debent qui sub eodem Rege victuri sunt.*
 Hac oratione habita, Persis corporis sui custo-
 diam credidit, Persas satellites, Persas apparitores

fecit.

ecit. Per quos cum Macedones qui huic seditioni
 occasionem dedissent victi ad supplicia traherentur,
 unum ex iis, autoritate & aetate gravem,
 ad Regem ita locutum ferunt.

4. * Quoniamque, inquit, animo tuo, etiam per supplicia;
 quidem externi moris, obsequeris? Milites tui, cives tui,
 incognita causa captivis suis ducentibus trahuntur ad poenam;
 mortem meruisse judicai, saltem ministros supplicii muta,
 amico animo, si veri patiens fuisset, admoneretur.
 Sed in rabiem ira pervenerat. Itaque, rursus, nam pa-
 umpet quibus imperatum erat dubitaverant,
 mergi in amnem sicut victi erant iussit. Nec hoc
 quidem supplicium seditionem militum movit.
 Namque copiarum duces atque amicos ejus mani-
 poli adeunt, petentes ut, si quos adhuc pristina
 poena judicaret esset contactos, juberet interfici.
 Offerre se corpora irae, trucidaret. * Postquam ve-
 ro cognitum est, Persis ducatus datos, Barbaros
 in varios ordines distributos, atque Macedonica
 is imposita nomina, se vero ignominiose penitus
 reiectos esse, non jam amplius conceptum animis
 dolorem perferre potuerunt. Sed concursu in re-
 giam facto, interiora duntaxat retenta tunica, ar-
 ma ante januam poenitentiae signum projecerunt,
 ex praeforis stantes introrumpi se sibi quae ignosci
 suppliciter atque flentes orabant, utque Rex sup-
 pliciiis suis potius saturaret se quam contumeliis: ip-
 sos nisi venia impetrata non discessuro. Quae cum
 Alexandro nuntiata essent, apertis regis foribus
 ad ipsos est egressus. Postquam vero ipsorum eju-
 arum atque poenitentiam, nec non miserandum
 atque afflictum habitum vidisset, diu quoque col-
 lacrymatus est: eaque modestia, ut ipsis ignosce-
 ret, obtinuerunt. Eis deinde nunc modeste in-
 vocatis, nunc comiter appellatis, complures bello inu-
 tiles exautoravit, magnificentissimeque donatos
 dimisit.

dimisit. Scribens quoque ad Antipatrum, Macedoniz Praefectum, eis ad spectanda certamina priores in theatro sedes assignari, coronatosque sedere, iussit. Defunctorum quoque liberos pupillos paternam contrahere stipendia voluit. Cratero tis praeposito: quem etiam Antipatri loco, Macedonibus, Thessalis, Thracibusque praesse iussit, Antipatrumque cum supplemento tironum in Crateri locum vocavit. Jam pridem quidem Alexandro literæ & ab Olympiade matre & ab Antipatro redditæ erant, ex quibus mutuam inter ipsos similitudinem perceperat. Mater Antipatrum affectatæ regni insinulabat. Antipater Olympiadem multa præter ipsius decorum gerere scripserat, itaque evocari se valde iniquo terens animo, Alexandrum veneno interficere statuit. Peractis his rebus omnibus, Alexander ad Ecbarana Mediæ profectus, regni necessaria disposuit, spectacula denuo & solennes indixit dies. Illis forte diebus Hephæstion, quem Rex unice ac fratris loco diligebat, febri citans moritur. Ex quo Alexander incredibili affectus dolore, multa quæ regiam maiestatem minime decerent admisisse dicitur. Miserum quippe medicum, tanquam in curando negligentior fuisset, suspendi iussit. Super amici corpus exanimè ejulans procubuit, vixque inde ab amicis abstractus est. Diem atque noctem luctum continuavit. Aliaque nonnulla feruntur, quæ quidem ego minime credo. Illud tamen verum est, quod Alexander Hephæstioni, tanquam Heroi, sacrificare iussit. In funus atque monumentum ei faciendum, plusquam duodecim millia talentorum impensa sunt. Revertenti Babylonem Chaldaei vates occurrerunt, monentes ne Babylonem ingrederetur; profectionem enim ejus per id tempus vitæ periculum ei portendere. Quibus spreis, qui destina-

verat

verat ire pergir. Nuntiabatur enim ei, legatos ex diversis terrarum orbis partibus undique Babylonem confluisse, ejusque adventum expectare. Adeo totum orbem nominis ejus terror invaserat, ut cunctæ gentes, velut destinato sibi Regi, adularentur. Igitur tanquam conventum universi orbis acturus, Babylonem pervenire festinabat. Quo cum venisset, legatos omnes benigne susceptos domum remisit. Iisdem fere diebus convivium apud Thessalum medicum institutum est. Ad quod Rex quoque cum sodalibus vocatus venit. Ibi nondum Herculis scypho epoto, repente velut celo confixus, ingemuit. Elatus è convivio semianimis tanto dolore cruciatus est, & ferrum in remedia posceret. Amici causam morbi intemperiem ebrietatis divulgaverunt. Revera autem insidiæ fuerunt: quarum infamiam successorum potentia oppressit. Antipater enim præparatum venenum Cassandro filio, qui cum fratribus Philippo & Iolla Regi ministrare solebat, dederat, præmonito eo, ne aliis quam Thessalo & fratribus crederet. Philippus itaque & Iollas, potum Regis prægustare soliti, in aqua frigida venenum habentes, eam prægustata potioni Regis supermiserunt. Quarto deinde die, cum milites partim mortuum suspicarentur, idque celari crederent, partim ejus desiderium ferre non possent, mœsti sese in regiam contulerunt, ut sibi Regis videndi copia fieret orantes, atque à custodibus ex mandato Regis intromissi sunt.

5. * Invenientibus lacrymæ obortæ præbuere speciem jam non Regem, sed funus ejus, visentis exercitus. Mœrorum tamen circumstantium lectum eminēbat: quos ut Rex aspexit, *Invenietis*, inquit, *sum excessero, dignum talibus viris Regem*. Incredibile dictu audituque, in eodem habitu corporis, in quem

quem se composuerat cum admissurus milites esset durasse, donec à toto exercitu illo ad ultimum persalutatus est: dimissoque vulgo, velut omni vitæ debito liberatus, fatigata membra reiecit, propiusque adire iussis amicis (nam & vox deficere jam cœperat) detractum annulum digito Perdicæ tradidit, adjectis mandatis, ut corpus suum ad Hammonē ferri iuberet. Quærentibusque his, cui relinqueret, regnū respondit, *Et qui esset optimus: cæterū prævidere jam, ob id certamen magnos funebres ludos parari sibi.* Rursus, Perdicca interrogante, *Quando cælestes honores haberi sibi vellet, dixit, Tum velle, cum ipsi felices essent.* Suprema hæc vox fuit Regis, & paulo post extinguitur. Ac primo, ploratu lamentiisque & planctibus tota regio personabat. Mox, velut in vasta solitudine, omnia tristi silentio muta torpebant; ad cogitationes, quid deinde futurum esset, dolore converso. Nobiles pueri custodiz corporis ejus assueri, nec doloris magnitudinem capere, nec seipsos intra vestibulum regiz retinere potuerunt; vagique & furentibus similes, totam urbem luctu ac mœrore compleverant, nullis questibus omissis quos in tali casu dolor suggerit. Ergo qui extra regiam adstiterant, Macedones pariter barbarique, concurrunt, nec poterant victi à victoribus in communi dolore discerni. Perse iustissimum ac mitissimum dominum, Macedones optimum ac fortissimum Regem invocantes, certamen quoddam mœroris edebant. Nec mœstorum solam, sed etiam indignantium voces exaudiebantur, tam viridem, & in flore ætatis fortunæque, invidia Deū ereptum esse rebus humanis. Vigor ejus & vultus educantis in prælium milites, obsidentis urbes, evadentis in muros, fortes viros pro concione donantis, occurrebant oculis. Tum Macedones divinos honores negasse ei poterant, impi-

imp
anre
diu
hæsi
prof
imp
ban
publ
dein
ban
ipfis
bus
mod
ros p
lis.
terre
Bab
que
quis
loru
capt
obse
fusp
mon
ac li
ut g
luge
imp
Nec
man
fia c
Dari
sa ex
lacc
bat
stion

impioſq; & ingratos fuiſſe ſe conſitebantur, quod
 anres ejus debita appellatione fraudaffent. Et cum
 diu, nunc in veneratione, nunc in deſiderio Regis
 haſſent, in ipſos verſa miſeratio eſt. Macedonia
 profeſti ultra Euphratem, mediis hoſtibus novum
 imperium aſpernantibus, deſtitutos ſe eſſe cerne-
 bant: ſine certo Regis hærede, ſine hærede regni,
 publicas vires ad ſe quemque tracturum. Bella
 deinde civilia quæ ſecura ſunt mentibus augura-
 bantur. Iterum non de regno Aſiæ, ſed de Rege,
 ipſis ſanguinem eſſe fundendum. Novis vulneri-
 bus veteres rumpendas cicatrices. Senes debiles
 modo petita miſſione à juſto Rege. nunc moritu-
 ros pro potentia forſitan ſatellitæ alicujus ignobi-
 lis. Haſ cogitationes volventibus nòx ſupervenit,
 terroremque auxit. Milites in armis vigilabant.
 Babylonii alius è muris, alius è culmine ſui quiſ-
 que recti proſpectabant, quaſi certiora viſuri. Nec
 quiſquam lumina audebat accendere. Et quia ocu-
 lorum ceſſabat uſus, fremitus vocesque auribus
 captabant. Ao plerumque vano metu territi, per
 obſcuras ſemitas alius alii occuſantes, invicem
 ſuſpecti & ſolliciti ferebantur. Perſæ comis ſuo
 more detonſis, in lugubri veſte cum conjugibus
 ac liberis, non ut victorem, & modo hoſtem, ſed
 ut gentis ſuæ juſtiſſimum Regem, verò deſiderio
 lugebant. Aſſueri ſub Rege vivere, non alium qui
 imperaret ipſis digniorem fuiſſe conſitebantur.
 Nec muris urbis luſtus continebatur, ſed proxi-
 mam regionem ab ea, deinde magnam partem A-
 ſiæ cis Euphratem, tanti mali fama pervaserat. Ad
 Darii quoque matrem celeriter perlata eſt. Abſciſ-
 ſa ergo veſte qua induta erat, lugubrem ſumpſit:
 laceratiſque crinibus, humi corpus abjecit. Aſſide-
 bat ei altera ex neptibus nuper amiſſum Hephæ-
 ſtionem, cui nupſerat, lugens; propriasque cauſas
 doloris

doloris in communi mœstitia retractabat. Sed omnium suorum mala Syfigambis una capiebat. Illa suam, ille neptium vicem flebat. Recens dolor etiam præterita revocaverat. Crederes modo amissum Darium, & pariter miseræ duorum filiorum exequias esse ducendas. Flebat mortuos simul vivosque. Quem enim puellarum acturum esse curam? Quem alium futurum Alexandrum? Iterum esse se captas: iterum excidisse regno. Qui mortuo Dario ipsas tueretur reperisse: qui post Alexandrum respiceret utique non reperturas. Subitæ inter hæc animum, octoginta fratres suos eodem die ab Ocho sævissimo Regum trucidatos, adjectumque stragi tot filiorum patrem. E sepe'm liberis quos genuisset ipsa unum superesse. Ipsum Darium floruisse paulisper, ut crudelius posset extinguui. Ad ultimum dolori succumbit, obvolutoque capite assidentes genibus suis neptem nepotemque averfata, cibo pariter abstinuit & luce. Quinto postquam mori statuerat die extincta est. Magnum profecto Alexandri indulgentiæ in eam, justitiæque in omnes captivos, documentum est mors hujus: quæ cum sustinisset post Darium vivere, Alexandro esse superstes erubuit. Et hercule juste æstimantibus Regem liquet, bona naturæ ejus fuisse, vitia vel fortunæ vel ætatis. Vis incredibilis animi, laboris patientia propemodum nimia, fortitudo non inter Reges modo excellens, sed inter illos quoque quorum hæc sola virtus fuit: liberalitas sæpe majora tribuentis quam à Diis petuntur: clementia in devictos, tot regna aut reddita, quibus ea dempserat bello, aut donò data: mortis, cujus metus ceteros exanimat, perpetua contemptio: gloriæ laudisque ut justo major cupido, ita ut juveni & in tantis admittendæ rebus; jam piæ erga parentes, quorum Olym-

piada

piada immortalitati consecrare decreverat, Philippum ultus erat. Jam in omnes fere amicos benignitas, erga milites benevolentia, consilium par magnitudini animi, & quantam vix poterat aetas ejus capere, solertia, modus immodicarum cupiditarum, Veneris intra naturale desiderium usus, nec ulla, nisi ex permisso, voluptas, ingentes profecto dotes erant. Illa fortunæ, Diis æquare se, & cœlestes honores accersere, & talia suadentibus oraculis credere, & dedignantibus venerari ipsum vehementius quam par esset irasci, in externum habitum mutare corporis cultum, imitari devictarum gentium mores quas ante victoriam spreverat. Nam iracundiam & cupidinem vini, sicut juvena irritaverat, ita senectus mitigare potuisset. Fatendum est tamen, cum plurimum virtuti debuerit, plus debuisse fortunæ, quam solus omnium mortalium in potestate habuit. Quoties illum à morte revocavit? quoties temere in pericula vectum perpetua felicitate protexit? Vitæ quoque finem eundem illi quem gloriæ statuit. Expectavere cum fata, dum Oriente perdomito, aditoque Oceano, quidquid mortalitas capiebat impleret. Huic Regi Ducique successor quærebatur. Sed major moles erat quam ut unus subire eam posset. Itaque nomen quoque ejus, & fama rerum, in totum propemodum urbem Reges ac regna diffudit: clarissimique sunt habiti, qui etiam minimæ parti tantæ fortunæ adhæserunt.

6. Cæterum Babylone (inde enim divertit oratio) corporis ejus custodes in regiam principes amicorum ducesque copiarum advocavere: securum est militum turba cupientium scire in quem Alexandri fortuna esset transitura. Multi duces, frequentia militum exclusi, regiam intrare non poterant; cum præco, exceptis qui nominatim ci-

tarentur, adire prohibuit. Sed precarium sperne-
batur imperium. Ac primum ejularus ingens plo-
ratusque renovatus est. Deinde futuri expectatio
inhibitis lacrymis silentium fecit. Tunc Perdicca,
Regia sella in conspectum vulgi data, in qua dia-
dema vestisque Alexandri cum armis erant, annu-
lum sibi pridie traditum à Rege in eadem sede po-
suit: quorum aspectu rursus obortæ omnibus la-
crymæ integrare luctum. Et Perdicca, *Ego qui-*
dem, inquit, annulum, quo ille regni atque imperii vires
obsignare erat solitus, traditum ab ipso mihi, reddo vobis.
Ceterum quanquam nulla clades huic qua affecti sumus
par ab iratis Diis excogitari potest: tamen magnitudinem
rerum quas egit intuentibus, credere licet, tantum virum
Deos accommodasse rebus humanis, quarum sorte comple-
ta, cito repeterent cum sua stirpi. Proinde quoniam nihil
aliud ex eo superest, quam quod semper ab immortalitate
subducitur, corpori nominique quam primum iusta solva-
mus, haud obliti in qua urbe, inter quos simus, quali Rege
ac Praside spoliati. Tractandum est, commilitonei, cogi-
tandumque, ut victoriam partam inter hos de quibus par-
ta est obtinere possimus. Capite opus est. Hocne uno, an
pluribus, in vestra potestate est. Illud scire debetis, mili-
tarem sine duce turbam corpus esse sine spiritu. Sextus
mensis est ex quo Roxane pragnans est. Optimus ut ma-
rem eritatur, cujus regnum Diis approbantibus futurum,
quandoque adoleverit: interim à quibus regi velitu desti-
nate. Hæc Perdicca. Tum Nearchus, Alexandri lan-
guinem ac stirpem regis majestati convenire, ne-
minem, ait, posse mirari: ceterum expectari non-
dum ortum Regem, & qui jam sit præteriri, nec
animis Macedonum convenire, nec temporis re-
rum. Esse à Barsine filium Regis, huic diadema
dandum. Nulli placebat oratio. Itaque suo more
hæstis scæta quatientes, obstrepere perseverabant.
Jamque prope seditionem pervenerant, Nearchus
perivi-

pervicacius tuente sententiam. Tum Ptolemæus. *Dignaprorfus est soboles, inquit qua Macedonum imperet genti Roxanes vel Barsines filius, cujus nomen quoque Europam dicere pigebit, majore ex parte captivi. Cur Persam vicerimus, ut serpi eorum serviamus? quod justî illi Reges Darius & Xerxes tot millium agminibus tantisque classibus nequicquam petiverunt. Mea sententia hac est, ut sede Alexandri in regia posita, qui consiliis ejus adhibebantur cœant, quoties in commune consulto opus fuerit: eoque, quod major pars eorum decreverit, stetur. Duces Prasectique copiarum his pateant. Ptolemæo quidam, potiores Perdiccæ assensiebantur. Tum Aristonem orsus est dicere, Alexandrum consultum cui relinqueret regnum. voluisse optimum deligi. Judicatum autem ab ipso optimum Perdiccæ, cui annulum tradidisset. Neque enim unum eum assedisse morienti, sed circumferentem oculos. ex turba amicorum delegisse cui traderet. Placere igitur, summam imperii ad Perdiccæ deferri. Nec dubitavere quin vera censeret. Itaque universi procedere in medium Perdiccæ, & Regis annulum tollere jubebant. Hærebant inter cupiditatem pudoremque, & quo modestius quod appetebat expectaret, pervicacius oblaturos esse credebat. Itaque cunctatus, diuque quid ageret incertus, ad ultimum tamen recessit. & post eos qui sedebant proximi constitit. At Meæager unus de ducibus confirmato animo, quem Perdiccæ cunctatio crexerat. Nec Dissiverint, inquit, ut Alexandri fortunæ tantique regni fastigium in istos humeros ruat: homines certe non ferent. Nihil dico de nobilitioribus quam hic est, sed de viru tantum qui ut invitis nihil perpeti necessa est. Nec vero interest, Roxanes filium, quandocunque genitus erit, an Perdiccæ Regem habeat, cum iste sub tutela specte regnum occupaturus sit. Itaque nemo ex Rex placeat, nisi qui nondum natus est. Et in tanta or-*

nium festinatione, non iusta modo, sed etiam necessaria, exactos nuntios solus expectat, & jam adivinat mare esse conceptum, quem vos dubitatis paratum esse, vel subdere. Si medius fidius Alexander hunc nobis Regem pro se reliquisset, id solum ex his quæ imperasset non faciendum esse censerem. Quin igitur ad diripiendos thesauros discurretis? harum enim opum regiarum utique populus est haeres. Hac elocutus, per medios armatos erupit. Et qui abeunti viam dederant, ipsum ad prænuntiata prædā sequēbantur.

7. Jamque armatorum circa Meleagrum frequens globus erat, in seditionem ac discordiam versa concione: cum quidam plerisque Macedonum ignotus ex infima plebe. Quid opus est, inquit, armis civilique bello, habentibus Regem quem quaritis? Aridaui Philippo genitus, Alexandri paulo ante Regis frater, sacrorum ceremoniarumque consors modo, nunc solus haeres, præteritur à vobis. Quo merito suo? quidve fecit, cur etiam gentium communi jure fraudetur? Si Alexandro similem quaritis, nunquam reperietis: Si proximum, hic solus est. His auditis, concio primo silentium velut iussa habuit. Conclamant deinde pariter. Aridæum vocandum esse, mortemque meritos qui concionem sine eo habuissent. Tum Pytho, plenus lachrymarum, orditur dicere; Nunc vel maxime miserabilem esse Alexandrum, qui tam honorum civium militumque fructu & præsentia fraudatus esset: nomen enim memoriamque Regis sui tantum inveniētes, ad cætera caligare eos. Haud ambigue in juvenem cui regnum destinabatur impensa probra quæ & magis ipsi odium quam Aridæo contemptum attulerunt: quippe iam misercntur, etiam favere cœperunt. Igitur non aliam eam quam eam qui ad hanc spem gentis esset, regnare passuros perennaci acclamatione declarant, vocarique Aridæum jubent. Quem Mele-

Meleager, infestus invisusque Perdicæ, strenue perducit in Regiam, & milites Philippum consalutatum Regem appellant. Cæterum hæc vulgi erat vox, principum alia sententia. E quibus Python consilium Perdicæ exsequi cœpit, tutoresq; destinat filio ex Roxanæ futuro Perdiccam & Leonatium stirpe regia genitos. Adjecit ut in Europa Craterus & Antipater res administrarent. Tum iurandum à singulis exactum, futuros in potestate Regis geniti Alexandro. Meleager, haud injuria metu supplicii territus, cum suis secesserat. Rursus Philippum trahens secum irrupit in regiam, clamitans suffragari Reipub. de novo Rege paulo ante concepto: robur ætatis experirentur, modo stirpem Philippi, & filium ac fratrem Regum duorum sibimet ipsis potissimum crederent. Nullum profundum mare, nullum vastum fretum & procellosum tantos ciet fluctus quantos multitudo mortis habet, utique si pona & brevi duratura libertate luxuriat. Pauci Perdicæ modo electo, plures Philippo quam speraverat imperium dabant. Nec velle, nec nolle quidquam diu poterant; poenitebatque modo consilii, modo poenitentia ipsius: ad ultimum tamen in stirpem regiam inclioavere studiis. Cesserat ex concione Aridæus principum autoritate conterritus: & abeunte illo conticuerat magis quam languerat militaris favor. Itaque revocatus, vestem fratris, eam ipsam quæ in sella posita fuerat, induitur. Et Meleager thorace sumpto, capit arma, novique Regis satellites. Sequitur phalanx hastis clypeos quatiens, expletura se sanguine illorum qui affectaverant nihil ad ipsos pertingens regnum: in eadem domo familiaque impetii vires remansuras esse gaudebant; hæreditarium imperium stirpem regiam vindicaturam: assuetos esse nomen ipsum colere venerari-

que, nec quenquam id capere, nisi genitum ut regnaret. Igitur Perdicca territus, conclave in quo Alexandri corpus jacebat obserari juber. Sexcenti cum ipso erant spectatz virtutis. Ptolemæus quoque se adjunxerat ei. puerorumque regia cohors. Cæterum haud difficulter à tot millibus armatorum claustra perfracta sunt. Et Rex quoque irruperat stipatus satellitum turba, quorum princeps erat Meleager. Iratusque Perdicca, hos qui Alexandri corpus tueri vellent sevocat: sed qui irruperant, eminus tela in ipsum jaciebant, multisque vulneratis, tandem seniores, demptis galeis quo facilius nosci possent, precari qui cum Perdicca erant cœpere, ut abstinere bello, Regique & pluribus cederent. Primus Perdicca arma deposuit, cæterique idem fecere. Meleagro deinde suadente ne à corpore Alexandri discederent, insidiis locum quæri rati, diversa regis parte ad Euphratem fugam intendunt. Equitatus, qui ex nobilissimis juvenum constabat, Perdiccam & Leonatum frequens sequebatur, placebatque excedere urbe, & tendere in campos. Sed Perdicca ne pedites quidem secuturos ipsum desperabat. Itaque, ne abducendo equites abruptis à cætero exercitu videretur, in urbe substitit.

3. At Meleager Regem monere non destitit, jus imperii Perdiccæ morte sanciendum esse, ne occupetur impotens animus rerum novarum: meminisse eum quid de Rege meruisset. Neminem autem ei satis fidum esse quem metuat. Rex pariebatur magis quam assentiebatur. Itaque Meleager silentium pro imperio habuit, misitque Regis nomine qui Perdiccam accerserent. Iisdem mandatum ut occiderent, si venire dubitaret. Perdicca, nuntiato satellitum adventu, sedeci nulloquino pueris regis cohortis comitatus, in limine

ne domus suæ contrivit, castigatosque, & Meleagri mancipia identidem appellans, sic animi vultusque constantia terruit, ut vix mentis compotes fugerent. Perdicca pueros iussit equos conscendere, & cum paucis amicorum ad Leonatum pervenit, jam nimio præsidio vim propulsaturus, si quis inferret. Postero die indigna res Macedonibus videbatur. Perdiccam ad mortis periculum adductum: & Meleagri temeritatem armis ultum ire decreverant. Arque illi cum Regem adissent, interrogare eum cœpere, an Perdiccam comprehendi ipse iussisset. Ille, Meleagri instinctu se iussisse, respondit. Cæterum non debere tumultuari eos: Perdiccam enim vivere. Igitur concione dimissa, Meleager equitum maxime defectione perterritus, inopsque consilii (quippe in ipsum periculum reciderat quod inimico paulo ante intenderat) triduum fere consumpsit incerta consilia volvendo. Et pristina quidem regis species manebat. Nam & legati gentium Regem adibant, & copiarum duces aderant, & vestibulum satellites armatique compleverant. Sed ingens sua sponte mœstitia ultimæ desperationis index erat; suspectique invicem, non adire propius, non colloqui audebant, secretas cogitationes intra se quoque volventes; & ex comparatione Regis novi desiderium excitabatur amissum: ubi ille esset ejus imperium, ejus auspiciū secutierant, requirebant. Destitutos se inter infestas indomitasque gentes, expetituras tot cladum suarum pœnas quodcumque oblata esset occasio. His cogitationibus animos exedebant, cum annuntiatur equites qui sub Perdicca essent, occupatis circa Babylonem campis, frumentum quod in urbem invehebatur rerinuisse. Itaque inopia primum, deinde fames esse cœpit. Et qui in urbe erant, aut reconcilian-

dam gratiam cum Perdicca, aut armis certandum esse censebant. Forte acciderat ut qui in agris erant, populationem villarum vicorumque veriti, confugerent in urbem; oppidani, cum ipsos alimenta deficerent, urbe excederent. & utrique generi tutior aliena sedes quam sua videretur. Quorum consternationem Macedones veriti, in regiam eocunt, quæque ipsorum sententia esset exponunt. Placebat autem legatos ad equites mitti, de finienda discordia armisque ponendis. Igitur à Rege legatur Pasa; Theſſalus, & Amisſias Megalopolitæus, & Perilaus: qui cum mandata Regis edidissent, non aliter posituros arma equites quam si Rex discordiæ autores dedidisset, gulere responsum. His renuntiatis, sua sponte milites arma capiunt, quorum tumultu è regia Philippus excitus, Nihil, inquit, *seditione est opus: nam inter se certantium præmia qui quieverint occupabunt. Simul mementote rem esse cum civibus, quibus spem gratiæ cito abrumpere, ad bellum civile propertantium est. Altera legatione an mitigari possent experiamur: & credo nondum Regis corpore sepulto ad præstanda ei jussa omnes esse coituros. Quod ad me attinget, reddere hoc imperium malo, quam exercere civium sanguine. Et si nulla aliæ concordie spes est, oro quæque, eligite potiorem.* Obortis deinde lachrymis, diadema detrahit capiti, dextram qua id tenebat portendens, ut si quis se digniorem profiteretur acciperet. Ingentem spem indolis ante eum diem fratris claritate suppressam, ea moderata excitavit oratio. Itaque cuncti instare coeperunt, ut quæ agitasset exsequi vellet. Eisdem rursus legat, petituros ut Meleagrum tertium ducem acciperent. Haud ægri id imperatum est. Nam & abducere Meleagrum Perdicca à Rege cupiebat, & unum duobus imparem futurum esse

cense-

censebat. Igitur Meleagro cum phalange obviam egresso Perdicca equitum turmas antecedens occurrat. Utrumque agmen, mutua salutatione facta, coit, in perpetuum (ut arbitrabantur) concordia & pace firmata.

9. Sed jam satis admovebantur Macedonum genti bella civilia. Nam & infociabile est regnum, & à pluribus expetebatur. Primum ergo colligere vires, deinde disperserunt; & cum pluribus corpus quam capiebat onerassent, cetera membra deficere cœperunt: quodque imperium sub uno stare potuisset, dum à pluribus sustinetur, ruit. Proinde jure meritoque populus Romanus salutem se principi suo debere proficitur; cui noctis, quam pene supremam habuimus, novum sidus illuxit. Hujus hercule, non solis ortus, lucem caliganti reddidit mundo, cum sine suo capite discordia membra trepidarent. Quot ille tum extinxit faces? quot condidit gladios? quantam tempestatem subita serenitate discussit? Non ergo revirescit solum, sed etiam floret imperium. Absit modo invidia, excipiet hujus seculi tempora ejusdem domus, utinam perpetua, certe diuturna posteritas. Ceterum, ut ad ordinem à quo me contemplatio publicæ felicitatis averterat redeam, Perdicca unicam spem salutis suæ in Meleagri morte deponebat: vanum eundem & insidum, celeriterque res novaturum, & sibi maxime infestum, occupandum esse. Sed alia dissimulatione consilium premebat, ut opprimeret incautum. Ergo clam quosdam ex copiis quibus præerat subornavit, ut quasi ignoraret ipse, conquererentur palam, Meleagrum æquatam esse Perdiccæ. Quorum sermone Meleager ad se relato, furens ira, Perdiccæ quæ comperisset exponit. Ille, velut nova re exterritus, admirari, queri, dolentisque speciem

esse-

ostentare ei cœpit. Ad ultimum convenit, ut comprehenderentur tam seditiosæ vocis auctores. Agit Meleager gratias, amplexusque Perdiccam, fidem ejus in se ac benevolentiam collaudat. Tum communi consilio rationem opprimendi noxios inveniunt. Placet exercitum patrio more lustrari: & probabilis causa videbatur, præterita discordia, Macedonum Reges ita lustrare soliti erant milites, ut discissæ canis viscera ultimo in campo in quem deduceretur exercitus ab utraque abicerentur ut parte. Intra id spatium armati omnes starent, hinc equitès, ilinc phalanx. Itaque eo die quem huic sacro destinaverant. Rex cum equitibus elephantisque constiterat contra pedites, quos Meleager præerat. Jam equestre agmen movebatur, & pedites subita formidine ob recentem discordiam, haud sane pacati quidquam expectantes, parumper adsubitavere, an in urbem subducerent copias: quippe pro equitibus planities erat. Cæterum veriti, ne temere commilitonum fidem damnaverent, subistere, præparatis ad dimicandum animi, si quis vim inferret. Jam agmina corbant, parvumque intervallum erat quod aciem utramque divideret. Itaque rex cum una ala obsequitare pedibus cœpit, discordiæ auctores, quos tueri ipse debebat, instinctu Perdicæ ad supplicia deprecens: minabaturque, omnes turmas cum elephantis indueturum se in recusantes: stupebantque improvise malo pedites. Nec plus in ipso Meleagro erat aut consilii aut animi. Turissimum ex præsentibus videbatur expectare potius quam movere fortunam. Tum Perdicca, ut torpentes & onerosos vidit, trecentos ferro, qui Meleagrum erumpentem ex concione, quæ prima habita est post mortem Alexandri, secuti erant, à cæteris discitios, elephantis in conspectu totius exercitus objicit.

objicit, omnesque belluarum pedibus obtriti sunt, nec prohibente Philippo, nec autore; apparebatque, id modo pro suo vendicaturum, quod approbasset eventus. Hoc bellorum civilium Mace-
nibus & omen & principium fuit. Meleager, sero intellecta fraude Perdicæ, tum quidem, quia ip-
sus corpori vis non afferebatur, in agmine quie-
tus stetit: at mox, damnata spe salutis, cum ejus nomine, quem ipse fecerat Regem, in perniciem suam abutentes videret inimicos, confugit in templum: Ac ne loci quidem religione defensus, occiditur.

10. Perdicca, perducto in urbem exercitu, con-
cilium principum virorum habuit; in quo impe-
rium ita dividi placuit, ut Rex quidem summam
ejus obtineret, Satrapes Ptolemæus Egypti &
Africæ gentium, quæ in diditione erant, Laome-
donti Syria cum Phœnice data est; Philotæ Cili-
cia destinata; Lyciam cum Pamphilia & majore
Phrygia obtinere jussus Antigonus. In Cariam
Cassander, Menander in Lydiam, missi. Phrygiam
minorem Hellesponto adjunctam, Leonati pro-
vinciam esse jusserunt. Cappadocia Eumeni cum
Paphlagonia cessit: Præceptum est, ut regionem
eam usque ad Trapezunta defenderet, bellum cum
Arbate gereret. Solus hic detestabatur imperium.
Python Mediam, Lyfimachus Thraciam, apposi-
que Thraciæ Ponticas gentes, obtinere jussi. Qui
que, quique Bactris & Sogdianis, ceterisque,
et Oceani, aut Rubri maris accolis præerant
tribus quisque finibus habuisset, imperii etiam
jus obtineret. Decretum est, ut Perdicca cum Re-
ge esset, copiisque præesset quæ Regem sequeban-
tur. Credidere quidam testamento Alexandri dis-
tributas esse provincias, sed famam ejus rei (quan-
quam ab autoribus tradita est) vanam fuisse com-
perimus.

ostentare ei cœpit. Ad ultimum convenit, ut comprehenderentur tam seditiosæ vocis autores. Agit Meleager gratias, amplexusque Perdiccam, fidem ejus in se ac benevolentiam collaudat. Tum communi consilio rationem opprimendi noxios inveniunt. Placet exercitum patrio more lustrari: & probabilis causa videbatur, præterita discordia, Macedonum Reges ira lustrare soliti erant milites, ut discissæ canis viscera ultimo in campo in quem deduceretur exercitus ab utraque abjicerentur parte. Intra id spatium armati omnes fiarent, hinc equitès, ilinc phalanx. Itaque eo die quem huic sacro destinaverant. Rex cum equitibus elephantisque constiterat contra pedites, quos Meleager præerat. Jam equestre agmen movebatur, & pedites subita formidine ob recentem discordiam, haud sane pacati quidquam expectantes, parumper adsubitavere, an in urbem subducerent copias: quippe pro equitibus planities erat. Ceterum veriti, ne temere commilitonum fidem damnaverent, subsistere, præparatis ad dimicandum animi, si quis vim inferret. Jam agmina coibant, parvumque intervallum erat quod aciem utramque divideret. Itaque Rex cum una ala obequitare pedibus cœpit, discordiæ autores, quos tueri ipse debebat, instinctu Perdiccæ ad supplicia deposcens: minabaturque, omnes turmas cum elephantis inducturum se in recusantes: rupebantque improvise malo pedites. Nec plus in ipso Meleagro erat aut consilii aut animi. Turissimum ex præsentibus videbatur expectare potius quam movere fortunam. Tum Perdicca, ut torpentes & obnoxios vidit, trecentos fere, qui Meleagrum erumpentem ex concione, quæ prima habita est post mortem Alexandri, secuti erant, à ceteris disciceros, & elephantis in conspectu totius exercitus objecit.

objicit, omnesque belluarum pedibus obtriti sunt, nec prohibente Philippo, nec autore; apparebatque, id modo pro suo vendicaturum, quod approbasset eventus. Hoc bellorum civilium Mace- nibus & omen & principium fuit. Melesager, sero intellecta fraude Perdicæ, tum quidem, quia ip- sus corpori vis non afferebatur, in agmine qui- rus stetit: at mox, damnata spe salutis, cum ejus nomine, quem ipse fecerat Regem, in perniciem suam abutentes videret inimicos, confugit in templum: Ac ne loci quidem religione defensus, occiditur.

10. Perdicca, perducto in urbem exercitu, con- cilium principum virorum habuit; in quo impe- rium ita dividi placuit, ut Rex quidem summam ejus obtineret, Satrapes Ptolemæus Egypti & Africæ gentium, quæ in diditione erant, Laomedonti Syria cum Phœnice data est; Philotæ Cili- cia destinata; Lyciam cum Pamphilia & majore Phrygia obtinere jussus Antigonus. In Cariam Cassander, Menander in Lydiam, missi. Phrygiam minorem Hellesponto adjunctam, Leonati pro- vinciam esse jusserunt. Cappadocia Eumeni cum Paphlagonia cessit: Præceptum est, ut regionem eam usque ad Trapezunta defenderet, bellum cum Arbate gereret. Solus hic detestabatur imperium. Python Mediam, Lyfimachus Thraciam, apposi- tasque Thraciæ Ponticas gentes, obtinere jussi. Qui Indiz, quique Bactris & Sogdianis, ceterisque, aut Oceani, aut Rubri maris accolis præerant quibus quisque finibus habuisset, imperii etia- jus obtineret. Decretum est, ut Perdicca cum Rege esset, copiisque præesset quæ Regem sequeban- tur. Credidere quidam testamento Alexandri dis- tributas esse provincias, sed famam ejus rei (quan- quam ab autoribus tradita est) vanam fuisse com- perimus.

perimus. Et quidem suas quisque opes, & viciis imperii partibus, tuebantur, quas ipsi fundaverant, si unquam adversus immodicas cupiditates terminus stare: quippe paulo ante, Regis ministri, specie imperii alieni procurandi, singuli ingentia invaserant regna, sublati certamina causis, cum & omnes ejusdem gentis essent, & à cæteris sui quisque imperii regione discreti: sed difficile erat eo contentos esse quod obeulerat occasio: quippe sordent prima, cum majora quæque sperantur. Itaque omnibus expeditius videbatur augere regna, quam fuisset accipere. Septimus dies erat, ex quo corpus Regis jacebat in solio; curis omnium ad formandum publicum statum à tam solenni munere averfis. Et non aliis quam Mesopotamiz regioni fervidior æstus existit: adeo ut pleraque animalia, quæ in nudo solo deprehendit, extinguat. Tantus est vapor solis, & cœli, quo cuncta velut igne torrentur. Fontes aquarum & rari sunt, & incolentium fraude celantur. Ipsi usus patet, ignotus est advenis. Ut tandem curare corpus exanimum amicit vacavit, nulla tæbe, ne minimo quidem livore corruptum videre qui intraverant. Vigor quoque, qui constat ex spiritu, non destituerat. Itaque Egyptii Chaldaique jussi corpus suo more curare, primo non sunt ausi admove, velut spiranti, manus: deinde precati, ut jus fasque esset mortalibus atrectare eum, purgare corpus, repletumque est odoribus. Aureum solium, & capiti adjecta fortunæ ejus insignia. Veneno necatum esse credidere. Plerique, filium Antipatri inter ministros, Jollam nomine, patris jussu dedisse. Sæpe certe audita erat vox Alexandri, Antipatrum regium affectare fastigium, majoremque esse præstati opibus, ac titulo Sparranz victoriz inflatum, omnia à se data asserentem sibi. Credebant etiam,

Græc-

Craterum cum veterum militum manu ad interficiendum eum missum. Vinum autem veneni, quod in Macedonia gignitur, talem esse constat, ut ferrum quoque exurat; ungulæ jumentis duntaxat patiens esse constat. Stygem appellant fontem, ex quo pestiferum virus emanat. Hoc per Cassandrum allatum traditumque fratri Jollæ, & ab eo supremæ Regis potioni inditum. Hæc, utcumque sunt tradita, eorum, quos rumor asperserat, mox potentia extinxit. Regnum enim Macedoniæ Antipater, & Græciam quoque invasit. Soboles deinde excepit, interfectis omnibus quicumque Alexandrum etiam longinqua cognatione contigerant. Cæterum corpus ejus à Ptolemæo, cui Ægyptus cesserat, Memphim, & inde paucis post annis Alexandriam translatum est; omnisque memoriæ æternæ honos habetur.

F I N I S,

T o

(H)

INDEX:

IN Q. CVRTIVM.

A.

A Bisares rex Alexan-
dro se permittit. 267

Abdolonymus Rex constitui-
tur. 55

Abulites Susa prefectus. 117

Acesines fluvius. 245, 276

Achilles, à quo Alexander
genus ducit. 74

Adulatio varum. 77

Aegyptii Persarum opibus
insensi. 74

Agenor Tyrum & Sidonem
candidit. 67

Agis, Lacedaemoniorum
regis, animi magnitudo, &
mors. 146

Agis Argivus, pessimorum
carminum post Chærilum
conditor. 235

Aggrammes Parrhasiorum
Rex. 270

Alexandria in Ægypto con-
dita. 78. alia in radicibus
Caucasi. 192, 296. alia
in India. 290. alia ad
Tanaim. 204

Alexander Philippi frater. 3

Alexander M. sua demptum
gloria existimabat, quic-
quid cessisset aliena 147.
quem arma Persarum non
fregerant, in peregrinos

mores abeuntem vita vi-
cerunt. ibid. super uxo-
ris Darii morte crebros e-
didit gemitus. 86 eamque
honorifice humavit, ibid.

Alexandri cognati omnes ab
Antipatro interfecti. 327
corpus Alexandriam in
Ægypto translatum. ib.

Alexander sagitta ictus. 251
quo anno regni sui & a-
tatis Aham subegerit? 285
in obsidione Gaza sagitta
vulneratur, ejusque crus
in obsidione Gaza saxo
affligitur. 72, 73. Cartha-
gini insensus. 301

Alexandro Babylonia dedi-
tur. 111

Alexandri ad Uxorium ur-
bem virtus. 118. & pro-
pter Sygambis intercessi-
onem clementia. 119. ad
Darium litteræ. 69. duce
vulnerati. 108 in Mace-
donas missionem petentes
indignatio. 305. & rabies
307. super Darii morte
lacryma. 144

Alexander pedes per nivem
& concretam glaciem do-
labra iter sibi facit. 129
sar

INDEX.

sarcinas primum suas, de-
inde totius exercitus in-
cendi praecepit. 159. à Ty-
ro Arabiam petiit. 61. sim-
p. r bello quam post victo-
riam clauit. 245
Alexander triumphus ad i-
mitationem Liberi patris. 250
Alexander haud contentus
mortalis fastigio, Jovis si-
lius credi volebat. 75, 78, 235
Alexandri in bibendo conti-
nentsia mira. 197. & in-
tolerabilis cupiditas vini.
130. in captivas continen-
tia. 48. ingens moror su-
per morte Clyti 215, 225
Alexander à muliere attoni-
ta servatus. 249
Alexandri super Hephästio-
ni morte dolor. 310 mili-
tes Babylonia corrupti. 114
dextrum semur leviter
mucrone perstrictum. 44
Alexander Parmenionis oc-
cidendi negotium Polyda-
manti dat. 186
Alexandri legati à Tyriis oc-
cisi. 60. exercitus pavor.
91. cervix à Memacenis
saxo ita icta, ut oculus ca-
lignie offusa collabaretur,
ut mentis quidem compos.
203

Alexandro insidia à suis par-
rantur. 162, 176, 238, 311
Alexandri ingressi amnem
Cydnium artus horrore
subito rigere ceperunt. 31.
& inde pia lamentatio 32
Alexander, genus ab Achil-
le deducens, ob id eum po-
nā de hoste capiendo imi-
tatus. 74. rebus à Philippo
patre gestis detrahit. 222.
intra urbem Oxydracorum
gravissime vulneratus.
280. quando regnum ad-
eptus. 11
Alexandri in fallendo hoste
doliis. 258. virtutum &
vitiorum enumeratio. 314
Alexander solus omnium
mortalium fortunam in
potestate habuit. 315
Alexandri nominis terror.
311
Alexander vestem detrahit,
vorticibus se subductu-
rus. 277. ad Mazagas è
muro sagitta percussus.
251.
Alexandri in Torum regem
liberalitas. 264. in Taxi-
lem liberalitas. 256
Alexander jacere lumi pro-
stratos venerabundos pati-
tur, & Persica veste uti-
tur. 258
T 3

Ale-

INDEX.

- Alexandri ad Arbellam dimicaturi somnus, & exercitus.* 95
- Alexander sagitta vulneratur. 201. ad fines Hyrcania penetrat.* 152
- Alexandri desiderium, ut Olympias mater immortalitati consecraretur. 285. in Gracos à Persis mutilatos beneficentia. 116, 117. ad Susidas Pylas clades. 119. Oceanum visendi pervicix cupido. 191. phalanx. 40. evellendi spionli impos. 281. de P. Iolota querela. 164*
- Alexander dux, & idem miles. 43. quando natus. 5.*
- Alexandri super valetudine Ptolemai somnium. 291. in Tyris ira, & expugnatio difficilis. 66. morturi impia magnanimitas. 312. regnum divisum. 314*
- Alexandri militu virtus, & mors. 234*
- Amisus Megalopolitanus. 312*
- Ammonis satanae Oraculum, & templum. 77*
- Annis tranandi consilium novum. 118*
- Amphoterus, classis Alexandri praefectus. 80*
- Amyntas Philippi pater. 1*
- Amyntas Prator Alexandri transfuga. 44. ejus mors. 57*
- Amyntas Philota amicus. 181*
- Ancyra urbs. 24*
- Andromachi Syria praefecti mors. 79*
- Annone in castris Alexandri penuria. 194*
- Antigenus, Lydia Prator. 57*
- Antipater, Macedonia praefectus. 58. in Alexandrum conjurat. 218. Alexandrum veneno interficere statuit. 310. Macedonia regnum & Graciam invasit; ac omnes, quicunque Alexandrum, etiam longinqua cognatione, contingebant, interfecit. 316*
- Antiphanes, scriba equestrum. 182*
- Aornon, petra. 252*
- Apollinis simulachrum Pœni Syracusi, Tyrum depar- tarunt, ubi catenis vin- ctum. 64*
- Aq. i' a aurea, à Dario sa- crificata. 18*
- Aquila super Alexandri ca- put volans. 103*
- Arabia fertilitas, 110*
- Ara-*

INDEX.

Arachosii. 190
Araxes amnis. 121 191
Arbella vicus, quem sua
clade nobilem fecit Da-
rius. 82
Arbores violare, apud Indos
capitale est. 243
Aridaeus, Philippo genitus,
Alexandri frater. 318
Arimazes, Sogdianus, an
Alexander volare possit,
interrogat. 215. 216. se de-
dit. 217. suos cruci affigi
jubet, Petra urbe capta.
 218
Ariobarxanes. 119. strenuus
militum praefectus sub A-
lexandro occidit. 124
Arisba Molossorum rex. 10
Aristander, expertissimus
vates. 59. 72. 94
Aristomenes, praefectus clas-
sis Darii, superatur. 57
Aristonicus Methymnæorum
Tyrannus, fraude captus.
 70. necatus. 79
Aristonius insignis pugna. 83
Armenia montes. 191
Arpalus. Vide, Harpalus.
Arsaces, Media praefectus.
 231
Arsanes, Cilicia Prator. 32
Arbaces, Dario fidissi-
mus 133. olim Philippi
hospes. 155
Asclepiodorus in Alex-

andrum conjurat. 238
Aspastes Satrapes Carmaniae.
 297. interfici jussus. 299
Asaces Darii Prator. 75
Asialo graviores inimicum
Alexander non habuit. 169
Athenodorus Gracorum mi-
litum, qui ab Alexandro
defecerunt princeps. 286
per Boxum in convivio
occisus. 202
Atheniensibus infestus Ale-
xander. 304. ex Alexan-
dri edicto, exules non re-
cipiunt. ibid.
Attinas, Alexandri prae-
fectus, cum trecentis equiti-
bus occisus. 220

B.

Babylonia, Alexandro dedi-
tur. 111. ejus conditrix.
 112. muri bitumine in-
terliti. 111, 112. descri-
ptio. 112. pons lapideus,
inter miracula Orientis o-
pera numeratus. ibid. hor-
ti penfiles. 113
Babyloniæ turpissimi mo-
res. 113, 114
Bactra. 69. 195. ultima A-
sia. 205
Bactriana terra. 194
Bactriana arx à Græcis mi-
litibus, qui ab Alexandro

INDEX.

- defecerant, occupata. 286
 Bactriani promptissimi. 71
 Bactrianorum defectio. 208
 Bactrus amnis. 195
 Bagoas, spado, Alexandrum
 obsequio corporis sibi de-
 vinxerat. 302. hinc Orsi-
 nem infontem ad suppli-
 cium rapit. 301
 Bagophanes, arcis, & regia
 pecunia, in Babylonia cu-
 stos. 111
 Balana monstrosa. 63
 Barbarus quidam Darii mi-
 les, simulato transfugio,
 Alexandri cervicem ap-
 petit. 73
 Barsine, pellex Alexandri. 316
 Barzentes, defectionis Ara-
 chosii auctor, victus ad
 Alexandrum perductus. 257
 Batis, Vide Beis.
 Bazaria, regio. 221
 Belon strenuus miles, sed ru-
 dis, in Philotam inveni-
 tur. 175
 Belus Babyloniā condidit. 112
 Bessus, Bactrianorum dux.
 71. 131. cum Nabarza-
 ne regem suum Darium
 prodere cogitat. 135 136,
 137. quem vinciunt. 140.
 & confodiunt. 142. Ba-
 tra petit. 142. sumpta
 veste regia, se Ariaxer-
 xem appellari jubet. 159
 Bessi in Cobarem indignatio. 194
 à Bactrianis multis desertus.
 ibid. à Spitamene
 victus. 199. ad Alexan-
 drum perducitur. ibid.
 supplicium. 201
 Betis, Gaza Prator. 71. ejus
 egregia virtus, & crude-
 listima mors. 74
 Bezira urbs. 250
 Bion transfuga. 97
 Bituminis fons. 111
 Byzantium urbs quando con-
 dita. 8
 Boxus Macerianus Atheno-
 dorus in convivio occidit
 mox ipse à militibus Gra-
 cis interfectus. 186
 Branchida ad internecionem
 omnes caesi. 199
 Bucephalus equus. 7. nemi-
 nem præter Alexandrum
 dorso insidere patitur. 8,
 156
 Bucephalus urbs ab Alexan-
 dro condita. 276
 C.
 Ca'is, reus factus. 179
 Calisthenis gravitas, & liber-
 tas, Alexandro invisa. 236
 Calisthenes ab Alexandro vin-

INDEX.

vinctus.	240	Chari virtus, & mors.	254
Cassiphenis mors, qua sum-		Chiliarcha.	115
mam apud Græcos Ale-		Cboaspis armenis aqua delica-	116
xandro excitalit invi-		ta.	
diam	245	Chærilus pessimorum carmi-	235
Cænes venatici.	267	num conditor.	
Capri vi Græci. Vide, Græci.		Chrysolai Methymnaeorum	80
Carthagini insensu Alexan-		ducis mors.	
der.	307	Cleander. 63. prætor regius.	
Carthago à Tyrii condita.	59	187. Parmenionem jugu-	188
Carthaginienses Saturno, us-		lat.	
que ad excidium urbis		Cleo adulator.	235
sua, ingenuum puerum		Cleochares Alexandri ad Po-	257
immolarunt.	64	rum regem legatus.	
Caspium mare, quod & Hyr-		Clæophes Affacani, Maça-	250.
canum, dulcius cateris.		garum regis, mater.	22
	154	Alexandro dedi-ur.	
Cassander venenum Alexan-		Clytus apud Granicum am-	
dro dedit.	311	nem nudo capite Alexan-	
Castra Cyri, regio.	29	dum d'micantem clypeo-	
Cænes, & ejus sagittandi		sus textit, & Rosaci ma-	
peritis, 201. ab Alexan-		num gladio amputavit.	221
dro deficiens, in prælio oc-			
cisus.	234	Clyti cum Alexandro conten-	225
Caucasus Asiam perpetuo		tio, & pertinacia.	223
jugo dividit.	191	Clytus ab Alexandro occisus.	
Cabellinus Philota infidias			225
Alexandro paratas dte-		Cobares, magus 192. ad	
git.	164	Alexandrum transfugit.	194
Chaldaei vates Alexandrum			
monent, ne Babylonem in-		Cæle Syria.	67
grediat.ur.	310	Cænus sagittis prope occisus.	108. morbo, extinctus. 275
Carassi, Scytharum regis		Coldia Græcorum Caraba-	280
frater.	204	stra deducta.	
Cedrosia, regio.	303	Cognati Regis, militum genus	
Chares Atheniensis.	71	apud	

INDEX.

<i>apud Persas.</i>	27	<i>nis: rdo.</i>	27
<i>Conjuratiōe.</i>	163, 164, 238, 311	<i>Darius invalidis quibusdam militibus manus amputat.</i>	38
<i>Cophes Artabazii filius.</i>	218	<i>Darii acies. 40. fuga. 44.</i>	
<i>Copida, gladii.</i>	263	<i>mater, conjux, liberi, captivi. 45, 46, 47, 48.</i>	
<i>Corycium nemus.</i>	27	<i>Susa depositi. 117. uxoris mors. 86. & humatio. 87. ad Alexandrum littera.</i>	68
<i>Corvi, bellica machina.</i>	65	<i>Darius omnia auxilia Babyloniam contrahit.</i>	80
<i>Corvi in Gazæ obsidione augurium.</i>	72	<i>Darii littera, quibus Gracii milite sollicitantur ut Alexandrum interficiant, intercepta.</i>	85
<i>Corvi Alexandro duces cum Ammonem satanam petere.</i>	76	<i>Darius legatos ad Alexandrum mittit.</i>	87, 89
<i>Cossai mentes.</i>	91	<i>Darii ad Arbellam militum numerus. 91. & fuga. 104. fugientis praeclare dictum.</i>	105
<i>Craterus Alexandro carus, Philote adversus. 165. Oxinem & Zariaspem nobiles Persas defectionem molientes oppressit.</i>	297	<i>Darius natura simplex & mitis. 37, 136. servorum suorum victus captivus. 140. à suis confossus, 143.</i>	
<i>Crocodili.</i>	246	<i>Darii morturi verba. 143, 144.</i>	
<i>Cydaris, Persarum diadema.</i>	28	<i>Darius, quando Rex Persarum factus.</i>	151
<i>Cydnus amnis.</i>	30, 31	<i>Dataphernes, Spitamenis defectionis particeps, Alexandro deditur.</i>	231
<i>Cyprorum reges à Dario ad Alexandrum deficiunt.</i>	80	<i>Democrates Atheniensis gladio se transfigit.</i>	155
<i>Cyri castra, regio. 29. sepulchrum.</i>	302		
<i>Cyropolis.</i>	203		
<i>D.</i>			
<i>Dadala, in India regio.</i>	250		
<i>Daha Alexandro se dedunt.</i>	220, 231		
<i>Daharum pernicitas.</i>	207		
<i>Damascenorum miserabilis fuga & captivitas.</i>	50		
<i>Darii armatorum numerus.</i>			
<i>24. fornium, 26. agmini-</i>			

INDEX.

- Demophoon uates.* 279
Didymaon templum, violatum. 199
Dimacha, equites. 141
Dioxippus Atheniensis, pugil nobilis. 237. falso à Macedonibus furti insimulatus ignominia impatiens ferro se interimit. 289
Doryphori, Persarum milites. 28
Drangarum bellicosa natio. 162
Duellum. 238
Dyardenes, furvus. 243
Dymnus insidias Alexandro paratas Nicomacho exoleto aperit. 162. gladio se interimere uult. 164
 E.
Ecbatana, caput Mediae. 131
Epaminondas, strenuissimus Thebanorum dux, atque Philosophus praestantissimus. 1
Epimenes in Alexandrum conjurat, 238. conjurationem detegit. 240
Equus Solis apud Persas. 26
Erigy cum Satibarzane duellum. 194. mors. 229
Erimanthus fluuius. 246
Erythrao mari non à colore, sed ab Erythro rege inditum nomen. 246, 191
Erythri regis monumentum. ibid.
Eryci occisi caput atque arma ad Alexandrum delata. 255
Eustemon, unus Gracorum captiuorum. 125
Eudamon, dux Thracum. 301
Eudemus, Atheniensis exul. 22. ejus interitus. 26
Euergeta, qui ante Agriaspæ. 189
Eurydice, Amynta uxoris, Philippi matris, patricidia. 1, 2.
Eurylocho fratri conjurationem detegit Epimenes, & ab eo injecta manu in regiam trahitur. 240, 241
Eurylochi ob conjurationem detestatio pramia. 240
Euryone, Philippi soror. 1
Excipinus. 213
Exules recipi iussit Alexander. 304
 F
Falcata quadriga. 31
Fames & pestilentia in exercitu Alexandri. 295
Fatis inuitabilis fors. 302
Fons apud Ammonii templum mirabilis. 77
Fons bisumen effundens. 111
Fons in tabernaculo Alexandri subito conspectus. 215
 Fortuna

INDEX.

<i>Fortuna ludibria.</i>	105	<i>xandro defectio.</i>	286
<i>Fortuna Alexandro indul-</i>		<i>Gracos exules recipi Ale-</i>	
<i>gendo nunquam fatigata.</i>		<i>xander iussit.</i>	304
	229	H.	
G.		<i>Hages Peri Regis frater.</i>	260
<i>Gades Tyrionum colonia.</i>	68	<i>Halys, amnis.</i>	88
<i>Gamaxus Rex exigua partis</i>		<i>Harpalus, Alexandrum fu-</i>	
<i>Indorum, ad Alexan-</i>		<i>giendo, & Athenas pe-</i>	
<i>drum victus perductus.</i>	257	<i>tens, Athenis excedere ju-</i>	
<i>Gangaha Persarum bajuli.</i>		<i>betur, & à Gracu militi-</i>	
	50	<i>bis trucidatur.</i>	304
<i>Gangarida, qua natio?</i>	270	<i>Hautanes ab Alexandro do-</i>	
<i>Ganges, egregius fluvius.</i>	245	<i>ficis, & capitur.</i>	234
<i>maximum totius India</i>		<i>Hecatompylos.</i>	149
<i>fluminum</i>	270	<i>Hecforus, Parmenionis filii,</i>	
<i>Gaza, urbs. 69. obsidetur</i>		<i>mors.</i>	79
<i>ab Alexandro & capitur.</i>	73	<i>Hellanice, Alexandri nu-</i>	
<i>Globares, Pasergadam Ale-</i>		<i>trix, Clyti soror.</i>	222
<i>xandro tradit.</i>	128	<i>Heneti, Veneti.</i>	24
<i>Gordium, Mida civitas re-</i>		<i>Hephastion, cui brachium</i>	
<i>gia; & Gordius nodus.</i>	22	<i>hasta ictum. 108. Ale-</i>	
<i>Gordyai montes.</i>	84	<i>xandro unice ac fratris lo-</i>	
<i>Gortua gentes.</i>	91	<i>co dilectus. 47. fabricitans</i>	
<i>Graci captivi ad quatuor</i>		<i>moritur. 310. cui tanquam</i>	
<i>millia, quos Persa variis</i>		<i>Herol sacrificari iussit A-</i>	
<i>suppliciorum modis affece-</i>		<i>lexander.</i>	ibid.
<i>rant.</i>	125	<i>Herculi Tyrii urbem discave-</i>	
<i>Gracorum temporaria inge-</i>		<i>rant.</i>	64
<i>nia</i>	69	<i>Hercules Tyrius.</i>	30
<i>Gracorum in mentiando li-</i>		<i>Herculis simulacrum, ma-</i>	
<i>centia, in fovea femore Li-</i>		<i>ximum bellantisbus Indis</i>	
<i>berum Patrem esse ceta-</i>		<i>incitamentum.</i>	261
<i>rum.</i>	249	<i>Herculis scyphus.</i>	311,
<i>Gracorum militum ab Ale-</i>			317
		<i>Hermolaus, puer nobilis, a-</i>	
		<i>pri causa in Alexandrum</i>	
		<i>conju-</i>	

INDEX.

conjurat.	238	Insidia, & earum lex.	311
Hipsidia mors.	208	Iollas, Anispatri filius, A-	
Hispania, qua & Iberia.	301	lexandro venenum pra-	
Horita, a Leonato superati.		buit.	311
	296	Jovis cultus. 92. templa.	96
Horrat a Macedonis, & Dio-		Isthmiorum solenne ludicrum	
xippi Atheniensis, singu-			69
lare certamen.	287	Jumentorum carne vescun-	
Horti pensiles.	113	tur milites Alexandri	194
Hydaspis annis. 256, 257,			
	276	L.	
Hypases fluvius.	269	Lacedamoniorum & Mace-	
Hyrates fluvius.	267	donum cruentum bellum.	
Hyrcaniam Alexander pe-			143, 146
netrat.	152	Lacedamonii à Macedoni-	
Hyrcanum, vel Caspiam ma-		bis fusi	146
re.	154	Lacedamoniorum & Mace-	
		donum casorum numerus.	
I.			ibid.
Ignis apud Persas aternus.	27	Lacus falsus.	295
Immortales milites apud		Lanificium apud Persas con-	
Persas dicti.	ibid.	tumeliosum.	117
Incestus Nauranorum.	227	Legati Alexandri à Tyriis	
India sapientes. 247. situs.		occisi.	60
245. sylva.	267	Leo magnitudinis rara ab	
Indiam nives obruunt, cum		Alexandro uno vulnere	
alia terra fervore solis		cecusus.	221
exaquant.	246	Leonidas, Parmenionis inti-	
Indus fluvius.	245	mus; & ejus cohors.	189
Indorum ritus. 246. Regis		Liber Pater in Jovis femore	
magnificentia. 247, 248.		celatus. 249. ejus termini.	
Sapientes, dii, 252 Regu-		212. triumphum imitatur	
la Alexandro occurrunt.		Alexander.	298
	ibid.	Lignum igne duratum.	24
Indi fatum occupant, sequo		Lyncestes Alexander.	181
vivos cremari jubent. ib.		Lycius Alexandro via dux	
Indi mar. timi.	296	Persidem intranti fa-	
		ctus.	

INDEX.

- flus.* 121
Lysimachus, qui post *Alexandrum* regnavit, & *feram* eximia magnitudinis solus occidit, an ab *Alexandro leoni* obiectus? 221
M.
Macedonum contra *Darium* acies. 19, 95. *miseranda* *pœnitentia*. 309
Macedonibus, privilegium concessis, ignoscit *Alexander*. 309
Macedonum *lex*, qua cautum erat, ut propinqui eorum, qui Regi insidiati erant, cum ipsis necarentur. 177, 241. exercitus *seditionis* vocibus *Alexandrum* increpat. 277. *luctus* super morte Regis *Alexandri*. 311, 313. *conscientia*, quis *Alexandrum* vulneratum sive debeat. 202. *scitum*, ne *Alexander* solus venetur. 221 à *Spitamene* edita *cadet*. 204, 208
Macedones *iura* interfectum *Clytium* decernunt. 226
Macedonum *mos* in capitalibus rebus. 168. *alloguendi* *Regem* 274 *sanctissimum* *coecuntium* *pignus*. 134. *omnem* *Lacedamonii* *timen-*
tum *bellum*. 145, 146. *muris* *futura* *urbis* *potentiam* *destinandi* *ritus*. 79
Macedones *liberos* *adultos* *Regibus* *tradebant*. 233
Macedonum *exercitus* *per* *decem* *dies* *Libero* *Patri* *operatus*. 250. *constituitur*, *se* *unius* *Alexandri* *spiritui* *vivere* 280. *solenne* *munus* *humandi* *sucs*. 120. *in* *faucibus* *Syria* *casorum* *numerus* 46. *ad* *Arbellam* *casorum* *numerus*. 107. & *Lacedamonem*. 146
Macedones *Lacedamonios* *in* *fugam* *vertunt*. 146
Macedones *sub* *Persarum* *satellitum* *ministra* *redditi*. 308
Macedonum *mos* *lustrandi* *exercitus*. 294. *tumultus*. 149
Macedonas *pœnitet*, *divinos* *honores* *Alexandro* *negasse*. 312
Magia, *non* *ars*, *sed* *vadissimum* *cujusque* *ludibrium*. 192
Mallorum *regio*. 277
Maracanda, *urbs*. 304, 213
Mardorum *gens* *bellicosissima*. 129
Marcotis *palus*, 75
Mar-

INDEX.

<i>Marginia urbs.</i>	215	<i>Minerva cultus.</i>	94
<i>Marsyas fluvius.</i>	21	<i>Mirabile Orientis.</i>	113
<i>Mazæus, Darii Prator.</i>	81	<i>Mitylene Alexandro dedi-</i>	
<i>Mazæus Babyloniam Ale-</i>		<i>tur.</i>	71
<i>xandro tradit.</i>	111	<i>Mæris, Pathalya Rex.</i>	292
<i>Medus, amnis.</i>	121	<i>Monumenta expeditionis A-</i>	
<i>Meleager. 256. infestus Ter-</i>		<i>lexandri in India.</i>	275
<i>dicca. 317. in templo oc-</i>		<i>Mullinus, scriba Alexan-</i>	
<i>cifus.</i>	315	<i>dri.</i>	252
<i>Melo, Darii interpres.</i>	140	<i>Murices ferrei.</i>	97
<i>Memaceni, Alexandri lega-</i>		<i>Muscani in ditionem reda-</i>	
<i>tos, vino prius obrutos, oc-</i>		<i>cti. 290. ab Alexandro deq-</i>	
<i>cidunt; hinc obsidio gra-</i>		<i>ficientes, rursus in pote-</i>	
<i>visima, & Alexander sa-</i>		<i>statem redacti. ibid.</i>	
<i>xo graviter vulneratus.</i>		<i>N.</i>	
	203	<i>Nabarzanes, Darii prator.</i>	
<i>Memnonis celebrata regia</i>	78	<i>36. ejus proditio 133. oc-</i>	
<i>Memnon Arachosii datus</i>		<i>ciso Darii Hyrcaniam pe-</i>	
<i>Prator. 190. & ejus</i>		<i>tit. 142. ejus ad Alexan-</i>	
<i>mors.</i>	297	<i>drum littera. 153. 154.</i>	
<i>Memphis Alexandro tradi-</i>		<i>accepta fide, Alexandro</i>	
<i>ta.</i>	75	<i>occurrit.</i>	158
<i>Menedemus insidiis à Spita-</i>		<i>Nasamonæ, natio.</i>	76
<i>mene circumventus.</i>	207	<i>Naurani parentes stupro coire</i>	
<i>Menedemi cades.</i>	208	<i>cum liberis soliti.</i>	227
<i>Menidas sagittis prope occi-</i>		<i>Nicea urbs ab Alexandro</i>	
<i>sus.</i>	108	<i>condita.</i>	276
<i>Mennis, urbs.</i>	111	<i>Nicanoris, Parmenionis filii,</i>	
<i>Meros, mons.</i>	249	<i>mors.</i>	160
<i>Mesopotamia astus.</i>	315	<i>Nicanoris, nobilis juvenis, te-</i>	
<i>Metroni insidias Alexandro</i>		<i>meritas, aique audacia.</i>	252
<i>paratas detegit Ceballinus.</i>			
	164	<i>Nicomachus, exoletus, Cebal-</i>	
<i>Miletum captum.</i>	70	<i>lino fratri insidias Alexan-</i>	
<i>Militaris disciplina ab Ale-</i>		<i>dro paratas detegit. 163</i>	
<i>xandro reformatæ.</i>	115	<i>Nicostratus in Alexandrum</i>	
		<i>conjur-</i>	

INDEX.

conjurat. 238
Nysa, Indiae urbs. 249
O.
Oceanum visendi Alexandri
pervicax cupido. 292
Oceani assus. 293
Ochus, octoginta fratres Sy-
figambis eodem die truci-
davit. 314. ejus filia. 31.
& neptis, captiva. 148
Ochus, amnis. 275
Olympias, Neoptolemi Mo-
lossorum Regis filia. 5
Olympiadu & Antipatri si-
multas. 310
Olympias, Alexandri mater,
immortalitati consecra-
tur. 286
Orientis mirabile. 113
Orita. Vide, Horita.
Ozines Pasergadarum Sa-
trapes. 302. secreto à Ba-
goa spadone sit reus. ibid.
jussu Alexandri occisus.
303
Oxartes qualis Alexandri
legatus. 227
Oxatres, Darii frater. 200
Oxyatres, prator Baetrisano-
rum. 148, 200
Oxydates, Mediae praefectus.
211
Oxus fluvius. 112, 215
Oxycanus Indorum Rex, ec-
cisus. 290
Oxydracatum regio. 277

Ozines Perses. defectionem
molens, à Craeto oppres-
sus. 297
P.
Palatyrus, Herculis templi
sedes. 58
Parapamisada, agreste bo-
minum genus. 190
Parmenio Philippum Ale-
xandri medicum crimina-
tur. 33. in occidendo At-
talo minister Alexandri.
181
Parmenionis ad filios littera.
169. occidendi negotium
Polydamenti ab Alexan-
dro datur. 186
Parmenio a Cleandro occisus.
118
Parmenionis truncum corpus
milibus ad sepulturam
datum, & caput ad Ale-
xandrum delatum. ibid.
Paropamisus mons. 195
Parthiene, quondam ignobi-
lis, nunc caput omnium,
qui post Euphratem & Ti-
grim amnes sit, Rubro
mari terminantur. 148
Pasas Thessalus. 322
Pasergadam conditum à Cy-
ro. 128
Pasitigris fluvius. 117
Pathalya gens. 292
Patron, dux Gracorum mi-
litum. 136, 174
Perdica.

INDEX.

- Perdiccas sagittis prope occi-*
sus. 108
Perdicca infestus Meleager.
 317
Perdiccas trecentos Macedo-
nas elephantis in conspectu
sotius exercitus objicit. 314
Perfagadum à Cyro condi-
tum. 137
Persa satellites Macedonas
ad supplicia trahunt. 309
Persa arcana Regum mira
celant fide, & linguam
gravius quam nullum pro-
brum castigant. 71
Persarum ad Arbaram ca-
forum numerus. 107. *ca-*
forum cadavera sepeliri
jubet Alexander. 47. *scæ-*
mina non aliud magis in
contumeliam accipiunt
quam lana manus admo-
vire. 117. *luctus super*
morte Regis Alexandri.
 312. *in saucibus Syria ca-*
forum numerus. 46. *regia*
cedro edificata incensa.
 110
Persis corporis sui custodiam
tradit Alexander, & Ma-
cedonica imposta nomi-
na. 308
Persis, regio, sub Vergi'i:
rum sita fidus. 118
Persepolis, caput regni Da-
rii. 69
Pestilentia & fames in exer-
citu Alexandri. 296
Petro, quam occuparat Ari-
mazes Sogdianus. 215
Phalanx Alexandri. 40
Phegelas Rex. 270
Philippus, Amyntæ filius,
Alexandri pater, primus
omnium regum ejus gen-
tis, Macedonia regnum ad
summam potentiam eve-
xit, totam Graciam sube-
git, & Illyriis ac Theba-
nis obses datur. 3. *ab Epa-*
minonda institutus. 3, 4
Philippi somnium super na-
tivitate Alexand. 3
Philippus Acarnan, medicus
Alexandri; quem crimi-
natur Parmense. 33
Philippi, Lysimachi fratris,
indoles rara. 229. *mori,*
ibid.
Philotas in Alexandrum
conjurat. 238
Philota catena injecta. 167
Philotas ad quæstionem tra-
ctus. 176
Philota in tormentis contu-
macia. ibid. & confes-
so. ibid.
Phradates. 154. regnum af-
fectasse suspectus, jussu
Alexandri occisus. 303
Thrataphernes Alexandro
se dedit. 154
Pithon Musicanos rebellantes
in

INDEX.

in potestatem redogit. 290	
in comitiu pro Aridaio. 319	
Polydamanti, Parmenioni longe acceptissimo, negotium occidendi Parmenionis ab Alexandro datur. 186	
Polypercon regionem, qua Bubacene appellatur, in additionem redogit. 234. in eustodiam traditus. 355	
Polystratus, in Darium confossum incidit. 143	
Polytimetus, amnis. 213	
Porus Rex in ulteriore ripa Hydaspis confedit, transitu prohibitorius hostem Alexandrum. 257. Taxilis Regis fratrem telo transfigit. 263	
Prometheus in rupe ad Caucasum vincetus. 152	
Ptolemaus, Philippo genitus, telo venenato fauciatus. 291	
Puer ingenuus Saturno immolari solitus. 64	
Pugna nova forma. 276	
Pyla Amanasca. 38	
Pyla Susida. 110	
Pyla, arctissima fauces. 29	
Pyramus, fluvius. 10. 38	
Pythagoras, Rex Cypriorum. 63	
Typhon. Vide Pishon.	
	Q.
	Quadriga falcata. 23
	R.
	Rhinoceros. 266
	Rhodii urbem suam poriusq. Alexandro dedunt. 69
	Rhidagus, fluvius. 152
	Roxane, Alexandro coniugio juncta. 134. ex eo pragnans. 316
	S.
	Sabaces, Prator Egypti. 43
	Sabes rex. 250
	Sabracæ, gens, populi, non Regum imperio regi solita, in fidem accepti. 289
	Saca gens Scythica. 213
	Sagittarum Indicarum magnitudo. 247, 280
	Samarita Andromachum, in Syria Alexandri Praefectum cremarunt. 79
	Sangarius fluvius. 22
	Sanguis apud Macedonas è pane manavit, & ex fornacibus apud Tyrios. 59
	Sapientes India. 247
	Saptina, Daris filia. 68
	Sarcinas primum suas, deinde totius exercitus, incendi præcipit Alexander. 159
	Sarissophori, hastati. 102
	Satibarshanes ab Alexandro defecit. 160
	Satibaf.

INDEX.

	Satibarshan & Eriggi duellum.	196	deserta 214. captivorum, cum ad mortem ducetur, latitia.				
	Satrapene, regio.	115	Solis equus, apud Persas.	27			
	Saturno olim ingenuus puer immolari solitus.	64	Solis aqua, ad Ammonis sacra templum.	77			
	Scausa, Ethiopes.	76	Somnium Alexandri super valetudine Ptolemai.	291			
	Scythæ ballicossima gens rapto vivere affines.	71	Sophitis regnum.	263			
	Scythæ Abit.	102	Sopolis, Hermolai pater.	245			
	Scythia non, ut ceteris Barbaris, rudis sensus est.	209	Sestra: cum Hermolao occidendi Alexandri consilium capit.	241			
	Scytharum fuga.	212	Spitamenis in Bessum insidia.	198			
	Scythæ petunt, ut Alexander Regis sui filiam matrimonio sibi jungat.	221	Spitamenes ab Alexandro deficit.	202. transfuga, Macedonum praesidio dejecto, Marcanda urbem occupat.	204		
	Semiramis. 203. 285. Babyloniam condidit.	112	Menedemo insidias tendit.	207. Macedonas cadit.	208		
	Serpentes inusitata magnitudinis.	266. squamis fulgentibus.	267	Bactra profugit.	213. ejus in uxorem amor.	229	
	Sautbes Odrysa populares suos Thracas ad defectionem compulsi.	304	ab illa ad Alexandrum delatum.	230	Stupro coire cum liberis, apud Naturam parentibus fas est.	227	
	Sicilienses, natura vitio adulatores.	235	Sumum, promontorium Atticae terra.	304	Susam Alexander ingreditur.	117	
	Siden, urbs, vetustate & conditorum fama inclita.	54. eam condidit Agenor.	67	Susida Pyle.	119	Susianorum deserta.	196
	Simmas, Philota amicus.	131					
	Sisenes, Perfes.	36					
	Sitis in exercitu Alexandri.	197					
	Sogdianorum defeccio.	202					
	Satibar						

INDEX.

<i>Symmachii temeritas atque audacia.</i>	256	<i>Thymodes Mentoris filius</i>	28
<i>Syracusani Africam urunt.</i>	64.	<i>Thymondas, dux.</i>	36
<i>Syfigambis, Darii mater.</i>	28	<i>Tigris, fluvius, à celeritate dictus.</i>	22
<i>Alexandri captiva</i>	45,	<i>Timai virtus, & mors.</i>	281
<i>46, 48. constantia illius in mœrore.</i>	101.	<i>Titoni celebrata regia.</i>	78
<i>Susâ ab Alexandro relicta.</i>	117.	<i>Tranandi armenem consilium novum.</i>	193
<i>ejus luctus super morte Alexandri, fratres cœloginta, & mors.</i>	313	<i>Triumphus Alexandri, ad imitationem Liberi Patris.</i>	298
<i>Sysimithres, Naura satrapes.</i>	227	<i>Troglodyta, Arabes.</i>	76
	T.	<i>Typhonus specus.</i>	30
<i>Tabas, oppidum.</i>	140	<i>Tyriotes, spado, Dario uxoris mortem nunciat.</i>	86
<i>Tanais, fluvius.</i>	149	<i>Tyrii literas invenerunt. 68. Alexandri legatos occidunt, 60. conjuges liberosq; devchendos Carthaginem tradunt. 64. expugnatorum supplicia.</i>	67
<i>Tarsen, urbs.</i>	30	<i>Tyri conditor. 67. obsidione fatigatur Alexander. 65</i>	
<i>Tauron, Agrianorum Praefectus.</i>	118	<i>Tyris Herculi dicata. 64. ab Alexandro capitur.</i>	67
<i>Taurus, mons,</i>	191		V.
<i>Taxiles, rex.</i>	256	<i>Venatici canes nobilissimi.</i>	269
<i>Tenedos Alexandro deditur.</i>	70	<i>Venevum, quo Alexander extinctus est.</i>	327
<i>Terioltes, satrapes, Alexandri jussu interfectus.</i>	290	<i>Venetorum origo.</i>	24
<i>Thaidus pellicis consilio Persarum regia incenditur.</i>	130	<i>Vergiliarum fidus.</i>	128
<i>Thalestria Amazonum Regina.</i>	157	<i>Victoria cultus.</i>	94
<i>Theatus, Atheniensis.</i>	126	<i>Uxii, 117. Alexandro dantur.</i>	118
<i>Theba, Tyriorum colonia.</i>	66		
<i>Thermodoon, fluvi.</i>	157		
<i>Thracas Odrysas ad defectiōem compellit Seuthes 304</i>			

INDEX.

X.		appressus.	397
Xenippa, regio.	226	oberus, amnis.	153
Z.		pyrio, Thracia propositus,	
Zariaffes, Perses, defici-		procellis cum toto exercitu	
nem moliens, à Cratere		appressus.	304

FINIS.

1
 8
 75
 3
 d
 a-
 98
 76
 30
 ris
 86
 A-
 nt,
 de-
 rem
 ato-
 67
 lions
 65
 4. ab
 67
 Sivi.
 269
 ander
 327
 24
 128
 94
 ro de-
 118
 Xenip-

Thomas Morgan epus Lib
Thomas M

annosque I mine ^{agide} nos
Hoc nomen ponc quaa librum per
puer

William G Morgan est bonus

1771 1775

Thom m

26
 1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900

